PAUL ȘTEFÂNESCU

FRONT FĂRĂ TRANȘEE

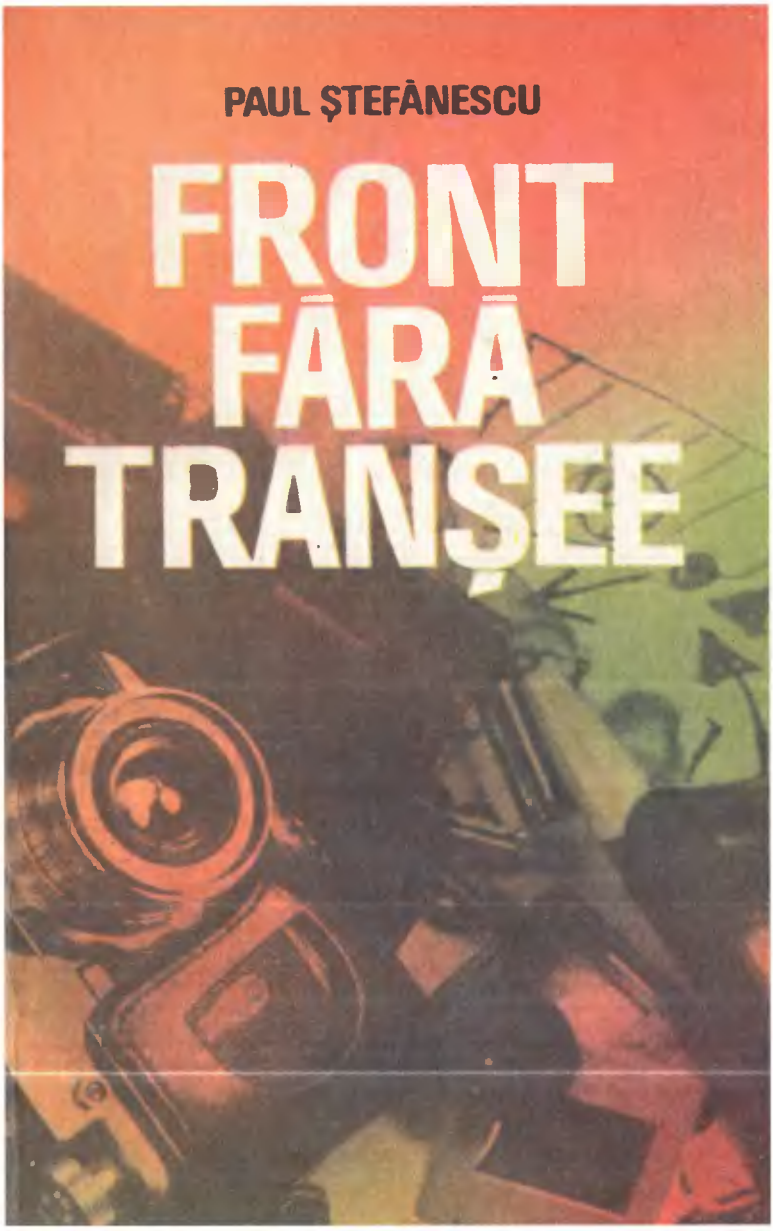

FRONT FĂRĂ TRANȘEE

PAUL ŞTEFĂNESCU

FRONT FĂRĂ TRANŞEE

EDITURA MILITARĂ, BUCUREŞTI, 1985

Coperta : V. ILIE

CUVÎNT ÎNAINTE

Frontul nevăzut, subteran, fără tranşee, cum este denumit spionajul, deschis încă de la începuturile antichităţii şi traversînd meridianele şi paralelele, ca şi timpurile, cu aceeaşi intensitate pe cele ale războiului şi păcii, a alimentat o imensă literatură, fie strict documentară, memorialistică, fie de ficţiune. Dincolo de modalităţi, de epocile, împrejurările şi personajele înfăţişate, de poziţia semnatarilor faţă de acestea, scrierile de gen au stîrnit şi stîrnesc interesul cititorilor, dat fiind încărcătura lor palpitantă, de aventură, de neprevăzut, de situaţii-limită.

Lecturate însă nu numai la nivel distractiv, ele servesc şi cunoaşterii unui tărîm apărat de reţeaua densă a secretului şi strict-secretului, şi, prin aceasta, învederării unor învăţăminte extrem de folositoare pentru comportamentul de fiecare zi al fiecăruia.

Iată, în prezent, apariţia acestor scrieri se caracterizează printr-o adevărată explozie, o supraproducţie editorială inundînd piaţa cărţilor cu proze monografice sau beletristice, evocînd acţiuni plasate în diferite perioade, cu o pondere specială în actualitate. Explicaţia nu se poate limita numai la atracţia pe care bibliografia respectivă o exercită asupra publicului larg, ci, cu osebire, ea trebuie să ţină seama de amploarea şi diversitatea pe care a luat-o spionajul în zilele noastre. Într-o lume a atîtor confruntări şi zbateri dramatice, a luptei pentru menţinerea şi amplificarea sferelor de influenţă, pentru supremaţie imperialistă şi neocolonialistă, pentru cursa demenţială a înarmărilor, în primul rînd nucleare, pen-

tru intervenția în treburile interne ale statelor mici și mijlocii, pentru subminarea independenței acestora, în ultimă instanță pentru perpetuarea privilegiilor și dependențelor, într-o lume totodată a luptei popoarelor pentru pace și colaborare în suveranitate, în deplină egalitate, în condițiile climatului forței dreptului asupra dreptului forței, de asemenea într-o lume ce trăiește o uimitoare revoluție tehnico-științifică, frontul la care ne referim a dobîndit dimensiuni și adîncimi totale, ca să folosim o expresie curentă.

Volumul de față, datorat unui autor avizat, care nu este la prima experiență în speță, redă cîteva din atît de multele, prea multele, dosare ale spionajului actual, cu preocuparea evident meritorie de a reliefa unele din metodele folosite de agențiile specializate din Occident pentru procurarea informațiilor.

Ceea ce se desprinde clar în relatările însumate în volum — relatări ce operează cu date reale — ca și din atîtea altele, este adevărul că specialiștii activității din umbră, „eroii" acțiunilor pe cît de obscure pe atît de teribile în consecințe, nu sînt „supraoameni". Inteligenți, da. Iscusiți, iarăși da. Cutezători, abili, cu inițiativă, iarăși da. Cu mare capacitate de sesizare și acțiune, încă o dată da. Dar nu mai mult decît oameni. Oricîte achiziții a făcut spionajul, la oricîte mijloace și stiluri subtile, sofisticate ar apela, oricît de dotați ar fi profesioniștii angajați, eficiența lor depinde de măsura în care găsesc loc de trecere — slăbiciunile omenești, greșelile și abaterile de la consemne etice, militare, cetățenești, organizatorice, neglijențele, imprudențele. Infailibilitatea lor este în raport direct proporțional cu aceste slăbiciuni, greșeli, abateri, neglijențe, imprudențe. Acolo unde întîlnesc un alt front — al corectitudinii, conștiinței, fermității, combativității —, eșuează.

O experiență milenară, îmbogățită azi cu date dramatice, cu consecințe extreme, atestă ce prejudicii — de toate felurile, pînă la cele ce atentează la existența liberă a unei națiuni — aduce lipsa de vigilență responsabilă. Tocmai de aceea legile și reglementările noastre sînt, deopotrivă, cuprinzătoare și severe. Tocmai de aceea constituie o armă ce vizează, în egală măsură, pe cetă-

ţenii-ostaşi şi pe ostaşii-cetăţeni ai României noastre socialiste ; cu toţii constructori şi santinele de ţară suverană avem misiunea de a apăra cu străşnicie acest patrimoniu de putere care este secretul de stat şi de serviciu, de a respecta, în orice context al vieţii şi activităţii cerinţele vigilenţei patriotice şi revoluţionare.

De contraforturile veghei atente, treze, nu poate trece nici un agent, ele nu pot fi depăşite de nici un subterfugiu.

Acesta este, în fond, mesajul cărţii pe care o recomandăm, cu căldură, cititorilor.

GH. BEJANCU

AGENT DUBLU

În istoria spionajului, perioada celui de-al doilea război mondial se remarcă printr-o bogată și intensă activitate de spionaj dusă pe toate meridianele globului. În acest sens, războiul a scos la iveală metode și forme noi de acțiune capabile să rezolve cu repeziciune situațiile create.

Continuînd să prezentăm unele evenimente și pe protagoniștii lor, ne-am oprit asupra unei figuri singulare și insolite, despre care scriitorii contemporani sînt de acord că ocupă un loc de prim rang în galeria spionilor [1]. Este vorba de dr. Tester. Ne vom referi la activitatea acestuia, deoarece el și-a desfășurat cea mai mare parte a activității sale pe teritoriul țării noastre. Și astăzi încă nu sînt elucidate anumite aspecte legate de acțiunile sale. Am mai adăuga și faptul că despre acest personaj există relatări contradictorii în scrierile unor autori. Pentru a urmări mai bine firul evenimentelor ne-am propus o abordare a lor într-o anumită succesiune.

*

Arthur Albert Tester s-a născut la 23 august 1895, la Stuttgart. Fred Tester, tatăl său, cetățean englez, era consul al Marii Britanii în acel oraș. Mama lui Tester, Louise Emma Kaeuffelin, era de naționalitate germană. Fiul lor și-a desăvîrșit studiile mai întîi în Germania și

[1] Jacques De Launay și Roger Gheysens, *Les grands espions de notre temps*, Ed. Hachette, Paris, 1971.

apoi în Anglia. Din adolescență a vădit o adevărată înclinare spre actorie dar, cu trecerea anilor, această pasiune a cedat locul unor preocupări mai concrete, studiind dreptul și economia. Vorbea curent limbile germană, engleză și franceză. În timpul studiilor, și mai ales după terminarea acestora, a întreprins voiaje în Europa, America și Asia, fapt care i-a permis să-și lărgească orizontul cunoștințelor sale și experiența de viață.

În timpul primului război mondial, tînărul Tester înregistra un succes copleșitor în fața răniților din spitalele de campanie : interpreta diverse roluri din Sheakespeare, culegînd ropote de aplauze.

Anii trec și un singur eveniment este demn de reținut din viața lui Tester : o poveste de dragoste cu o fermecătoare nemțoaică, care, după căsătorie, îi dăruiește două fete : Mary și Violet. În ciuda diferenței de vîrstă foarte mică, cele două fetițe au caractere diametral opuse : Mary era o fire închisă, energică, practică, iar Violet predispusă spre visare, îi plăceau baletul și muzica.

Datorită unor împrejurări rămase obscure, cei doi soți se despart și, lucru puțin obișnuit în asemenea ocazii, ambii copii rămîn în grija tatălui. O singură ipoteză se impune : probabil că mama era lipsită de mijloace de existență și, forțată de împrejurări, a consimțit să se despartă de copii, pe care îi vedea rar.

Se pare că acest eveniment l-a marcat în mod deosebit pe Tester : renunță la cariera teatrală și optează pentru o viață de mare anvergură, mai bine spus, de aventură.

Este greu de imaginat cum a putut Tester să abandoneze actoria — spre care avea înclinație — și a trecut la speculații comerciale și financiare.

Hotărît să-și refacă viața, nu lipsit totuși de o oarecare stare materială dobîndită de la părinții săi, pleacă cu copiii la Londra. Acest lucru s-a întîmplat în anul 1925. Va rămîne aici timp de mai mulți ani, desfășurînd o activitate ce se va solda cu acumularea unei importante averi. Încercările sale de a redobîndi cetățenia britanică i-au fost încununate de succes, aceasta, în cele din urmă, fiindu-i acordată. Acum posedă o dublă naționalitate : germană și britanică.

Cel care îi cercetează această perioadă din viaţa sa este frapat de o constatare izbitoare. Activitatea pe care o duce în Anglia are un dublu aspect : o continuă goană după bani şi în acelaşi timp, o vădită strădanie de „acoperire", dorinţa de a oferi o anume imagine ocupaţiei şi comportării sale.

Să ne explicăm : există o ipoteză conform căreia în perioada „germană" a lui Tester, cuprinsă între anii 1915—1925 a intervenit recrutarea lui de către Serviciul secret nazist. Ştim însă că atît Abwehr-ul cît şi celelalte servicii secrete naziste sînt de fapt posterioare anilor 1933—1934. Există în acest caz o singură ipoteză : să fi fost agent al fostului Serviciu secret german condus de colonelul Walter Nicolai. Motivele care l-ar fi putut împinge la aceasta sînt multiple, dar reţinem cu prioritate, ca fiind cel mai plauzibil, şantajul în urma unei fapte nechibzuite. Este opinia noastră. Se poate ca pînă în anul 1935, Tester să nu fi avut nici o contingenţă cu serviciile secrete naziste.

Perioada vieţii petrecute la Londra se situează în intervalul anilor 1925—1939. În etapa 1925—1935, cu toate strădaniile depuse de diverşi cercetători (şi nu este vorba de diletanţi ; s-a apelat, în acest scop, şi la „Asociaţia detectivilor britanici") nu s-a dat de nici o urmă a protagonistului nostru. Ce a făcut el timp de zece ani ? Şi mai ales, după acest interval, cum se explică apariţia sa bruscă în rîndul oamenilor bogaţi ? Cînd şi-a dobîndit averea într-un total anonimat ? Cu atît mai mult într-o societate în care publicitatea este dominantă pînă şi în viaţa intimă.

Examinarea anuarelor britanice a scos la iveală că, în 1935, un Arthur Albert Tester locuia la Londra, în Saint James Place, S.W.I. Aceasta a coincis, după cum observă unii autori, cu apariţia mişcării pronaziste în Anglia.

Numele lui Tester îl găsim tot mai des menţionat în registrele comerciale : exista o societate Arthur L. Tester, situată la Herne Hill, Londra, S.E. 24 ; A. L. Tester, inginer, la Windson House, Victoria Street, S.W.I. ; Tester and Parteners, iarăşi la Windsor House şi, în fine, Otto Tester, 22 Barrie House la Lancaster Gate 2. Este oare

vorba de una și aceeași persoană ? După toate probabilitățile, mai mult ca sigur că da.

Activitatea lui Tester urmează o traiectorie sinuoasă, dar ascendentă. Inițial actor, debutează apoi ca inginer, continuîndu-și activitatea ca om de afaceri și bancher, investind mari sume de bani în speculații comerciale, fără ca vreodată să fie în pierdere.

Prin toate aceste fațete pe care le-a arătat posterității, dar mai ales contemporanilor săi, Tester nu a făcut altceva decît să se substituie unor „roluri" adevărate pe care el, actor de talent, și le-a propus să le joace pe scena vieții. Acum cînd praful arhivelor se depune într-un strat tot mai gros pe „dosarul Tester" este cert pentru noi că el a interpretat „roluri de acoperire" !

Dacă apelăm la amintirile celor care l-au cunoscut, ne putem da seama că „juca" foarte bine datorită cunoașterii unor subtilități juridice și economice ale economiei capitaliste ; tehnica sa consta în a crea întreprinderi, a-și lua asociați cu capital lichid, apoi a depune bilanțul după ce a economisit activul. Bine „acoperit" din punct de vedere juridic — studiile făcute în Germania dădeau acum roade —, Tester se sustrăgea întotdeauna, la momentul oportun, din afacerea începută și bineînțeles niciodată nu era în pierdere. I-au fost suficienți cîțiva ani de asemenea operații pentru a se număra printre oamenii bogați ai societății londoneze. Nu a fost scutit și de scandaluri, dar nu a ajuns niciodată să fie acționat în judecată.

Tester prospera și nu se sfia să-și etaleze în mod ostentativ averea. O făcea urmărind o anumită tactică. De pildă, și-a cumpărat o crescătorie de cai de curse, mărind și modernizînd grajdurile. În preajma acestora foia o lume pestriță, compusă din tineri aristocrați, diplomați, politicieni și mulți aventurieri. În momentul în care prietenul său, lordul Curzon, aflat în dificultate financiară, și-a făcut cunoscută intenția de a-și vinde proprietatea ce o avea la Broadstaires, Tester a supralicitat, oferind o sumă mult mai mare decît valora. A procedat astfel și pentru a se vorbi de el și de averea sa în revistele mondene.

Afacerile de mare anvergură îi solicitau deseori prezența pe continent. Relațiile pe care era firesc să le aibă în Germania, ca urmare a unei perioade din viața sa petrecută aici, îi justificau nenumăratele deplasări la Berlin. În ciuda unor aparențe nu devenise membru al organizațiilor de prietenie anglo-germane. Nu frecventa nici clubul „The Link" (Legătura) fondat în anul 1937 pentru a răspîndi în Anglia ideile hitleriste. Trebuie să amintim că acest club a cunoscut în Marea Britanie, în perioada antebelică, o largă răspîndire : în 1939 existau 35 filiale cu peste 4 000 membri. Acestora le erau distribuite, printre alte materiale de propagandă, revistele tipărite în condiții tehnice ireproșabile : „Noutăți din Germania" și „Anglo-Germania Review".

Nu a trecut mult timp și „coloana a V-a" din Marea Britanie era constituită cu un substanțial sprijin din Germania. Au fost înființate organizații cu caracter fascist, purtînd diferite denumiri, mai mult sau mai puțin camuflate. Așa a luat naștere „Anglo-German Felowship", o asociație de prietenie anglo-germană, care număra o mie de membri, printre aceștia aflîndu-se și personalități marcante ale vieții politice și economice, ca, de pildă, familia Rotschild.

În perioada 1936—1939, anual „Anglo-German Felowschip" organiza dineuri în onoarea fiicei Kaiserului. Sala de marmură, luminată de mari candelabre de cristal, era ornată cu zvastici. Printre invitați se putea remarca prezența unor personalități din rîndurile aristocrației britanice, admiratoare ale fascismului. Unele dineuri erau prezidate de ambasadorul Germaniei naziste la Londra, von Ribbentrop. Presa vremii menționa evenimentul și lista invitaților. Printre aceștia remarcîndu-se nume cunoscute ca : dr. Abshagen, Conwell-Evans, amiralul Sir Barry Domville, Walter Hewel, lady Unity Mitford, H.A.R. Philbby și mulți alții. Tester nu se numără printre ei.

Lady Astor, soția bancherului Astor, fost proprietar al ziarului „Times", cunoscută pentru ideile și activitatea ei permanentă pentru o alianță anglo-germană, se găsea în centrul intereselor hitleriste la Londra. Saloanele ei erau

folosite pentru manifestări ale politicii prohitleriste. În somptuoasa ei reședință s-au perindat personalități ale vieții politice din înalta societate londoneză. O anchetă întreprinsă printre cei ce frecventau casa Astor nu menționează însă și pe dr. Tester. Și totuși se cunoaște că încă din acea perioadă, Tester era un susținător al activității hitleriste din Anglia. Iată despre ce este vorba.

Liderul fasciștilor britanici era Oswald Mosley. El a înființat, la 1 octombrie 1932, organizația „British Union of Fascists". Presa fascistă din Germania pretindea că la mișcarea lui Mosley aderaseră 500 000 de membri ; în realitate numărul lor nu depășea 20 000.

Mosley era sprijinit în activitatea sa de către Rosenberg și Mussolini. În urma cercetărilor efectuate s-a stabilit că Tester nu numai că îl cunoștea pe Mosley, dar îl și finanța sistematic atît pe el, cît și gruparea sa. În plus, Tester colabora intens la revistele fasciste engleze „The Black Shirt" și „Fascist Quarterly". După unele informații, Tester devenise unul din adjuncții lui Mosley.

Legătura cu Mosley datează însă de mult timp, și anume, din perioada anilor '30, cînd Tester își deschisese la Londra un birou de avocatură. Poliția londoneză îl avea în permanență sub observație pe Tester datorită, în principal, afacerilor sale scandaloase, dar care, fapt inexplicabil, nu furnizaseră niciodată temeiuri pentru a fi trimis în judecată. Dar, un lucru este cert : Mosley frecventa biroul de avocatură a lui Tester.

În ce scop Tester desfășura activitate în rîndurile fasciștilor din Anglia ? Există o singură explicație : din ordinul Serviciului de spionaj britanic a pătruns în rîndurile fasciștilor. Singur nu putea să facă acest lucru, ci numai cu sprijinul și la sugestia lui M.I.5, adică a Serviciului de spionaj britanic. Ajungem în acest punct la o concluzie evidentă : Arthur Tester a fost pregătit de acest serviciu pentru a se infiltra într-o grupare politică nazistă din Anglia.

Acum ne putem explica întreaga „atitudine antibritanică" a lui Tester — căruia i se dăduse, probabil, mînă liberă — și care avea ca scop să cîștige încrederea lui Mosley și eventual să-și consolideze poziția în organizația fascistă în funcție de posibilitățile ce i se vor oferi. În

orice caz, situația care i s-a creat lui Tester ieșea din canoanele obișnuite serviciilor secrete britanice.

Tester întreținea legături tot mai strînse cu oameni de afaceri din Anglia și din Germania. Cu prilejul deplasărilor pe continentul european a adus servicii importante regimului nazist. Considerăm semnificative, în acest sens, două întîmplări mai importante petrecute în anii 1937—1939.

În martie 1937, Tester a descins la hotelul „Plaza" din Bruxelles, situat în străvechea Grande Place. În fișa pe care a completat-o la hotel, Tester a trecut, ca profesie, bancher ; iar ca naționalitate — naturalizat englez. De aici tragem concluzia că, la acea dată, își recăpătase naționalitatea originară. La numai două ore după descinderea sa a avut o consfătuire cu cîțiva fasciști belgieni. Germania dorea să susțină mișcarea nazistă din Belgia și Rosenberg făcea eforturi să acapareze presa, pentru a-și intensifica activitatea de propagandă. Aceasta se efectua în mod indirect, prin mijlocirea unor interpuși. Astfel, de exemplu, în 1938, firma „Bayer", cunoscută producătoare de medicamente, a oferit sprijinul financiar ziarelor belgiene sub pretextul unei acțiuni publicitare în schimbul unei orientări mai puțin antigermane a redactorilor. Aceștia au refuzat însă, în mod solidar, asemenea propuneri.

Rosenberg a schimbat tactica, apelînd la un subterfugiu. El l-a trimis pe Tester pentru a încerca cumpărarea unui ziar belgian, aflat în pragul falimentului. Suma pusă în miză era tentantă : 110 000 lire sterline. Proprietarii ziarului nu au căzut în cursa ce le fusese întinsă și Tester a ratat acțiunea pentru care venise.

Un alt fapt petrecut înainte de război, care merită să fie reținut, se referă la cumpărarea, în anul 1938, a unui iaht. Este vorba despre unul dintre cele mai mari iahturi existente la acea vreme, „Lucinda", care aparținuse unui negustor londonez de vinuri, B. L. Koppenhagen. Nava fusese construită în 1899 și avea un deplasament de 588 tone, remarcîndu-se atît prin eleganța sa — era de culoare albă, cu feronăria aurită —, dar mai ales prin faptul, mai puțin cunoscut, că dispunea de un puternic

radio-emițător. În sfîrșit, mai amintim că iahtul își avea baza în portul Portsmouth.

Tester și soția sa — între timp se recăsătorise cu o fostă balerină berlineză, Charlotte Seifer — ofereau recepții la bordul lui „Lucinda". Mulți dintre membrii aristocrației engleze luau parte la aceste petreceri, în compania altor prieteni ai bancherului. Tester se înfățișa tuturor ca un om de afaceri, ce nu făcea politică și pe care nu-l interesa altceva decît să cîștige bani și să-i cheltuiască. Dispunem de o informație prețioasă : ambasadorul țării noastre din acea perioadă la Londra, Viorel Tilea, aflat la post după ianuarie 1939, a menționat, referindu-se la acest personaj : „Tester spunea că este englez. Știu că era foarte bogat și căuta să folosească orice prilej pentru a-și investi banii în întreprinderi sigure și care să aducă beneficii mari. Aveam impresia că era un spion, însă pentru că era englez eram curtenitor cu el, dar prudent". Tilea lua parte la petrecerile date de Tester.

În cursul week-end-urilor, iahtul „Lucinda" ridica ancora și naviga în largul apelor teritoriale germane, unde emițătorul său transmitea pentru serviciile secrete germane.

În august 1939, „Lucinda" părăsește portul Portsmouth. La bordul iahtului se afla Tester, soția sa și Mary, fiica cea mare. De atunci nava nu va mai apare niciodată în apele britanice, iar numele proprietarului său, Arthur Alfred Tester, domiciliat în Barie House, Lancaster Gate, Londra W2, va dispare pentru totdeauna din „Lloyd's Register".

Care era misiunea primită de Tester, ce începea să urce pe firmamentul spionajului internațional, și cine i-o încredințase ? Serviciul secret britanic ? Serviciul secret nazist ? Știau unul de celălalt ? Să urmărim evenimentele care ne pot furniza poate un răspuns.

„Lucinda" trece Strîmtoarea Gibraltar, navighează spre est, în Mediterana și ancorează în portul Pireu. Proprietarul lui, bancherul Tester, împreună cu familia sa, s-a instalat într-o vilă somptuoasă, situată în nordul Capitalei Greciei.

Ultimele luni ale anului 1939 se scurgeau sub amenințarea războiului. Din zi în zi, conflictul armat părea

tot mai iminent. Capitala Greciei nu făcea excepție de la febra ce cuprinsese întreaga Europă și tindea să se reverse și pe alte continente. Atena trăia zile de alarmă. După ocuparea Poloniei, Atena devenise un fel de placă turnantă prin care se încrucișau agenții secreți ce veneau sau plecau în misiune în Europa de est.

Cercetări privind activitatea lui Tester din această perioadă, cercetări efectuate atît în Arhivele poliției din Atena cît și ale Ministerului Afacerilor Străine, nu au dus la nici un rezultat. Arhivele au fost parțial distruse. Însă, pe baza mărturiilor celor care l-au cunoscut în acea perioadă, se cunoaște că Tester primea în vila sa numeroase persoane, precum și corespondență venită din România, Bulgaria și Albania. La sfîrșitul fiecărei săptămîni, Tester, la bordul iahtului pleca în larg, undeva în afara apelor teritoriale grecești și emitea mesaje lungi, codificate, care luau drumul eterului. Pe la sfîrșitul verii anului 1940, Arthur Tester părăsește Grecia cu destinația România.

Aici se termină prima etapă din activitatea informativă dusă de A. Tester. Putem trage, deocamdată, cîteva concluzii : în primul rînd, șefii săi considerau terminată pregătirea sa ca agent secret și-l însărcinaseră cu o misiune importantă în România. În al doilea rînd, era un agent dublu, fiind în solda a două puteri rivale, aceasta în cazul că nu a mai fost contactat și de altcineva, ipoteză care nu este exclusă.

*

Stabilirea și activitatea lui Tester în România a fost îndelung pregătită. Cu prilejul frecventelor croaziere cu iahtul în Mediterana, Tester făcea noi cunoștințe și se întîlnea cu diverși oameni de afaceri germani, englezi și belgieni. Cumpăra hoteluri în stațiuni balneare și acțiuni ale Societății „Nafta Română". Astfel, i se oferă prilejul să-l cunoască pe tînărul avocat român din București, Valeriu Ghibaldan, cu care de altfel va și lega o foarte strînsă prietenie. Legătura dintre cei doi se va cimenta și mai mult prin căsătoria, ceva mai tîrziu, a lui Ghibaldan cu fata cea mare a lui Tester, Mary. Cu timpul, ginerele

a devenit chiar secretar particular al său. Mary și Ghibaldan vor fi inițiați de Tester în activitățile pe care le ducea și-l vor seconda cu fidelitate. Probabil că întîlnirea dintre Ghibaldan și Tester nu a fost întîmplătoare. În arhive s-au găsit materiale din care rezultă că organele de contrainformații îl suspectau pe Ghibaldan, încă cu mult timp în urmă, că ar fi în slujba Intelligence Service-ului.

Ajuns în București, Tester împreună cu familia — soția, Charllote Seifer și Mary, fiica sa — (cealaltă fiică, Violet, rămăsese în Germania și urma școala de balet la Hamburg) se stabilesc, pentru început, la Hotelul Athénée Palace. În urma relațiilor făcute și cu sprijinul viitorului său ginere, la scurt timp, cumpără o vilă confortabilă din apropierea parcului Jianu, pe strada Ion Cosma, nr. 17.

Nu a întîrziat să înceapă o serie de speculații și să se avînte în afaceri de mare anvergură. În afară de aceasta, în diferite cercuri lăsa să se înțeleagă că acționa direct, sprijinind interesele Germaniei naziste și întreținea contacte cu unele căpetenii ale acestora aflate în țara noastră, iar pe de altă parte, într-un cerc restrîns, afirma că ar fi agent al spionajului englez. Această dublă față nu a întîrziat să determine din partea Serviciului Secret de Informații (S.S.I.) din România o permanentă și strictă supraveghere a sa. Rapoartele agenților români se opreau însă la organul superior, din motive pe care le vom arăta pe parcursul expunerii noastre.

Trebuie să spunem că imediat ce Tester a sosit în București, organele de informații române și-au dat seama cu cine au de-a face și au propus internarea sa într-un lagăr. Nu a întîrziat însă ca roțile unui mecanism nevăzut să intre în mișcare și spionul a fost lăsat în libertate, totul rezumîndu-se la o supraveghere a sa. Această supraveghere se solda cu note informative ale agenților, însă, așa cum am arătat, ele se opreau la un anumit nivel al angrenajului, angrenaj din care făcea parte și Tester. Fapt este că, după toate probabilitățile, și Gestapoul îl supraveghea pe Tester.

Noul sosit a început să aibă legături directe cu membrii Legației germane de la București și să-și afișeze vederile sale pronaziste. Deși nu cunoștea limba română a

început să publice periodic articole în ziarele „Seara" și „București", materiale prin care critica vehement politica Marii Britanii și a Franței îndreptată împotriva Germaniei hitleriste. Traducerile i le făcea ginerele său, avocatul Valeriu Ghibaldan.

Rezultatul acestor activități nu a întîrziat să dea roade, trezind simpatia anumitor cercuri. Mai mult, scrie chiar și o carte intitulată „England, Quo Vadis ?" (Anglie, încotro ?) — parafrazînd titlul unui cunoscut roman ce circula în acei ani — și în care ataca virulent sistemul politic britanic și adversitatea acestuia față de Germania, menționînd că „Anglia duce o politică greșită dacă mai continuă războiul împotriva Germaniei. Rezultatul — scria Tester — nu va fi decît unul singur : înfrîngerea Angliei, iar cea care va avea de cîștigat de pe urma situației create va fi America". Și concluziona : „Singura salvare este fascismul lui Oswald Mosley și alianța cu Germania". Cartea nu reprezenta altceva decît o lucrare apologetică închinată prietenului și fostului său protector, Oswald Mosley, după cum știm pe atunci conducător al fasciștilor britanici.

„England, Quo Vadis" ? a apărut în mai 1941 în limba germană, sub auspiciile Editurii „Pioner Verlag-Berlin-Bukarest". Prefața cărții intitulată „Cauză și efect", care merită o atenție deosebită prin conținutul ei, este un fel de „raport" pe care Tester l-a transmis, pe căi ocolite, șefilor săi. Adevăraților săi șefi !

Cartea a fost tradusă în limba română de Valeriu Ghibaldan, cules la tipografie, dar nu a mai fost tipărită datorită unor rațiuni necunoscute. Care a fost părerea naziștilor despre „England, Quo Vadis ?" Tipărită inițial într-un număr restrîns de exemplare, cartea a fost prezentată ministrului de externe al Germaniei, Ribbentrop. Acesta a citit-o și a apreciat-o în mod deosebit, hotărînd să fie tipărită în zece milioane de exemplare, în limbile engleză, franceză, germană, română, sîrbă, japoneză ș.a.

Dacă ne gîndim la tiraj și la vremea respectivă, ne dăm seama că proiectul era deosebit, iar succesul lui Tester ieșit din comun. Și, totuși, ceva a intervenit : cartea nu a mai fost tipărită. O enigmă în plus. Probabil că ceva a scăpat, la prima vedere, conducătorilor naziști.

Cert este că Tester, în acel moment, a cîştigat încrederea Legaţiei germane de la Bucureşti şi, în general, a spionajului nazist. Verificările pe care agenţii fascişti le-au făcut în Anglia au confirmat faptul că Tester este filogerman şi un element de încredere. Este momentul în care Tester pătrunde în cercul Legaţiei germane de la Bucureşti şi în rîndul oamenilor politici şi de afaceri români.

Raporturile dintre Tester şi Killinger erau neobişnuite. Pe de o parte, Tester îl supraveghea pe Killinger, probabil din ordinele S.S.-ului ; pe de altă parte, Tester asista la întrevederile cele mai importante dintre Killinger şi Ion Antonescu. O scurtă paranteză : a fost acreditată ideea că von Killinger ar fi participat la complotul împotriva lui Hitler pe care l-a condus din umbră colonelul Klaus Philip Schenk, conte de Stauffenberg. Killinger era supravegheat îndeaproape şi de Gustav Richter, reprezentantul lui Himmler în România, ataşat de poliţie al legaţiei. Şi încă ceva : între Killinger şi Gestapou era o veche rivalitate, agravată mai ales din momentul cînd Killinger îl denunţase pe Peter Geissler, şeful Gestapoului din România, pentru sprijinul acordat legionarilor cu prilejul rebeliunii izbucnite la 21 ianuarie 1941. Geissler a fost rechemat la Berlin, pus sub anchetă şi destituit după trei săptămîni. Himmler nu i-a iertat lui Killinger persecuţia împotriva protejatului său. Rivalitatea dintre serviciile secrete naziste a determinat numirea şi trimiterea în ţară, la 5 octombrie 1943, a consulului general al Germaniei la Bucureşti, consilierul ministerial dr. Karl Freiher von Gregory, ofiţer de rezervă, prieten cu Horia Sima şi unul dintre principalii responsabili, la acea dată, ai serviciilor de informaţii germane din România. Tester îşi înainta cu regularitate rapoartele sale lui von Ritgen, iar mai tîrziu lui Freiher von Gregory. Este foarte probabil că numirea lui von Gregory să fie legată de o verificare la faţa locului a activităţii lui Tester şi a anturajului Legaţiei germane de la Bucureşti, unde reuşiseră să se infiltreze agenţi străini, iar conflictele create de legionari bruiau munca informativă şi relaţiile cu guvernul antonescian. Von Killinger ridica acum semne de întrebare, ajungîndu-se la o ascuţire fără precedent a rivalităţilor dintre serviciile secrete naziste. Iată un exemplu : deşi von Killinger venise

împuternicit direct de Hitler, el avea o misiune deosebită încredințată de Ribbentrop pentru intensificarea activității spionajului hitlerist în România și în țările vecine acesteia.

Killinger s-a folosit de Tester pentru a cunoaște starea de spirit și activitatea diplomaților turci acreditați la București, precum și a legăturilor acestora cu cercurile ostile Axei și lui Ion Antonescu. Existau refugiați antifasciști care și-au găsit adăpost mai întîi în Turcia, apoi în Palestina și în cele din urmă la Cairo, fiind înrolați în armata britanică și racolați de Serviciul secret britanic (M.I.6). Aceștia întreținеau diverse legături cu persoane din țară avînd chiar și un post de radio.

O notă informativă din 9 iunie 1942 sosită la S.S.I. menționa printre altele : „Tester din Gestapoul german a primit recent dispoziții de la ministrul von Killinger de a supraveghea cu toată atenția activitatea membrilor Legației turce din București. Ministrul german e informat precis că personalul Legației turce se află în legătură nu numai cu democrați români, dar chiar și cu spioni anglo-saxoni".

În perioada respectivă, Turcia avea o atitudine de neutralitate, fapt care a determinat ambele puteri beligerante de a o atrage într-o coaliție sau alta. Totodată, Istanbulul servea drept bază spionilor anglo-saxoni și germani — ca și Algeria, Marocul, Spania, Elveția. Unii diplomați turci fuseseră recrutați de diverse servicii secrete, iar ambasadorii țărilor acreditați la Ankara erau supraveghiați îndeaproape de spioni introduși pînă și în personalul de serviciu. Este ilustrativ, în acest sens, cazul lui Cicero, valetul de la Ambasada britanică care a fotografiat documente strict secrete și le-a vîndut agenților naziști în schimbul unor lire sterline, ce s-au dovedit a fi false.

O altă direcție în care a activat Tester a fost organizarea serviciului de informații al partidului nazist din România, N.S.D.A.P., fiind numit șeful acestui organism. Este vorba de o activitate clandestină, organul nefiind recunoscut și autorizat de oficialitățile române. Printre atribuțiile ce le avea Tester erau și cele legate de folosirea unor elemente din rîndul minorității germane pentru a fi atrași în realizarea scopurilor urmărite de Reichul na-

zist, încadrarea în armata germană, acapararea unor sectoare economice ș.a.

Minoritatea germană era supravegheată, în primul rînd, grație unei agenturi ce provenea chiar din sînul acesteia. Agenții săi informatori îi raportau lui Tester despre preocupările, influența ce o exercita asupra populației evenimentele internaționale și, mai cu seamă, situația de pe front, atunci cînd apăruseră deja primele semne ce anunțau înfrîngerea Germaniei hitleriste. Într-un cuvînt, Tester era interesat să transmită șefilor săi de la Berlin gradul de loialitate al minorității germane din România față de regimul nazist.

Printre agenții recrutați și utilizați de Tester din rîndul sașilor amintim pe Hans Victor, om de afaceri, Wili Calman, ziarist și director la Banca de depozite și scont, Dana Grundinger, pe care a folosit-o ca secretară, deși știa foarte bine că este agent a Gestapoului, Conrad Calota, proprietar al fabricii de mezeluri din Deva, căpitan în armata germană și agent al Abwehr-ului, precum și mulți alții. De reținut că Tester nu se sfii să se înconjoare de agenți ai diverselor servicii secrete ale hitleriștilor, tocmai pentru a dovedi loialitatea sa. Bineînțeles, el conta că poate acționa fără ca aceștia să-i descopere cealaltă latură a activității sale în slujba lui Intelligence Service.

Pentru a-și îndeplini aceste multiple și complexe sarcini — și trebuie s-o recunoaștem că a făcut-o cu multă abilitate și eficiență — și-a creat o rețea proprie de spioni. Agenți de diverse vîrste, profesiuni și îndeletniciri, el îi recompensa, în general, oferindu-le posturi bine plătite. Pe alții, după cum vom vedea, îi va plăti cu bani lichizi. Tester îmbina munca informativă pentru patronii săi — așa cum o făcuse în Anglia — folosindu-se de agenți pe care îi recrutase și pentru a face afaceri ce se soldau cu beneficii substanțiale pentru el. Este drept că multe dintre acestea erau în afara legalității, alte afaceri scandaloase au devenit de notorietate publică, iar ca urmare a legăturilor sale cu Ambasada germană o implica și pe aceasta în mod indirect.

Dispunînd de mari sume de bani, A. Tester se lansează, avînd experiența speculațiilor căpătată la Londra, în efec-

tuarea unor mari afaceri în valoare de zeci și sute de milioane de lei, cumpărînd fabrici întregi sau chiar acțiuni ale societăților : „Apretura", „Filderman" din Bacău, moara „Herdan", drogheria „Standard", devine principalul acționar și proprietar al Băncii de depozite și scont din București și al I.A.R.T. și al fabricii de mezeluri „Kulke" din Deva, ambele avînd sediile pe Calea Victoriei (vezi ziarul „Timpul" din 2 iunie 1945, nr. 2852). Avocatul ultimelor două firme era ginerele său, iar printre administratorii delegați se numărau Karl Kulsee și Fritz Cunet.

Iată cîțiva agenți folosiți de Tester care aparțineau cercurilor industriale și bancare : Constantin Balomir, industriaș și acționar la mai multe bănci, printre care Banca de depozite și scont (la această bancă îl folosea și pe Wili Calman, ce ocupa fotoliul de director), inginerul Iancu Ioanițescu, avocații Mișu Huzun, Săndulescu și Roman, marii capitaliști Max Ausnit și Karmitz.

Tester întreținea relații strînse și cu oameni politici cum au fost, de exemplu, Mihai Antonescu, vicepreședinte al Consiliului de miniștri și ministrul afacerilor externe, Eugen Titeanu, fost ministru subsecretar de stat la Ministerul afacerilor interne, profesorul Dan Mihăilă, specialist în probleme economice și financiare al regimului.

Mihai Antonescu îi acorda frecvente audiențe lui Tester la cererea acestuia. Cu acest prilej aveau loc discuții cu subiecte variate : evoluția războiului, situația economică a României și problema evreilor. Tester asculta cu atenție părerile lui Mihai Antonescu și sintezele acestor întrevederi luau drumul Berlinului și Londrei, fiecare redactat din punctul de vedere al celui destinat și al loialității agentului. Legătura lui Mihai Antonescu cu Tester nu era dezinteresată și întîmplătoare. Antonescu fusese informat de Eugen Cristescu că Tester era un agent dublu, cu preponderență legat de englezi. Socotea că fără a se compromite, putea strecura, în discuțiile avute cu Tester, vederile sale, proengleze, mai ales cînd soarta războiului părea pecetluită.

Tester a avut legături de afaceri cu generalul D. Roșoga, membru în consiliul de administrație al Băncii de depozite și scont, cu locotenent-colonelul Lazăr Enescu, președinte al consiliului de administrație al aceleiași bănci

și cu căpitanul în rezervă Anton Hudiță. Începînd din anul 1943, Tester a stabilit strînse legături cu colonelul Dumitrescu, prefectul de atunci al județului Hunedoara, care în scurt timp i-a devenit prieten intim.

Dar cele mai strînse relații le-a avut Tester cu S.S.I.-ul. Cu șeful ei, Eugen Cristescu, raporturile au fost de natură informativă. Siguranța română, care-l urmărea îndeaproape pe Tester, nu a reușit să elucideze natura legăturilor dintre cei doi. Interogat, nici Eugen Cristescu nu lasă, la rîndul său, să se întrevadă adevărul, ceea ce ne face să credem că erau în joc interese superioare. Cert este că șeful S.S.I.-ului l-a favorizat pe Tester. Astfel, în vara anului 1940, cînd Tester a sosit în România, S.S.I.-ul a avizat favorabil cererea acestuia de a nu fi internat în lagăr. Iată care au fost faptele : în martie 1941, Tester urma să fie internat în lagărul de la Tîrgu Jiu pentru legăturile sale frecvente cu fruntașii legionari Victor Medrea și Livadaru și înșelăfea în afaceri a unor evrei. Atunci s-a comutat pedeapsa lui Tester pe baza unui certificat medical. S-a hotărît să rămînă la domiciliu sub supravegherea poliției.

Tester îi furniza informații lui Eugen Cristescu și suma de 250 00 lei lunar. În schimb, atît Eugen Cristescu, cît și lt. col. Ionescu Micandru erau „receptivi" la solicitările lui Tester, scăpîndu-l în repetate rînduri de arestări și trimiteri în judecată, fie pentru speculații frauduloase sau chiar a activității sale în domeniul spionajului străin. În același timp, Tester obținea și alte avantaje.

Industriașii Max Ausnit și Karmitz, prin avocatul Mișu Huzun, i-au oferit lui Tester suma de 7 milioane lei ca să intervină în favoarea lor pe lîngă autoritățile germane. Într-o notă trimisă de S.S.I., la 15 mai 1942, secției a II-a a Marelui stat-major, Eugen Cristescu a luat apărarea lui Tester, scriind următoarele : „Dl. Tester, cetățean englez și membru marcant al partidului fascist din Anglia, se află în România ca refugiat politic. Întrucît ideile ce le propagă sînt favorabile politicii Axei, Tester se găsește în strîns contact și sub protecția cercurilor oficiale germane din țara noastră și chiar colaborează cu acestea. Serviciul nostru este la curent cu întreaga activitate — chiar și cea particulară — a D-lui Tester și opinează

că nu este cu nimic dăunătoare siguranței statului. Dacă, în relațiunile sale, vine în contact cu persoane care ar părea suspecte, aceasta o face în interesul serviciilor pe care le prestează pentru cercurile germane".

Eugen Cristescu ascundea față de subalterni raporturile de colaborare pe care le avea cu Tester. Subordonații lui Cristescu răspundeau prompt la solicitările lui Tester, cum a fost cazul lt. col. Borcescu. Cînd, la 5 mai 1944, Tester a solicitat viza de ieșire din țară, în aceeași zi, pe cererea de viză, un subaltern al lui Cristescu notează: „Chiar azi viză de ieșire din țară. După-masă la ora 17.00 să am pașaportul cu viza pusă".

Care erau legăturile lui Tester cu organele de informații britanice și germane? Cum spuneam la început, Tester lăsa să se strecoare în discuțiile cu unele persoane că ar fi în slujba spionajului britanic. Cînd avea contacte cu agenți britanici, lăsa să se înțeleagă că lucrează pentru serviciile germane. Aceasta pentru S.S.I. Nu este exclus ca și pentru naziști să fi procedat la fel, numai că, se pare, pînă la urmă, stratagema nu i-a folosit. Dar să nu anticipăm.

Încă de la venirea sa în țară, Tester a intrat în contact cu Clark R. Percy, director al fabricii de cabluri, Walter Duranty, ziarist britanic, Arthur Patrick Forbesc, atașat aerian al Angliei la București, toți aceștia fiind identificați de S.S.I. ca agenți ai Intelligence Service-ului.

Colaboratori apropiați și informatori ai săi erau printre alții avocații Săndulescu și Roman, cunoscuți agenți ai Serviciului englez de informații. Un alt pion al spionajului britanic în țara noastră era căpitanul în rezervă Anton Hudiță, fost atașat comercial al României la Londra. Pe timpul cît acesta a funcționat în Capitala Marii Britanii el a devenit agent al Intelligence Service-ului. Tester l-a cunoscut pe Hudiță prin anii 1932—1933, ceea ce ne face să credem că la acea dată, Tester era deja introdus în activitatea informativă și pregătit, așa cum se obișnuiește, pentru o anumită traiectorie și obiective precise. O dovadă în plus îl constituie faptul că Hudiță s-a întîlnit cu Tester în mai multe rînduri în preajma izbucnirii celui de-al doilea război mondial, fiind unul dintre prietenii săi apro-

piați, participînd la croazierele mondene cu iahtul „Lucinda" în Mediterana pe ruta Istanbul, Atena, Pireu și Neapole. Pe lista foarte lungă de agenți ai Intelligence Service-ului, cu care era în contact, se număra și propriul său ginere, Valeriu Ghibaldan.

Iată, deci, o serie de indicii sigure care ne fac să conchidem — alături de cele pe care le vom prezenta în final — că A. Tester a fost agent al Intelligence Service-ului și, după toate aparențele, ocupa o funcție importantă și de mare responsabilitate și încredere. Îndrăznim să presupunem că avea chiar „charte blanche" să decidă singur în anumite situații deosebit de dificile mergînd pînă la sacrificarea unor agenți. Unii dintre cei care-l vizitau pe Tester la vila sa din strada Ion Cosma nr. 17 ajungeau în închisori, „pentru că au avut limba prea lungă". Tester își permitea, deci, să decimeze unele rețele de spionaj, mai ales pe acei agenți mărunți, neinstruiți și care nu prezentau „garanțiile" cuvenite. Pe de altă parte unii trebuiau sacrificați și folosiți ca monedă de acoperire față de spionajul german. Metoda poate surprinde pe unii, dar în serviciile secrete capitaliste deviza iezuitului Ignațiu de Loyola a fost și este actuală.

Dacă Serviciul secret britanic a acceptat aceste procedee ale lui Tester înseamnă că activitatea sa era incomparabil mai utilă. Una din misiunile sale de primă importanță s-a conturat către sfîrșitul anului 1943 și mai ales în lunile iunie-august 1944. Este vorba de sondările efectuate de Tester pe lîngă Mihai Antonescu și Eugen Cristescu, în ceea ce privește poziția și orientarea României de a ieși din alianța cu Germania nazistă și a face un compromis cu puterile occidentale. Unele tratative în acest sens începuseră, iar Tester avea probabil misiunea de a verifica loialitatea celor care participau la discuții. Așa se și explică toleranța S.S.I.-ului și a lui Mihai Antonescu, care erau convinși de apartenența lui Tester la Intelligence Service și nu l-au trădat germanilor, deși ar fi putut s-o facă, aveau suficiente dovezi; dar îl considerau ca un atu, un martor valoros pentru momentul necesar să-și justifice dorința lor de a pune capăt războiului. În toate documentele rămase nu se pomenește nimic despre aspectele particulare ale discuțiilor cu Tester în acest sens.

Este indiscutabil că Tester a reuşit să se infiltreze într-unul din serviciile secrete naziste. După toate probabilităţile momentul infiltrării sale se situează în primii ani ai sosirii sale în Anglia. Din acea perioadă, el a devenit agent dublu. Este posibil să fi „servit" şi altor servicii secrete, inclusiv celui francez.

Era Tester agent al Abwehr-ului ? (Serviciul de informaţii al armatei germane). Eugen Cristescu a colaborat strîns cu Abwehr-ul, dar niciodată în declaraţiile sale nu l-a menţionat pe Tester, deşi serviciul său îl supraveghea îndeaproape şi era la curent cu activitatea agenţilor germani ai armatei. Anchetaţi, vechi ofiţeri ai Abwehr-ului, ai amiralului Canaris, printre care amintim pe lt. col. Franz Senbert, care conducea organizaţia, precum şi istoricul Gert Bucheit, sînt categorici în afirmaţiile lor : Tester nu a aparţinut cadrelor Abwehr-ului !

Aparţinea Gestapoului ? (Poliţia secretă a Germaniei hitleriste). Nu poate rămîne în picioare nici această ipoteză, deoarece Gestapoul avea un domeniu de activitate specific, în care nu se încadra activitatea dusă de Tester. Mai mult, Tester era suspectat şi supravegheat de Gestapou, iar el ştia acest lucru şi şi-a luat o serie de măsuri de prevedere. A mituit pe comisarii Marin Pantea şi Gheorghe Lian care, în afară de informaţiile pe care i le prezentau periodic, îl preveneau de măsurile luate de Gestapou contra sa. Mai amintim pe Dana Grundinger, agentă a Gestapoului, pe care o folosea ca secretară.

Prin activitatea dusă în Anglia şi misiunile ce i-au fost încredinţate la Bruxelles este cert că un prim contact l-a avut cu serviciul lui Rosenberg. A urmat probabil promovarea în cadrul S.D.-ului (Serviciul de siguranţă al Germaniei hitleriste). Avem suficiente indicii care ne conduc la această ipoteză.

La Stuttgart, la primăria oraşului, în registrul de stare civilă, se poate citi în fişa nr. 3007/1895 : „Tester, Arthur-Albert, născut la Stuttgart, la 23 august 1895. Tata : Fred Tester. Mama : Emma Kaueffelin". În rest, pe fişă nici o menţiune ! Nimic altceva despre cel în cauză. Or, se ştie foarte bine că fusese căsătorit de două ori, că din prima căsătorie avea două fiice şi încă multe alte amă-

nunte, care trebuiau consemnate, așa cum se obișnuiește în asemenea cazuri. Cine a șters mențiunile din registrul de stare civilă din Stuttgart ? De ce ? Și originea sa a fost ascunsă cu grijă. Fără nici o îndoială că aceste radieri s-au efectuat în urma unui ordin superior. Asemenea lucruri sînt practici curente ale serviciilor secrete occidentale.

Mai știm că Tester se bucura de o mare autoritate din partea membrilor Legației germane la București, inclusiv a numerosului personal cu acoperire legală, dar cu misiuni speciale. Am menționat faptul că era consultat de ambasadorul Killinger, că participa la întrevederile mai importante ale acestuia cu Ion Antonescu. Să ne referim și la un exemplu deosebit de grăitor : în 1942 Ion Antonescu a aflat că Rosenthal, un avocat de naționalitate română, refugiat la Paris, și care îl apărase odinioară pe Antonescu în fața Tribunalului de la București, fiind acuzat de bigamie, a fost arestat de Gestapou în cursul unei razii. Antonescu a solicitat oficialităților hitleriste eliberarea fostului său avocat. Dar nu a obținut nici un răspuns. Rosenthal se afla deja în trenul ce-l conducea spre unul din lagărele morții. În ultimă instanță Ion Antonescu a apelat la Tester, care a rezolvat cazul, simplu și expeditiv, prin telefon. Trenul în care se afla avocatul a fost oprit în gara din Graz ; prin megafon, un căpitan S.S. a chemat pe cetățeanul Rosenthal să se prezinte urgent la poliția gării. Prizonierul a coborît, abia ținîndu-se pe picioare, gîndindu-se la clipele care îi erau numărate. Ofițerul i s-a adresat extrem de politicos :

— Domnule ! Din această clipă sînteți liber. Ordin superior !

Considerăm că acest episod vorbește de la sine despre influența lui Tester.

Relațiile lui Tester cu agenții serviciului secret britanic, ori cît ar fi fost în „interesul serviciului", au trezit în cele din urmă suspiciuni din partea hitleriștilor. Și Tester a fost pus sub urmărire, mai ales că au început să circule și unele zvonuri tot mai insistente că ar aparține Intelligence Service-ului. La 7 iunie 1943 o informație a serviciilor naziste menționa că s-a primit dispoziție de la Berlin ca Arthur Tester să fie ținut sub supra-

veghere fiindcă „s-ar fi interceptat unele legături foarte suspecte ale acestuia în străinătate cu anglo-americanii".

Tester era urmărit pînă și în viața sa particulară. Iată ce menționează în raportul său, un agent german, la 5 iunie 1943 : „Tester a pus în circulație pe piață, în zilele de 4 și 5 iunie 1943, bancnote engleze de 100 și 500 lire sterline, în valoare de mai multe milioane lei, iar la 13 iunie 1943 a vîndut la bursa neagră lire sterline în valoare de două milioane patru sute mii lei".

Situația financiară a lui Tester nu putea fi explicată de naziști decît prin trădare și nu prin speculațiile pe care le făcea cu o abilitate rar întîlnită. La 15 februarie 1944, „Geheim Feld Polizei" din București a întocmit un dosar în care erau cuprinse dovezi privitoare la afacerile necinstite făcute de Tester la adăpostul și acoperirea sa ca agent al serviciilor germane de informații. În final, exista o listă cu numele tuturor informatorilor care lucrau atît pentru Tester cît și pentru diverse legații (elvețiană, turcă, suedeză și altele). Dosarul a ajuns în mîinile lui Himmler. O copie a parvenit, în mod neoficial, și la Eugen Cristescu. Putem trage concluzia că Tester a fost avertizat de uneltirile ce se pregăteau împotriva sa. Iată de ce Tester îl plătea pe Eugen Cristescu și nu invers !

Un alt exemplu : într-o notă a „Biroului 4 siguranță", din 5 iunie 1944, se menționează că „Tester, care a organizat în București Gestapoul (?), a fost urmărit de multă vreme de Biroul german de contraspionaj, care a stabilit că acesta aparținea de fapt Intelligence Service-ului".

Am ajuns la un moment crucial : prin urmare, serviciile secrete naziste și-au pierdut, din cîte se pare, total încrederea în loialitatea lui Tester. Din această clipă, informațiile despre Tester încep să devină contradictorii. Însuși Serviciul italian de spionaj atrăgea atenția aliatului său german că Tester lucrează pentru Intelligence Service.

S.S.I., într-un raport înaintat la 22 ianuarie 1943, subliniază, printre altele, că dr. Kohen, delegatul poliției germane în România, era la curent cu faptul că „Tester în timpul și după primul război a lucrat pentru francezi și englezi..."

Această informație merită să fie subliniată : înseamnă că Tester a fost în slujba Intelligence Service-ului și Biroului 2 francez încă de la vîrsta de 21 de ani, și aceasta mai mult ca sigur cu sprijinul tatălui său, care, ca diplomat englez, era și el agent secret. Este vorba deci de o „profesie" care s-a transmis din tată în fiu.

Gestapoul, împreună cu alte organe informative și contrainformative, a trecut la verificarea loialității lui Tester. Ce s-a întreprins cu adevărat în acest sens și în ce stadiu au ajuns lucrurile nu putem ști. Retragerea armatelor hitleriste, bombardamentele tot mai dese ale aviației americane și revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 au tras cortina peste activitatea oficială a lui Tester.

Totuși, în vara anului 1944 au început să circule unele știri în privința sa. De pildă, s-a spus că Tester a fost chemat la Berlin pentru a fi anchetat în privința acuzațiilor grave ce planau asupra activității sale în folosul altor țări.

S.S.I.-ul, deosebit de receptiv, nu a întîrziat să ia notă de toate aceste zvonuri. Pe de altă parte, în unele cercuri germane se afirma că Tester ar fi fost lichidat de agenții serviciilor secrete întrucît s-a dovedit a fi un trădător și intenționa să fugă în Turcia. Tot surse germane mai afirmau că, dimpotrivă, lui Tester i s-ar fi încredințat o misiune de o importanță deosebită și pentru a o putea duce la îndeplinire s-au lansat diferite versiuni. Eugen Cristescu era derutat, nu știa ce să creadă și i-a solicitat colonelului Micandru o notă lămuritoare. Alte zvonuri menționau că Tester se pregătea să-și adune bunurile în vederea fugii sale în Turcia sau în Spania. Cert este că toți vorbeau de intenția Gestapoului de a-l lichida în secret.

Ulterior s-a aflat că în vara anului 1944, ca urmare a întețirii bombardamentelor asupra Capitalei, Tester împreună cu familia sa — soția și cele două fiice (Violet sosise între timp în România, venind din Germania) — s-a retras la o proprietate ce o avea în județul Hunedoara, în comuna Mintia. Tester a sosit aici din mai multe motive : era proprietarul fabricii de mezeluri „Kulke" din Deva, avea relații cu diferiți afaceriști din județul Hunedoara, iar în comuna Mintia domicilia și amanta sa, Ioana Ște-

fănescu. Aceasta se bucura de mare încredere din partea lui Tester, spionul dîndu-i în păstrare valori.

La Mintia, Tester se întîlnea foarte des cu Kulke, cu care era prieten intim, cu colonelul Dumitrescu, prefectul județului Hunedoara și cu colonelul S.S. Walter Weinholbe, sosit de la Berlin, împreună cu soția. S-a emis părerea că Weinholbe venise anume să-l „ridice" pe Tester pentru a-l duce în Germania. Greu de admis o asemenea ipoteză : dacă colonelul Weinholbe ar fi avut într-adevăr o asemenea misiune, atunci nu ar fi venit împreună cu soția și nu ar fi făcut vizite familiei Tester.

Într-o carte care analizează cazul Tester se spune că în noaptea de 24/25 august 1944, A. Tester și colonelul W. Weinholbe au fost împușcați mortal pe șoseaua Arad-Curtici, în apropierea comunei Pecica, de o patrulă a grănicerilor români, întrucît nu au oprit automobilul la somațiile de rigoare.

Ce spune în această privință S.S.I.-ul ? Centrul acestuia din Arad a trimis pe data de 5 septembrie 1944 o radiogramă Bucureștiului, cu următorul conținut : „În ziua de 28 august a.c., grănicerii noștri au împușcat, în apropierea comunei Pecica, doi germani aflați într-o mașină. Unul dintre cei doi germani era dr. Tester, care a murit. Asupra lui, s-au găsit dosare cu scrisori în original semnate de dl. Mihai Antonescu și Eugen Cristescu. Dosarele se găsesc la Chestura Arad". Pe radiograma respectivă se poate citi următoarea adnotare : „Să fie trimisă de urgență d-lui ministru Aldea".

Să mai prezentăm o relatare a acelor evenimente. Știm că Tester se născuse la 23 august 1895. Deci, la 23 august 1944, A. Tester își serba ziua nașterii la conacul său din Mintia. Avea numeroși invitați, printre care și pe colonelul S.S. Weinholbe și soția acestuia, prefectul de Hunedoara, colonelul Dumitrescu. La un moment dat, în timpul petrecerii, colonelul Dumitrescu este chemat la telefon. I se solicită urgent să se prezinte la prefectură. După cîteva ore se reîntoarce la Mintia și-l anunță confidențial pe Tester de evenimentele ce au avut loc în Capitală.

A doua zi, 24 august, Tester se duce la secretara și amanta sa, Ioana Ștefănescu, căreia îi solicită suma de

90 000 lei. Anchetată ulterior, ea va declara că Tester se afla într-o stare de surescitare cum nu-l mai văzuse niciodată.

Prefectul, la solicitarea telefonică, îi pune la dispoziție un autoturism în care au luat loc A. Tester, colonelul Weinholbe, soția acestuia, Luise, și subofițerii S.S. Reinhard Harn și Ernst Bohler. Mașina s-a îndreptat spre granița cu Ungaria. Știm ce a urmat după aceea.

Și acum cîteva nedumeriri. În radiograma S.S.I.-ului din Arad se menționează : „unul dintre cei doi germani era dr. Tester, care a murit". Dar în mașină erau patru germani. De ce nu s-a spus nimic despre colonelul Weinholbe ? A fost împușcat și a rămas în viață ? Ce s-a întîmplat cu soția sa, Luise ? Dar cei doi subofițeri S.S. au dispărut ? Nu au fost anchetați de nimeni ?

După cîteva zile de la evenimentele relatate, în ziarul local din Arad a apărut un anunț : „A. Tester și colonelul S.S. W. Weinholbe au fost înmormîntați la 29 august 1944 la cimitirul Pomenirea din Arad". Pentru a se stabili cu exactitate identitatea cadavrului aparținînd lui A.A. Tester, S.S.I.-ul a dispus deshumarea și efectuarea expertizei medico-legale. Raportul de expertiză poartă data de 15 octombrie 1944 și menționează printre altele : „Procedîndu-se la deshumarea și identificarea cadavrului s-a ajuns la un rezultat fără mari precizări, deoarece capul cadavrului era de nerecunoscut ; după corp și haine, arăta că este dr. Tester". În încheierea raportului S.S.I.-ului se arăta că „moartea dr. Tester este o realitate" și se făceau recomandări în legătură cu supravegherea familiei rămase în România.

Din actele încheiate de Chestura poliției din Arad, care s-a ocupat de acest caz, a rezultat că asupra cadavrului lui A.A. Tester s-a găsit o servietă conținînd dosare foarte interesante, cu scrisori în original semnate de Mihai Antonescu și Eugen Cristescu. Pe lîngă aceste documente s-au mai găsit bijuterii, precum și suma de 100 000 lei.

Într-o radiogramă trimisă la Chestura din Arad, în ziua de 5 septembrie 1944, se solicita „să se ia măsurile necesare pentru a trimite de urgență materialele găsite asupra dr. Tester noului ministru al Afacerilor Interne,

generalul Aldea." Drept urmare, S.S.I.-ul a înaintat, la 12 septembrie 1944, ministrului Afacerilor Interne lucrurile găsite asupra agentului german Tester, „care a fost împușcat de către grănicerii români în momentul trecerii din România în Ungaria".

Dacă recapitulăm știrile de care dispunem privind moartea lui Tester ne vom da seama că datele problemei se contrazic. De pildă, S.S.I.-ul menționa că evenimentul a avut loc pe șoseua Arad-Curtici, în apropierea comunei Pecica. Ce spune De Launay și Gheysens ? „Mașina Gestapoului, în care spionul se găsea împreună cu un colonel S.S., a fost prinsă pe șoseaua Arad-Curtici, la aproximativ 25 kilometri de granița Ungariei. Într-o încăierare cu rezistența română, Tester a fost rănit mortal. Cadavrul a fost transportat la Arad și înmormîntat". Violet Tester, fiica spionului declară : „...tatăl meu se găsea la o vilă, la țară, și, apropiindu-se frontul, a vrut să plece. Familia mea crede că a fost împușcat de un soldat german". Această declarație a făcut-o la Londra.

De Launay și Gheysens, în cartea lor, ne dezvăluie următoarele despre sfîrșitul spionului : „Arthur Tester avea o reședință de vară la Mintia, în România, unde s-a deplasat chiar la 24 august, iar a doua zi a încercat să treacă frontiera româno-ungară pentru a ajunge la Budapesta".

Nepotrivirile sînt izbitoare : mașina nu aparținea Gestapoului, ci fusese pusă la dispoziția lui Tester de colonelul Dumitrescu, prefectul județului Hunedoara ; nu credem că mașina a fost oprită pe șoseaua Arad-Curtici, la aproximativ 25 km de granița Ungariei, în apropierea comunei Pecica, în momentul trecerii din România în Ungaria. Dacă privim harta regiunii respective vom constata că Pecica nu se află pe șoseaua Arad-Curtici, ci pe șoseaua Arad-Nadlac, dar trecerea frontierei spre Ungaria se face pe la Curtici. Ca să te îndrepți spre Arad și să mergi mai departe spre Curtici, venind de la Mintia există șoseaua Deva-Ilia-Lipova. Pecica se află pe o șosea ce duce spre Ungaria făcînd un unghi de 90° față de Arad ; dar acolo nu se afla un punct de frontieră ! Altă eroare este aprecierea că locul împușcării se află „la

aproximativ 25 km de granița Ungariei". Măsurînd pe hartă, observăm că la această distanță se află doar două localități : Aradul și... Pecica. Este inexplicabilă greșeala unor oameni mai ales că rapoartele au fost făcute de cei ce dețineau funcții de conducere, fie la Chestura orașului Arad fie în S.S.I. În mod sigur mașina nu se afla la granița cu Ungaria, deci nu grănicerii au tras asupra celor din mașină.

Nici măcar data exactă a împușcării lui Tester nu este certă ; radiograma din 5 septembrie a S.S.I.-ului : „în ziua de 28 august 1944, grănicerii noștri au împușcat..." ; Intelligence Service : „...moartea lui Tester ar fi avut loc la 27 august 1944" ; De Launay și Gheysens : 25 august.

A fost oare Tester împușcat ? Pentru a răspunde să facem cîteva referiri la evenimentele care au urmat.

După 23 august 1944, România a reluat relațiile diplomatice cu numeroase țări. La Ambasada britanică de la București, colonelul Kind, aparținînd Intelligence Service-ului, s-a interesat pe cale legală de soarta supusului britanic A.A. Tester și a familiei acestuia. Acesta s-a deplasat la Prefectura poliției Capitalei din Calea Victoriei, solicitînd viza de prelungire pentru șederea în țară a fiicei celei mari a lui Tester, Mary, cetățeancă britanică. Aceasta a rămas în România timp de mai mulți ani. În 1947 era funcționară la Misiunea militară engleză.

Consulul Kendall a început să strîngă date și informații, prin agenții care veniseră în contact cu Tester, urmărind verificarea unor elemente ce nu au putut fi elucidate de organele românești. De asemenea, Misiunea militară britanică a făcut demersuri oficiale la Ministerul Afacerilor Externe din România privind activitatea și modul în care a murit A.A. Tester. Ministrul Afacerilor Externe, dînd curs cererii Misiunii militare britanice, a solicitat Subsecretariatului de stat al poliției să-i prezinte date cît mai complete ce le deținea despre „supusul britanic Albert Arthur Tester, născut la Stuttgart în anul 1895, luna august, ziua 23, și care ar fi decedat în ziua de 24 august 1944, în momentul în care încerca să treacă frontiera în Ungaria". În adresă, Ministerul Afacerilor Externe își motiva cererea arătînd că pentru clarificarea

cazului, Misiunea britanică intervenise şi pe lîngă Ministerul de Justiţie şi Marele Stat-Major al armatei române.

Cercetările fiind anevoioase şi durînd un timp ceva mai îndelungat, la 11 ianuarie, Ministerul Afacerilor Externe, probabil datorită unor noi intervenţii din partea Misiunii militare britanice, s-a adresat din nou Ministerului Afacerilor Interne — Direcţia Generală a poliţiei —, printr-o adresă „confidenţială şi urgentă", cerînd răspuns la scrisoarea precedentă. În notă erau indicate şi o serie de probleme concrete ce se solicitau a fi elucidate, probabil la cererea Misiunii militare britanice : informaţii asupra activităţii politice a lui Tester în România, legăturile lui cu autorităţile germane, italiene şi române ; colaborarea acestuia cu poliţia română, activitatea sa antibritanică şi numele colaboratorilor ; legăturile lui Tester cu prefectul de Deva ; legăturile lui Tester cu industriaşii români ; situaţia colonelului W. Weinholbe ; data exactă a incidentului care ar fi dus la moartea lui Tester ; informaţii cu privire la fosta secretară a lui Tester.

Pe adresă se poate citi următoarea rezoluţie : „C.D... informare completă, care va fi înaintată Ministerului Afacerilor Străine".

Analizînd cu atenţie întrebările din nota de mai sus, solicitate de Intelligence Service, ne dăm seama de următoarele : Serviciul secret britanic poseda informaţii destul de precise despre activitatea lui Tester în România şi a sfîrşitului acestuia ; se poate trage concluzia că britanicii nu erau siguri că Tester a murit şi vroiau să aibă şi din partea autorităţilor române eventuale dovezi în acest sens.

La 22 ianuarie 1945, Direcţia generală a poliţiei a comunicat Ministerului Afacerilor Externe o notă amplă al cărui conţinut prezintă activitatea lui Tester. Se punea accentul pe legăturile avute de Tester cu legionarii Victor Medrea şi Livadaru.

În baza unor instrucţiuni primite, Misiunea militară britanică neagă rezultatele primei expertize medico-legale la mormîntul lui Tester şi solicită o nouă deshumare. Aceasta are loc la 8 februarie 1945, în prezenţa unei comisii compusă din reprezentanţi ai Procuraturii, Minis-

terului Justiției. Ministerului de Război, Poliției din Arad, a lt. col. Carter și a sergentului Berger de la Misiunea militară britanică.

Procesul-verbal întocmit de comisia de expertiză nu oferă date cîtuși de puțin concludente în privința identificării cadavrului deshumat. Acesta se afla într-o stare avansată de putrefacție ce făcea imposibilă orice recunoaștere. Carter a sugerat să se caute „o placă de metal pe unul din oasele gambelor și o altă placă de metal pe unul din oasele degetului mic de la mîna dreaptă" care se știau că le are Tester în urma unor intervenții chirurgicale. Plăcuțele nu au fost găsite, deși metalul nu putea fi afectat de putrefacție. S-a examinat dantura, s-au măsurat dimensiunile oaselor pentru a se deduce talia, s-au examinat îmbrăcămintea și lenjeria de corp. Rezultatul expertizei medico-legale nu a fost dat publicității. Părerea noastră este că Tester nu fusese împușcat, ci altcineva. Totul fusese o înscenare abilă pentru a-și șterge urma și a lua o nouă identitate. A făcut-o cu ajutorul unor prieteni de la Mintia și a rămas ascuns un timp pînă a reușit să treacă granița într-o direcție necunoscută.

Cercetările întreprinse de Misiunea militară britanică pot fi interpretate în sensul că este posibil ca consulul Kendall să nu fi fost la curent cu schimbarea identității lui Tester, dar avea suficiente indicii să creadă acest lucru, iar toate demersurile nu aveau ca scop decît să-și „acopere" agentul. Spionajul britanic a recurs nu o dată la cele mai ingenioase măsuri și procedee pentru a-și salva agenții mai importanți ; or, Tester se număra printre aceștia.

Familia lui Tester a rămas un timp în țară, mai ales cele două fete ; cea mai mare, Mary, în calitate de colaboratoare a Misiunii militare britanice. Tocmai ea care era, după cum se știe, inițiată în activitatea lui Tester. De ce atîta încredere în ea, din partea patronilor britanici care îl „bănuiau" de trădare pe tatăl său, în ale cărei operațiuni ea era profund implicată ? Mary Tester Ghibaldan a rămas în țară timp de mai mulți ani, după care a solicitat plecarea. Deși organele informative române au continuat să urmărească familia lui Tester și, mai ales, legăturile

acesteia, în ideea găsirii unor eventuale noi indicii, nu s-au realizat progrese.

Cealaltă fiică a lui Tester, Violet, care în 1939 la 17 ani, a fost angajată ca primă balerină la Opera din Hamburg, a avut și ea o viață destul de întortochiată. În ajunul izbucnirii celui de-al doilea război mondial (septembrie 1939), Violet Tester, după cum a declarat ea, a fost internată într-un lagăr de concentrare nazist. După 12 zile a fost eliberată. La intervenția cui ? De ce a fost internată ? Nu se cunoaște cu exactitate. Au urmat apoi angajamente în alte țări europene. După cum s-a aflat ulterior, ea făcea dese vizite în Germania nazistă.

Intervievată de un redactor al ziarului londonez „Daily Telegraph", în august 1955, Violet Tester a menționat : „În august 1944 am plecat de la Viena spre România, unde m-au surprins evenimentele. La București locuia o soră de-a mea, mai mare, măritată..." E vorba de Mary Tester, care era căsătorită cu avocatul Valeriu Ghibaldan. Referitor la tatăl său, Violet Tester declara : „Pe tata nu-l vedeam decît în cursul vacanțelor". Nu acesta era adevărul. Într-un document al S.S.I.-ului se spunea : „În iunie 1943, Violet Tester, una din fiicele spionului, făcînd un voiaj în Germania, S.S.I.-ul i-a aranjat ca parteneră de călătorie pe agenta noastră Nuți Edeleanu".

Deci, Violet Tester făcea dese călătorii în Germania, Austria și Italia și în alte țări, venea în România și credem că nu se ocupa doar cu baletul. Dar să continuăm urmărirea interviului : „Evenimentele de la 23 august 1944 v-au găsit în Capitala României ?" „Da. Și după un timp, mi s-a oferit postul de primă balerină a Operei din București".

Să facem iar o paranteză. Ce pașaport avea Violet Tester ? Era normal că german. După 23 august ne aflam în război cu Germania nazistă, iar Violet Tester, fiica unui cunoscut spion nazist nu a fost internată într-un lagăr ? Pretinde că i s-a oferit un angajament la Opera Română. Inexact. S-a prezentat la un concurs ținut în primăvara anului 1946.

La întrebarea reporterului „Ce ne puteți spune despre tatăl dumneavoastră ?" va răspunde : „N-a lucrat pentru naziști... Tatăl meu a lucrat contra Germaniei și a fost

împuşcat de nemţi... După spusele mamei şi ale mătuşii mele, în august 1944, tatăl meu se găsea la o vilă a sa de la ţară şi, apropiindu-se frontul, a vrut să părăsească România. Familia mea crede că a fost împuşcat de un soldat german". Şi Violet Tester îşi încheie interviul : „Problema succesiunii, care este importantă, se află în mîna avocaţilor. Mama mea trăieşte acum la Hamburg. Eu am aparţinut între 1946—1955 Operei din Bucureşti. Acum caut un angajament la Londra, oraş pe care nu l-am mai văzut din 1938".

*

A murit sau nu A.A. Tester ? De Launay şi Gheysens s-au adresat Interpolului. Iată răspunsul primit : „Tester Arthur Albert, naturalizat englez, presupus decedat, figurează, în 1954, pe lista traficanţilor de arme destinate (şi urmează numele unei ţări din Orientul Mijlociu)".

Aşadar, Tester n-a murit, totul a fost o înscenare, în maniera cunoscută a serviciilor secrete. A scăpat nevătămat, apoi a trecut graniţa şi şi-a continuat afacerile şi activitatea de spion, probabil în slujba altui serviciu secret, cum i-au „dictat" împrejurările.

A.A. Tester, poreclit „Insensibilul", agent secret al mai multor servicii de spionaj, dintre care unele rivale, a reuşit să supravieţuiască evenimentelor celei de-a doua conflagraţii mondiale.

Dacă mai trăieşte, A.A. Tester ar avea peste 90 de ani. Este puţin probabil să mai fie în viaţă. Cazul său rămîne deschis, înscriindu-se între „marile enigme ale istoriei spionajului".

GREȘEALA COLONELULUI PINTO

Londra, 14 noiembrie 1942. Pe la orele zece dimineața cădea o ploaie abia vizibilă, dar care era suficientă să facă să strălucească asfaltul străzilor. În birouri, radiatoarele erau calde, făcînd și mai grea atmosfera, la care se adăuga, din timp în timp, gîlgîitul apei din țevi și zgomote nedefinite care veneau de la centrala termică.

Colonelul Oreste Pinto, șef de secție la Intelligence Service, examina intrigat pe tînărul aflat în fața sa :

— Din documente rezultă că te numești Riebeek, Jean Riebeek. Așa e ? Ești născut — continuă colonelul — la Utrecht. Plecat, prin urmare, din Olanda în momentul invaziei germane. Ai practicat sportul de performanță, mai ales atletismul. Din cîte se vede ești bine clădit. Pentru moment, cel puțin, nu avem nici un motiv să ne îndoim de patriotismul care te animă. Am spus, „cel puțin pentru moment".

— Pentru ce-mi vorbiți așa, domnule colonel ?

— Întrucît nimic nu-mi dovedește că nu ești trimis de germani cu scopul de a te infiltra în rezistența olandeză. Se poate presupune că ei au facilitat evadarea ta pentru a ajunge la Londra. Și acum soliciți intrarea în Intelligence Service ; să fii instruit și după aceea parașutat în Olanda. O dată ajuns acolo, iei contact cu rezistența, o studiezi în amănunțime, afli codul mesajelor, acțiunile ce se pregătesc împotriva lor și furnizezi datele naziștilor. Cine îmi garantează că nu ai de gînd să faci așa ceva și că nu ești spion ?

— Dați-mi o șansă, domnule colonel ! Puneți-mă la încercare. Nu am nimic de pierdut...

— Ușor de spus ! Și, mai întîi, ce te determină să-mi garantezi că vei îndeplini cu succes misiunea în Olanda ?

Tînărul olandez a scos o fotografie boțită din portofelul său și a așezat-o pe biroul colonelului Pinto.

— Aceasta este dovada. Fără să pună mîna pe ea, colonelul o examină dintr-o privire și zise :

— Ce reprezintă această fotografie ? Se pare că este vorba de un hotel !

— Aveți dreptate ; este hotelul unchiului meu, de la Lubek. Acolo mi-am petrecut copilăria. Unchiul meu este proprietarul hotelului. În clădire s-a instalat Cartierul general al armatei germane din regiune. Dacă mă întorc acolo mă angajez ca om de serviciu. Cunosc fiecare colțișor din hotel. Trebuie să știți că unchiul meu este un patriot. În mod cert va merge alături de noi. Eu înțeleg foarte bine limba germană și nu-mi rămîne decît să trag cu urechea la ce vorbesc ofițerii nemți. Dați-mi doar mijlocul prin care să vă transmit informațiile. Nu voi avea nici un contact cu nimeni și nici n-am să trădez pe cineva.

Colonelul Pinto reflectă timp de cîteva momente.

— Ceea ce am ascultat pînă acum nu e destul de convingător. Doar ai fugit de la Lubek și acest lucru îl știe toată lumea de acolo ! Ești înalt, bine clădit, băiat frumos și pariez că în mai puțin de o zi vei fi recunoscut de toți locuitorii din orășel. Proiectul pe care mi-l propui, crede-mă, este copilăresc, deși, în fond, admit că ești animat de intenții sincere și ai venit la noi cu gînduri deschise. Sînt dezolat, dar nevoit să te refuz !

— Domnule colonel, nu există decît un singur mijloc ca să nu fiu recunoscut...

— Așa ? Și care mă rog ?

— Desfigurați-mă !

— Ce-ai spus ?

— Să mi se modifice complet fața, o operație de chirurgie estetică. Am auzit că este posibil așa ceva. Nimeni nu-și va da seama la Lubek cine sînt. Afară de unchiul meu, căruia îi voi dezvălui adevărul.

— Tinere entuziast... admițînd totuși că accept acest lucru pe care mi-l propui, să știi că ne aflăm în plin război și nu avem timp de operații estetice. Iar dacă

găsim un medic risti să rămîi cu o înfăţişare îngrozitoare pentru tot restul vieţii.

— Îmi este egal. Faceţi-mă cît mai urît posibil !

— Dar, totuşi, nu înţeleg ce te face să fii aşa de hotărît ? În cuvintele colonelului se făcuse simţită o notă caldă, de intimitate şi apropiere, aproape părintească.

— V-am spus-o, doar, domnule colonel. Nu am nimic de pierdut...

Jean Riebeek spunea adevărul : el nu mai avea nimic de pierdut. Ceea ce el nu i-a spus atunci colonelului, acesta avea să afle mai tîrziu, mult prea tîrziu...

Colonelul Pinto, şeful unei secţii operative a Intelligence Service-ului de la Londra, avea motive serioase să aibă reţineri. În acea perioadă, în rezistenţa olandeză pătrunseseră spioni naziști. Aceştia cunoşteau aproape totul : codul mesajelor, locul şi data sabotajelor ce urmau să fie organizate şi chiar multe din grupele de luptători patrioţi pe care îi supravegheau îndeaproape. Unul cîte unul, şefii partizanilor olandezi erau arestaţi, torturaţi, exterminaţi. Un climat de suspiciune şi neîncredere infesta întreaga rezistenţă olandeză. Cum să ştii, în această situaţie, care erau adevăraţii patrioţi şi care erau trădători ?

Totuşi, colonelul Pinto s-a hotărît să accepte propunerea lui Jean Riebeek. „Oricum, se gîndea el, nu existau decît două alternative : sau, în cel mai bun caz tînărul din faţa sa era sincer şi serviciul de camerist în hotelul unchiului său, în care se afla cazat Cartierul general al armatei germane era de o importanţă nepreţuită pentru spionajul britanic, sau, la cealaltă extremă, era un trădător odios ; în acest caz, ca măsură de prevedere, nu-i va încredinţa contactul cu reţeaua olandeză locală. Nu-i va face legătura decît cu doi ţărani din regiunea Lubek, de care era sigur că nu sînt trădători şi care posedau un post de radio-emisie. Tot ceea ce ar fi putut risca era ca aceştia să fie arestaţi de nemţi şi atunci ei vor transmite informaţii false, uşor de controlat." Era stabilit că dacă vor fi forţaţi să transmită, prinşi fiind, să emită semnale într-un anume ritm. În acest caz, Jean Riebeek va fi demascat. Ar urma apoi „jocul de intoxicare", de astă

dată fiind stăpîni pe situație agenții transmisioniști englezi.

Colonelul Pinto s-a hotărît : l-a trimis pe Jean Riebeek la școala de instructaj preliminar. Tînărul olandez deprindea mult mai repede decît alții modul de mînuire al explozivililor, folosirea aparatelor de radio și învățase pe de rost modul de organizare al armatei germane. În tot acest timp nu înceta să insiste asupra unui lucru : „Cînd mi se va efectua operația de chirurgie estetică ?"

S-au scurs, astfel, trei luni. Zilele erau pline : de dimineața pînă noaptea tîrziu instructaje, exerciții în poligon sau lucrări practice în diversele laboratoare de specialitate.

Într-o dimineață, era în luna martie a anului 1943, Jean Riebeek a fost chemat la colonelul Pinto. Acesta îl aștepta în biroul său. Văzîndu-l intrînd pe ușă, ofițerul nu și-a putut reține o exclamație de uimire :

— Tu ești Riebeek ?

— Da, domnule colonel. Jean Riebeek în persoană și mă aflu la ordinele dumneavoastră, gata să le execut !

— Ei bine, tinere, tu ai vrut-o ! Ți-au „confecționat" o față așa cum ai dorit-o...

Între tînărul cu chipul frumos, care păsise pragul biroului în noiembrie și cel care se afla acum în fața colonelului nu mai exista nimic comun, decît statura atletică și vocea. Fața devenise de nerecunoscut : nasul drept și regulat, acum arăta ca un galoș. Chiar buzele care erau bine desenate și senzuale, acum erau subțiri și deformate. Colonelul deschise dosarul și privi cu atenție fotografia făcută doar cu trei luni în urmă. Diferența era izbitoare.

— Îți vom face o nouă fotografie peste aproximativ două luni. Chirurgul mi-a telefonat, spunîndu-mi că în acest interval de timp se va cicatriza totul.

— Domnule colonel, vă rog să-mi permiteți să vă pun o întrebare ?

— Da.

— Mai credeți că aș putea fi un trădător ?

— Riebeek, în meseria noastră nu trebuie să fii niciodată sigur de ceva. Însă cred că nici cel mai fanatic

nazist nu ar fi acceptat să fie desfigurat în așa hal... Nu, nu cred că ești un trădător. Îndată ce chirurgul îmi va da „liber", vei fi parașutat. Asta se va întîmpla peste două luni, dacă bineînțeles nu se ivesc complicații. Trebuie să nu se mai vadă urmă din cicatricile pe care le ai acum pe față. Mă uit la tine și, să fiu sincer, cred că nici eu nu a-și fi fost capabil de așa ceva !

Două luni mai tîrziu, într-o noapte de mai a anului 1943, Jean Riebeek a fost parașutat pe cîmpul din preajma orășelului Lubek, în timp ce se efectua un bombardament într-o zonă alăturată, ce camufla acțiunea de lansare a spionului. Îmbrăcat cu haine civile, după ce a atins pămîntul, imediat el a îngropat cu grijă parașuta. Șchiopăta ușor. Nu din cauza căderii, ci pentru simplul motiv că unul din tocurile de la pantofi avea o construcție specială.

Ferindu-se de patrulele germane a reușit să se strecoare pînă în spatele hotelului unchiului său, lîngă o gură de canal, un loc pe care îl cunoștea cu ochii închiși. A ridicat capacul și a coborît pe scărița de metal, după care a pășit prin apa canalului, neplăcut mirositoare, pînă la pivnița hotelului. Era o ușă care abia se mai deschidea din cauza ruginei. Drumul îl parcursese de nenumărate ori cînd, copil fiind, se jucase prin acele locuri ale clădirii. Trase de mînerul ușii, care, cu puțin efort, cedă și păși în pivniță.

Așteptă acolo toată noaptea și ziua următoare. Era frig și umezeala îl pătrunsese pînă la oase. În cele din urmă, o cheie se întoarse în broasca ușii de la intrare. Jean Riebeek, cu pistolul în mînă, se ascunsese îndărătul unei stive de lăzi cu sticle. Aceasta în eventualitatea că unchiul său ar fi fost însoțit de cineva.

Din fericire, omul era singur. Silueta lui se reflectă o clipă în lumina ce se strecura prin ușa scării. Era într-adevăr unchiul, nu încăpea nici o îndoială. Emoționat, Jean Riebeek se hotărî să i se adreseze cu voce scăzută, pentru a nu-l speria :

— Unchiule... nu-ți fie teamă ! Sînt eu ! Nepotul tău ! Sînt Jean ! Am revenit acasă !

Surprins, unchiul făcu un pas înapoi și nu-și putu reține un strigăt de groază. Jean reluă apelul.

— Taci... Nu-ți fie frică ! Sînt eu, Jean ! Nepotul tău, mă auzi doar !

— Jean ? Dar unde ești ?

— Aici ! Am să aprind o lanternă și să-mi luminez fața ! Te previn, m-am schimbat, am fost operat ! Privește-mă !

Jean Riebeek aprinse lanterna și îi îndreptă fasciculul de lumină de jos în sus spre fața sa... Și unchiul se îngrozi și mai mult.

— Jean ? Nu este posibil ! Nu ești Jean !

— Ba da, eu sînt, unchiule ! Am fost operat la Londra. Vrei să-ți dau o dovadă ? Știu unde ții ascunsă băutura ta preferată, cea veche de prune ! Sub sacii de cartofi.

— Asta nu este o dovadă... Tu... voi... voi ați fi putut-o găsi !

— Bine, atunci, în bucătărie se află o mobilă vopsită. În partea de sus este o cutie de orez, acolo tanti Julia își ține banii. Ești mulțumit ?

În fine, unchiul s-a convins. În aceeași seară, Jean Riebeek a fost prezentat ofițerilor germani care umpleau hotelul : noul camerist ce tocmai fusese angajat. Era urît, șchiopăta și avea un aer de om redus mintal. După șase luni era considerat ca un obiect neînsuflețit care muncea mult și înțelegea cu greu ce i se spunea. Dar făcea treaba cu tragere de inimă și, mai ales, freca cizmele făcîndu-le oglindă. Chiar generalii nu se sfiau să vorbească în prezența sa, atunci cînd îi servea la masă. Rezultatul : pe la sfîrșitul anului 1943, englezii primeau, dintr-o nouă sursă, date importante privind pozițiile și armamentul pe care le dețineau naziștii în acea zonă din Olanda.

Dar colonelul Pinto continua să evite să comunice rețelelor clandestine olandeze știrile parvenite de la Riebeek. Doar cei doi țărani, care se aflau în posesia emițătorului de radio, îl contactau, din cînd în cînd, pe Jean pentru culegerea informațiilor. Ei transmiteau pe calea undelor datele primite de la el, dar nici nu-i cunoșteau măcar adresa, predarea materialelor efectuîndu-se în locuri diferite, întotdeauna altele. Dar, de fiecare dată, cu prilejul verificării informațiilor culese de Riebeek, se constata

că acestea erau exacte. Și cea mai bună dovadă o constituia rezultatul bombardamentelor ! La Londra, colonelul Pinto era nespus de mîndru de achiziția sa. Agentul strecurat la Cartierul general al armatei germane staționate în Lubek, dădea rezultate mai mult decît se sperase.

Colonelul a primit dispoziție să-i încredințeze tînărului agent olandez o misiune de o extremă importanță. Dacă va reuși s-o îndeplinească urmarea va fi salvarea vieții a mii de locuitori ai Capitalei britanice, aflată, atunci, sub ploaia de bombe a aviației germane.

Colonelul se pregătea să transmită mesajul său în Olanda la cei doi țărani ce îndeplineau oficiul de „căsuță poștală". Un bec roșu se aprinse pe măsuța de lîngă biroul său, semn că ofițerul de serviciu dorea să-i comunice ceva. Prin interfon îi permise să intre.

— Domnule colonel, inspectorul Jenkins, de la Scotland Yard. Dorește să-l primiți. Este vorba de o problemă urgentă.

— Ce mai dorește ? Poftește-l, te rog !

Inspectorul salută, luă loc pe fotoliul ce i-l indicase colonelul și scoase din portofel o fotografie pe care o așeză pe birou, în fața colonelului.

— Cunoașteți pe acest om ?

Era fotografia lui Jean Riebeek, așa cum arăta el înainte dè operația estetică.

— S-ar putea să-l cunosc, tatonă prudent colonelul. Trebuie să mă mai gîndesc. Dar... despre ce este vorba ?

— Acest om este un criminal ; și-a strangulat amanta.

— Cu ce dovediți afirmația. Dispuneți de fapte concrete, cu alte cuvinte, aveți probe ? întrebă colonelul după ce făcuse o scurtă pauză, în care timp căută să-și stăpînească gîndurile ce i se învălmășeau în minte.

— Cred că da, domnule colonel. Acum cîteva zile, niște copii, care se jucau printre dărîmături, au descoperit piciorul unei femei care ieșea din solul pivniței. Au anunțat pe cei de la apărarea pasivă. La început s-a crezut, după cum era și normal, că este vorba de victima exploziei unei bombe cu întîrziere. Moartea, din cîte a putut aprecia medicul legist, la primul examen al victimei, data de

cel puțin cîteva luni. Cadavrul se afla într-o stare avansată de descompunere, fapt care a îngreuiat enorm cercetările. Dar maniera în care nefericita fusese îngropată era cu totul neobișnuită : o bombă nu ar fi fost în măsură să cauzeze o groapă exact cît să încapă doar cadavrul bietei femei. Ne-am dat atunci seama că victima se afla îngropată în pivniță cu mult înainte de căderea bombei. Cadavrul a fost examinat cu mai multă atenție și medicul legist, după ce a efectuat autopsia, a declarat categoric : moartea a survenit datorită zdrobirii laringelui cu ajutorul presiunii a două degete. Femeia fusese pur și simplu strangulată.

— Și atunci ? Ce vă face să credeți că Jean Riebeek ar fi autorul ?

— Deci, admiteți că îl cunoașteți pe acest om, domnule colonel ?

— Nu am afirmat așa ceva ! Vă rog să-mi vorbiți de dovezile pe care le dețineți contra sa.

— Fie ! Cum doriți... Această tînără femeie lucra într-o cafenea. Am reușit s-o identificăm grație veșmintelor pe care le avea pe ea și care încă mai erau bine conservate. I-am găsit și locuința, o garsonieră modestă. Într-un dulap se afla fotografia lui Riebeek. Dar aceasta nu este totul. Nefericita își ținea un jurnal în care nota cu amănuntul toate întîmplările, chiar cele mai banale. Ea menționa, de pildă, că olandezul era amantul ei, că era extrem de gelos și că o amenințase în repetate rînduri că o va ucide dacă va încerca să-l înșele. Ultima notație în caietul nefericitei femei data din 2 noiembrie anul trecut. Vă rog să citiți ce scria : „J.R. mă bănuiește că l-aș fi înșelat cu G. J... M-a amenințat că mă va ucide. Era foarte înspăimîntător la vedere. Mi-e frică !"

— L-ați căutat, cel puțin, pe G.J. ?

— Evident. Dar fără succes. Dar la ce bun ? Acest J.R. care ne interesează este Jean Riebeek ! Cum el este refugiat olandez, în ultimă instanță, ne-am gîndit că Intelligence Service ar putea eventual să-l cunoască...

— Într-adevăr, îl cunoaște, domnule inspector. Se află în Olanda, trimis de noi într-o misiune secretă. Nu trebuia să vi-o spunem, dar nici nu am să vă furnizez amănunte în plus. Cu atît mai mult cu cît este unul dintre cei mai buni

agenți secreți ai noștri de acolo. Colonelul Pinto făcu o pauză, după care adăugă : vă înțeleg perfect dar...

— Ce vreți să spuneți... ?

— El a insistat foarte mult să fie desfigurat. Am decis să i se facă o intervenție chirurgicală estetică... Riebeek motiva acest sacrificiu ca să nu fie recunoscut în Olanda. Este adevărat că, la început, acest lucru m-a intrigat enorm și mi s-a părut că a făcut-o din patriotism. Ceea ce este straniu, de altfel, îl constituie faptul că într-adevăr ne trimite informații. Și nu de duzină. După cele relatate de dumneavoastră, el ar fi putut foarte simplu să se facă nevăzut undeva în Olanda și i s-ar fi pierdut orice urmă. În orice caz, el ne este extrem de prețios... și nu avem un alt agent atît de sigur ca el în Olanda !

— Valoros sau nu, pentru noi este un criminal ! Și vă somez să procedați astfel încît să revină în Anglia. Sînt în posesia unui mandat de arestare împotriva sa.

— Inspectore, ne aflăm în timp de război ! Și avem nevoie de el în Olanda. Nu vă dați seama în ce măsură ne este de folos ! Nici nu aveți de unde cunoaște acest lucru.

— O femeie a fost sugrumată, domnule colonel ! Și sîntem în Anglia. Războiul nu poate scuza un asemenea fapt !

— În fine, totuși, gîndiți-vă puțin. Ca să-l aducem înapoi înseamnă să riscăm viața unui pilot și aceasta nu ar contribui cu nimic ca s-o reînvie pe femeia aceea. În schimb, Jean Riebeek, acolo unde se află, contribuie la salvarea a mii de vieți ale londonezilor !

— Cum vine asta ?

— Ascultați-mă cu atenție, domnule inspector. Eu nu am voie să vă vorbesc despre toate acestea dar, date fiind circumstanțele, nu am altă soluție. Sînt luni de zile de cînd aceste blestemate de bombe cu întîrziere ne provoacă victime în rîndul populației. Știți acest lucru tot atît de bine ca și mine. Aceste diabolice ogive sînt prevăzute cu un detonator care, după lansare, explodează, cînd după o oră, cînd după 24 de ore. Și nu știm să le dezamorsăm. Or, am fost informați, dintr-o sursă sigură, că un depozit din aceste detonatoare aparținînd Luftwaffe-ului, se găsește în apropiere de Lubek. Acolo se află și Jean Riebeek. Și, în afară de el, nu avem pe nimeni, mă înțelegeți,

pe nimeni pe care să-l trimitem să ne procure o astfel de bombă pentru a o putea studia aici, în laborator.

— Sînt dezolat domnule colonel. Ca englez, vă înţeleg foarte bine, şi aş gîndi la fel în locul dumneavoastră. Dar ca poliţist trebuie să fac cunoscut superiorilor mei această situaţie cu totul ieşită din comun şi să cer rechemarea protejatului dumneavoastră. Totuşi el este acela care a comis asasinatul !

— Cum doriţi, domnule inspector. Faceţi-vă datoria. Eu am să mi-o fac pe a mea. Bună ziua.

Abia a dispărut poliţistul şi colonelul Pinto s-a gîndit să forţeze desfăşurarea evenimentelor. Era imperios ca Riebeek să încerce să sustragă una din lăzile cu detonatoare cît mai repede, mai înainte ca raportul inspectorului Jenkins să ajungă la şeful serviciilor secrete.

În acea seară, după un cod convenit, un mesaj al B.B.C.-ului a dat „cale liberă" celor doi ţărani olandezi, luptători din rezistenţă. Mesajul le-a făcut cunoscut — codificat, bineînţeles — că un bombardament de diversiune va avea loc în noaptea următoare asupra zonei unde se găsea depozitul german. În acelaşi timp, le-a indicat şi adresa exactă unde putea fi găsit Riebbek şi le-a cerut să meargă să-l caute de urgenţă. A doua zi de dimineaţă, sub pretextul de a duce legume la hotel, cei doi ţărani au sosit la uşa din spate a clădirii. Au pătruns în bucătărie şi i-au spus parola lui Jean Riebeek : „În noaptea aceasta... întîlnirea are loc la orele 22.00 !"

În acest timp, la Londra, raportul lui Jenkins a ajuns pînă la şeful Scotland Yard-ului care a telefonat generalului ce răspundea de Intelligence Service. Dar colonelul Pinto îşi prevenise superiorul...

— Trimiteţi-mi mandatul de arestare, a răspuns generalul, am să supun cazul Ministerului Apărării !

— Un mandat de arestare nu poate fi supus aprobării unui ministru ! Justiţia britanică este independentă şi suverană !

— Atunci, răspunse generalul, vă rog să vă trimiteţi inspectorul dumneavoastră în Olanda, cu o pereche de cătuşe şi cu mandatul...

În acest timp, pe un teren de aviație situat pe coasta britanică, șase escadrile de „Mosquitos" își făceau plinul cu bombe brizante.

La orele 22.00, Jean Riebeek și cei doi țărani se aflau la 15 km de Lubek. Adăpostiți într-o groapă, ei priveau de-a lungul gardului de sîrmă ghimpată, la stivele cu cutii de detonatoare ce erau rînduite impecabil pe aerodromul german. Veniseră pe un drum de țară într-o șaretă pe care o abandonaseră la o distanță de 3 km, dincolo de vîrful colinei.

Fix la orele 22.00, ora anunțată, au auzit sunetul răgușit al unei sirene : alarmă aeriană ! Aproape în același timp, mugetul ei a fost acoperit de primul val de bombardiere. „Mosquitos"-urile, conform tacticii obișnuite, au sosit zburînd razant cu solul. Prima escadrilă, ajungînd deasupra terenului, și-a lansat încărcătura cu bombe. Era semnalul pentru ca Jean Riebeek și cei doi însoțitori ai săi să acționeze. În timp ce nemții alergau speriați de groază în toate părțile, iar piloții goneau spre aparatele lor, încercînd să decoleze, ei au tăiat cu foarfecele, una cîte una, cele trei rînduri de sîrmă ghimpată. Nu se temeau decît de un singur lucru : lumina exploziilor provocată de bombe să nu le trădeze prezența.

— Rămîneți pe loc, le-a spus celor doi, Jean Riebeek. Am să mă strecor singur.

— Dar nu ai să reușești ! Lăzile sînt prea grele.

— Sînt mai solid decît voi doi la un loc ! Și apoi este mai ușor să se strecoare unul singur. Toți trei am putea fi reperați.

Jean Riebeek s-a avîntat, profitînd de o scurtă perioadă de acalmie între două valuri de „Mosquitos". Nemții, dezorientați, alergau în dezordine, în timp ce el ajunse lîngă stiva de lăzi. Apucă pe prima ce se afla mai la îndemînă, o așeză bine pe umăr și reveni în goană, aplecat, către gardul de sîrmă ghimpată. Cel de-al șaselea val de bombardiere tocmai sosise. Cei trei bărbați știau că este ultimul val, așa precizase mesajul primit. Trebuiau să fugă cît mai repede cu putință, avînd lada cu detonatoarele la ei.

Jean Riebeek, abia mai răsuflînd, a ajuns lîngă cei doi însoțitori ai săi. La extremitățile lăzii aceasta era prevăzută

cu două frînghii ce serveau la transport. Cei doi țărani au apucat fiecare de cîte o parte și s-au pierdut în noapte. Au ajuns la șareta în care au ascuns prețioasa lor încărcătură.

A doua zi, pe înserat, cei doi țărani se aflau pe un drumeag, într-un luminiș unde, cu ajutorul a două lanterne colorate, au ghidat aterizarea unui mic avion de recunoaștere. Au urcat lada și, mai înainte de a se ivi zorile, detonatoarele cu explozie întîrziată se aflau la Londra.

Colonelul Pinto era bine dispus. Secretul bombelor va fi foarte curînd descoperit. Acum era treaba tehnicienilor. Colonelul a telefonat inspectorului Jenkins la Scotland Yard.

— Inspectore, am noutăți. Criminalul dumneavoastră ne-a trimis un colet.

— Nu este criminalul meu, domnule colonel ! Este și al dumneavoastră, și pentru oricare dintre cetățenii Marii Britanii !

— De acord ! Dar el ne-a trimis acele faimoase detonatoare ale bombelor cu explozie întîrziată. În maximum 24 de ore, specialiștii noștri vor fi în măsură să le dezamorseze ! Ce spuneți de aceasta ?

— Eu spun că este foarte bine, dar un criminal rămîne un criminal !

— Sînt dezolat, inspectore, dar războiul se face cu oameni !

— Colonel Pinto ?

— Da, inspectore !

— Dacă un avion a fost în măsură să aterizeze în Olanda pentru a aduce această ladă, puteați să dați ordin lui Riebeek să vină și el ? Nu... ? Colonel Pinto, sînteți la aparat ?

— Da, sînt aici și vă ascult. Domnule inspector aș fi putut face aceasta. Dar nu am făcut-o !

— Presupun că îmi veți spune că mai aveți încă nevoie de agentul dumneavoastră în Olanda ?

— Nu este agentul meu ! Este și al dumneavoastră ! Este un luptător ca oricare dintre cetățenii Marii Britanii !

— Totuși, eu nu pot să pronunț numele de erou... Mandatul de arestare este la generalul dumneavoastră !

— Ascultă, inspectore ! Eu pot să-ţi promit un lucru : după război nu voi mai continua să-l acopăr pe acest om. Am să vă dezvălui adresa sa din Olanda. Dar pînă atunci am să continui să-l folosesc.

Colonelul Pinto s-a înşelat : în zilele, săptămînile şi lunile care au urmat, el nu a mai auzit de Jean Riebeek.

Cei doi ţărani olandezi, alertaţi, au vrut să-l vadă la hotel. Unchiul lui Riebeek nu a fost în măsură să le spună decît un singur lucru : după acea noapte de bombardament al englezilor asupra depozitului şi a aeroportului german, Jean s-a întors acasă în zori. În cursul aceleiaşi zile, el a plecat şi a dispărut pentru totdeauna. De atunci nici o veste de la el.

Colonelul Pinto s-a gîndit că odată şi odată se va întîmpla acest lucru. Riebeek a dispărut pentru a fi în siguranţă : se gîndea că după război, dacă se va descoperi cadavrul amantei sale cu prilejul demolării clădirilor distruse, nu se poate să nu i se dea de urmă.

Colonelul Pinto s-a înşelat.

1945. Intrarea trupelor aliate în Olanda eliberată. Colonelul Pinto, în momentul capitulării Germaniei naziste, era la Hilversum. Acolo s-a întîlnit cu cîţiva dintre foştii şefi ai rezistenţei olandeze. Împreună şi-au amintit de toţi acei care au fost arestaţi şi torturaţi din cauza descoperirii reţelelor de antifascişti de către germani.

— Se ajunsese, la un moment dat, să te temi de cel mai bun prieten, i-au spus olandezii.

Colonelul Pinto a scos fotografia lui Jean Riebeek făcută după ce i se făcuse operaţia estetică şi, arătînd-o celor de faţă, întrebă :

— Îl cunoaşteţi pe acest om ?

Unul dintre membrii rezistenţei exclamă :

— Este tipul care a pretins că este nepotul proprietarului hotelului din Lubek !

— Da ! Ce s-a întîmplat cu el ? întrebă colonelul.

— Nu putea să fie nepotul hotelierului, replică unul din grup. Noi îl cunoşteam pe adevăratul nepot ! Era un tînăr frumos ! Nu avea nimic comun cu acest individ respingător !

Colonelul Pinto scoase atunci fotografia lui Jean Riebeek făcută înainte de operație și întrebă :

— Nu este acesta adevăratul nepot ?

— Da, acesta era ! În mod cert ! Dar în nici un caz celălalt !

— Și ce s-a întîmplat cu acesta, vreau să spun cu cel urît ? a întrebat colonelul Pinto.

— Individul care pretindea că este nepotul hotelierului ? Nu putea fi decît un trădător ! A fost împușcat de noi !

UN SUBIECT CONTROVERSAT : FEMEILE ȘI SPIONAJUL

În Occident, un anumit gen de literatură, cinematograful și televiziunea au făcut și fac mult caz de rolul jucat de femei în cadrul serviciilor secrete. Scriitorii au creat un tip anume de femeie-spion, cu farmec irezistibil, care reușește să îndeplinească orice misiune, să rezolve orice situație pentru a obține datele secrete cerute de șefii respectivi. Încă din antichitate, portretul care i se făcea unei spioane coincidea cu imaginea femeii „fatale", ale cărei „farmece" determină bărbații să le ofere toate secretele.

Unii specialiști în materie de spionaj și contraspionaj sînt însă de altă părere. Sînt și excepții, dar, în general, domină părerea că utilizarea femeilor în spionaj nu este indicată și de multe ori poate aduce chiar prejudicii acestei activități. Din acest motiv, în unele țări, femeile sînt utilizate doar în sectorul contraspionajului, în aria teritoriului național, sub o strictă supraveghere. Thomas M. Johnson, care a lucrat mulți ani în cadrul serviciilor secrete ale armatei Statelor Unite ale Americii, referindu-se la acest aspect al problemei, menționează : „Spioanele dau dovadă în mod cert de mai multe aptitudini decît bărbații în arta disimulării. Cu toate acestea, șefii serviciilor secrete sînt gata să recunoască că femeile prezintă trei mari defecte : în primul rînd, în privința capacității analizei evenimentelor, mai ales dacă acestea se referă la probleme militare, au tendința de a fi inexacte și de a exagera. În al doilea rînd, sînt mai puțin rezistente decît bărbații și obosesc foarte repede, nefiind în măsură să suporte mult timp tensiunea nervoasă, în ciuda faptului

că nu le place monotonia ce se întîlneşte în această activitate (vezi perioadele de „conservare", de exemplu). În fine, cel de al treilea defect capital al femeilor îl constituie sentimentalismul ; deseori sfîrşesc prin a se îndrăgosti chiar de bărbatul pe care trebuie să-l supravegheze".

Sir Basil Thompson, care a fost mulţi ani şeful unui departament al Scotland Yard-ului, este ceva mai puţin categoric în această privinţă. El afirmă : „Mi s-a cerut adesea să mă pronunţ dacă femeile sau bărbaţii sînt cei mai buni agenţi secreţi. Consider că răspunsul este simplu : aceasta depinde de bărbatul sau de femeia respectivă. Nu sînt cîtuşi de puţin de acord cu aceia care consideră că femeile ar fi incapabile de a păstra un secret. Este o falsă impresie. În cursul lungii mele cariere am sfîrşit prin a ajunge la concluzia că femeile sînt totuşi, în ciuda aparenţelor, mai puţin înclinate să pălăvrăgească decît bărbaţii".

Comisarul Maunoury a fost de părere că „pentru spionaj nu trebuie să se apeleze decît la bărbaţi ; în afară de foarte rare excepţii, femeile sînt inutilizabile şi chiar primejdioase". Iată, deci, o părere cu totul opusă lui Sir Basil Thompson.

Scriitorul german Hans Hellmut Kirst a scris că femeia este incapabilă de orice misiune importantă de spionaj „(...), este emotivă, lipsită de raţiune şi sînge rece. Ea cade singură pradă nervilor, mai devreme sau mai tîrziu".

Colonelul Passy (pseudonimul din timpul războiului a lui André Dewavrin), care a condus Serviciul de informaţii francez de la Londra, al Forţelor franceze libere, a relatat în amintirile sale concepţia generalului De Gaulle cu privire la folosirea femeilor în misiuni secrete : „Generalul nu dorea să fie folosite femeile ca agente ale S.O.E. în Franţa ocupată de naziști. În acea vreme am primit ordinul lui De Gaulle să nu folosesc, sub nici o formă, agenţi femei. Dar am fost în măsură să-i dovedesc că unele din ele au obţinut succese remarcabile. O femeie a fost aceea care a procurat informaţia vitală graţie căreia Aliaţii au putut debarca la Dakar... În cele din urmă, generalul şi-a revizuit părerea şi a revenit asupra ordinului său şi am fost foarte fericit, deoarece în tot acest timp, cînd interdicţia era în vigoare, am continuat să folosesc

agenți femei și, o mărturisesc sincer, cu rezultate excelente..."

Allen W. Dulles a explicat punctul de vedere al Serviciului de informații american (C.I.A.) : „Femeile, la C.I.A., suportă aceleași antrenamente ca și bărbații și au posibilitatea să se califice în aceleași funcții, exceptînd serviciile în străinătate, unde numărul de posturi feminine este foarte limitat. Această situație privind folosirea agenților de sex feminin în afara granițelor S.U.A. se explică mai ales datorită părerilor înrădăcinate după care bărbații nu pot fi subordonați unor femei pe linie de serviciu. Un agent crescut în această tradiție poate fi lezat dacă primește ordine de la o femeie și nu putem să-i modificăm optica". Din contră, în F.B.I. nu a activat nici-o femeie pînă la moartea lui J. Edgard Hoover, șeful instituției americane, adică la sfîrșitul lunii octombrie 1972, cînd au fost angajate două femei.

În Uniunea Sovietică femeile au îndeplinit, în timpul celui de-al doilea război mondial, misiuni dificile, dînd dovadă de tenacitate, patriotism și spirit de sacrificiu. Activitatea dusă de acestea a intrat în legendă prin eroismul lor, în ciuda condițiilor foarte grele și a cruzimii călăilor naziști care, în momentul cînd erau desconspirate, le supuneau unor torturi bestiale. U.R.S.S. a dat cel mai mare număr de femei agenți care au acționat pe frontul fără tranșee, animate fiind de un fierbinte patriotism. Aceasta caracterizează, de altfel, tipul agentului secret care servește o cauză care îi este sfîntă și nu se consideră un simbriaș de duzină, un mercenar.

După cum se vede, folosirea femeii ca agent secret a fost și rămîne un subiect controversat. În practică însă, femeile au fost și sînt folosite în activitatea de spionaj. Aceasta este o constatare asupra căreia toți autorii, care scriu în acest domeniu, sînt în unanimitate de acord. Pentru sprijinirea acestei teze s-au făcut incursiuni în istorie, scoțîndu-se la iveală numeroase cazuri, unele învăluite în legendă. Nici Biblia nu este lipsită de „exemple" de spionaj cu... femei. Iată cîteva referiri.

În timp ce israelienii erau subjugați de filistinieni, „îngerul domnului" a anunțat pe femeia unui bărbat din tribul Daniților, numit Manuc, că va naște un băiat care

va elibera Israelul de robie. Copilul s-a născut, era băiat, şi părinţii l-au botezat Samson. Au trecut anii şi băieţelul a crescut, a devenit un tînăr bine clădit şi viguros, pe care nu-l întrecea nimeni în luptă. S-a îndrăgostit de o femeie ce locuia în valea Sorec. Numele ei era Dalila. „Prinţii filistinienilor — se spune în Biblie — au mers de au căutat-o şi i-au zis : «Seduce-l pentru a afla în ce constă forţa sa şi cum putem să-l învingem şi să-l facem prizonier. Pentru fapta ta, te vom răsplăti fiecare cu unsprezece sute de sicli de argint»".

Îndată ce ea şi-a dat seama de înrîurirea ce-o exercita asupra lui Samson, frumoasa Dalila l-a întrebat : „Spune-mi, de unde vine forţa pe care o ai ? Cu ce trebuie să te vrăjesc pentru a te domina ?". La început, Samson a încercat s-o mintă, dar la insistenţele Dalilei, în cele din urmă, acesta i-a mărturisit că forţa sa constă în părul său.

Într-o seară, Dalila, după ce a reuşit să-l adoarmă, şi-a chemat servitorii, l-au legat pe Samson, după care l-au ras pe cap. Filistinienii şi-au ţinut promisiunea, dîndu-i bani femeii. Cînd Samson şi-a pierdut părul şi odată cu el şi forţa sa fizică extraordinară, filistinienii au pus mîna pe el, i-au scos ochii şi l-au aruncat în temniţă, unde trebuia să-şi sfîrşească zilele. Cîţi bărbaţi, de la Samson pînă în zilele noastre, şi-au pierdut capul, datorită şantajului în dragoste ?

În cel de al 30-lea an al domniei sale, regele asirienilor a trimis pe Holofern, căpetenia armatei sale, să cucerească Asia Mică, încredinţîndu-i o oştire mare pentru acele vremuri : 120 000 de pedestraşi şi 12 000 de călăreţi. După ce a pustiit şi jefuit mai multe regiuni, Holofern a ajuns la marginea Iudeii, unde a făcut un popas în vederea regrupării forţelor şi pregătirii de noi cuceriri. Israelienii s-au îngrozit cînd au aflat, prin intermediul unor iscoade, ce armată extraordinară se afla la graniţa ţării lor. Trupele asiriene au înconjurat oraşul Bethulia şi au început asediul oraşului. După douăzeci de zile, rezervele de apă ale celor încercuiţi s-au terminat şi locuitorii erau pe punctul de a se preda inamicului. Atunci Juditha, o văduvă bogată şi frumoasă, şi-a pus în gînd să-şi salveze concetăţenii. S-a îmbrăcat cu veşmintele de sărbătoare şi, înconjurată de locuitorii cetăţii, s-a dus în tabăra lui Holofern, cerînd

să fie primită de către acesta. Îi promise asirianului că îi va dezvălui toate secretele despre oștile ce apărau orașul. Juditha rămase timp de trei zile în tabăra asirienilor. În cea de a patra zi, generalul o invită la o masă în cortul său. Juditha acceptă să bea și să mănînce cu el. Noaptea, ofițerii și ceilalți invitați s-au retras, lăsîndu-i singuri. Holofern adormise. Juditha se apropie de el, luă iataganul generalului și-l decapită. Apoi, însoțită de servitoarea sa, care ducea capul lui Holofern în traistă, ieși din tabără pe furiș și ajunse la intrarea orașului asediat. Ea arătă străjilor capul asediatorului și fu lăsată să intre. În zorii zilei următoare, ea trecu la atac în fruntea israeliților și reuși să învingă armata asiriană, demoralizată de moartea șefului ei.

Să trecem peste timp și să relatăm un fapt petrecut în secolul al XVII-lea. Louise de Kéroualle, o femeie extrem de atrăgătoare, a fost trimisă de Ludovic al XIV-lea în „misiune specială" la regele Carol al II-lea al Angliei, pentru a-l „convinge" să încheie o pace convenabilă Franței. Chiar din primele zile, regele s-a îndrăgostit fulgerător de această femeie „cu fața inocentă, ochii mari, negri, cu obraji catifelați, totul încadrat de o bogată coroană de păr moale și închis la culoare", cum au descris-o contemporanii.

Pasiunea arzătoare pe care i-a inspirat-o lui Carol al II-lea l-a determinat pe acesta să nu-i refuze nimic tinerei femei. Fără să mai țină seama de sentimentele și interesele națiunii engleze, Carol al II-lea, ruinat de favorurile cerute de Louise de Kéroualle, a sfîrșit prin a accepta să încheie cu regele Franței rușinosul tratat de la Douvres (1670), prin care Anglia s-a alăturat lui Ludovic al XIV-lea, în războiul îndreptat împotriva olandezilor. După moartea lui Carol a II-lea, survenită în 1685, misiunea spioanei s-a considerat încheiată și s-a reîntors în Franța.

În cursul sîngerosului conflict dintre Statele din Nord și Statele din Sud, din perioada anilor 1861—1865, americanii din cele două tabere au folosit deseori femeile în

acțiunile de spionaj. Pentru cei din sud, principala furnizoare de informații o constituia o văduvă, care aparținea marii aristocrații, cu numele de Rosa O'Neale Greenhow. Era și proprietara unui salon de modă la Washington, pe Eye Street. Locuința ei era frecventată de oameni politici, diplomați, bancheri și ofițeri superiori. În cursul recepțiilor, Rosa Greenhow „culegea" tot felul de informații pe care le transmitea comandanților armatelor din sud. În acest mod, ea a aflat de planurile strategice ale generalului McDowell, pe care le-a transmis cu rapiditate generalului Beauregard. Astfel, acesta din urmă a adoptat hotărîrile necesare ce au condus la o victorie răsunătoare împotriva lui McDowell, la Bull Run.

Arestată, la 23 august 1861, de Allan Pinkerton, însărcinat de Lincoln să întemeieze serviciul de informații și contraspionaj al Statelor din Nord, Rosa Greenhow a reușit să distrugă sau să expedieze, în timp ce casa îi era percheziționată, o seamă de documente. Fiind în închisoare a continuat activitatea de spionaj folosindu-se de unii dintre curtezanii săi care o vizitau, prilej de care s-a servit pentru a trimite mesaje clandestine de o importanță capitală. După evadare, la sfîrșitul lunii mai 1862, a fost trimisă în misiune secretă în Anglia. La reîntoarcere în America, vaporul cu care naviga a fost lovit de o canonieră. În timp ce încerca să se salveze cu o barcă, fiind furtună puternică, a pierit în valuri, înecindu-se împreună cu o parte din marinari.

Nordul a beneficiat de activitatea secretă, extrem de eficientă, a lui Betty Van Lew. Născută în 1818 în Virginia, Betty Van Lew a trăit mulți ani la Philadelphia, unde se stabilise cu familia. Cînd a izbucnit războiul de secesiune, Betty Van Lew a devenit colaboratoarea generalului George H. Sharpe, șeful Biroului de informații militare. Ea a activat tot timpul în zona de operații din tabăra adversă reușind să transmită informații cartierului general al lui Sharpe, de la Washington. S-a remarcat în mod deosebit, fiind considerată ca singurul spion de valoare pe care l-a avut Nordul. Generalul Ulyses G. Grant a declarat că acestei spioane îi datora cele mai prețioase informații pe care le-a primit din Statele din Sud în timpul războiului.

Vizitînd spitalele și lagărele cu prizonieri de război, ea îndeplinea numeroase servicii numai cu scopul de a obține informații militare. Ofițeri și înalți funcționari sudiști au căzut victimă iscusinței acestei spioane de a obține informațiile pe care le transmitea, cu regularitate, șefilor ei.

Betty Van Lew a reușit să introducă o cameristă la Jefferson Davis, președintele Statelor din Sud. Tînăra negresă a fost instruită timp de cîțiva ani pentru a putea afla date secrete chiar din casa lui Jefferson Davis. Betty Van Lew nu a fost prinsă niciodată în toată perioada îndelungată de activitate secretă.

Să revenim pe vechiul continent, la sfîrșitul secolului al XIX-lea. O nouă „stea" apăruse pe firmamentul serviciilor secrete : Mata Hari.

Mai mult sau mai puțin spioană, și astăzi acest lucru este greu de dovedit, în orice caz ea rămîne cel mai celebru exemplu de ce se poate fabula pe marginea temei „femeile și spionajul". Mata Hari : patru silabe exotice, o activitate vastă care i-au asigurat acestei femei o supraviețuire literară îndelungată, cu o faimă ce depășește cele mai temerare acțiuni ale vreunui agent secret. Este adevărat că a trebuit să plătească cu propria-i viață o legendă în care s-a complăcut să trăiască.

Marguerite Gertruida Zelle s-a născut la Leuwarden (Frise), la 7 august 1876, în casa unui pălărier. După moartea părinților își găsește adăpost în casa unchiului din Haga. Ocupația favorită din acea perioadă, după propriile sale mărturisiri, era să citească ziarele și revistele, în mod deosebit romanele foileton. Pasiunea secundară : să trimită anunțuri la gazete, cu oferte matrimoniale.

Într-una din zile, îi atrage atenția un anunț puțin mai aparte : „Căpitan în India, aflat în concediu în Olanda, caută soție tînără și frumoasă". Dar, atunci, Marguerite nu știa că este vorba de o glumă : Randolph McLeod, căpitanul în cauză, nu-și căuta o soție. Camarazii săi, cu care venise pe vasul ce-l adusese în patrie, avuseseră năstrușnica idee să-i facă această farsă. Așa se face că, vrînd nevrînd, prins în joc, McLeod citea în fiecare di-

mineață scrisorile și într-o zi, într-un plic găsi fotografia Margueritei, alături de adresa unchiului său. După două luni de la această întîmplare a luat-o de soție. La 30 ianuarie 1896, soția i-a născut un băiețel. L-au botezat Norman.

In primăvara anului 1897, familia s-a îmbarcat cu destinația Java, unde soțul urma să comande un grup colonial de rezervă. În 1903, Marguerite a născut și o fetiță : Louise. De atunci atmosfera în familie s-a schimbat. Neînțelegerile și certurile între soți erau frecvente. „Sînt triste tropicele... — va scrie ea în jurnalul intim — și... primejdioase". Soțul era extrem de gelos și o amenința întruna că o va desfigura. Cei doi soți, la întoarcere în Olanda, au fost de acord în privința despărțirii. Era în 1903. Cele cîteva sute de florini ce alcătuiau pensia alimentară nu-i erau suficienți lui Marguerite. Pleacă la Paris și, la vîrsta de 26 ani, urmează cursuri de artă dramatică și apoi se decide să apară pe estradele Parisului prezentînd dansuri orientale.

Debutul are loc în seara de 13 decembrie 1905, cu un „dans sacru hindus", în incinta Muzeului Guinet, prezentarea vedetei fiind făcută de proprietarul muzeului. Asistența era formată din cîțiva oameni din cercurile artistice pariziene, printre care se numărau și academicieni, specialiști în orientalistică și ambasadorii Germaniei și Japoniei. Dansurile, pline de fantezie, erau inspirate din folclorul populației din Jawa. Acum avea și un nume nou : Mata Hari, „dansatoarea sacră". Nu mai era fiica unui biet pălărier olandez, și nici văduva unui căpitan alcoolic din colonii, ci Mata Hari, cuvinte care în limba malayeză s-ar traduce prin „ochiul aurorii". Avea și o nouă biografie. „Sînt născută în India meridională, dintr-o familie bogată aparținînd castei brahmane. Am fost găsită — povestea ea arborînd o mimică și gesturi îndelung studiate — după moartei mamei mele, de către preoții templului din Kamda Swandi, închinat lui Siva, și inițiată în dansurile rituale sacre... La 12 ani, dansam în fața altarului roșu al zeului hindus unde se aduceau jertfe umane..."

Astfel, Mata Hari devenise, peste noapte, o vedetă de o factură cu totul insolită, la dispoziția unui mănunchi

de privilegiaţi ai soartei. Impresarul sesizează momentul şi o plimbă prin marile capitale ale Europei. Încasările sînt enorme. Printre prietenii intimi se numărau Alfred Kieppert, moşier german, un maestru de balet din Monte Carlo, Saracco,, suspectat de spionaj, un general olandez William van der Capellen. Şi şirul continuă cu politicieni, miniştri, printre care von Jagow, ministrul Afacerilor Externe din Germania, ducele Brunswick, prefectul poliţiei Berlinului şi... căpitanul Canaris.

Mata Hari, după ce locuise un timp la Berlin, începuse să întreprindă dese călătorii la Paris. De atunci a intrat în atenţia Serviciului de contraspionaj francez. Motivul : era vizitată de persoane despre care se ştia în mod cert că sînt spioni ; mai ales că, primul război mondial era în plină desfăşurare. După un voiaj în Olanda, Mata Hari pleacă în Spania şi rămîne la Madrid mai mult timp. Aici se întîlneşte cu diferiţi spioni, printre care şi cu Canaris, dar mai ales cu von Hintzen, un spion german cunoscut de toate serviciile de contraspionaj şi supranumit „omul cu o sută de feţe", datorită îndemînării sale de a se travesti. La reîntoarcerea sa la Paris, Mata Hari este supravegheată de contraspionajul francez cu mai multă atenţie. Nu s-a descoperit nimic suspect, dar căpitanul Ladoux, şeful serviciului, a convocat-o la el pentru a-i înmîna un ordin de expulzare. Acest gest a revoltat-o enorm, determinînd-o, pentru a-şi dovedi fidelitatea faţă de Franţa, să-şi ofere serviciile „graţie relaţiilor cu unele înalte personalităţi germane". Ladoux nu a stat mult pe gînduri şi a acceptat, astfel că Mata Hari se îmbarcă pe „Hollandia" cu destinaţia Anglia, pentru ca apoi să se reîntoarcă în Belgia, unde agenţii francezi aveau misiunea să-i transmită noi dispoziţiuni. Apoi pleacă din nou în Spania. La hotelul „Palace" se întîlneşte cu diferiţi agenţi secreţi : cu ataşatul militar german, comandantul Kalle, şi cu ataşatul naval, von Krohn.

Căpitanul Ladoux devine bănuitor. I se aduse la cunoştinţă conţinutul unei radiograme (aparatul de captare abia fusese instalat în vîrful turnului Effél) trimisă de comandantul Kalle, care solicita şefului Serviciului de contraspionaj german din Amsterdam să-i vireze un cec de

15 000 dolari în contul domnișoarei Mata Hari, la Banca de Scont din Paris. Concluzia la care ajunge căpitanul Ladoux : Mata Hari era plătită pentru informațiile ce le furnizase germanilor !

Drept urmare, la 13 februarie 1917, are loc arestarea, eveniment petrecut în camera nr. 103, pe care o ocupa Mata Hari la „Elysée Palace", sub inculparea de colaborare cu inamicul. În seara aceleiași zile este încarcerată la Saint Lazaire, în celula nr. 12.

Zilele se scurg greu. Este adusă în fața Consiliului de război. Întrebările sînt aspre. Răspunsurile acuzatei par logice și unele chiar verosimile. În privința relațiilor sale cu prefectul de poliție din Berlin, care a invitat-o la dejun în aceeași zi cînd a fost declarat războiul, ea a răspuns zîmbitoare președintelui completului de judecată : „L-am cunoscut la un spectacol de music-hall, la Berlin. El a venit în culise, rugîndu-mă galant să-i permit să-mi examineze costumele ce le foloseam pe scenă". Referitor la cele 30 000 mărci oferite de șeful serviciului de spionaj german, ea a răspuns : „Acești bani nu au constituit plata unor informații ; era prețul favorurilor mele ! Treizeci de mii de mărci ? Vi se pare enorm... ? Dar acesta este tariful meu... ! Niciodată nu am cerut mai puțin ! Acești domni preferă să mă plătească din fondurile guvernelor lor, decît din propriul buzunar !"

Se știe că pentru Serviciul de contrainformații francez, condus de căpitanul Ladoux, dovada vinovăției dansatoarei nu a fost formulată decît în ianuarie 1917. Acuzația se baza pe recepționarea unei emisiuni, a unui post german, care, descifrată, a dus la concluzia că atașatul militar german von Kalle a solicitat instrucțiuni în privința lui „H 21" (indicativul pentru Mata Hari, înregistrată la Serviciul de spionaj german). Așa afirmă, cel puțin, Ladoux. Dar acest document nu a fost oferit nici pînă astăzi publicității. La proces, Ladoux a reprodus din memorie conținutul documentului : „Agentul «H 21» tocmai a sosit de la Madrid. El a fost angajat de către serviciile franceze și a fost trimis într-o croazieră în Anglia și solicită noi instrucțiuni și bani. A furnizat următoarele informații (sînt menționate în continuare locurile deținute pe front de cîteva regimente, desi nu toate datele erau

exacte) și indicația că un bărbat de stat francez... întreținea relații cu o prințesă străină". După 48 de ore s-a primit următorul răspuns, afirma Ladoux : „Comunicați agentului «H 21» să se reîntoarcă în Franța și să-și continue acolo misiunea. El va primi un cec de 5 000 franci oferit de Craemer".

Mata Hari a fost condamnată la moarte. La 15 octombrie 1917 a fost trezită la orele 5 dimineața. A avut curajul să glumească : „Ce obicei de a expedia condamnații pe lumea cealaltă în zori... ? Preferam să fiu împușcată după o masă bună". A fost executată în curtea interioară a fortului Vincennes.

In timpul primei conflagrații mondiale, serviciile de spionaj, din ambele tabere, au folosit multe femei pentru îndeplinirea diverselor și variatelor misiuni. În continuare ne vom referi la încă cîteva exemple. O agentă germană, care era cunoscută sub numele de baroneasa Martha Makovska, a încercat să-l înroleze în serviciul secret german pe Louis Thibaut, francez de origină și comis voiajor al firmei de vinuri „Ruhomet".

Totul a început cît se poate de banal : Martha și Louis s-au cunoscut din „întîmplare" într-un compartiment de clasa a doua al acceleratului ce-i ducea spre Lousanne. Tînăra și frumoasa Martha, sub un pretext oarecare, a intrat în vorbă cu timidul comis voiajor de vinuri de Burgundia. La sfîrșitul călătoriei au convenit să se întîlnească sîmbăta următoare în piața centrală din Geneva. Au urmat cîteva zile de plimbări romantice, timp în care Martha și-a jucat foarte bine rolul de îndrăgostită. La sfîrșitul săptămînii, cei doi au poposit la un casino, unde baroneasa pretindea că își caută un unchi. S-au așezat la masa de joc în așteptarea unchiului și, cum locul nu-l putea ocupa fără să participe la joc, Louis Thibaut a pierdut la ruletă toți banii care-i avea. Speriat îi spuse „iubitei" sale că a rămas sărac. Cu dezinvoltură plină de farmec, Martha îi răspunse că nu era un motiv de îngrijorare și că îl va ajuta cu banii de care va avea nevoie pentru a-și continua călătoria de afaceri.

Seara a fost invitatul ei, la restaurantul elegantului hotel unde locuia. După o masă bogată și cînd ambianța fusese creată, spioana a socotit că venise momentul să-i propună lui Thibaut o „slujbă" mult mai bănoasă decît aceea de comis voiajor : să devină agent secret. Forțat de împrejurări, acesta acceptă și astfel a început colaborarea cu baroneasa (pe numele ei adevărat Louise Neumeyer), ce se afla în slujba serviciului secret german.

După un an de activitate, spioana germană s-a îndrăgostit (fără ghilimele) de Louis care era și el spion, dar în slujba „Biroului 2" francez. Astfel că fosta spioană germană a sfîrșit prin a trece de partea dușmanului, „să păcălească", deci, serviciul secret german.

În perioada dintre cele două războaie mondiale a reținut atenția o afacere de spionaj, în care au fost antrenate mai multe femei. În 1925, „Biroul 2" polonez a trimis la Berlin pe căpitanul Jurek de Sosnowski, cu misiunea de a organiza o rețea de informații. Ofițerul polonez sosise în Capitala germană în „rolul" unui nobil polonez, pasionat al curselor de cai. Elegant și frumos, agentul polonez și-a început activitatea de spionaj prin intermediul femeilor. Ajuns la Berlin, prima sa „cucerire" a fost blonda și frumoasa Benita von Falkenhayn. Destul de repede ea a acceptat să-l ajute în activitatea de agent secret. O veche prietenă din timpul studiilor Benitei, Irena von Jena, secretară la Ministerul de Război, s-a lăsat ușor convinsă să colaboreze cu cei doi, mai ales că Sosnowski i-a oferit 400 mărci pentru fiecare document important copiat și predat lui. Despre valoarea sumei oferite ne dăm seama prin comparația cu salariul secretarei : 225 de mărci pe lună.

În scurt timp, Sosnowski a reușit să-și „completeze" rețeaua de spionaj cu alte femei, printre care se număra și Renata von Natzmer, care lucra, de asemenea, în cadrul Ministerului de Război. Renata îi oferea lui Sosnowski, în schimbul unei rente de 800 mărci lunar, o serie de copii, și chiar documente originale pe care, conform îndatoririlor sale, trebuia să le incinereze. Materialele secrete luau drumul serviciului de spionaj polonez.

Către sfîrșitul anului 1932, Sosnowski întreținea relații intime și de „serviciu" cu mai multe femei, fără să se gîndească că pericolul cel mai mare putea veni din partea lor : gelozia „colaboratoarelor". Benita von Falkenhayn, devenită prin mariaj, la 18 octombrie 1932, baroneasa von Berg, a continuat să-i fie amantă și să-i furnizeze materiale secrete. Menținea „legătura" cu Katia Berberian, o iraniană, proprietara unei case de mode la Berlin. Sosnowski a cunoscut apoi o prim-balerină, Lea Niako (pe numele adevărat Kruse), care și ea s-a îndrăgostit de frumosul polonez. Aceasta nu a întîrziat să afle că în viața iubitului ei mai existau și alte femei. Într-un moment de disperată gelozie, Lea l-a denunțat pe Sosnowski autorităților germane.

La 27 februarie 1934, cu prilejul unei recepții pe care Sosnowski o dădea în saloanele luxoasei sale locuințe, gazda și toți invitații au fost arestați de poliția militară și duși la închisoare. A doua zi a fost arestată Benita von Berg ; două zile mai tîrziu a venit rîndul lui Irena von Jena, Renata von Natzmer și, în cele din urmă, chiar Lea Niako a fost arestată fiind suspectată că este spioană.

Ancheta a durat aproape un an și procesul a început la 5 februarie 1935. La 16 februarie, Tribunalul a pronunțat verdictul : au fost condamnate la moarte, pentru trădare și divulgarea unor secrete militare, Benita von Falkenhayn, născută von Zollikofer-Altenklingen și Renata von Natzmer ; Irena von Jena și Georg (Jurek) de Sosnowski la închisoare pe viață ; Lea Kruse (Niako) nouă luni închisoare. La 18 februarie 1935, Benita și Renata au fost decapitate cu securea în curtea închisorii Plötzensee.

În 1936, Sosnowski a făcut obiectul unui schimb cu spioni germani, capturați în Polonia, revenind în țară. În 1939 a dispărut, în mod misterios, pierzîndu-i-se orice urmă.

La scurt timp după primul război mondial, o impresionantă rețea de spionaj a funcționat la Paris, grație unei aventuriere, baroana Lydia Stahl, agentă care lucra în contul cîtorva servicii de spionaj.

Implicată într-o afacere de falsificare de monedă în Statele Unite, ea s-a refugiat, în anul 1928, în Europa, stabilindu-se la Paris, scăpînd astfel de pedeapsa tribunalului american. Lydia Stahl și-a pus în joc puterea ei de seducție pentru a obține informații destinate acelora care plăteau mai bine. Spioana nu avea scrupule și urmărea un singur țel : să facă avere. Își cumpărase o vilă extrem de elegantă pe strada Charome. Curtezanii, pe care îi primea după un orar bine stabilit, sfîrșeau în cele din urmă să devină umili agenți informatori, pe care abila spioană îi folosea cum voia. Așa a fost cazul profesorului Louis Martin, șeful grupului de translatori din Ministerul Marinei ; acesta îi aducea documente secrete pe care fotograful spioanei nu mai pridîdea să le reproducă pe peliculă. La fel a fost și cazul generalului Armand du Moulin, director de studii la Școala de Război ; inginerul Albert Audry, funcționar la Ministerul de Război și unul dintre cei mai buni specialiști francezi în materie de explozivi, și mulți, mulți alții, aleși de spioană dintre cei care dețineau funcții importante în domeniul militar.

Totul a ieșit la iveală ca urmare a denunțului uneia din subordonatele sale, Marjorie Switz, care, geloasă pe „succesul sentimental" al Lydiei a reclamat-o. În 1933, Siguranța franceză a procedat la supravegherea suspecților și, în cele din urmă, la arestarea celor ce se făcuseră vinovați. În iulie 1934 întreaga rețea a baroanei fusese arestată, 29 de persoane fiind inculpate de spionaj. Lydia Stahl a fost condamnată la zece ani închisoare și confiscarea averii. Și ceilalți agenți au primit pedepse grele. Dar Lydia nu și-a ispășit în întregime pedeapsa : în iunie 1940, trupele naziste care au invadat Franța, au eliberat-o pe spioană și au predat-o Abwehr-ului lui Canaris. După unii autori, ea ar fi venit chiar la București, sub o identitate falsă, devenind o colaboratoare apropiată a ambasadorului german în România, von Killinger.

Și serviciile secrete din Extremul Orient au folosit și folosesc femei în activitatea de spionaj. La începutul anului 1938, organele de stat din Statele Unite ale Americii au fost informate că numeroase date secrete se scurg pe

diferite canale, în Japonia. F.B.I.-ul a început, cu discreție, să se intereseze de persoanele care veneau în contact cu membrii ambasadei japoneze de la Washington. În timpul supravegherii clădirii respective, agenților le-a fost atrasă atenția de o tînără și frumoasă japoneză, în vîrstă de aproximativ douăzeci de ani.

În decurs de cîteva luni, agenții au văzut-o de mai multe ori cum cobora din taxi și intra în ambasadă. De asemenea ea era prezentă ori de cîte ori aveau loc recepții la reședința ambasadorului japonez, Namura. Cu greu, abia în vara lui 1938, unul din agenții Direcției spionajului marinei militare a reușit s-o urmărească și mai departe de incinta ambasadei.

Într-o joi, seara, în saloanele ambasadei avea loc o recepție. Printre invitații sosiți a fost văzută și tînăra japoneză, care venise și de astă dată singură, într-un taxi. Ea a rămas acolo toată noaptea. Cînd s-a luminat de ziuă a fost văzută ieșind dintr-o clădire anexă a ambasadei. Era vizibil surmenată. A luat trenul și s-a îndreptat spre un oraș din nord. Agenții au urmărit-o tot timpul. Cînd a coborît din tren, a căutat un taxi care a lăsat-o la poarta unei instituții. Pe o placă de alamă se putea citi : „Biblioteca orășenească".

O anchetă discretă i-au edificat repede pe agenții F.B.I.-ului că tînăra japoneză era bibliotecară și venise la serviciu direct de la recepția ambasadei. Supravegherea a continuat atît în oraș, cît și la bibliotecă. Cîțiva dintre agenți au devenit vizitatori ai sălii de lectură, de unde puteau supraveghea masa la care ședea tînăra japoneză.

Cu stupoare s-a putut constata, destul de repede, că frumoasa japoneză servește drept „căsuță poștală". Dar atribuțiile ei nu se limitau numai la activitatea de la bibliotecă. Locuința ei era destul de des frecventată de japonezi.

Erau zile cînd tînăra funcționară de la biblioteca orașului putea fi văzută stînd de vorbă la biroul ei cu 10—12 japonezi. Firește, veneau cu toții să-și schimbe cărțile împrumutate. Agenții, care se aflau în sala de lectură, vedeau cum, înainte de a pune cartea la locul ei în raft, spioana o răsfoaia grăbită și scotea un plic sau o foaie de hîrtie ce fuseseră ascunse între paginile cărții. Cînd citi-

torul japonez cerea o altă carte, ea se prefăcea numai că o caută în raft ; de fapt, cartea era dinainte pregătită de către bibliotecară. Eliberînd volumul, punea în el o foaie de hîrtie sau un plic. Urmărirea acestor „amatori de lectură" a dovedit că erau toţi agenţi ai Serviciului de informaţii japonez. După cum s-a constatat mai tîrziu, mulţi dintre ei aveau legături cu cetăţeni americani care ocupau posturi importante în marile centre industriale.

Printre oaspeţii nocturni ai bibliotecarei nu erau numai japonezi. Agenţii americani care făceau de serviciu, cu schimbul, în faţa casei ei, vedeau oameni bine îmbrăcaţi, precum şi indivizi în zdrenţe, cu aspect dubios. Uneori, cetăţeni americani veneau în locuinţa spioanei atunci cînd se afla acolo unul dintre japonezi, alteori rămîneau singuri cu fata.

S-a stabilit că unii indivizi care veneau la bibliotecă sau acasă erau marinari de pe vasele comerciale germane şi americane. Evident, aceşti oameni serveau drept curieri şi duceau în Germania informaţiile a căror sursă nu era decît ambasadorul Namura.

Tot în acea perioadă, contraspionajul american a descoperit existenţa unei legături între spionajul japonez şi cel german pe teritoriul S.U.A. Una din aceste verigi începea la un magazin universal din Los Angeles, unde era vînzător un japonez. Acesta era un bărbat de 40 de ani, extrem de simpatic, care cucerise clienţii prin manierele sale de comportare atentă şi civilizată. Avea un nume american, dar trăsăturile feţei indicau clar origina sa. Nimeni nu a acordat atenţie acestui amănunt. În perioada cît a fost funcţionar la magazin, printre clienţi foarte mulţi erau japonezi, iar volumul vînzărilor crescuse în mod simţitor. Acest fapt a determinat pe patroni să-l aprecieze, în ciuda stării de spirit antijaponez ce exista în America începînd cu anul 1938.

La un moment dat, însă, simpaticul vînzător japonez a intrat în orbita verificărilor de rutină a F.B.I.-ului. Agentul trimis în mod special la magazin, pentru a-l ţine sub observaţie, a constatat că vorbea în limba japoneză cu unii cumpărători. Uneori vînzătorul depăşea limitele subiectului comercial. Ulterior, devenind şi mai circumspect

și atent, agentul se convinsese că „fermecătorul vînzător" din dosul tejghelei servește drept „căsuță poștală" pentru transmiterea unor informații.

Agenții americani au început să-l urmărească și în orele din afara serviciului. Timp de cîteva luni nu s-a semnalat nimic deosebit, nu s-a întîlnit cu nici o persoană suspectă. În schimb, printre clienții obișnuiți ai magazinului au apărut cîțiva spioni notorii. În cele din urmă, agenții F.B.I.-ului au constatat că vînzătorul transmitea telefonic ambasadei japoneze informații secrete.

Strîngînd aceste date, agenții și-au dat seama că trebuiau să se ocupe de stabilirea adevăratei identități a acestui om. Nu a fost nevoie decît să se studieze listele cu imigranți și, cu ajutorul unuia dintre atașații legației americane de la Tokio, s-a aflat că adevăratul nume al „fermecătorului vînzător" din magazinul universal din Los Angeles, care se ascundea sub un pseudonim american, era... Nomura ! Așa se numea și ambasadorul Japoniei la Washington. Această asemănare de nume nu era o simplă coincidență. Ambasadorul și omul care la Los Angeles era „căsuță poștală" a spionilor japonezi, erau veri.

Am amintit de vărul lui Nomura, pentru că între cele două „căsuțe poștale" era o legătură directă. În timpul recepțiilor de la ambasada japoneză, informațiile culese de vînzătorul de la magazinul din Los Angeles ajungeau la bibliotecară ; aceasta, la rîndul ei, le transmitea fie la Tokio, fie la Berlin. În locuința japonezei venea și un marinar german de pe vaporul liniei „North German Lloyd", care făcea ruta New York—Hamburg. Informațiile de o importanță deosebită făceau excepție, fiind transmise verbal. Unele din ele erau cifrate și scrise pe hîrtie de mătase subțire și se foloseau în acest scop de coduri și cerneală simpatică.

Activitatea celor două „căsuțe poștale" a fost curmată prin arestarea spionilor. Bibliotecara a fost arestată cu puțin timp înainte de începerea războiului dintre Statele Unite ale Americii cu Japonia. Beneficiind de o serie de circumstanțe atenuante, ea a primit o pedeapsă, relativ, ușoară, în comparație cu activitatea depusă : trei ani de închisoare și expulzarea din Statele Unite.

Spionajul japonez, ca și cel nazist, de altfel, nu a pregetat să apeleze la cele mai diverse mijloace pentru a-și atinge scopul urmărit, adică culegerea de informații. Înaintea celei de-a doua conflagrații mondiale multe dintre hotelurile din porturile sau din apropierea șantierelor navale, a centralelor electrice, a rezervoarelor de apă, de pe coasta Pacificului din S.U.A. erau controlate de japonezi. Prin intermediul prostituatelor, în aceste hoteluri erau atrași în special militari, ofițeri de marină sau din armata de uscat.

Aceste hoteluri erau teatrul unor șantaje din cele mai diverse. Prin întrebări puse cu abilitate, prostituata afla dacă clientul este sau nu însurat. În caz afirmativ, ea îi afla și adresa, după care victima, fără să bănuiască, era fotografiată în poziții compromițătoare alături de partenera de hotel. După aceea, toate decurgeau după sistemul cunoscut și aplicat și astăzi pe scară largă în lumea interlopă din țările occidentale. „Probabil că soția și șefii dumneavoastră vor fi bucuroși să capete o astfel de fotografie", i se spunea victimei, arătîndu-i-se fotografia. Dacă își exprima dorința de a obține negativul, ofițerul afla prețul : nimic altceva decît informații amănunțite despre un anumit obiectiv strategic al S.U.A.

— Cum ? Să devin spion ? Japonezul, imperturbabil, nu se străduia cîtuși de puțin să nege că face spionaj. Știa că ofițerul nu va îndrăzni să-l denunțe, atîta timp cît negativul compromițător se afla în mîinile sale. În cele din urmă, ofițerul se calma și răspundea că se va mai gîndi.

— Nu trebuie să vă grăbiți. Negativul nu se strică ! era replica japonezului.

Ancheta întreprinsă a dat la iveală că în acest mod mulți ofițeri și soldați, de frica divulgării orelor petrecute în asemenea hoteluri, se lăsaseră ademeniți de șantajiști, ajungînd la discreția spionilor japonezi.

Credem că nu este întîmplător faptul că, predilecția pentru anumite profesii de „acoperire" a activității de spionaj devenise un obicei de rutină. După dansatoarea Mata Hari din perioada primului război mondial a urmat,

în cel de-al doilea război mondial, Joséphine Baker, tot o dansatoare.

Atragerea ei în sfera spionajului s-a datorat unui om de teatru, Daniel Marouami, care i-a mijlocit contactul cu „Biroul 5", Departamentul de contraspionaj francez. În ciuda aparențelor nu i s-a făcut totuși o primire prea entuziastă. Căpitanul Jaques Abtey, adjunctul lui Paillole la Secția germană, își amintește de prima întrevedere : „De la primul război, serviciul de informații francez a evitat cît a putut folosirea femeilor în munca operativă. Ne era mereu trează amintirea lui Mata Hari..."

La început reținut, ofițerul francez a fost cucerit de farmecul și inteligența Joséphinei care îi declarase : „Datorez Franței ceea ce sînt și îi voi păstra o recunoștință eternă. Nu am devenit eu oare copilul îndrăgit al parizienilor ? Ei mi-au dat totul, mai ales inima lor. Eu le voi da-o pe a mea. Sînt pregătită, căpitane, să-mi dau viața pentru ei. Puteți dispune de mine cum veți crede de cuviință".

Prima misiune a fost acroșarea de către Joséphine a unui atașat al ambasadei Italiei la Paris, ce prezenta interes pentru ofițerii „Biroului 5". În șase zile, „afacerea" era ca și rezolvată : italianul și-a pus la dispoziție informațiile Serviciului de informații francez", avea să-și amintească Abtey. „Farmecele" Joséphinei l-au determinat să-i facă confidențe deosebit de prețioase.

Lumea din care își culegea informațiile era anturajul ambasadelor, al miniștrilor și chiar al unor capete încoronate. Ea nu ezita însă să frecventeze și mediile mai modeste. În acest sens, se relatează că în momentul cînd primele grupuri de refugiați, fugiți din fața invaziei Wehrmacht-ului, au apărut la porțile Parisului, ea lucra ca infirmieră, într-un lagăr de pe strada Chevaleret, unde erau primiți străinii, mai ales cei sosiți din Belgia.

Jaques Abtey a scris o carte dedicată acestei femei agentă secretă în serviciul Franței, activitate despre care marele public nu putea afla multe lucruri. Autorul cărții a cunoscut-o foarte bine nu numai pentru că lucra sub ordinele lui, ci și datorită faptului că ofițerul activa sub „acoperămîntul" de director artistic al spectacolelor date de Joséphine Baker. Cu prilejul turneelor organizate în

țară și peste hotare cei doi spioni își desfășurau acțiunile și misiunile primite.

Artista a fost una dintre puținele femei care au activat în domeniul spionajului în Occident sub imboldul unor idealuri de libertate și nu din dorința satisfacerii spiritului de aventură. Drept recunoștință pentru activitatea depusă în slujba Franței, în 1946, generalul De Gaulle i-a mulțumit, în mod public, printr-o scrisoare în care elogia meritele acestei artiste și agente secrete.

După unii autori care s-au ocupat de istoria spionajului, Richard Sorge ar deține primul loc în galeria marilor agenți secreți ai secolului al XX-lea. Aceasta în ceea ce privește pe bărbați. Dintre femei, în mod indiscutabil, primul loc l-ar ocupa Ame Thorpe Pack. Probabil că unor cititori acest nume nu le spune nimic și de aceea îi vom alătura pseudonimul sub care era cunoscută : „Cynthia". Poate vă aduceți aminte că, în urmă cu cîțiva ani, a rulat și un film despre activitatea acestei extraordinare spioane. Un autor a denumit-o „Mata Hari a celui de-al doilea război mondial". Nu sîntem de acord, deoarece Cynthia nu poate fi comparată cu Mata Hari și cititorii vor judeca singuri dacă avem sau nu dreptate.

„B.S.C." „Centrul englez de informații" din New York, era condus de William Stephenson, un agent secret, despre care în literatura occidentală s-a scris foarte mult. Referindu-se la Stephenson, Montgomery Hyde menționează : „El a fost creierul care a dirijat, în întreaga emisferă vestică, un mare număr de operații secrete, de o mare diversitate și de importanță vitală pentru Anglia și, totodată, i-a ajutat pe americani, la momentul oportun, să-și organizeze în mod eficient propriul lor serviciu de informații".

Printre primii agenți recrutați de Stephenson, atunci cînd a fost însărcinat să înființeze B.S.C.-ul, se număra și Cynthia. Nimeni nu a bănuit, la început, calitățile deosebite ale acestei femei. În timpul celui de-al doilea război mondial, slujind cauza luptei împotriva fascismului, Cynthia a depășit orice așteptări în privința activității de spionaj. Pe drept cuvînt ea nu își are egal, așa cum afirma

în deplină unanimitate cercetătorii care au studiat documentele ce consemnează activitatea de pe „frontul fără tranşee".

Printre cele mai strălucite realizări ale Cynthiei se numără procurarea nu numai a textelor în clar ale telegramelor transmise sau primite de către guvernul de la Vichy, dar spioana a reuşit să obţină cheia cifrurilor mesajelor transmise de navele franceze şi italiene, permiţînd astfel Amiralităţii britanice să cunoască conţinutul tuturor cablogramelor, radiogramelor şi semnalelor navale importante ale inamicului, interceptate codificat sau cifrat pe tot timpul ostilităţilor.

Avînd cetăţenia americană, Cynthia s-a căsătorit cu un diplomat britanic. Plecînd în misiune cu soţul, ea a fost recrutată de „Intelligence Service", care încă din 1937 i-a încredinţat primele misiuni la Varşovia. În 1940 pleacă la New York şi este încadrată, după cum am mai menţionat, printre agenţii „B.S.C."-ului condus de Stephenson.

Care au fost cauzele succeselor neobişnuite obţinute de Cynthia ? Să începem printr-o descriere a fizicului ei, aşa cum o descrie Montgomery Hyde : „Ceea ce i-a înlesnit succesele a fost farmecul ei feminin deosebit. Ca înfăţişare, n-avea nimic deosebit, nu era frumoasă, nici măcar drăguţă în sensul obişnuit al cuvîntului. Înaltă, cu trăsături proeminente, încadrate de un păr blond, bogat ; era întotdeauna elegant îmbrăcată. Felul ei de a se purta nu atrăgea atenţia nimănui. Era o interlocutoare agreabilă, inteligentă, care ştia să vorbească — sau mai bine-zis să asculte. Cu vocea ei dulce şi mîngîietoare, avea darul să provoace confidenţe. S-ar putea ca atracţia pe care o exercita asupra victimelor sale să fi fost în primul rînd de ordin intelectual şi că descoperirea farmecelor ei fizice să le fi subjugat abia ulterior. Probabil că în intimitate avea o mare putere de atracţie, căci influenţa pe care o exercita asupra celor care îi încredinţau secrete importante se baza în mod evident pe calităţile ei feminine. Pe lîngă aceasta avea însă şi numeroase alte merite. Călătorise mult şi cunoştea foarte bine psihologia europenilor. Avea o minte ascuţită şi perspicace ; întocmea rapoarte cît se poate de precise. În diverse împrejurări dovedise un curaj nemai-

pomenit și adeseori insista să i se încredințeze misiuni legate de mari riscuri, pe care șefii săi englezi nu le aprobau. Respecta cu strictețe secretul profesional și era absolut devotată organizației pentru care lucra. Nu avea cultul banilor, desfășura această muncă doar din dorința de a sluji cauza în care credea. De fapt, primea un salariu minim depășind doar cu puțin cheltuielile ei efective, pe cînd valoarea serviciilor pe care le-a adus nu poate fi exprimată în cifre". Autorul acestei descrieri a cunoscut-o personal, în calitate de colegă în cadrul „B.S.C."-ului, „nu în aceleași condiții în care au cunoscut-o unii dintre clienții ei profesionali".

În cursul iernii 1940—1941, Cynthia a fost chemată în biroul lui William Stephenson. „Șeful" avea atunci 45 de ani și era dotat cu o energie clocotitoare. Avea în urmă o bogată experiență de viață și o situație materială ce-l situa în rîndul marilor milionari. Fost boxer, pilot, inventator și om de afaceri, acum se angajase în domeniul serviciilor de informații, dovedind o dotare nu mai puțin excepțională, recompensată, la sfîrșitul războiului, cu cele mai înalte distincții britanice, franceze și americane.

Stephenson i-a încredințat Cynthiei prima misiune din cariera ei de agent al B.S.C.-ului : „procurarea cifrurilor secrete ale navelor italiene". Despre ce era vorba ? Forțele navale italiene, în primii ani ai războiului, dețineau supremația în Marea Mediterană, constituind un grav pericol pentru navele Aliaților. Flotila italiană ce acționa în Mediterana, deși suferise grave pierderi cauzate de aviația britanică, se compunea, la începutul anului 1941, din șase vase de război, dintre care două erau dotate cu tunuri cu tragere lungă, nouăsprezece crucișătoare, o sută treizeci de distrugătoare și torpiloare și peste o sută de submarine. În mod incontestabil, flota italiană era cu mult superioară celei britanice ce-și avea baza la Alexandria, aflată sub comanda amiralului Cunningham. Practic, navele italiene brăzdau apele Mediteranei și Mării Egee făcînd dificilă, dacă nu riscantă, orice incursiune anglo-americană. Interceptarea mesajelor dintre vasele italiene și mai ales decodificarea lor ar fi făcut posibilă o modificare a raportului de forțe.

O analiză a situației la nivelul conducerii „B.S.C."-ului a condus la stabilirea verigii slabe a lanțului : atașatul naval, amiralul Alberto Lais, de la Ambasada italiană din Washington. Aceasta trebuia să fie ținta spre care Cynthia urma să-și îndrepte atenția, lucru care nu întîrzie să-l facă. O „întîmplare" abil regizată și, aparent, aflată sub pecetea hazardului a constituit primul pas : Cynthia a făcut cunoștință cu amiralul Lais. Au început să se întîlnească : la început mai rar, și în cele din urmă cu o regularitate febrilă, specifică marilor iubiri. Puterea de atracție a Cynthiei și-a făcut efectul și, la aproximativ două luni de la prima întîlnire, amiralul își pierduse complet capul devenind o jucărie în mîinile abilei spioane. Fapt neverosimil, dar pasiunea amiralului domina acum toate celelalte sentimente. O singură dorință îl conducea în acțiunile sale : să se mențină în grațiile acestei femei.

Cînd spioana s-a încredințat că Lais se află la discreția ei a mers direct la țintă : dorea să obțină copiile de pe cifrurile secrete ale navelor. Și fapt incredibil, amiralul nu a protestat : cu ajutorul unui funcționar, i-au fost împrumutate cifrurile pentru a face fotocopii. Pentru a șterge orice urmă de remușcare, amiralul a acceptat o mare sumă de bani.

Abila spioană nu a rupt imediat legăturile cu amiralul și a continuat să se întîlnească cu el, reușind să obțină amănunte asupra altor planuri ale Axei în Mediterana. Despre ce era vorba : în primăvara anului 1941 o serie de nave comerciale italiene au fost surprinse de blocada britanică în porturile americane. Intrarea în război a Statelor Unite era iminentă și aceasta însemna confiscarea navelor italiene. Amiralul Lais a primit ordinul să scoată din funcțiune navele italiene ancorate în porturile americane. El a divulgat Cynthiei misiunea ce i se încredințase. Drept urmare, navele italiene și germane au fost sechestrate de guvernul american, fapt care a determinat vii proteste din partea guvernelor italian și german.

Tot datorită cifrului „procurat" de Cynthia, manevra principală a flotei italiene spre Marea Egee la sfîrșitul lunii martie 1941 a fost cunoscută de Amiralitatea britanică și a permis englezilor să-și concentreze forțele și să obțină o răsunătoare victorie lîngă Capul Mantapan, îm-

potriva navelor italiene. Fiind în posesia cifrului naval, Amiralitatea britanică a avut posibilitatea de a cunoaște deplasările navelor inamice din primăvara lui 1941 pînă în septembrie 1943.

Cu sînge rece și calcul inimaginabil, Cynthia a început să strîngă „dovezile", care, înaintate lui Cordell Hull, i-au permis acestuia să-i declare ambasadorului italian, prințul Colona, că atașatul său naval devenise „persona non grata", cerînd să fie rechemat imediat. Amiralul Lais nu a bănuit nici o clipă cine i-a provocat această dublă lovitură : îndepărtarea din post și despărțirea de iubita sa.

Cynthia a fost din nou convocată la Stephenson. După o scurtă introducere, în care nu au lipsit aprecierile elogioase, i-a fost încredințată o nouă misiune : „sustragerea cifrului naval de la Ambasada franceză a Vichy-ului la Washington".

De astă dată, Cynthia adoptă o altă tactică : dîndu-se drept ziaristă, însoțită de o fotoreporteră, a mers la Ambasada franceză, solicitînd un interviu ambasadorului. Acesta lipsea, pentru moment, și cele două vizitatoare au fost primite de căpitanul Bestrand cu care s-au întreținut timp de o oră. Apoi a sosit și ambasadorul. Plin de curtoazie, în timp ce le conducea în biroul acestuia, căpitanul Bestrand și-a exprimat dorința de a o revedea pe distinsa reporteră, într-un alt cadru. Cynthia a acceptat, cu ezitările de rigoare. În fapt ea știa că primul pion fusese cîștigat. A urmat discuția cu ambasadorul, prilej pentru Cynthia să-i sondeze părerile și să constate simpatia față de Germania nazistă și sentimentele antibritanice. La plecare, ambasadorul Henry-Haye și-a condus vizitatoarele pînă la ușă și, sărutîndu-i mîna Cynthiei, o ținu îndelung într-a sa, declarîndu-i că ar fi foarte fericit să primească și cu alt prilej vizita ei la Ambasadă, bineînțeles după un telefon în prealabil. Un al doilea pion cîștigat de Cynthia !

Și Cynthia a trebuit să acționeze pe două fronturi : cu ambasadorul, Cynthia se întîlnea mai rar, dar cu Bestrand lucrurile au evoluat mult mai repede. Căpitanul nu a ezitat să-i declare că este îndrăgostit de ea. Intimitatea creată între cei doi a deschis drumul spre informațiile importante asupra activității ambasadei Vichy-ului în Statele Unite.

În iulie 1941 postul lui Bestrand la Washington a fost desființat. Totuși el a rămas pe loc, fiind plătit cu un salariu mult mai mic. Cynthia a considerat că sosise momentul să acționeze mai ferm. A făcut mai întîi o mișcare fulgerătoare, i-a invocat francezului sentimentele sale patriotice, demonstrîndu-i și convingîndu-l că adevărații aliați sînt anglo-americanii și nu nemții. A urmat apoi o scenă de dragoste emoționantă la sfîrșitul căreia, Cynthia, printre lacrimi, pentru a-și arăta atașamentul și sinceritatea față de iubitul său, i-a declarat că este agentă a guvernului Statelor Unite. În final, au căzut de acord ca, în schimbul informațiilor furnizate de Bestrand, Cynthia se angaja să obțină o recompensă substanțială. Și lucrurile au evoluat astfel : Bestrand preda zilnic textul telegramelor primite și expediate și întocmea un raport asupra activităților din ambasadă. Dar, adevăratul obiectiv, cifrul naval, nu fusese încă obținut.

În martie 1942 se plănuia pregătirea invaziei forțelor aliate în Africa de Nord și Amiralitatea britanică avea absolută nevoie de cifru pentru a putea cunoaște mișcările navelor flotei franceze. Insistența Cynthiei l-a speriat pur și simplu pe Bestrand. El i-a explicat acesteia că în biroul cifrului nu aveau acces decît șeful cifrului, Benoit, și asistentul său. Mai mult, pe timpul nopții clădirea era păzită. După două tentative nereușite pe lîngă Benoit, ultima era să-i fie fatală spioanei, ea se hotărî să acționeze împreună cu Bestrand. Întocmiră împreună, pînă în cele mai mici detalii, planul sustragerii cifrului mult rîvnit. Cînd totul a fost pregătit au trecut la acțiune.

Într-o seară, Bestrand a venit cu Cynthia la Ambasadă. La intrare, Bestrand îl luă deoparte pe paznicul de serviciu și îi explică, pe un ton confidențial, că nu avea unde să se ducă la acea oră înaintată cu iubita lui, Washingtonul fiind un oraș aglomerat și oricum, spuse el, nu se cuvenea ca un membru al Ambasadei să fie văzut într-un hotel. Paznicul se lăsă convins destul de repede, mai ales că argumentele lui Bestrand fură însoțite de un bacșiș generos. Paznicul îi spuse lui Bestrand că poate să-și petreacă noaptea împreună cu prietena lui în camera de la parter. Peste două zile au venit din nou și apoi cîteva

nopți la rînd, astfel încît paznicul s-a obișnuit cu prezența lor.

Apoi, într-o noapte din iunie 1942, Bestrand și Cynthia au venit cu un taxi și au coborît chiar în fața Ambasadei. Păreau foarte bine dispuși și paznicul a observat că aduseseră cu ei mai multe sticle de șampanie. Îl invitară să bea împreună un pahar, și el acceptă bucuros. În curînd căzu într-un somn adînc, căci îi puseseră în pahar un somnifer puternic. Cynthia îl chemă pe șofer, care așteptase afară, în taxi, semnalul lor. Omul era un lăcătuș expert și se apucă imediat de treabă. Întîi descuie ușa care ducea la biroul ataşatului naval. Apoi stabili combinația cifrului seifului. Deși a lucrat rapid, operația a durat destul de mult, astfel încît nu mai rămăsese timp suficient pentru copierea cifrului propriu-zis. Partea cea mai dificilă a operației fusese însă îndeplinită, astfel încît data următoare se putea merge mai departe.

Peste două nopți, Bestrand și Cynthia făcură o nouă vizită nocturnă la Ambasadă. Fără să mai piardă timp, îl introduseră pe „lăcătuș" în clădire printr-o fereastră și acesta, folosindu-se de experiența cîștigată cu prilejul vizitei sale precedente, reuși, în decurs de numai cîteva minute, să ajungă la seif și să-l deschidă. Mapele cuprinzînd cifrul naval fură scoase apoi din Ambasadă și preluate de un agent al lui Stephenson, care le transportă imediat cu mașina la o casă din apropiere. După ce fiecare pagină a fost fotocopiată, mapele au ajuns în seiful lor, iar la orele patru dimineața totul era la locul său și nimeni nu ar fi putut bănui că cifrul lipsise vreun moment de acolo.

Douăzeci și patru de ore mai tîrziu, Amiralitatea engleză se afla în posesia cifrului naval francez al guvernului de la Vichy, reprodus în fotocopie.

Aceasta a fost punctul culminant din cariera de spioană a Cynthiei și a constituit o contribuție prețioasă la debarcarea cu succes a Aliaților în Africa de Nord, la 8 noiembrie 1942.

Legătura dintre Cynthia și Bestrand s-a transformat într-un puternic atașament între cei doi. S-au căsătorit și au continuat să trăiască în Statele Unite sub un alt nume,

rămas necunoscut. Fericirea lor a fost însă curmată de decesul Cynthiei, datorat unui cancer cu o evoluţie rapidă.

*

Întîmplarea poate avea uneori rolul principal în rezolvarea situaţiilor deosebite şi în domeniul spionajului. Cu o singură condiţie : întîmplarea să fie imediat remarcată şi exploatată. Aşa a fost, de pildă, în cazul descoperirii activităţii unei spioane ce a activat în timpul celui de-al doilea război mondial în Statele Unite.

Totul a început de la o scrisoare banală. Era în 1942. Edgar M. Thruther îşi avea locuinţa într-un cartier frumos din Springfield. Principala ocupaţie a domnului Thruther era intermedierea vînzării de bunuri imobiliare. Biroul elegant, cu sală de aşteptare şi două secretare, îţi oferea o imagine despre prosperitatea firmei. Dar nu domnul Thruther este principalul erou al povestirii, ci soţia acestuia : o femeie frumoasă şi inteligentă care, în timpul liber se ocupa cu colecţionarea de păpuşi. Era o persoană cunoscută şi purta corespondenţă cu marile firme şi agenţii din întreaga Americă, specializate în cumpărarea şi vînzarea păpuşilor.

Într-una din zile, printre scrisorile primite una îi era returnată, adresantul mutîndu-se între timp la o adresă necunoscută. Pe plic se putea citi următoarele :

Adresa : Senora Maria Juana Califuentes 987 A Calle Mayor, Buenos Aires, Argentina. Expeditor : Miss Rosalia Thruther Redd Hills Street 34, Springfield, Ohio.

Doamna Thruther întoarse pe toate feţele plicul cu scrisoarea pe care ea n-o scrisese niciodată. Adresa şi numele doamnei Califuentes îi erau total necunoscute. Pe timbrele scrisorii se putea descifra, cu oarecare greutate, ştampila poştei din Springfield purtînd o dată cu aproape patru săptămîni în urmă. Deci scrisoarea fusese trimisă din acest oraş de cineva care se folosise de numele său. Intrigată a deschis scrisoarea şi a citit-o. Iată conţinutul :

Dragă prietenă,

Probabil că v-aţi întrebat ce s-a întîmplat cu mine de nu v-am scris atîta timp. Am avut o lună foarte grea.

Nepoțelul meu cel mic, dragul de el, a avut o tumoare periculoasă la creier și, probabil, nu mai are mult de trăit. Asta ne-a scos pe toți din minți și nu mai știm ce să facem. Va urma un tratament cu raze, doctorii speră să reușească, dar nu ne dau prea mari speranțe că s-ar putea vindeca pe deplin. Cine știe dacă va interveni măcar o ameliorare. Sînt complet distrusă. Acum o lună m-ați rugat să vă scriu despre colecția mea. Am avut o conferință la clubul de artă și am vorbit despre figurinele și păpușile mele. Am cîteva noi, niște minunate figurine irlandeze. Una din ele reprezintă un pescar bătrîn care poartă pe umeri o plasă de prins pește, alta o femeie care duce o legătură cu lemne în spate, iar a treia, un băiețel.

Conferința mea s-a bucurat, pare-se, de succes. Dar nu pot să nu mă gîndesc într-una la bietul meu nepoțel.

Scrieți-mi dacă ați dat de știre domnului Shaw. A primit scrisoarea dumneavoastră. Știți că a fost bolnav ? Am stat de vorbă cu familia lui. Toți spun că în curînd va putea să lucreze. Sper ca scrisoarea mea să nu vă întristeze prea rău. După asemenea zile nu pot să scriu mai mult. Înainte de a fi completat declarația de impunere a mamei am făcut o scurtă călătorie comercială pentru dumneavoastră. Cu acest prilej am învățat să scriu la mașină. Toată lumea circulă acum foarte mult și șoselele sînt pline de mașini.

Transmiteți din partea mea salutări familiei dumneavoastră. Imi pare rău că nu v-am putut scrie atîta vreme.

A dumneavoastră.
ROSALIA THRUTHER

P.S. Mama a vrut să meargă la Louville, dar am trecut prin atîtea încît tot acest plan a căzut baltă.

Doamna Thruther a rămas pe gînduri. Existau în scrisoare o serie de informații care corespundeau cu realitatea : avusese, într-adevăr, un nepoțel bolnav, ținuse la club o conferință despre colecția ei de figurine antice și făcuse o vizită la New York. Totuși, scrisoarea o intriga. S-a dus la poștă și a încercat să lămurească întrucîtva lucrurile. Fără succes. Nu-i mai rămînea decît o singură cale : a luat

un plic, ceva mai mare, a vîrît în el scrisoarea şi pe plic a scris adresa F.B.I.-ului din Washington.

Acolo, specialiştii analizînd scrisoarea şi-au dat seama că ea conţinea o serie de comunicări secrete referitoare la navele militare americane ce operau în Pacific. Alarmat, F.B.I.-ul a însărcinat pe unul dintre agenţii săi, R. V. Stone, să întreprindă o anchetă, pe cît de discretă, pe atît de eficientă şi promptă. Agentul a luat neîntîrziat legătura cu doamna Thruther. Din vorbă în vorbă, a aflat că frumoasa colecţionară îşi achiziţiona cea mai mare parte a păpuşilor sale de la un magazin din New York, amplasat la întretăierea dintre Madison Avenue şi Strada 62. Proprietar al magazinului era o femeie, iar doamna Thruther se împrietenise cu ea şi îi făcuse o serie de confidenţe, printre care şi amănuntele cuprinse în scrisoarea cu pricina.

Stone şi-a dat seama că magazinul din New York putea constitui un fir, e drept cam firav, dar totuşi era ceva. I-a mulţumit doamnei Thruther, i-a cerut permisiunea, eventual dacă va mai fi cazul, s-o deranjeze şi a plecat la New York.

Magazinul „Păpuşi, antichităţi străine şi indigene" — aşa cum scria pe firmă — era al doamnei Velvalee Dickinson. Marfa din magazin era căutată nu numai de oameni cu venituri respectabile, ci şi de colecţionari pasionaţi. Mulţi intrau în magazin numai ca să privească minunatele figurine, preţul lor fiind destul de ridicat : între 100 şi 500 dolari, adică echivalentul unui salariu pe o lună, în acea perioadă.

Agentul F.B.I.-ului s-a plimbat prin faţa rafturilor cu păpuşi, încercînd, sub pretextul că le admiră plin de interes, să-şi facă o părere despre proprietara magazinului. Aceasta n-avea mai mult de un metru cincizeci centimetri înălţime, era subţirică şi zîmbea într-una, fiind de o politeţe deosebită. Era competentă în materie, iar în magazin erau exponate de valoare.

Agentul a plecat din magazin direct la poliţia din cartier, unde a solicitat date despre doamna Dickinson. La început nu a sesizat nimic deosebit. Doamna Velvalee se născuse la Sacramento, iar ca domnişoară se numea Malvena Blücher. După cîte a mai aflat agentul, nu fusese

condamnată și se bucura de o reputație ireproșabilă. Pînă în anul 1937, fapt curios și inexplicabil, fusese membră a Societății americano-japoneze. Acum era văduvă. Soțul lucrase într-un birou din clădirea în care se afla Consulatul japonez și cel german. Să fie o simplă coincidență ? Soții locuiseră mulți ani chiar în mijlocul cartierului japonez.

După decesul soțului, rămasă singură și, probabil, dorind să schimbe mediul care îi trezea amintiri dureroase, s-a mutat la New York. A lucrat mai întîi ca vînzătoare la „Magazinul Bloomigdale", în secția de păpuși. După un timp și-a deschis propriul magazin, la întretăierea dintre Madison Avenue și Strada 62.

Cercetările au fost continuate și în cartierul unde avea locuința : cîștiga bine și ducea un trai modest. Avea un cont frumos la bancă, ceea ce i-ar fi permis să se retragă din afaceri și să ducă o viață mult mai lejeră.

Agenții F.B.I.-ului au luat imediat sub observație magazinul de antichități și pe proprietara acestuia. În scurt timp au putut constata că printre clienții săi se numărau foarte mulți străini. Într-o zi, un bărbat cu pălărie cenușie s-a întreținut cu ea mai mult decît un client obișnuit și a plecat brusc, fără să cumpere ceva. Imediat, doamna Dickinson a părăsit magazinul, lăsînd în locul ei o salariată, și a plecat la bancă, de unde a ridicat o sumă importantă, după care s-a întors la magazin și a anunțat vînzătoarea că pleacă să se odihnească cîteva săptămîni, indicînd o adresă din Florida.

Agenții F.B.I-ului au verificat adresa : era falsă. A început urmărirea văduvei. Ea nu obișnuia să plece în concediu, iar acum nu putea fi vorba de așa ceva. Plecase într-un voiaj cu caracter cu totul aparte. După ce a părăsit magazinul a oprit un taxi și a dat șoferului adresa „Magazinului Saka" din strada 33. Precaută, nu i-a trebuit prea mult ca să-și dea seama că este urmărită. A coborît totuși la adresa indicată șoferului și a intrat în magazin, urcînd la etajul doi. Printr-o trecere folosită numai de personalul unității a trecut în „Magazinul Ghimbel", cu care se învecina, unde a coborît la subsol, ieșirea de aici ducînd într-o stație de metrou. A luat metroul în ultimul moment, pen-

tru a evita pe urmăritori și a mers pînă la gara Pennsylvania. Aici, fără să piardă timp, s-a urcat în trenul ce tocmai pleca și a coborît la Portland, statul Oregon. Avînd impresia că nu mai este supravegheată, părea mult mai degajată. Cu pas grăbit s-a îndreptat spre restaurantul chinezesc, dar acesta era închis. Dezamăgită s-a întors la New York.

Între timp, agenții F.B.I.-ului au identificat alte trei scrisori misterioase, în care era vorba de păpuși. Verificîndu-se expeditorii și adresanții s-a constatat, cu stupoare, că adresele erau inexacte.

Căutîndu-se mașinile cu care au fost scrise scrisorile s-a descoperit că una dintre ele aparținea unui hotel din Chicago, alta unui hotel din San Francisco și a treia unui hotel din Los Angeles. Toate trei hotelurile fuseseră vizitate de doamna Dickinson în zilele cînd fuseseră expediate scrisorile. Era limpede că prin conținutul lor se transmitea ceva, cuiva. Lanțul în jurul doamnei Dickinson a fost și mai mult strîns. Într-una din zile, pe adresa magazinului ei a sosit un lot de păpuși antice. În vata de hîrtie în care erau ambalate păpușile s-au descoperit benzi subțiri pe care erau scrise mesaje cifrate. Acum F.B.I.-ul deținea probe evidente împotriva doamnei Dickinson. Arestarea a avut loc la sediul băncii new york-eze, în momentul cînd femeia scotea din seiful personal o sumă importantă de bani. În seif s-au mai găsit 18 000 dolari. Spioana, resemnată și dîndu-și seama că este descoperită, se pregătea „să iasă din joc." A refuzat tot timpul să recunoască acuzațiile ce i se aduceau, pretinzînd că banii descoperiți în diverse locuri — peste 60 000 de dolari — îi avea de la soțul ei.

Ea transmitea informații japonezilor într-un limbaj cifrat. Între ea și japonezi, patronii ei, se afla interpusă agenta care locuia la Buenos Aires, Maria Juana Califuentes. În scrisorile pe care i le trimitea acesteia scria, de exemplu : „Tocmai am făcut rost de o încîntătoare păpușă dansatoare siameză, care fusese stricată, adică ruptă la mijloc", ceea ce însemna : „Tocmai am făcut rost de informații despre un portavion care fusese avariat la mijloc de o torpilă" (era vorba de nava americană „Saratoga"). La fel, sensul frazei : „n-am putut găsi o pereche acestei dansatoare siameze, așa că transformăm o păpușă obiș-

nuită într-una siameză", însemna : „ei nu dispun de o navă de același tip, astfel că sînt nevoiți să transforme o navă de luptă obișnuită într-un portavion".

În timpul cercetărilor a declarat că soțul primise, la 21 noiembrie 1941, suma de 25 000 dolari de la ataşatul naval japonez, Ichiro Yokoama, ca răsplată a furnizării informațiilor cu caracter militar. Pentru alte informații transmise privitor la marina militară americană a mai primit 35 000 dolari.

În 1944, văduva Dickinson a apărut în fața Tribunalului și condamnată pentru activitatea ei de spionaj în favoarea japonezilor.

„Doamna cu păpuși", spioana în slujba japonezilor nu ar fi fost descoperită, și nimeni nu ar fi bănuit că magazinul de pe Madison Avenue folosește numele și adresele clientelor ei ca să trimită informații secrete peste granită, dacă spionii japonezi nu ar fi săvîrșit o greșeală esențială : au rechemat-o pe agenta lor din Buenos Aires, fără ca s-o anunțe și pe doamna Dickinson, și astfel scrisoarea returnată pe adresa clientei sale, doamna Thruther, a ajuns în mîinile F.B.I.-ului.

*

In încheierea acestui capitol, în care am încercat să prezentăm o succintă trecere în revistă a rolului jucat de spioane în activitatea de sustragere a informațiilor secrete vom reda un fapt, din multe altele, petrecut în zilele noastre, în care „rolul principal" a fost „jucat", bineînțeles, tot de o spioană.

*

În ultima zi a excursiei mele mă aflam la Ierusalim. Cumpărasem — ca oricare excursionist și călător — o mulțime de nimicuri și amintiri pentru prieteni și cunoscuți. Pentru mine plăcerea de a primi se confundă cu cea de a dărui. În ajun, pe cînd îmi pregăteam bagajele, am băgat de seamă că îi uitasem pe unii dintre amici. Cu acest gînd am intrat în primul magazin ieșit în cale,

un fel de prăvălie cu amintiri și antichități situat, după cîte îmi amintesc, undeva în preajma hotelului „Regele David".

M-a întîmpinat o doamnă, cu silueta fină, îmbrăcată distins. Vorbea perfect franțuzește și mi-a fost greu să-i apreciez vîrsta. Aș fi jurat că avea pînă în cincizeci de ani. I-am reținut figura ce contrasta puternic cu banala îndeletnicire și nu mi-a trecut prin minte că am să scriu cîndva despre ea.

Tîrziu, acasă, în timp ce desfăceam ambalajul unora dintre amintiri, privirea mi-a căzut pe o pungă : numele proprietarului, al femeii care mi le vînduse, îmi era cunoscut : Shula Cohen. Acum cîțiva ani a apărut o carte — „Nom de code La Perle" — ai cărei autori, D. Pinkas și A. Golan, se ocupă de peripețiile acestei spioane. Iată, de altfel, pe scurt, povestea ei.

Shula Kishak-Cohen s-a născut la Ierusalim în 1920. La vîrsta de 16 ani părinții au căsătorit-o cu un negustor evreu bogat, pe care l-a urmat imediat în Liban, stabilindu-se în Waádi, cartierul cosmopolit al comercianților, unde Joseph Cohen, soțul, își avea magazinul.

Iaffa, 1949. Shula era departe de a-și putea imagina că serviciile secrete israeliene și-au stabilit cartierul general într-o casă atît de frumoasă, acoperită cu verdeață. Clădirea trebuie să fi aparținut unui arab bogat care-și părăsise totul, chiar și mobila și cele mai superbe bibelouri. Hărțile militare de pe pereți făceau o notă distonantă, stranie, cu covoarele multicolore și mobila din lemn de trandafir, sporind insolitul încăperilor.

Culoarul era pustiu. Ușile nu se deschideau ca prin farmec, așa cum te-ai fi așteptat, iar santinela nu-ți pretindea nici o legitimație sau permis la intrare. Tuvia, șoferul care o condusese la Metulla, a însoțit-o pînă la etajul 2, a bătut la o ușă, după care a dispărut.

La un birou, de format obișnuit, erau așezați doi bărbați. O hartă a Orientului Mijlociu acoperea o bună parte a unui perete. În rest, un dulap cu patru uși, supraîncărcat cu ornamente, încrustații de sidef și un candelabru de cristal, constituiau mobilierul camerei. Pe jos se aflau dale de gresie cărămizie, neacoperite.

Cel care se numea Benjamin s-a ridicat, i-a strîns mîna și i-a făcut semn să ia loc în fața sa, pe un fotoliu. Părea să aibă în jur de 30 de ani și era mai înalt decît ea cu un cap. Suplu și bine clădit avea totuși o expresie crudă care-i schimonosea chipul și te oprea să-l apreciezi ca fiind un bărbat bine.

Celălalt ins din încăpere era roșcat, chel și plin de pete stacojii. Avea bărbia în formă de galoș, iar ochii îi fugeau în cap ca doi șoricei închiși într-o cușcă. Nici nu și-a dat silința să se scoale sau chiar să se prezinte. Era Gingi.

— Am ținut mult să vă cunoaștem și să vă felicităm pentru activitatea deosebită pe care ați depus-o. Dar, gata cu amatorismul. Avem să vă încredințăm acum o misiune foarte importantă.

Benjamin i-a pus femeii o mulțime de întrebări relativ la viața sa, la orașul Beirut, la cunoștințele sale, prietenii și relațiile de care, eventual, tînăra s-ar putea servi.

— Înțelegeți schimbarea care s-a produs după începutul colaborării noastre ? Dacă vi s-ar întîmpla ceva, noi nu putem să vă ajutăm cu nimic. Vom merge pînă acolo încît vom nega și faptul că am știut despre existența dumneavoastră. Făcu o pauză, aruncîndu-i o privire pătrunzătoare, vrînd parcă să-i ghicească cele mai intime gînduri, apoi continuă. Ei bine, cunoscînd aceste condiții, vă întreb : mai doriți, totuși, să colaborați cu noi ? Ea înclină capul, în semn afirmativ, la care bărbatul îi răspunse cu un surîs satisfăcut. Știm că ați refuzat să acceptați chiar și cel mai mic salariu... Mai aveți timp să vă răzgîndiți...

Și de data aceasta ea recurse la o mișcare energică din cap, păstrîndu-și mutenia.

— Vi s-au rambursat cheltuielile ? Bun ! În viitor, comunicați toate problemele legate de bani lui Mussa. El ni le va transmite. Apropo, trebuie să vă fie clar că Mussa va rămîne singurul agent de legătură dintre noi. Puteți avea deplină încredere în el. Familia sa a lucrat cu noi ani de zile. Și încă un amănunt : atenție la relațiile cu el, trebuie să fie ambigue. În orice caz, cu un dublu sens. Mussa sau unul dintre agenții săi pot oricînd să fie prinși. Noi vă vom da cerneală simpatică și un cod

secret care va garanta autenticitatea corespondenței noastre.

— Mi s-a vorbit de o cutie oarbă la Beirut, rosti, în sfîrșit, Shula, cu o voce neutră.

— Da, este adevărat. Vom mai vedea, în funcție de cum vor evolua lucrurile. Trebuie să dispunem, bineînțeles, și de un alt mijloc de a avea contact, în cazul în care Mussa ar fi, eventual, ocupat în altă parte. Pînă atunci, rezumați-vă să colaborați cu el. La Beirut sînteți foarte bine plasată pentru a ști tot ce se petrece în Siria. Este de dorit să legați prietenii cu diverse personalități. În felul acesta veți fi în măsură să ne informați despre cele ce se petrec la Damasc. Doamnă Cohen, reluă Benjamin după o scurtă ezitare : vă întreb din nou, pentru ultima oară, în mod sincer, credeți că puteți colabora cu noi ?

— Da, spuse ea cu fermitate. Dar în sinea sa se întreba cum o va face totuși. Nu-i era prea clar, aventura însă o atrăgea. Bărbatul îi veni în întîmpinarea gîndurilor.

— Gingi vă va oferi „firele" spuse Benjamin. Bineînțeles, în funcție de împrejurări, la fața locului aveți toată libertatea să procedați cum veți crede de cuviință. Vă atrag atenția, cu toată seriozitatea, să fiți prudentă, misiunea pe care o aveți este extrem de importantă și strict secretă. Nu întreprindeți niciodată acțiuni care vă pot crea riscuri inutile. Și, nu uitați, dacă veți fi prinsă, noi nu putem să facem nimic pentru dumneavoastră.

— Dacă mă paște o primejdie, același lucru este valabil și pentru copiii mei ? îi scăpară cuvintele aproape involuntar. Aș prefera să-i scot din Liban. Cel puțin să fie trimiși în Israel.

— Doriți să-i trimiteți la familia dumneavoastră ?

— Nu. Aș prefera să fie internați într-o școală de calitate, o școală de agricultură. Aș vrea să am certitudinea că vor primi o educație bună, orice s-ar întîmpla.

— Nu vă neliniștiți. Cînd veți crede că a sosit momentul potrivit, spuneți-mi și am să-i înscriu la cea mai bună dintre instituțiile noastre.

După aceea s-au ridicat, invitînd-o pe Shula în altă încăpere. S-au așezat în fotolii scunde și confortabile, dispuse în jurul unei măsuțe rotunde. Pe ea se afla o imensă tavă de aramă frumos lucrată în motive arabe.

Timp de o oră, Gingi i-a vorbit despre situația politică din Liban, despre fragilitatea echilibrului dintre diversele grupări etnice și religioase.

După aceea, Shula i-a pus întrebări și Benjamin i-a răspuns cu o răbdare plină de bunăvoință. În cele din urmă se ridică și îndreptîndu-se spre un dulap aflat într-un colț al camerei, scoase dintr-un sertar o sticluță ce conținea un lichid cu aspect lăptos și o cutie de carton plină cu un praf alb, asemănător cu talcul.

— Aici este cerneală simpatică, spuse el ridicînd sticluța. O poți utiliza ca pe cerneala obișnuită, scriind cu stiloul sau cu vîrful unui băț de chibrit bine ascuțit. Cînd cerneala s-a uscat, devine invizibilă. În momentul în care ai să presari acest praf pe hîrtie, scrisul reapare. Dar nu pentru mult timp. După o oră, maximum două, va dispare din nou. Pentru a nu trezi bănuieli din partea serviciilor secrete — fireşte în cazul nedorit în care vor pune mîna pe unul dintre agenții noștri ce ar avea asupra lui o scrisoare de la dumneavoastră — va trebui să vă prefaceți scrisul. De fiecare dată cînd terminați de scris raportul, vă recomandăm să așteptați ca cerneala să se usuce și scrieți cîteva cuvinte între rînduri. Nu ceva important, o banalitate oarecare. De exemplu, cereți lui Mussa să vă trimită doi miei pentru Paști... Vedeți, nu este greu!

Shula făcu semn cu capul că a înțeles și Benjamin continuă s-o inițieze în meseria de spion, încîntat că a găsit în ea o elevă atentă și silitoare.

— Dacă legătura dumneavoastră va fi arestată și poliția descoperă cerneala simpatică, ce s-ar putea întîmpla? Contraspionajul ar putea să vă trimită o scrisoare pentru a vă deruta sau, eventual, să ne parvină și nouă o alta, scrisă tot cu cerneală simpatică pentru a ne face să credem că dumneavoastră sînteți cea care ați trimis-o. În acest caz cum am putea verifica autenticitatea scrisorii?

Femeia rămase pe gînduri, dar nu întrezări nici o soluție satisfăcătoare.

— Nu știu, răspunse ea, cu timiditate.

— Ei bine, noi ne-am gîndit și la această posibilitate: am pregătit un cod special. Este ceva extrem de simplu. Veți începe scrisoarea „nevinovată" și cea care

este scrisă cu cerneală simpatică cu o literă a alfabetului. Răspunsul trimis de noi va începe cu litera care urmează. De exemplu, a și b. Și așa mai departe. Va trebui, deci, să găsiți un cuvînt care corespunde literei respective din alfabet. Este ceva realizabil. Repet : de fiecare dată trebuie să vă amintiți litera cu care ați scris ultima scrisoare. Și dacă trimisul nostru ne dă o comunicare care nu începe cu o literă ce îi urmează, noi vom ști că scrisoarea a căzut în mîinile poliției. Va trebui atunci să părăsiți Beirutul cît mai repede posibil. Perfect ! Aveți să-mi puneți întrebări ?

— Nu, răspunse ea.

— Aș fi preferat să dispun de timp ceva mai mult pentru a vă iniția într-un cod oarecare mai complicat. Nu puteți rămîne o zi sau două ?

— Din păcate îmi este imposibil, mă așteaptă copiii...

— În acest caz, lecția este terminată. Inutil să vă spunem că folosirea cernelei simpatice cît și codul nostru, totul trebuie să rămînă secret. Nimeni nu trebuie să cunoască metodele noastre, nici chiar Mussa. În fapt, Mussa este cel mai prețios element din rețeaua noastră...

Se făcuse ora prînzului și Shula pica de somn.

— Nu-mi mai rămîne decît să vă dau un nume de cod, îl vom folosi mai ales în rapoartele dintre noi. Vă veți numi din acest moment „Perla". Ce părere aveți ?

— Perla ? spuse ea răsucindu-și limba în gură ca și cum ar fi luat o bucățică de lokum. Perla, hm ! E frumos. Surîse, amintindu-și de una dintre prietenele sale, o fată fermecătoare, poreclită „Penina". Perla în arabă. Oare ce ar fi spus prietena ei aflînd că acesta era acum numele de cod al agentului secret Shula Kishak-Cohen ?

— Am să dau dispoziție să vi se aducă masa și să se caute un automobil pentru a vă reîntoarce la Metulla. Mussa vă va ajuta să treceți frontiera în noaptea aceasta.

— Sora mea locuiește la Tel Aviv, aș dori s-o văd... aruncă o vorbă Shula.

— Nu. Este prea periculos. S-ar putea să fiți văzută, sînteți cunoscută, spuse Benjamin făcînd o strîmbătură.

— Foarte rău. Mărturisesc că mi-ar face o mare plăcere să traversez Tel Aviv-ul.

— De acord. Veţi traversa Tel Aviv-ul, dar vă interzic să coborîţi din maşină, conchise Benjamin.

Shula nu respectă consemnul, ceru şoferului să oprească pe strada Allenby şi intră într-un mic magazin pentru a cumpăra o jucărioară copiilor. Nu prea avea însă ce să aleagă şi se abţinu să cumpere ceva de proastă calitate. O indispuse gîndul că nu găsea ce dorea. „Cu atît mai bine, am să las pentru altă dată", suspină ea, resemnîndu-se repede. Reveni la maşină şi, după ce urcă, adormi aproape instantaneu. Nu se trezi pînă la hotelul „Cedras". De abia ajunsă în cameră se culcă din nou, în aşteptarea lui Mussa. Acesta sosi mult mai tîrziu şi o luă acasă la el. Era trecut de miezul nopţii. Servitoarea se sculă şi-i puse masa. O refuză. Continua să se simtă extenuată.

A doua zi, dimineaţa, fetele şi nepoatele lui Mussa au bătut în uşa camerei sale şi i-au adus un lighean cu apă fierbinte. Shula şi-a făcut toaleta, s-a îmbrăcat şi s-a îndreptat, atrasă de miros, spre bucătărie. L-a găsit aici pe Mussa fiind pe punctul de a soarbe un pahar cu ceai aromat.

— Vom pleca de îndată. Vom merge cu maşina unui prieten. Oh, nu vă temeţi ? Este un poliţist bun şi are reputaţia că-i plac femeile frumoase. Aţi putea să şedeţi lîngă el fără să vă mai obosiţi să vă deghizaţi în ţărancă !

Poliţistul, un tip de aproape patruzeci de ani, îi deschise portiera cu curtoazie şi parcă uită imediat de prezenţa ei, continuînd să discute cu Mussa despre căsătoria unei rude şi de o ceartă în jurul unei bucăţi de pămînt situat pe undeva între El-Hiam şi Abel Saki, un sat aflat în Nord.

Căzu pe gînduri : cum să-i explice soţului ei, Joseph, o lipsă de două zile ? Se decise să-i spună adevărul, cu riscul de a-l supăra.

Apoi gîndurile îi fugiră la prima expediţie : se împlinise un an de cînd, pentru prima oară trecuse clandestin frontiera. O apucase atunci frigul şi frica. Acum ajuta să treacă pe alţii frontiera, trata cu agenţi secreţi şi călătorea într-un automobil alături de un poliţist libanez. În curînd va fi în măsură, la rîndul său, să înnoade legături cu oameni interesanţi. Un lucru este cert : acea-

stă activitate conferea o nouă dimensiune vieții ei. Renunțase pentru totdeauna la cratițele sale !

La cîteva zile după reîntoarcerea la Beirut, previziunile lui Benjamin se realizară. Acordul de încetare a focului între Egipt și Israel a fost semnat. Veni rîndul Libanului. La 23 martie 1949, un acord de încetare a focului între Israel și Liban a fost semnat la Rosh Hanikra (Ras el-Nakura). Zece zile mai tîrziu semnă și Iordania un acord asemănător.

În primăvara anului 1949 — ca urmare a evenimentelor politice din zonă — un mare număr de evrei, părăsind țările din Orientul Mijlociu, ajunseră la Beirut, încercînd să treacă în Israel. Bineînțeles, fără documente. Mussa și oamenii săi nu mai făceau față...

Shula se hotărî să intervină direct în trecerea clandestină a oamenilor. Ea găsi doi locuitori din preajma graniței, Molcho și Selim Tanus. Aceștia, la rîndul lor, recrutaseră cîțiva vameși și polițiști cu ajutorul cărora faci litau trecerea frontierei în grupuri mici.

— Aveți dreptate, i-a spus Mussa lui Shula. Nu trebuie să pui niciodată toate ouăle în același coș !

Shula s-a angajat să rezolve aspectul financiar al problemei și acceptă condițiile puse de cei doi traficanți : 165 lire de fiecare adult și 75 lire pentru un copil. Plata se făcea în momentul primirii de către Shula a unui bilețel din partea lui Grisha în care se menționa laconic : „frații tăi au sosit cu bine".

În vara lui 1949, Shula a fost nevoită să se ocupe de o altă problemă : hîrtiile de identitate. Documentele celor ce treceau frontiera clandestin puteau deveni periculoase. În cazul în care vreun om ar fi „căzut", ar fi urmat verificarea identității, interogatoriile, mărturisirea și toată rețeaua, alcătuită cu atîta trudă de Shula, risca să fie descoperită.

Cum să le procure acte de identitate ? Ea îl caută pe Mussa, prietenul și confidentul său.

— Se pot cumpăra copii pretutindeni. La Beirut se pot cumpăra chiar și documente autentice, o asigură Mussa, cu convingere.

— Cum așa ? Unde ? Bani am !

— Beirut-ul nu mă preocupă, dar știu foarte bine un lucru : în viață trebuie totdeauna să-l cumperi pe cel care ar putea să te incomodeze.

Din această discuție, Shula a înțeles ce are de făcut. Treptat, ea a reușit să-și organizeze o rețea proprie de traficanți de acte false.

A venit și ziua „căderii". Era singură acasă ; soțul plecase la magazin, copiii la școală, iar servitoarea după cumpărături. Trei bărbați au intrat în casă. Unul dintre ei s-a legitimat : securitatea militară. Au invitat-o s-o urmeze imediat.

— Pot să telefonez soțului ? a întrebat Shula.

— Deocamdată, nu !

A închis casa și i-a urmat în mașină.

Shula se aștepta ca serviciile de contrainformații libaneze să-i dea de urmă. Era chiar convinsă că, într-o bună zi, vor veni s-o aresteze. Și cu toate acestea nu se temea. Avea impresia că din fiecare încercare ieșea mai întărită. „Nici acum nu trebuie să-mi fie frică", își spunea ea în timp ce automobilul o conducea spre sediul Siguranței. Acum, cînd inevitabilul se produsese, își reaminti fiecare întîlnire cu Maurice Hajaj. Totul decurgea normal. Se întîlneau la Beirut, Hajaj îi prezenta un raport succint și primea în schimb bani. În ce o privește, nu mersese niciodată în satul lui. Procedase, desigur, bine, întrucît ghidul sirian nu o văzuse niciodată. Din păcate și ghidul și Hajaj erau la curent cu activitatea ei de spionaj. În ajun, Malcho îi vorbise cu un aer degajat despre scrisoare. Căuta totuși o explicație a arestării : „Grisha are suficientă experiență pentru a nu comite o prostie", își spunea fără a fi însă pe deplin convinsă. Traficantul afirmase doar că numele ei era menționat într-o scrisoare găsită asupra ghidului.

Era hotărîtă să nege totul, respectîndu-și jurămîntul pe care îl făcuse „dincolo". Dacă nu au suficiente probe împotriva ei este posibil ca un avocat bun să spulbere acuzațiile.

Ceasul arăta orele 11 și Shula era convinsă că într-o jumătate de oră vestea arestării ei va străbate orașul. Soțul ei, Joseph, speriat, va alerga la avocat. Nu, lucrurile nu vor decurge așa ! Joseph va fi, desigur, neliniștit,

dar nici măcar nu se va clinti. De bună seamă va aștepta ora închiderii magazinului și de-abia după aceea se va îndrepta spre locuința părinților sau la un prieten, pentru a-i cere sfatul. Așa cum îl cunoaște, după-amiază se va hotărî, în fine, să-l vadă pe Albert Iliya, secretarul comunității evreiești. Prin urmare, ea nu va avea un avocat mai devreme de a doua zi dimineața ! Îl stima mult pe Joseph, dar era moale, lipsit de inițiativă, temător. Și-a dorit atît de mult să fi avut un soț mai altfel...

Iscodi cu coada ochiului pe tînărul ofițer ce o însoțea. Era, desigur, un simplu executant, nefiind la curent cu problema sa. Privirile li se încrucișară și bărbatul întoarse capul parcă puțin jenat. Observase că în ochii femeii se ivise o luminiță plină de promisiuni... Peste cîteva clipe, ofițerul îi șopti cu un aer complice :

— Vedeți, doamnă... un complice al dumneavoastră a mărturisit totul !

— Complicele meu ? Ce complice ?

— Evreul cel bătrîn. Cum se numește ?

Shula nu răspunse. Privirea-i deveni dintr-o dată absentă. Știa acum că Malcho capitulase !

Culoarele clădirii în care se afla sediul Siguranței i se păreau interminabile. Probabil că toți cei care erau aduși aici încercau aceeași senzație. Ajunși la etajul doi, fu introdusă într-o încăpere, fără a i se adresa un cuvînt.

Un bărbat bine făcut, pe care Shula îl aprecie a avea în jur de 35 de ani, trona în spatele unui birou imens. Avea ochi căprui, părul negru, iar o mustață fină îi conferea un aspect plăcut, atrăgător. Purta un costum maro și o cămașă de mătase aleasă cu gust. Privindu-l cu insistență, Shula îl găsi chiar seducător. Ciudate gînduri îi mai treceau prin minte ! Avea impresia că pe acest bărbat îl mai întîlnise undeva. Unde anume, nu-și amintea. Și nici numele înscris pe plăcuța de lemn așezată pe un colț al biroului, George Anton, nu-i spunea nimic. În schimb pe Chaim Malcho, care se afla așezat pe un scaun în fața biroului, îl recunoscuse de îndată, cu toate că, după înfățișare, nu s-ar fi putut spune că se afla în cea mai bună formă. Gulerul cămășii în dungi era mototolit, cravata cu nodul desfăcut și șuvițe din părul său alb

îi cădeau pe frunte. După aerul dezumflat, Shula înțelese că Malcho mărturisise totul.

— Cunoașteți pe acest individ ? o întrebă George Anton.

Shula reținu tonul echivoc, fără urmă de politețe.

— Desigur, este un vecin, răspunse ea, străduindu-se să fie cît mai amabilă.

— Dar pe acesta ? întrebă Anton, ridicîndu-se și împingîndu-l în fața ei pe un ins cam de 40 de ani, neras, cu un pantalon de lînă maro și un tricot de corp. Era ghidul ! Zăcuse ghemuit într-un colț și nici nu-l remarcase.

— Cîtuși de puțin, minți Shula cu o naturalețe pe care nu și-o bănuia că ar fi în stare s-o abordeze.

— L-am arestat în clipa în care trecea frontiera libaneză avînd asupra sa o scrisoare, care, după toate datele, vă era destinată dumneavoastră. Poftiți, citiți-o, îi spuse George Anton, întinzîndu-i o foaie de hîrtie. Este scrisă în ebraică.

Îi fu suficient să arunce o privire pe hîrtie pentru a înțelege că era o recipisă de la Grisha. „Cele 1 500 de lire sterline, ce reprezintă rambursarea ultimei facturi, vă vor fi remise în modul convenit. Noroc bun".

— Nu mă pricep să citesc în ebraică, murmură ea.

— Doamnă ! Știm foarte bine că sînteți născută la Ierusalim, spuse șeful Siguranței, pe un ton care-i trăda iritarea.

— Tot ce se poate, dar eu nu sînt în stare să citesc decît caracterele de tipar și cărțile de rugăciuni.

Ofițerul făcu semn să fie scoși cei doi arestați. Și miracolul se produse ! George Anton îi surîse ! Era un surîs prietenesc și nicidecum grimasa vînătorului care-și încolțise prada.

— Știam că ne vom revedea, spuse el cu o vădită amabilitate.

— Pardon ? replică Shula nedumerită.

— M-ați uitat complet, doamnă ! Este trist. Amintiți-vă de ultima ședință cu părinții la Școala „Sfîntul Josef", eram așezat în rîndul din spatele dumneavoastră. Și văzînd expresia stupefiată a Shulei, adăugă : Ei bine, cînd se spune că lumea este mică... Băiatul meu, Filip,

merge la aceeași școală cu fiul dumneavoastră, Albert, iar fata mea Annette, era în aceeași clasă cu fiica dumneavoastră Yaffa. Dacă nu mă înșel, cred că sînt chiar prietene.

— Într-adevăr, figura dumneavoastră nu-mi era necunoscută, spuse încetișor Shula, modelîndu-și vocea cît mai plăcut cu putință și străduindu-se să păstreze ambianța de cordialitate ce se crease. Dar, trebuie să mărturisesc sincer, nu mă gîndeam cîtuși de puțin să vorbesc despre copiii mei în biroul Siguranței. Cred că-mi dați dreptate ?

— Să nu vi se pară curios, doamnă ! În ce mă privește știam că ne vom întîlni în acest birou, o asigură George Anton, cu aerul cel mai liniștit din lume.

Shula păli. Intuiția îi spunea să fie calmă, pentru că bărbatul din fața ei nu-i vrea răul. Și totuși...

— Doamnă Cohen, e vina mea că nu v-am pus la curent cu cele întîmplate : ghidul la care am găsit această scrisoare ne-a ajutat să-l descoperim și pe Malcho și acesta vă acuză că ați fi șeful lui. Aceasta-i situația !

Așadar, Malcho trădase la prima anchetă ! Shula nu avea însă timp de lamentări și nici să-și explice reacția agentului.

— Chemați-l, spuse ea. Am să vă fac dovada că nu sînt cu nimic amestecată în această afacere.

Era un act îndrăzneț din partea ei, dar era hotărîtă să beneficieze de nesperata amabilitate a anchetatorului.

Cînd Malcho fu reintrodus în încăpere, Shula i se adresă cu indignare :

— V-ați pierdut mințile, domnule ? În ce murdărie vroiți să mă vîrîți ? Ce interese aveți ?

Contrabandistul îi evită privirea.

— Doamna Cohen respinge acuzațiile ce i le aduceți, îl avertiză Anton, pe un ton amenințător.

Încurajată, Shula reluă :

— Sînt gata să vă ascult. Ce acuzații îmi aduceți ?

— Apăi, doamnă... Nu i-am ajutat noi, amîndoi, pe evrei să treacă fraudulos granița în Israel ? Nu v-am adus eu scrisori din Israel ?

— Esti nebun ! strigă Shula indignată. Toată lumea știe că te ocupi de contrabandă împreună cu Elmaliach. Se întoarse brusc spre Anton și i se adresă cu un glas rugător : Domnule ofițer ! Doresc să vă vorbesc între patru ochi.

Spioana, cu numele ei de cod „Perla", constată că reușise să mai cîștige din terenul de care avea nevoie. Anton îi îndeplini pe loc dorința și Chaim Malcho fu scos deîndată din încăpere. Era rîndul ei să ofere explicații, modelîndu-și glasul de la indignare la compasiune :

— Nu este altceva decît un biet evreu, care are nouă copii de crescut și nu are de lucru... Făcu o pauză și continuă : soțul meu, care cîștigă mulți bani, a vrut să-l ajute. În fiecare săptămînă, cînd își făcea drumurile pentru cumpărături, lua cîte ceva de mîncare și pentru Malcho și familia sa. Iată împrejurările în care Malcho a început să vină pe la noi. Și apoi, ce să vă mai spun ? Într-o zi eram singură și Malcho, fiind băut, și-a pierdut bunul simț. L-am dat afară ! Probabil caută să se răzbune, acuzîndu-mă de lucruri grave.

George Anton o privea tot timpul și Shula începuse să-și piardă încrederea, avînd impresia că omul din fața ei nu crede o iotă din cele ce i se spun !

— Vă vom verifica declarațiile. Puteți pleca... Vă anunț însă că nu trebuie să părăsiți orașul.

— Bine domnule, răspunse Shula.

Șeful Siguranței dădu ordin șoferului său personal s-o conducă acasă.

Ședințele cu George Anton continuară. Ofițerul se păstra în aceeași notă prevenitoare, de subliniată amabilitate. Rareori părea că își înăbușă o ușoară iritare. De-abia mai tîrziu, George Anton o anunță cu satisfacție :

— Ne-am hotărît să nu înaintăm dosarul dumneavoastră Tribunalului !

— V-am spus doar că nu sînt vinovată.

— A, să nu mă înțelegeți greșit. Nu am spus asta... Am decis să nu mai facem caz de această afacere.

Apăsă pe un buton. Era un semnal convenit. Apăru sergentul de serviciu, suspect de repede, cu două cești

de cafea. Luară loc în jurul unei mici măsuțe. De astă dată, George Anton o privi cu oarecare neliniște.

— Scumpă doamnă, v-am interogat timp de trei luni. Munca mea s-a terminat. Am totuși sentimentul că va trebui să continuăm să ne vedem. Sînt convins că aveți legături cu Israelul ; sînt gata să vă fiu de ajutor...

Shula își înghiți cu greu saliva. Nu știa ce să creadă, cum să reacționeze. Dacă era o provocare ? Cum să ia această propunere ? Să se fi îndrăgostit într-atît de ea încît să...

— Mi-ați spus că afacerea s-a clasat din lipsă de dovezi, îi reproșă ea, cu voce sugrumată. Dacă dumneavoastră credeți că sînt în legătură cu Israelul atunci... Și, la urma urmei, de ce nu vă adresați lui Malcho ?

— Va trebui să mai treacă mult timp pînă veți căpăta încredere în mine. Dar voi ști să fiu răbdător, spuse el privind-o trist. Shula se ridică dintr-o mișcare și se îndreptă către ușă.

— Nu am pe viitor nici un motiv să vă mai convoc. Aș fi însă foarte fericit dacă vom continua să ne vedem, îi spuse încetișor bărbatul.

Femeia rămase încremenită cu mîna strîngînd mînerul ușii. Îl privi fix în ochi.

— Și eu, spuse Shula, ieșind pe ușă.

Cînd Mussa sosi, Shula îl primi în salon. Îi oferi ceai și, după cîteva fraze oarecare, îl întrebă neglijent :

— Îți spune ceva numele de George Anton ? Bărbatul tresări.

— George Anton, ai spus ? Îl cunoști ?

— Este inspectorul însărcinat cu ancheta lui Malcho. M-a supus și pe mine la o serie de interogatorii...

— Bine, dar nu e un inspector, este ofițer superior al Serviciului de contrainformații. Aparține Biroului 2, adăugă el precipitat. Shula se simțea ca și cum ar fi căzut din cer.

— Dar are un birou la Siguranță ?

— O simplă „acoperire" și nimic altceva ! Aparține informațiilor militare. Se ocupă de securitatea teritoriului libanez. Sînt sigur de aceasta.

— Extraordinar ! Şi ce fel de om este ? întrebă Shula cu un aer nevinovat.

— Nu-l cunosc. Dar am auzit vorbindu-se de el. Se spune că este un dur.

Shuky Mussa veni la întîlnire arborînd un aer misterios. De această dată se părea că nutrea planuri deosebite. Se destăinui imediat. Vroia să deschidă un cabaret la Beirut. Ideea nu era a sa, i-o dăduseră cei doi nepoţi ai săi, ambii studenţi la Universitatea americană din capitala libaneză.

— Ascultă-mă, Shula. Nepotul meu a descoperit o veche cafenea. Foarte bine plasată, dar, din păcate, are nevoie de reparaţie generală.

Shula îl privi cu un aer nedumerit.

— La drept vorbind, nu înţeleg ? Pentru ce m-ar interesa o cafenea hodorogită ? Ştii doar că soţul meu este negustor de ţesături şi stofe !

— Nu m-ai înţeles şi nici eu nu m-am exprimat prea clar. Un cabaret, cînd merge bine, atrage clientela, o clientelă bună. Nu ne mai rămîne decît să plecăm urechea pentru a culege informaţii confidenţiale. Ia, de exemplu, un bărbat care n-are cum să-şi piardă timpul şi banii. Intră, bea, şi o femeiuşcă atrăgătoare îl înconjoară cu atenţia şi graţiile ei. Bărbatul, crezîndu-se stăpîn pe situaţie, flecăreşte vrute şi nevrute ! Iar noi culegem roadele.

Shula izbucni în rîs :

— Vrei să spui că va trebui să vorbesc cu şefii mei ca să finanţeze un night-club ?

— De ce nu ? îi răspunse contrariat Mussa. Bine condus, va aduce pe deasupra şi un cîştig frumos şi rambursarea banilor investiţi. Nu mai vorbim de faptul că poate constitui un loc de rendez-vous ideal. Crede-mă, ar putea deveni cartierul general al reţelei dumneavoastră. De altfel, este o practică ce se întîlneşte în toată lumea.

— Bine, Mussa, îi spuse ea pe jumătate convinsă. Îţi promit că am să vorbesc şefilor.

A doua zi, Benjamin o prezentă pe Shula lui Shimshoni, un ins de vreo 40 de ani, mic de statură care şchio-

păta și începuse să chelească. Prin întreaga sa înfățișare aducea mai degrabă cu un negustor. Doar ochii de un albastru ca oțelul îi confereau o privire rece, tăioasă. Puțin intimidată, Shula luă loc în fața lui. Treptat își reveni și reuși să povestească despre legătura sa cu George Anton.

— Nu încape nici o îndoială ! Acest om ne poate fi extrem de util, rosti Shimshoni, sfredelind-o cu privirea. Trebuie să continui „colaborarea" cu el. Contactul este prețios și cînd va veni momentul îi vei face legătura cu Epstein, aflat la Istanbul. Veți pleca împreună, fără a arăta pe drum că vă cunoașteți. Acum ascultă-mă bine, Shula. Vom face în așa fel ca la Beirut să-ți punem la dispoziție o „cutie oarbă". Cunoști farmacia lui Schlomo Adut, în apropiere de Saraia ?

— Da, o cunosc.

— Perfect. De acum înainte aceasta va constitui căsuța poștală. Trimite-ne mesajele fără a mai apela la Mussa. Farmacistul îți va telefona pentru a te anunța că „rețeta este gata". Mesajul va fi scris pe spatele rețetei, cu cerneală simpatică. Ți s-a explicat cum să te servești de ea ?

— Mi s-a explicat, dar... Și Shula îi povesti cum se debarasase de cerneala simpatică și de praful revelator în clipa cînd poliția venise la ea acasă, la prima descindere.

Relatarea ei se pare că nu-l impresionă prea mult pe Shimshoni pentru că el reluă pe același ton :

— Înainte de a pleca îți vom da o altă sticlă cu cerneală. Mesajul îl vei scrie pe verso-ul rețetei. Reține acest număr de telefon pe de rost... Este al agentului nostru din Istanbul (era vorba de Epstein). Va fi al doilea contact. Te va ajuta în toate privințele.

Ca de obicei, așa cum procedau mai toți cu care avusese de-a face, Shimshoni o puse să repete ce are de făcut, iar la sfîrșit îi spuse :

— Acum, nu uita, „cartea cea mare" pe care o ai în mînă este George Anton. Va trebui să ni-l aduci... Cum anume vei proceda, nu trebuie să te învățăm. Descurcă-te ! Ești femeie...

„Palace", un imobil cu șase etaje situat în apropiere de Taksim Square, era cel mai elegant hotel din Istanbul. Shula sosi prima. Prezentîndu-se la recepție, abia atunci realiză că George Anton se afla în spatele ei ! Li se notară numele în același registru, unul sub altul. Shula luă ascensorul, așteptîndu-l pe George. Camerele erau alăturate. O întîmplare ? Tot ce se poate. Dădu la o parte perdelele grele de catifea, apoi deschise ușa de la balcon. Asupra orașului cădea o ploaie fină. Nori negri și groși coborau acoperind vîrfurile ascuțite ale moscheelor. Tabloul ce i se înfățișa i se părea neobișnuit. Undeva strălucea Cornul de Aur, dar cerul și apa se contopeau într-o masă sumbră. Istanbulul părea sinistru. Fu cuprinsă de fiori și închise ușa. În cameră se simțea fum de cărbune. Auzi un zgomot. Se întoarse fulgerător. Anton, așezat într-un fotoliu, o privea plin de încîntare, sorbind-o din ochi.

— De luni de zile visez să fiu singur cu tine. Doar pentru aceasta mi-am lăsat toate treburile. Și, crede-mă, eram ocupat pînă peste cap.

Shula se apropie de el ca hipnotizată. Bărbatul se ridică și o cuprinse în brațe. Uitară de tot, de serviciile speciale și de lumea de afară.

La sfîrșitul lunii septembrie, George Anton fu încunoștințat de modificările preconizate în ierarhia Ministerului de Interne. Aceasta însemna că pe viitor nu se va mai putea bucura de nici o putere.

— Este începutul sfîrșitului, o anunță George cu un aer resemnat. Lucrurile au început să se complice peste măsură. M-am decis să mă retrag. Îmi voi da demisia și te sfătuiesc serios să procedezi și tu la fel..

— Dar pentru ce ? îl întrebă Shula, brusc, neliniștită.

— Pentru că sînt un om sfîrșit, suspină George frecîndu-și ochii obosiți. Nu vor întîrzia să te aresteze. Și pe mine.

— De ce ? strigă ea. Din cauza mea ?

— Nu, draga mea. Nimeni nu știe de legătura noastră. Doar pentru faptul că pînă la urmă tot se va afla despre noi.

— Atunci, în definitiv, ce ai de gînd să faci ?

— M-am gîndit să plec. Fără îndoială, undeva în America de Sud, îi răspunse el evitîndu-i privirea. Acolo, sau în altă parte, ce mai contează ?

— Şi noi doi ? îl întrebă ea cu voce stinsă.

— Ceea ce a fost între noi nu se va termina niciodată. Va rămîne pentru totdeauna gravat în inimile noastre, îi răspunse bărbatul cu emoţie.

O durere ascuţită îi străpunse pieptul femeii.

— Vrei să spui că nu ne vom revedea niciodată ? ! îl întrebă ea, sperînd că îi va spune : „Urmează-mă, nu pot trăi fără tine !"

Dar răspunsul fu altul :

— Fiecare dintre noi avem propria noastră familie şi ştiam de la început că totul se va termina într-o zi. Tu ai ţara ta, iar eu doresc să plec la capătul lumii. Asta-i situaţia : drumurile noastre trebuie să se despartă. A sosit ultima clipă.

— Nu, nu vreau ! Nu te voi lăsa să pleci ! strigă Shula.

— Taci. Tu nu înţelegi ? Îmi risc viaţa dacă mai rămîn în Liban.

Shula izbucni în plîns. Şi George se înmuie.

— Scumpa mea, ascultă-mă, renunţă şi tu. Beirut-ul este prea primejdios. Şi acesta nu este decît începutul...

Shula ieşi din cafenea clătinîndu-se, orbită de lacrimi.

Petrecu o noapte grea, fără să creadă că totul se terminase între ei. Încercă să se încurajeze singură : „Era obosit, îşi va schimba hotărîrea. Nu poate să renunţe la serviciu, Beirut-ul este viaţa sa. Mîine, da, mîine, am să-l conving să rămînă".

A trecut o săptămînă fără ca să mai aibă veşti de la el. Incapabilă să mai aştepte, în cele din urmă i-a telefonat la birou. O făcuse de puţine ori, numai în cazuri excepţionale. Aşa era consemnul stabilit între ei.

— Colonelul Anton nu este aici, i-a răspuns o voce necunoscută.

— Cînd are să revină ?

— Regret, doamnă, colonelul nu mai lucrează aici. Cu ce vă pot fi de folos şi în ce problemă ? Doriţi să vorbiţi cu altcineva ?

Shula nu răspunse și agăță receptorul.

A doua zi, Abu Said îi spuse :

— Știu că-l cunoști pe colonelul George Anton de la Serviciul de informații militare. Imaginează-ți că și-a dat demisia. A părăsit pe neașteptate Libanul. A fost transferat în Ministerul de Externe, fiind numit undeva în America de Sud. Fie vorba între noi, sînt mulți care acum se grăbesc să părăsească corabia.

Shula era distrusă, ceva murea încet în ea. O legătură de cîțiva ani, care se termina fără să fi spus măcar adio. Și-a dat seama că totuși nu era bună de spioană. Intrase în joc încrezătoare în forțele sale, își înșelase soțul și acum plîngea ca o îndrăgostită oarecare.

Noaptea, singură în pat, Shula își aminti ultimele cuvinte ale lui George : „Ceea ce a existat între noi, nu se va sfîrși niciodată". Ochii i se înmuiară de lacrimi. Curînd însă adormi.

Miercuri 9 august 1961. Era ziua în care se spălau rufele în casa familiei Cohen. În general, copiii își petreceau dimineața la plajă. Arllette le ducea mîncarea și apoi mergeau la un film. Joseph rămînea în pauza de masă la magazin și se mulțumea cu o ceașcă cu cafea, un ou fiert și o brioșă.

Shula ajuta spălătoresei la căratul maldărului de lenjerie pe terasa acoperișului. Aprinsese micul reșou cu gaz pentru a încălzi apa în cazan și în timp ce spălătoreasa freca rufele, Shula le clătea în apă rece și proaspătă și le întindea la uscat pe frînghie. Cînd soarele era la asfințit era așa de obosită, că abia mai era în stare să se miște. Ca să-și mai revină, puse de un ceai de mentă. Se făcuse de acum miezul nopții. Terminase treaba și se pregătea de culcare. Deodată soneria izbucni brusc, umplînd casa cu larma ei.

— Vin îndată, strigă Joseph și, alergînd pe scări, deschise ușa. Mai mulți oameni în uniformă dădură buzna în casă. Shula îl recunoscu pe căpitanul Lahoud.

— Unde este postul de emisie ? Și cerneala invizibilă ? Dar scrisorile ? Căutați peste tot, întoarceți totul pe dos ! Ce stați ? ! strigă răgușit căpitanul militarilor ce-l însoțeau.

Afară aştepta un furgon al poliţiei militare. Era parcat cu luminile de poziţie stinse. Shula fu ajutată să urce.

Procesul lui Shula Cohen şi al membrilor reţelei sale a început la sfîrşitul verii anului 1962. Printr-o întîmplare, în acelaşi timp o altă reţea a fost descoperită. Şi, în ciuda faptului că acuzarea se străduia să convingă pe anchetatori că nu există nici o legătură între cele două reţele, autorităţile au refuzat să le judece separat şi au solicitat o dezbatere globală, pentru toţi inculpaţii. Totuşi, apărarea a obţinut ca procesul lui Shula să fie introdus pe rol mai tîrziu, iar dosarele celor 11 inculpaţi să fie cercetate separat.

Deschiderea procesului a avut loc la 5 noiembrie 1962. Au fost necesare trei zile pentru a se citi voluminosul dosar al acuzării. În tot acest timp, numele colonelului George Anton nu a fost niciodată pronunţat. Toţi martorii au fost audiaţi. Toate conversaţiile telefonice fuseseră înregistrate de la domiciliul Shulei.

La 19 martie, Shula a apărut pentru ultima oară în faţa judecătorilor : era ziua în care avea să se pronunţe completul de judecată, format din cinci membri ; preşedinte era colonelul Hussami. Acesta o examină pe Shula cu o privire impersonală. Se îndreptă apoi spre scaunul cu spetează cea mai înaltă şi deschise dosarul aşezat în faţa sa. Colonelul făcu un semn grefierului care se întoarse spre Shula şi spuse :

— Acuzata Shulamit Kishak-Cohen, fiică a lui Meir Cohen, doreşti să te adresezi Tribunalului înainte de citirea sentinţei ?

Shula fusese prevenită de către avocatul său asupra modului în care vor decurge lucrurile. Trebuia ca ea să recunoască unele dintre acuzaţii, căci probele care-i pledau împotrivă erau deosebit de grave. Mai ales că se făcuse multă publicitate în jurul procesului şi opinia publică ardea de nerăbdare să cunoască finalul. Acuzata vorbi puţin, doar cîteva fraze. Recunoscu că trecuse evrei în mod clandestin în Israel, dar negă cu înverşunare că se ocupase şi de spionaj.

Judecătorii vorbiră pe şoptite între ei. Colonelul Hussami făcu semn cu capul grefierului, care se ridică şi anunţă :

— Curtea va delibera timp de o jumătate de oră.

Pauza a părut interminabilă. Shula nu avea ceas, dar știa că timpul hotărît se scursese de mult. O cuprinsese o teamă neobișnuită. Întreaga ființă părea paralizată. Bătăile inimii i se accelerară. Judecătorii își făcură din nou apariția în sală și rămaseră în picioare, fiecare în dreptul locului respectiv. Grefierul, fără să mai aștepte vreo introducere, începu să citească sentința :

— Curtea consideră că toate acuzațiile aduse împotriva Shulei Cohen sînt reale. Ea a acționat făcînd răul națiunilor arabe. Acuzata a corupt mai mulți oameni pentru a-și satisface scopurile sale egoiste. Shula Cohen este o spioană, ea a vîndut importante secrete de stat. Acuzata intenționa chiar să răstoarne guvernul Libanului. Mari sume de bani au fost puse în joc în acest scop. Grație însești declarațiilor acuzatei și pe baza mărturiilor culese în fața acestui tribunal, acuzarea a reușit să dovedească primejdia pe care dușmanii au adus-o Libanului.

Drept urmare, Tribunalul militar al Libanului condamnă acuzata Shula Cohen la pedeapsa cu moartea prin spînzurătoare. Domnilor, ședința s-a terminat !

Avocatul a făcut apel la 23 iulie, iar cazul a fost judecat de un tribunal complet diferit. A fost vorba mai mult de o simplă procedură. Două săptămîni mai tîrziu, rezultatul apelului i-a fost adus la cunoștință. Stupoare generală : pedeapsa a fost redusă la șapte ani de temniță !

În cele din urmă, Shula a petrecut în închisoare doar patru ani și jumătate. La 11 august 1967 i s-a adus la cunoștință vestea eliberării sale din închisoare, fapt care s-a și întîmplat spre sfîrșitul lunii.

Shula împreună cu Joseph trăiesc în prezent în Israel. Au deschis un mic magazin de antichități într-un oraș unde, cu mulți ani în urmă Joseph cumpărase primul buchet de flori ce-l oferise logodnicei sale în vîrstă de 16 ani...

Cumpărătorul care-i trece pragul în micuțul magazin nu știe că femeia aceasta suplă și încă frumoasă, cu o privire nostalgică a fost celebra spioană denumită „Perla".

Cazul spioanei Shula Cohen ridică numeroase întrebări. Să nu uităm, mai înainte de toate, că în spionaj,

oricît s-ar strădui cineva — inclusiv cei care i-au fost protagoniști — tot nu sînt elucidate toate aspectele.

Diminuarea pedepsei pare de neînțeles cititorului. Ar fi multe explicații. Este posibil ca biografii să-i exagereze valoarea pe tărîm informativ, pentru a se crea o anumită legendă și aureolă în jurul ei. Nu ar fi singurul caz. Prima condamnare s-a vrut, probabil, să fie un exemplu. Dar, tot așa de bine s-ar putea ca rezultatul final să fie opera anumitor intervenții.

SFÎRȘITUL „OMULUI-BROASCĂ"

În urmă cu aproape trei decenii, un caz insolit de spionaj a reținut atenția opiniei publice mondiale. Condițiile cu totul neobișnuite ale evenimentului cît și sfîrșitul tragic al protagonistului, este vorba de comandorul Lionel Crabb, ca să nu mai vorbim de misterul care mai plutește încă asupra întîmplării, ne îndreptățesc să-l prezentăm cititorilor. Cu atît mai mult cu cît în intenția elucidării cazului au fost publicate mai multe comentarii, volume mai mult sau mai puțin documentate, s-au emis acte oficiale, s-au avansat o multitudine de păreri. În ce ne privește vom încerca să redăm, cît mai succint cu putință, faptele semnificative.

Lionel Crabb, un tînăr londonez, nu împlinise 20 de ani cînd s-a angajat ca mus în marina comercială, ambarcîndu-se pe „Felicty", o navă ce făcea ruta New York-Buenos Aires. Dar tînărul s-a plictisit repede de îndeletnicirile sale și a solicitat un post modest de funcționar la sediul companiei petroliere „Shell" din New York. În sinea sa nutrea speranța că va fi trimis la o sondă petrolieră, văzîndu-se deja petrolist în Pennsylvania. Dar visurile sale nu s-au realizat și, decepționat, nu a mai perseverat, întorcîndu-se la Londra.

La scurt timp s-a aventurat într-o întreprindere de publicitate, pe care a părăsit-o însă destul de repede și aceasta, spre ghinionul său, tocmai în momentul în care afacerea luase o turnură rentabilă. Nu este mai puțin adevărat că la hotărîrea sa a contribuit și oferta părinților unuia dintre prietenii săi, fiind rugat să-l însoțească pe

fiul lor într-un lung voiaj în Pacific, prilej de dezintoxicare, tînărul fiind alcoolic.

Crabb, fire sensibilă, nu a putut să-i refuze. Către sfîrșitul călătoriei a debarcat la Singapore. Deosebit de încîntat, la început, de lumea pe care o descoperea nu a rămas nici aici prea mult timp, revenind la Londra. Lipsit de mijloace de existență se vede nevoit să accepte orice ofertă ce i se ivește. Așa se face că a primit să servească drept manechin pentru prezentarea unui bandaj de... hernie.

Mai apoi a colaborat — și faptul poate fi privit ca un precedent — cu un om de afaceri care-și investise banii într-o invenție franțuzească : labe de cauciuc, gen broască, ce permiteau înotătorilor să se deplaseze cu multă ușurință în apă. Dar Crabb, care nu știa să înoate, se retrage din combinație și, cu puținii bani căpătați, pleacă la Singapore, oraș al cărui miraj îl obseda.

Pe la jumătatea anului 1938 îl întîlnim din nou la Londra. Crabb, bineînțeles, este iarăși fără bani și, din compasiune, este găzduit în anexa ce ținea de hotelul cel mai ponosit și rău famat din Londra : „Cavendish". Se pare că proprietara, Rosa Lewis, îi aprecia în mod deosebit felul de a fi... S-a complăcut în această situație și a amînat cît mai mult posibil să-și caute un loc de muncă. În așteptarea unor zile mai bune, Lionel Crabb făcea reclamă pentru o galerie de artă, trăgînd de mînecă trecătorii.

Cînd a izbucnit cel de-al doilea război mondial, Lionel Crabb era ceea ce se cheamă un tînăr nerealizat. Avea 29 de ani. Mic de statură, cu un nas proeminent, lăsase în urmă un trecut aventuros, de hoinar. Iubea marea și se simțea atras de ea, fapt însă care nu reușise să-l determine pe acest viitor „om-broască" să învețe să înoate : pînă la sfîrșitul vieții sale nu va ști altceva decît să se bălăcească greoi, cu mișcări dezordonate, spre hazul coechipierilor săi.

Odată începute ostilitățile, rezerviștii au fost chemați sub arme. În privința sa, i s-a spus că, deocamdată, este prea în vîrstă pentru a fi trimis pe front. Timp de un an, Crabb a fost nevoit să se mulțumească cu funcția de matelot pe un cargou petrolier. Cînd situația războiului s-a modificat în mod grav, Anglia a fost nevoită să-și sporească eforturile și să ia noi măsuri. În aceste împre-

jurări, Crabb este admis în serviciul de patrulare al marinei. De data aceasta trecutul său de marinar i-a prins bine fiindu-i conferită calificarea de matelot specializat. Așa se face că, la sfîrșitul anului 1941, a fost promovat ofițer. Se pare însă că ghinionul continua să-l urmărească : o vizită medicală, ceva mai amănunțită, avea să-i descopere o acuitate vizuală doar de 20 la sută la ochiul stîng. Rezultatul : este exclus de la orice activitate pe mare, ținîndu-se seama și de faptul că la radiografie un plămîn oferea o imagine voalată, semn al unei afecțiuni ce nu se vindecase complet.

Lionel Crabb nu se dă bătut. El s-a oferit voluntar pentru misiuni speciale. În această calitate este numit ofițer de apărare pasivă în cadrul bazelor de pe coastă din Doivre. Întîmplarea face să se revadă cu un vechi prieten de hoinăreală care, la rugămintea sa, îl ajută să se transfere. Urmează un curs intensiv la Școala de deminare din Cumberland și, în noiembrie 1942, iată-l pe Lionel Crabb în drum spre Gibraltar, avînd titlul de ofițer deminor.

Cîteva cuvinte despre locul unde avea să-și desfășoare activitatea proaspătul ofițer deminor : portul spaniol Algesiras. Numele acestuia îl vom găsi menționat în istoria celui de-al doilea război mondial datorită importanței strategice jucate în bătălia navală din Marea Mediterană.

S.I.S. (Servizo Informazioni Segrete), Serviciul de informații italian, condus de amiralul Alberto Lais, își instalase aici, încă din 1936, o complexă rețea de agenți, pentru a putea urmări zi de zi mișcarea vaselor britanice care treceau prin Gibraltar. De menționat că în imediata vecinătate se afla o puternică bază navală britanică.

Unii dintre agenții S.I.S.-ului își aleseseră ca sediu hotelul „Reyna Cristina", unde se afla, nu întîmplător, și Consulatul italian, instalat într-un apartament spațios. Faptul nu ar părea senzațional, dar în același hotel, la etajul I, funcționa și Consulatul britanic ! Așadar, agenții secreți italieni, ce transmiteau prin radio informații despre navele care treceau prin Gibraltar, se aflau la o distanță de numai cîțiva metri, separați doar de un zid, de inamicii spionați de ei ! Se întîlneau pe culoare, evitîndu-se politicos, și luau masa în același salon. Și în tot acest timp

nici cel mai mic incident nu a survenit pentru a întrerupe sau deranja această „conviețuire", sub același acoperămînt...

La marginea Algesiras-ului, acolo unde trecea frontiera dintre teritoriul spaniol și cel al bazei engleze, într-o frumoasă vilă, locuia Remondino, contabil în port. Pereții vilei, mai ales cei ce dau dinspre mare, erau acoperiți cu imense colivii, stăpînul casei fiind un pasionat crescător de papagali. Dar coliviile nu făceau altceva decît să mascheze obiectivele puternice ale unor lunete cu care Remondino supraveghea rada portului, acolo unde ancorau navele de război britanice. El fotografia și nota totul, cu o scrupulozitate tipică profesiei sale, de mînuitor al coloanelor de cifre.

Algesiras-ul mai adăpostea și o unitate de luptă ce acționa pe cargobotul „Olterra". A trebuit mult timp pînă să se descopere originea atacurilor italiene asupra convoaielor britanice. Inteligence Service-ul și-a concentrat atenția asupra unui grup de „reprezentanți comerciali" ai Reich-ului, stabiliți la Algesiras. Aceștia nu erau altceva decît agenți ai Abwehr-ului. Anticipînd puțin evenimentele trebuie să spunem că șefii lui M.I.6 au dat dispoziție să se treacă la exterminarea fizică a suspecților ce se făceau vinovați de distrugerea navelor britanice. Ordinul Londrei a fost pus în aplicare imediat, și cei trei nemți au fost uciși în interval de cîteva zile.

În drum spre noua sa destinație, Crabb se aștepta la un post mai mult onorific, imaginîndu-și că are în grija sa o bază bine păzită și că va comanda scufundători, însărcinați cu operațiunile de deminare. Realitatea era alta, și s-a convins repede. În Strîmtoarea Gibraltarului, în zona ce i se încredințase, se întîlneau convoaie imense de vase comerciale și de război, iar în larg patrulau, aproape nestingherite, zeci de submarine germane — faimoasele U-Boot-uri —, alegîndu-și în voie prada pe care o trimeteau la fund cu torpile bine țintite. Mai mult, se făcuse simțită prezența „oamenilor-torpilă" cum se numeau membrii unității a X-a a Marinei italiene.

De fapt ideea unei „torpile vii" fusese emisă de multă vreme, fiind imaginată de numeroși autori de science-fiction, dar, practic, a fost realizată abia în cursul celui

de-al doilea război mondial. Primele proiecte au fost executate în 1935 de către doi ingineri mecanici italieni : Toschiet și Teseo Tesei. Între timp, acestor proiecte li s-au adus unele îmbunătățiri, iar izbucnirea celui de-al doilea război mondial a constituit un prilej de utilizare.

În iunie 1940 a fost organizată o primă expediție de sabotaj, condusă de comandorul italian Giorgioni. Ea viza portul Alexandria, aflat sub control britanic. Operațiunea s-a terminat printr-un dezastru : submarinul care transporta cele trei torpile a fost scufundat de către aviația britanică în largul portului Tobruk.

La 29 octombrie 1940, alte două submarine italiene și-au încercat norocul în rada portului Alexandria. Primul dintre ele, „Gondar", a fost distrus de aviația britanică, iar cel de-al doilea a renunțat la misiune, refugiindu-se în adîncul mării. La scurtă vreme, acesta s-a îndreptat în direcția Gibraltarului. În curînd a apărut o navă britanică : asupra acesteia au fost lansate trei torpile. Două au eșuat datorită unor defecțiuni, echipajele salvîndu-se înotînd pînă la coasta spaniolă, de unde s-au repatriat. A treia torpilă a fost capturată de britanici, fiind reperată de instalațiile de radar proaspăt montate.

Istoria acestei arme menționează și alte eșecuri, în special la 6 mai și la 26 iunie 1941. Ca urmare a acestor tentative eșuate, Tesei, unul dintre inventatorii torpilelor mînuite de oameni, a preferat, într-una din incursiuni, să se arunce în aer decît să fie capturat de britanici, pentru a nu divulga secretul „torpilelor vii".

Lucrurile au evoluat și, la scurt timp, a urmat revanșa : în noaptea de 19 spre 20 septembrie 1941, trei torpile au scufundat în golful Algesiras mai multe nave, ce totalizau 34 000 tone. Dar prima și cea mai răsunătoare operațiune a oamenilor pregătiți de italianul Borghese a avut loc spre sfîrșitul anului cînd șase dintre ei, în ciuda cîmpurilor de mine și a plaselor de protecție, s-au infiltrat în portul Alexandria, făcînd să sară în aer cele două și singurele cuirasate britanice din Mediterana : „Valiant" și „Queen Elisabeth".

Portul Alexandria, singurul punct din zona estică a Mediteranei unde navele engleze puteau fi considerate în

siguranță, fusese dotat cu mijloace de apărare impresionante. Primul baraj de mine se găsea amplasat la o distanță de treizeci de mile marine, la nord-vest de port. Alte suprafețe minate, de formă circulară, cu mine amorsabile de la distanță, erau situate la șase mile de intrarea în port, la o adîncime de zece metri. În fața portului pluteau și cablurile unui sistem de alarmă. Toate acestea se adăugau la mijloacele naturale de apărare pe care le prezenta portul : numeroase bancuri de nisip care nu lăsau decît un singur canal de trecere pentru nave, drum în permanență supravegheat. Bazinul portuar era separat de mare prin două diguri, unul spre vest, lung de cîțiva kilometri, și unul mai scurt, spre est, între care distanța era doar de două sute de metri. Acest spațiu, care constituia intrarea propriu-zisă a portului, era complet închis de trei plase de oțel. Nave de patrulare supravegheau toată zona iar pe uscat sistemul era completat cu un întreg dispozitiv de baterii de artilerie de coastă, de fortificații și de tunuri de apărare antiaeriană. Noaptea, spațiul era iluminat pe o zonă de cîțiva kilometri pătrați de proiectoare rotative.

În port, imediat după aruncarea ancorei, „Queen Elisabeth" și „Valiant" erau înconjurate cu plase desc antitorpilă. Pe atunci fuseseră primele nave dotate cu tunuri de 380 mm. Tot o premieră reprezenta și faptul că foloseau drept combustibil păcura în loc de cărbune. Viteza lor maximă ajungea la 24 de noduri, datorită greutății lor scăzute, o treime din greutatea navelor germane de același tip dar mai moderne, „Bismark" și „Tirpitz". Navele britanice erau, în același timp, dotate cu artilerie echivalentă celor germane, iar în unele locuri blindajul era mai rezistent. La bordul lui „Queen Elisabeth" fusese semnat, în 1918, actul de capitulare a Marinei de război germane.

După încercările eșuate de a ajunge în portul Alexandria, distrugerea celor două nave britanice devenise obiectivul principal al flotei italiene, care pregătise în acest scop un grup de comando format din șase ofițeri și pusese la punct în același timp o nouă armă. Aceasta era o torpilă lungă de 5,50 m și cu un diametru de 0,50 m în care se puteau instala doi oameni. Torpila se putea deplasa cu o viteză de patru kilometri pe oră, acționată de un motor electric silențios. Autonomia ei era de 16 km și adîncimea

la care se putea scufunda de 30 m. Partea din față a torpilei era demontabilă, fiind formată dintr-un fel de proiectil conic, lung de 1,40 m care cîntărea, împreună cu încărcătura de exploziv, aproximativ 300 kg. Acest con putea fi detașat de restul torpilei și fixat de coca navei-obiectiv cu ajutorul unei parîme trecute printr-unul din inelele cu care era prevăzut.

Partea din mijloc a torpilei era constituită dintr-un rezervor care permitea scufundarea și ieșirea la suprafață. Sub capotă se găseau instrumentele de pilotaj și celelalte accesorii. Acumulatoarele și motorul erau fixate în spatele scaunului pilotului, unde se mai găsea un rezervor cu aer comprimat pentru scufundarea instantanee.

Spătarul celui de-al doilea scaun constituia și lada cu scule necesare oamenilor pentru a-și îndeplini sarcinile : foarfece, crampoane pentru fixarea încărcăturii și un cric cu aer comprimat. Pentru a rămîne sub apă, scafandrii italieni dispuneau de aparate de oxigen marca „Davis", un model englez fabricat sub licență în Italia, care le asigura o autonomie de șase ore.

Torpilele erau transportate de un submarin, pînă aproape de locul operațiunii. Pentru a le lansa, submarinul trebuia să iasă la suprafață, doar atît cît să permită oamenilor să se instaleze pe torpilele rămase sub apă, îndreptîndu-se spre obiectiv și orientîndu-se cu ajutorul unor busole luminoase. În caz că erau reperate, torpilele se puteau scufunda, continuîndu-și drumul sub apă. Obstacolul esențial era constituit de plasele antitorpilă care, în caz că nu puteau fi trecute nici pe deasupra nici pe dedesubt, trebuiau tăiate cu foarfecele.

Cei șase oameni-torpilă care aparțineau unității de comando au fost repartizați în trei grupe. Primul grup avea de atacat crucișătorul „Valiant", al doilea pe „Queen Elisabeth", iar al treilea, un portavion despre care se obținuseră informații că s-ar găsi tot în portul Alexandria.

În vederea unei cît mai bune organizări a operațiunii, care nu mai putea fi repetată în caz de eșec, o secție specială a marinei italiene confecționase o machetă a portului, în care toate detaliile apăreau ca fiind privite din unghiul oamenilor-torpilă. Se pusese, în special, accentul pe dispozitivele de apărare. Pe de altă parte, fuseseră studiate cu

atenţie toate buletinele meteorologice şi hidrologice, precum şi toate informaţiile provenite de la agenţi secreţi italieni referitoare la punctele slabe ale sistemului de apărare.

Pentru camuflarea acţiunii, echipajele au fost transportate în insula Leros, la bordul unui avion. În acelaşi timp pornea de la baza navală Spezzia şi submarinul „Scire". Oficial, submarinul pleca într-un exerciţiu de antrenament, deşi trei din rezervoarele sale erau goale pentru a adăposti torpilele care aveau să fie introduse în aceste rezervoare şi ele transportate, în secret, cu ajutorul unui feriboat.

„Scire" ajunse la Leros la data de 9 decembrie 1941, iar la 14 decembrie, torpilele şi cei şase oameni îşi începeau acţiunea. Abia după patru zile, submarinul italian a ajuns la punctul fixat, fiind nevoit să lupte cu o mare dezlănţuită şi să ocolească în acelaşi timp numeroasele zone minate. În noaptea de 18 decembrie, totul era însă din nou liniştit.

Cele trei echipaje erau gata să plece la atac. Era ora opt seara. Submarinul a ieşit la suprafaţă şi cei şase oameni au urcat pe punte. După aceea nava s-a scufundat uşor, pentru a permite să se scoată torpilele. Era întuneric şi frig, totul era liniştit, marea calmă. Apa era foarte murdară, din cauza fluxului puternic. Submarinul a rămas la suprafaţă în timp ce torpilele erau scoase din rezervoare. Au plecat apoi, la suprafaţă, spre Alexandria.

Între timp, submarinul „Scire" se îndepărtase, îndreptîndu-se spre propria bază, iar torpilele îşi continuară drumul pe lîngă digul de vest, spre intrarea în port. Primul obstacol era o plasă de oţel, de care atîrnau încărcături explozive. Distanţa prea mică de port făcea imposibilă folosirea foarfecelor cu aer comprimat. Tocmai cînd torpilele se ridicau la suprafaţă pentru a încerca să treacă pe deasupra plaselor, farul de la intrarea în port se aprinse şi barajele se deschiseră pentru a lăsa să treacă o navă de transport însoţită de trei contratorpiloare. Acestea alcătuiau un convoi destul de mare pentru a permite şi micilor

torpile să se strecoare nestingherite pe lîngă el, fără a fi reperate de formațiunile de pază. Trecuți de acest prim obstacol, cei șase oameni se despărțiră. Primul echipaj avea sarcina să se ocupe de crucișătorul „Valiant", una din ultimele două nave de acest tip cu care mai rămăsese flota britanică din Mediterana. Plasa antitorpilă care înconjura nava era mai ușor de trecut pe deasupra decît cea de la intrarea în port.

Cei doi s-au apropiat, la vreo patru-cinci metri adîncime, de mijlocul vasului. După ce torpila a rămas lipită de chila vasului s-au depărtat. Brusc, torpila s-a scufundat. S-a mai deplasat puțin pe fundul apei, apoi s-a blocat. Și-au dat seama că nu mai era nimic de făcut și că misiunea lor se sfîrșise înainte de a începe. Un cablu de oțel se înfășurase în jurul elicei torpilei, imobilizînd-o. Ajunseseră la doi pași de realizare, și totul era zadarnic. Au încercat să acționeze toată mașinăria, la fund, să tragă sau să împingă torpila, lungă de șase-șapte metri. Era foarte grea și, în plus, prinsă în nămolul portului Alexandriei, un nămol mișcător, vîscos, în care intrase. Epuizați, s-au trezit apoi la suprafață. Cineva a tras un foc de armă înspre ei. Apoi au urcat pe unul din colacii atîrnați de bordul vaporului. Din cîte calculaseră ei, bomba se afla sub magazia cu muniții a navei. Nu era prea plăcut să se trezească oaspeți la bordul unui vas pe care tocmai îl minaseră.

Ajunși la bord au fost întrebați ce căutau acolo și, bineînțeles, n-au răspuns nimic. Au fost îmbarcați într-o șalupă și duși la mal, unde au fost interogați. Apoi au fost duși din nou la bordul navei și închiși exact în magazia cu muniții sub care plasaseră explozivul.

În acest timp, a doua torpilă se îndreptase spre nava-amiral a flotei britanice „Queen Elisabeth", aflată la vreo trei sute de metri distanță de „Valiant". După opt ore petrecute în apă, cei doi tremurau de frig însă au reușit să treacă și ei pe sub plasele de oțel care apărau nava. În cîteva minute au plasat sub chilă o încărcătură de trei sute de kilograme de exploziv, apoi s-au ridicat la supra-

față și s-au îndreptat spre mal, la cheiul portului comercial unde, după informațiile lor, ar fi fost posibil să debarce fără a se face remarcați. Pînă acolo au aruncat la suprafața apei cîteva bombe incendiare. Acestea urmau să aprindă combustibilul care s-ar fi răspîndit în urma avariei vasului. Ajunși la țărm, cei doi și-au ascuns echipamentul de scafandri și au reușit să iasă din zona portuară.

Cel de-al treilea echipaj căută zadarnic nava pe care trebuia s-o atace. Cu 24 de ore în urmă aceasta primise ordin să plece într-o misiune în Pacific. În lipsa portavionului, cei doi hotărîră să-și plaseze încărcătura de exploziv pe nava petrolieră „Sagona", cu o capacitate de 7750 tone, chiar sub linia de plutire, la pupa. După ce plasară explozivul, echipajul s-a îndreptat spre mal, lăsînd în urmă cîteva bombe incendiare. Au fost arestați de o santinelă la ieșirea din port. Era însă prea tîrziu pentru ca englezii să mai poată lua vreo măsură de securitate. Torpilele plasate de echipajele italiene și-au făcut efectul.

În timp ce „Valiant" și „Queen Elisabeth" se scufundau încet în mîlul Alexandriei, o explozie puternică rupea și pupa petrolierului „Sagona", avariind și distrugătorul „Jarvis", care își făcea aprovizionarea.

Fotografiile aeriene luate a doua zi de italieni le-au dovedit că atacul lor reușise din plin. „Valiant" zăcea într-o baltă de motorină, aplecat într-o parte. Sala mașinilor lui „Queen Elisabeth" era în întregime acoperită de apă, iar două submersibile ancorate la dreapta și la stînga o împiedicau să se aplece într-o parte.

Nici unul din cei șase membri ai echipajelor italiene nu a mai ajuns pînă la submarinul care-i aștepta în fața deltei Nilului, lîngă Rosetta. „Ambele nave au devenit timp de cîteva luni o povară inutilă. Astfel, doar în cîteva săptămîni, întreaga noastră flotă de luptă din est fusese eliminată ca forță combatantă", menționa în memoriile sale Winston Churchill.

După această ispravă, Marina italiană a acordat mai multă atenție dezvoltării și folosirii acestei arme creînd o

unitate specială denumită a X-a M.A.S. Unitatea era alcătuită din lansatoare de torpile mînuite de oameni.

Cu puțin timp înainte de sosirea lui Crabb la baza din Gibraltar, unitatea a X-a M.A.S. tocmai își înscrisese la activul său o nouă lovitură, executată într-o manieră cu totul diferită. Pînă atunci se foloseau ca baze pentru M.A.S-uri submarinele ce navigau, mai mult sau mai puțin, clandestin, în apele spaniole. Ele torpilau convoaiele aliaților ce pluteau în zona neutră. Un astfel de mod de transport al torpilelor, în afara riscurilor ce le comporta, limita și numărul M.A.S-urilor operative. Așa se face că unul dintre ofițerii flotilei, cel mai întreprinzător, de altfel, dintre membrii săi și instructor pe vas, Visintini, a conceput proiectul, aparent fantezist, de a se folosi, drept adăpost și bază de plecare, o navă cisternă italiană, „Olterra", ancorată la Algesiras, exact la patru mile distanță de fortăreața britanică.

„Olterra" era o navă scufundată chiar la începutul ostilităților, iar între timp fusese recuperată și remorcată pînă la actualul ei loc de ancorare. Cîțiva soldați spanioli erau cazați la bord, cu misiunea să vegheze zi și noapte la păstrarea neutralității vasului.

Cum au reușit italienii să-și pună în aplicare ideea ? Este evident că fără complicitatea propriilor lor compatrioți, cît și a spaniolilor aflați la bordul navei și, bineînțeles, a autorităților din Algesiras nu și-ar fi putut traduce în fapt planul. Sub pretextul aducerii navei în stare de plutire, personalul italian a întreprins o curățire a rezervoarelor de carburant. În realitate s-a profitat de aceasta pentru a se tăia o gaură în partea din față a recipientului metalic. După aceea, pe o lungime de aproximativ doi metri, s-a deschis carena, sub linia de plutire, nava fiind pe moment ridicată. I s-a redat apoi poziția normală și, prin gaura efectuată, apa a pătruns în cală, inundînd compartimentele, cu excepția unuia singur, destinat depozitării

M.A.S-urilor. Din acest compartiment, torpilele se introduceau în cala inundată și apoi erau scoase prin orificiul menționat.

Aducerea torpilelor a constituit pentru italieni o treabă destul de simplă. Ele au sosit la Algesiras demontate, camuflate în lăzi și butoaie și transportate în camioane. Asamblarea se făcea la bordul lui „Olterra", astfel încît britanicii nu vedeau și nu bănuiau nimic. Pentru aducerea servanților torpilelor s-au organizat mai multe coborîri pe uscat ale marinarilor. La reîntoarcere, seara, servanții italieni s-au amestecat printre membrii echipajului și au urcat la bordul petrolierului. Totul a decurs fără nici un incident, așa cum se prevăzuse. De acum înainte oamenii-torpilă erau gata de acțiune și convoaiele ce treceau prin Gibraltar se aflau la discreția proiectilelor staționate în apropiere.

Mai complicată a fost problema reînnoirii grupelor de servanți și a tehnicii de luptă. Nici englezii și nici germanii nu au reușit să descopere metodele folosite de italieni pentru a reîmprospăta efectivele de scafandri ce mînuiau torpilele. Unii veneau ca marinari ai cargobo-turilor care ancorau în porturile spaniole și, odată coborîți pe țărm, dispăreau fără urme, pentru a ajunge, pe căi ocolite, la Algesiras și a se urca la bordul „Olterrei". Alții simulau că dezertează de la baza de submarine a italienilor de la Bordeaux și, după ce străbăteau Spania, soseau la aceeași destinație.

Aprovizionarea cu piese și explozibil se realiza foarte ușor sub paravanul materialelor aduse pentru nesfîrșitele „reparații" de care avea nevoie nava. În cei mai bine de doi ani, cît a durat acest du-te-vino, singurul lucru de mirare ar fi, pentru cineva care nu-și imaginează birocrația din M.I.-6, indiferența cu care l-au privit spionii britanici instalați la hotelul „Reyna Cristina." Nici unul dintre ei nu s-a sesizat că materialele, transportate de italieni sub ochii lor, totalizau un volum de aproximativ cinci ori mai mare decît al navei însăși ? Nimeni nu și-a

pus elementara întrebare : unde puteau dispare sutele de lăzi şi miile de butoaie pe care le „înghiţea" Olterra ?

Prima grijă a lui Crabb, proaspăt ofiţer deminor, ajuns la bază, a fost să-şi treacă în revistă dispozitivul încredinţat. Nu i-a trebuit prea mult timp, pentru că avea la dispoziţie doar trei vedete de patrulare portuară ce supravegheau suprafaţa apei şi aruncau grenade antisubmarine la intervale regulate de timp, şi patru mortiere la intrarea în port.

În privinţa specialiştilor aflaţi în subordinea sa, situaţia era şi mai jalnică : doi scufundători, fără cunoştinţe de deminare, care aveau sarcina să controleze opera vie a navelor ancorate în radă. Cei doi scufundători — locotenentul Bailey şi maistrul de marină Bell — nu dispuneau de mijloacele necesare : operau în maiouri, cu o cască pe cap, confecţionată dintr-o bucată de cauciuc. În privinţa pregătirii de specialitate nu ştiau aproape nimic în materie de deminare. În magazie, zăceau nefolosite cîteva aparate „Davis", destinate salvării echipajelor de pe submarine şi nicidecum pentru a fi folosite la scufundări. Crabb, lipsit de experienţă, nu a sesizat realitatea. Dimpotrivă, s-a entuziasmat de insolitul situaţiei. El, care nu ştia să înoate şi nu se scufundase niciodată, a început, sub îndrumarea lui Bailey, o scurtă ucenicie în ale scufundării. În seara aceleiaşi zile, cei trei au făcut o beţie straşnică, locotenentul declarîndu-şi şeful calificat pentru munca de scufundare !

Să revenim la italieni : după torpile, aceştia au imaginat un alt mijloc de scufundare a vaselor. Era vorba de nişte încărcături de explozibil — circa patru kilograme — care se fixau cu mîna pe coca, graţie unui magnet puternic. Operaţiunea era, evident, riscantă, dar „rentabilă" prin efectul dezastruos ce-l provoca. Agenţii însărcinaţi cu asemenea operaţiuni purtau numele de „oameni gama", iar mina — „limpet".

La 4 decembrie, Lionel Crabb a descoperit prima mină din cariera sa. Se afla lipită de coca cargoului „Willou-

date", încărcat cu tungsten. Se prea poate ca această mină să fi fost fixată de coca bastionului în ziua precedentă, atunci cînd vasul poposise la Hulva. A fost necesar să lucreze toată noaptea pentru a desprinde mina, apoi a fost prinsă de un otgon şi trasă la ţărm. Acolo Crabb a luat-o în braţe, şi, cu mişcări lente, a transportat-o pînă la locul hotărît dezamorsării : o veche pistă de aterizare ce zăcea nefolosită. Cu un alt prilej, Crabb va constata că a scăpat ca prin urechile acului să nu fie pulverizat în timp ce transporta mina în braţe, întrucît aceasta prezenta unele defecţiuni.

În noaptea de 7 spre 8 decembrie 1942 întunericul care învăluise Gibraltarul era mai adînc ca oricînd. În port se adăpostiseră patru nave ce transportau trupe, două cuirasate, două portavioane ale forţei „H", nave încărcate cu muniţii, precum şi două tancuri cu carburanţi. Sosirea convoiului nu scăpase ochiului iscoditor al lui Visintini. El s-a decis să atace personal cuirasatul „Nelson", iar alte două torpile mînuite de oamenii săi să-şi îndrepte loviturile spre portavioanele „Furious" şi „Formidable".

De pe „Olterra" a ieşit prima torpilă manevrată de ofiţerul Visintini şi ajutorul său, Magro. Au urmat, în ordine, echipajele Manisco-Varini şi Cella-Leone. Dar, contrar aşteptărilor, incursiunea s-a încheiat cu un dezastru pentru atacatorii italieni. Eşecul a fost imputat serviciilor de informaţii care au încunoştinţat greşit pe oamenii-torpilă : potrivit acestor informaţii, englezii aruncau grenade antisubmarine la intervale de cîte zece minute ; dar, în realitate, acest interval era de numai... trei minute ! Aşa se face că în momentul cînd prima torpilă a ajuns la intrarea în portul interior, o grenadă trasă de unul din cele patru mortiere ce apărau portul a explodat, ucigînd pe loc echipajul şi scufundînd torpila. Puţin timp după aceea, este reperată şi a doua torpilă. Servanţii şi-au dat seama de aceasta şi au distrus torpila, fiind nevoiţi să se predea. La interogatoriu, ei declară că au fost aduşi de un... submarin. Din echipajul celei de-a treia torpile doar Cella va

reuşi să se salveze şi să ajungă la bordul navei „Olterra", Leone înecîndu-se în timpul operaţiunii. Deşi piloţii italieni făcuţi prizonieri nu au divulgat englezilor secretul torpilelor, aceştia au devenit bănuitori. Îndoielile lor au sporit cînd, în aprilie 1943, la un nou atac al italienilor, aceştia au scufundat vase însumînd un total de 20 000 tone. În iulie, italienii au atacat din nou, scufundînd un tonaj de 24 000. Imaginîndu-şi de unde sînt atacaţi, britanicii au protestat pe lîngă Spania, ţară neutră...

Să revenim la noaptea de 7 spre 8 decembrie. Tot timpul Crabb şi Bell — Bailey fiind rănit nu putea participa — au patrulat prin apă, inspectînd cocile navelor de transportat trupe. Datorită poziţiei de ancorare, ele erau singurele susceptibile de a fi minate de inamic.

A doua zi, Crabb a primit ordinul să caute proiectilul scufundat de Manisco şi Varini. În ciuda mării agitate, Crabb a petrecut o săptămînă dragînd portul. El s-a servit de un clopot de scufundător, cu care a ajuns pînă la adîncimea de 30 de metri, inspectînd fundul golfului. Spre dezamăgirea superiorilor săi, care ţineau foarte mult să intre în posesia unei torpile, acţiunea lui Crabb s-a încheiat fără nici un rezultat. La rîndul lor şi englezii înfiinţaseră o unitate de torpile mînuite de oameni dar nu erau prea satisfăcuţi de modul în care servanţii le ghidau, crezînd că italienii dispun de proiectile mult mai perfecţionate.

Cînd hula s-a domolit, marea a aruncat la ţărm cadavrele lui Visintini şi Magro. Crabb şi Bailey au dispus ca acestea să fie înfăşurate în pavilionul italian, apoi, împreună cu o coroană de flori au fost aruncate în mare, după obiceiul marinăresc. Gestul lui Crabb nu va trece neobservat. Dar de acest lucru avea să se convingă chiar el ceva mai tîrziu...

Activitatea oamenilor-torpilă i-a determinat pe englezi să-şi îndrepte atenţia spre nava italiană sechestrată în port. Un ofiţer al contraspionajului marinei britanice, comandor Hillgarth, a obţinut autorizaţia de a perchezi-

ţiona „Olterra". El nu a găsit nimic suspect. Explicaţia ? Compartimentele secrete nu erau accesibile de pe navă, iar Hillgarth nu dispunea în clipa controlului de un costum de scafandru... Curînd avea să-şi dea seama de aceasta : un agent secret britanic strecurat la ambasada Italiei din Madrid i-a comunicat că pe „Olterra" există un compartiment secret, folosit ca bază pentru oamenii-torpilă. Comandorul Hillgarth a recurs la un alt protest pe lîngă guvernul spaniol, primind din partea acestuia permisiunea de a efectua un control mai riguros. Aşa se face că petrolierul a fost remorcat pînă la Cadix şi urcat pe o schelă. Se înţelege că descoperirea compartimentului secret nu a constituit o problemă. În ciuda evidenţei şi ţinînd seama de circumstanţe, englezii au considerat că este mai bine să nu se facă vîlvă în jurul acestui caz. Şi totul s-a oprit aici.

Incidentul a pus pe gînduri pe Crabb. El a solicitat sporirea efectivului de deminori. La bază, practic nu erau operaţionali decît trei membri, Bailey fiind încă în convalescenţă. Comandamentul marinei nu a refuzat cererea, dar i-a adus la cunoştinţă că nu dispune de cadre. În schimb i s-a acordat lui Crabb libertatea de a-şi găsi singur candidaţi apţi să îndeplinească operaţiunile de deminare. Dar de unde să-şi ia oameni pentru a îndeplini o astfel de misiune ?

Este adevărat că însuşi Lionel Crabb dovedise că pentru a îndeplini o activitate atît de periculoasă nu era necesar să dispui de calităţi fizice excepţionale, ci mai curînd de o stăpînire a nervilor fără reproş. În ciuda dificultăţilor, echipa a fost sporită cu mai mulţi voluntari. Şi cu toate că erau începători, ei nu au ezitat nici o clipă să se scufunde. La pregătirea lor a contribuit şi Ralph Thorpe, un specialist în mînuirea aparatului de scufundare.

Ralph Thorpe era un instructor înnăscut, adept al unei discipline severe. Impulsionat de Crabb, Thorpe a recurs la un antrenament intensiv, reuşind ca micul deta-

sament să dobîndească repede deprinderile necesare. De remarcat și faptul că atît Crabb cît și Bailey se numărau printre învățăceii cei mai receptivi, gata să primească lecții de la noul venit. Ultimul om încorporat în „Underwater Working Party" (U.W.P.) se numea Sydney James Knowles. El va lega o strînsă prietenie cu Crabb, rămînînd pînă la pieirea acestuia cel mai apropiat și fidel însoțitor.

La antrenamentul efectuat într-un ritm îndrăcit se adăugau și alte ore de program intens. Practic, abia dacă mai dormeau cîteva ore pe noapte. În această perioadă, războiul bătea pasul pe loc și efortul aliaților era concentrat asupra Africii de Nord în care se înscria și Gibraltarul. Zi și noapte, oamenii din U.W.P. se scufundau pentru a examina cocile navelor ce intrau sau staționau în rada portului, căutînd minele magnetice ce ar fi putut fi puse cu prilejul escalei precedente sau datorită unor vizite neobservate ale M.A.S.-urilor. Pentru această sarcină epuizantă le era alocată o primă specială, dar de o valoare ridicolă în comparație cu efortul și pericolul întîmpinat. Într-una din zile, guvernatorul orașului, amiralul Collins, a făcut o inspecție în port. El a rămas impresionat de activitatea deminorilor și a decis ca fiecare membru, indiferent de grad, să primească o primă de o jumătate de coroană pentru fiecare misiune îndeplinită. Mai mult, examinarea celor două flancuri ale unui vas conta ca două misiuni îndeplinite. Amiralul l-a întrebat pe Crabb :

— Gîndesc că sînteți satisfăcut. Mai doriți ceva ?

— Da, domnule. O porție de rom suplimentară. Știți, marea este așa de rece...

Oamenii lui Crabb nu aveau alte preocupări decît să realizeze, în condiții cît mai bune, sarcina de deminare. Și tocmai uneori li se cerea să îndeplinească și altfel de misiuni. De pildă au fost solicitați să recupereze servieta cu documente și cele 16 cadavre ale delegației ce însoțea pe generalul Sikovsky, căzut cu avionul în urma unui accident, sau a unui sabotaj, fapt rămas neelucidat pînă astăzi.

Misiunea U.W.P. era din ce în ce mai dificilă. Unitatea a X-a M.A.S. le dădea cea mai mare bătaie de cap, mai cu seamă în nopțile cu lună plină. Italienii încercau cu îndărătnicie să se infiltreze, pe căi diferite, în radă. Crabb și oamenii săi nu reușeau întotdeauna să le zădărnicească acțiunile și încărcăturile explozive detonau înfundat, provocînd avarierea și chiar scufundarea unor vase. A fost și a rămas un mister faptul că echipele ce se înfruntau într-o asemenea bătălie invizibilă nu s-au întîlnit niciodată. Ipoteza ce s-a emis, cum că acestea acționau la adîncimi diferite nu a fost în măsură să convingă.

După dispariția lui Crabb, doi scriitori au reprodus o povestire atribuită acestuia. Nici unul dintre coechipierii săi însă nu a confirmat-o, rămînînd astfel sub semnul întrebării în privința autenticității. „Mă aflam la aproximativ 15 metri distanță de fundul mării — se zice că ar fi povestit Crabb. O umbră se apropia : un «om-broască» inamic m-a atacat imediat. Era înarmat cu un cuțit mare, extrem de ascuțit și de o formă cum nu am mai văzut vreodată. L-am scos și eu pe al meu și duelul a început. Prima lovitură pe care o primea unul din noi, sau amîndoi, era mortală. Ne luptam cu gesturi și mișcări lente și neîndemînatice, oferind o imagine stranie unui spectator care ne-ar fi asistat. Dar știam că sîntem singuri în hăul de apă. În cele din urmă echipamentul adversarului meu i-a fost fatal : era prea greu și-l stînjenea. Tenișii mei și maioul meu făceau să mă mișc incomparabil cu mai multă ușurință. Deodată, cu o lovitură de cuțit, i-am despicat combinezonul ; am zărit țîșnind o spumă deasă și albă de bule enorme de aer. Prin geamul măștii de sticlă i-am văzut ochii dilatați de groază și disperare. S-a scufundat pe dată, zbătîndu-se. Patru zile mai tîrziu, i-am regăsit corpul în rada portului".

Războiul intrase în faza sa finală. Italia lui Badoglio a cerut armistițiu. Oamenii ce constituiau a X-a M.A.S. s-au împărțit în două tabere : unii, în frunte cu Borghese, s-au aliat cu germanii ; alții, fără să ezite, au încercat să ajungă

în liniile aliaților pentru a le oferi serviciile lor, exprimîndu-și dorința să lupte alături de aceștia pentru eliberarea țării.

Gibraltarul nu mai era acum amenințat de pericole. Lionel Crabb este transferat în Italia împreună cu un scufundător care i-a fost lăsat să și-l aleagă singur. Preferința sa și-a îndreptat-o asupra lui Knowles. Intrați în Livorno, împreună cu Armata a 5-a americană, cei doi au fost dirijați spre Florența, oraș unde se afla o importantă uzină de mine. Cînd au ajuns însă acolo se mai dădeau lupte în marginea orașului. Crabb a fost numit expert în cadrul uzinei. Această numire se suprapunea unei alte bucurii — „Medalia George" pe care și-o agățase de pieptul tunicii...

La popota ofițerilor, amenajată într-o fostă școală, Crabb s-a împrietenit cu Tony Marsloe, agent al Intelligence Service-ului. Erau împreună în biroul acestuia cînd și-a făcut apariția un italian ce pretindea că poate furniza date extrem de importante pentru aliați. Omul s-a prezentat : era aspirantul Venturini, care făcuse parte din a X-a M.A.S. El a comunicat că unitatea sa continua să lupte de partea Germaniei naziste, membrii săi fiind însărcinați să plaseze mine sub navele anglo-americane ce staționau în diverse porturi italiene...

Transferat la Caserta, la cartierul general naval britanic, Lionel Crabb a fost imediat însărcinat cu dirijarea tuturor operațiunilor antisabotaj din regiunea italiană respectivă și numit comandantul grupelor de deminare. Ca adjuncți, i-au fost Knowles și Venturini, acesta din urmă ca unul care cunoștea metodele folosite de foștii săi coechipieri. La Livorno li s-a adăugat un al patrulea „broască", Vago, vechi sabotor ce acționase și el în zona Gibraltarului. La scurt timp a venit și căpitanul de fregată Notari care și-a exprimat recunoștința pentru onorurile acordate de Crabb și ceilalți celor morți în luptele din portul Gibraltar, în timpul cînd el, Notari, succedase la comandă, pe „Olterra". Cu acest prilej, Crabb va afla

cu stupoare în ce mod se folosiseră italienii de nava cisternă împotriva căreia el, deși o bănuise că ar fi în legătură cu M.A.S.-urile, nu fusese în stare să ia nici o măsură. Treptat, pînă la sfîrșitul ostilităților, comandorul Crabb a devenit prieten și totodată șef al multora dintre foștii săi adversari, toți acționînd acum pentru înfrîngerea Germaniei naziste.

Apropiindu-se clipa capitulării, italienii au ars toate planurile torpilelor ce le fabricau în arsenalele lor din La Spezia. Cînd au sosit unitățile serviciilor speciale germane nu au mai găsit nimic. Astfel, germanii au fost nevoiți să „reinventeze" torpilele umane de care s-au servit la 5 septembrie 1944 pentru a ataca două nave franceze, „Malin" și „Ludlow", în timp ce acestea navigau în largul coastei Provence, în vecinătatea capului Martin. Atacatorii germani au fost zăriți. S-a dat alarma și au fost aruncate grenade antisubmarine. Exploziile nu mai conteneau. Torpilele germane au fost atinse, cu excepția uneia, al cărei pilot a fost făcut prizonier. S-a constatat astfel că naziștii realizaseră o armă mult mai perfecționată. Era vorba de cîteva torpile montate pe o torpilă-mamă, capabilă să dezvolte o viteză de zece noduri pe oră și care dispunea de un sistem de detonare prin radio. Pilotul torpilei-mamă decidea momentul în care trebuia lansată torpila propriu-zisă. Costumul de scafandru utilizat de pilot avea o autonomie de 15 ore. Rezerva sa de aer, de circa 200 kg, îi permitea 20 reveniri la suprafață. În timpul luptelor din Normandia, cu prilejul debarcării anglo-americane, una din companiile de oameni-torpile germane a pierdut o treime din efectivul său. Aceasta se explică și prin faptul că echipajele germane s-au izbit de dispozitivele de protecție electronică, de construcție americană, cărora nu au putut să le facă față. Utilizarea torpilelor de către naziști, în ciuda perfecționării lor, nu a atins rezultatele spectaculoase înregistrate de torpilele italienilor. În schimb, corpul de scufundători germani însărcinați cu combaterea sabota-

jului a fost deosebit de eficient. Metodele folosite de aceştia au fost studiate cu atenţie de britanici şi americani, care au căutat să le imite, ca organizare şi tehnică.

La sfîrşitul anului 1945, amiralul Cumningham, comandantul şef în Mediterana, l-a convocat pe Lionel Crabb. Datorită mişcărilor de eliberare, Palestina devenise nesigură pentru Anglia. Aici era locul unde organizaţiile de luptă evreieşti se dedau la o serie de atentate antibritanice. Amiralul i-a încredinţat misiunea de a crea la Haifa echipe de scufundători care să aibă ca obiectiv detectarea minelor antisubmarine.

La Haifa, Crabb va afla ştirea decorării sale cu „Meritul Imperiului" cu grad de ofiţer. Tot acolo, în primăvara lui 1947, Ministerul Marinei îl va informa că a fost trecut în rezervă. Demobilizat în 1948 la Portsmouth, va pleca la Londra şi, pentru un timp, va locui la hotelul Cavendish.

Ce să facă acum ? Experienţa sa de scufundător nu-i putea servi la nimic. A acceptat să gireze o tipografie care tipărea lucrări cu tiraj confidenţial. În anul următor aceasta va da faliment. Între timp, Crabb, sperînd în revenirea trecutului, a trimis numeroase scrisori la toţi acela care ar fi avut, eventual, nevoie de serviciile unui „om-broască". Din nefericire pentru el, toate eforturile i s-au dovedit zadarnice.

De-abia pe la începutul anului 1949 se părea că norocul a început iarăşi să-i surîdă. Primind oferta lui Crabb, Laboratorul de cercetări al Amiralităţii l-a numit consilier tehnic, însărcinat special cu fotografierea submarinelor. Cu acest prilej, Crabb s-a familiarizat cu modul de folosire al camerelor de luat vederi subacvatice. În anii următori va face scufundări ce urmăreau examinarea şi despotmolirea navelor scufundate sau naufragiate. A fost cazul submarinelor „Truculent" şi „Affray", ca şi al navei „Florencia" prilej de reîntîlnire cu vechiul său colaborator Knowles. Cei doi prieteni vor efectua împreună ultima lor scufundare în decembrie 1954.

Din nou se adunaseră norii deasupra capului lui Crabb. Amiralitatea deplîngea faptul că, în conjunctura respectivă, nu mai are posibilitatea să-l mențină pe statele de plată.

Ca rezervist, Crabb nu beneficia de pensie. În martie 1955, pășește din nou în viața civilă. Era liber, după o experiență conjugală nefericită ce durase un an. Se gîndea să-și scrie memoriile și a solicitat în acest scop un ajutor din partea lui Knowles. Acesta, fire mai practică, devenise camionagiu. Seara, se întîlneau în aceleași taverne, unde puteau fi găsiți Thorpe și Bell, singurii foști combatanți de la „Underwater Party" care mai puteau fi întîlniți.

Greutățile materiale se făceau tot mai simțite și de nicăieri lui Crabb nu-i venea vreun ajutor. Un fapt este sigur. Lionel Crabb se deplasa des la Portsmouth. „Merg să mă tund", răspundea el în doi peri celor care-l întrebau, surprinși că le oferă mereu aceeași explicație în legătură cu deplasările sale, deosebit de frecvente. Va mai pleca și în zona Canalului de Suez, unde va rămîne un timp. La reîntoarcere se duce direct la sediul comandantului șef din Mediterana. Misiune de spionaj ? Este o ipoteză.

În 1955, fostul comandor se asociază cu Maitland Pendock pentru folosirea unui modest atelier de confecționat mobilă, iar la sfîrșitul lui martie 1956 au loc două mici întîmplări care merită a fi reținute : Crabb a primit de la un oarecare Bernard S. Smith, căruia îi vînduse două tablouri, un cec ce era datat, din greșeală 1955. „N-are nici o importanță, a spus el, vîrîndu-l în buzunar. Am să-i cer să-l redateze cu prilejul primei mele călătorii la Portsmouth". Iată și cea de-a doua „întîmplare" ? în acea perioadă el i-a trimis o scrisoare mamei sale, menționînd că are de îndeplinit o mică „treabă", adăugînd „fii fără grijă și distruge scrisoarea după ce o citești".

În 1955 o escadră militară sovietică a vizitat Marea Britanie. Crucișătorul „Sverdlov" se afla în portul Port-

smouth, trezind o vie și reală curiozitate, nava fiind cel mai nou crucișător ieșit din șantierele sovietice Potrivit obiceiului, pentru a-l dirija la cheiul care îi era destinat, Amiralitatea britanică a delegat la bordul său pe unul dintre cei mai iscusiți piloți din port. Dar comandantul oaspete a refuzat cu curtuazie colaborarea. Nava sa, a declarat acesta, nu are nevoie să fie ghidată. La fel s-a dispersat și de concursul remorcherelor, iar britanicii, surprinși, dacă nu chiar neliniștiți, au fost martorii unei manevre unice, magistral executată de crucișătorul „Sverdlov", ajuns cu rapiditate și siguranță în locul ce-i fusese destinat.

Bineînțeles, că în tot timpul acestei manevre, instrumente optice din cele mai puternice au urmărit crucișătorul. S-a reținut mai întîi faptul că pentru transmiterea ordinelor, comandantul se folosea de o claviatură, pe care-și plimba degetele. Cei interesați se întrebau dacă prin acest sistem se transmiteau doar comenzile sau se realiza ceva mai mult, adică o comandă directă a organelor de stabilizare sau propulsie a cîrmei și a elicelor suplimentare ? Pe scurt, experții britanici se întrebau dacă nu cumva crucișătorul sovietic era dotat cu un profil al cocii de o concepție cu totul nouă.

Toate aceste semne de întrebare i-au determinat pe marinari să aleagă, fără nici o ezitare, drumul cel mai scurt : s-au adresat serviciului lor de contraspionj, în speranța că vor primi răspuns la... nedumeririle lor. Trecem peste aspectul etic al problemei întrucît este limpede pentru oricine că, în cazul amintit, s-a recurs la o operațiune de spionaj împotriva unei nave, invitată în mod oficial în portul britanic. Situația este greu de conceput pentru un cetățean oarecare, dar în domeniul serviciilor secrete respective moravurile au alte dimensiuni.

Ce s-a petrecut nu se cunoaște cu exactitate. Vălul secretului nu a fost nici pînă în prezent ridicat. Se pare că Lionel Crabb este cel căruia i s-au adresat cei interesați pentru a cerceta și filma coca crucișătorului sovie-

tic. Dacă a fost așa, înclinăm să credem că „omul-broască" nu a reușit să-și îndeplinească misiunea.

În anul următor, în aprilie, la invitația guvernului britanic, o delegație sovietică a sosit la bordul crucișătorului „Ordjonikidze" (frate geamăn cu „Sverdlov") în portul Portsmouth. Pentru serviciile secrete ale Amiralității britanice era o „frumoasă" ocazie de a-și completa informațiile precedente din 1955, dacă nu cumva era necesar să fie reluate de la capăt.

Chiar la începutul acestei vizite s-a petrecut un lucru straniu. După surse britanice autorizate, primul-ministru ar fi ordonat serviciilor secrete britanice să nu se ocupe, sub nici o formă, de navele de război sovietice. Acest mesaj (după „Sunday Times Magazine" din 23 noiembrie 1969) nu ar fi parvenit... celor în drept. Faptul pare surprinzător, la prima vedere, deși nu este unic. La acest punct al relatării să admitem totuși faptele.

„Ordjonikidze" și flotila ce-l însoțea trebuiau să acosteze la data de 18 aprilie 1956. În ajun, doi oameni s-au oprit la poarta unui vechi hotel din centrul Portsmouthului — „Sallyport Hotel". Unul era mic de statură, cu nas lung, îmbrăcat cu o jachetă gri ; celălalt, contrasta puternic cu primul : înalt și bine clădit, blond, nu părea să fie trecut de 30 de ani și vorbea cu un accent scoțian. Au cerut cîte o cameră. Cînd li s-a oferit registrul, conform obiceiului, pentru a-și trece numele, primul a scris : Lionel Crabb, iar celălalt Smith. Atît. Dar în anuarul de numere de telefon al Londrei numele de Smith se află înscris pe mai multe pagini.

Smith nu a mai fost văzut. Începînd cu a doua zi dimineața, el și-a pierdut orice urmă, parcă l-ar fi înghițit pămîntul. Cei care au încercat să reconstituie modul în care și-a folosit timpul Lionel Crabb nu au reușit decît să intre în posesia unor date fragmentare. Probabil, în cursul zilelor de marți 17 și miercuri 18 aprilie comandorul a avut unele întîlniri confidențiale. În dimineața zilei de marți va trece pe la un frizer, iar seara, după

cum s-a aflat, a telefonat asociatului său Pendock, la Londra, căruia, printre altele, i-a spus, cu o undă de veselie în glas : „Sînt mai puțin bătrîn decît credeam".

Ce a vrut să spună ? În acele momente, Pendock nu a acordat nici o importanță acestei fraze. Mai tîrziu, în alte circumstanțe, cînd îi va reveni în memorie, el nu va ezita să-i atribuie două semnificații : potrivit primei sale supoziții, Crabb ar fi consultat un medic, iar acesta, probabil, l-a asigurat că durerea de ochi și urechi, de care se plîngea, nu era gravă. A doua supoziție părea mult mai verosimilă : efectuînd o scufundare, Crabb a constatat că nu și-a pierdut elasticitatea de odinioară.

Serile zilelor de 17 și 18 aprilie, Crabb și le va petrece împreună cu prietenul său. În după-amiaza zilei de 18, cei doi au avut musafiri în camera lor de la hotel : un ofițer de marină împreună cu soția sa. Conversația a fost cordială, dar fără nici o legătură cu evenimentele ce vor urma. Crabb nu a suflat nici un cuvînt în privința motivului ședерii sale la Portsmouth.

Joi 19 aprilie, la ora 7 dimineața, Lionel Crabb și Smith au părăsit împreună „Sallyport Hotel". După-amiază a revenit doar Smith care a făcut plata pentru ambele camere, explicînd recepționerului că „Domnul Crabb nu poate să mai treacă pe aici. Din această cauză m-a rugat pe mine să-i duc bagajele".

Smith a adunat lucrurile personale ce zăceau peste tot și le-a pus de-a valma în valiza prietenului său, a plătit și a plecat. Niciodată nu i se va mai găsi urma.

Două zile mai tîrziu, sîmbătă 21, un necunoscut a intrat în hotel și a cerut să vorbească cu patronul, Edward Richman. „Sînt Stanley Lamport, s-a prezentat acesta, scoțînd o legitimație de polițist. Aș dori să consult registrul clienților".

Richman i-a întins registrul, dar Lamport nu l-a examinat pe loc. El a intrat într-o cameră liberă a hotelului și s-a încuiat acolo. A revenit peste cîteva minute, a așezat registrul pe masă, l-a salutat pe Edward Rich-

man, spunîndu-i din prag că : „Bineînțeles Sir, eu nu fac altceva decît să îndeplinesc dispozițiile șefilor mei !“

Richman a înălțat din umeri : astfel de controale erau curente și registrul său era în regulă. Dar peste cîteva clipe reflecția lui Lamport l-a intrigat. „Pentru ce această scuză neobișnuită ?“ Hotelierul a luat registrul și a constatat, cu stupoare, că fuseseră smulse două file ! Tocmai acelea pe care se găseau consemnate numele lui Crabb și Smith !

Pendock aștepta reîntoarcerea asociatului său pentru a putea lua împreună o hotărîre în privința unei comenzi importante ce picase pe neașteptate. Dar Crabb nu mai sosea. S-a gîndit să cheme la telefon Sallyportul și a descoperit astfel că Smith plecase cu valiza lui Crabb. Pendock știa că Lionel Crabb trebuia să se întîlnească cu un nou prieten, marinar. Acesta îi telefonase : „Sînt tot așa de surprins ca și tine, i-a spus ofițerul. Crabb trebuia să vină pe data de 20. N-am nici o știre de la el. Voi încerca să aflu ceva“.

Marinarul a întreprins o mică anchetă la Portsmouth. El i-a întrebat pe cei ce puteau, din întîmplare, să-l fi întîlnit pe Crabb și a dat o raită prin tavernele unde îi plăcea acestuia să-și petreacă timpul. Ce a aflat nu se cunoaște. Se știe doar că a fost invitat la poliție unde i s-a pus în vedere să-și întrerupă ancheta personală și să-și țină gura.

La Londra, Pendock a mers la domiciliul lui Crabb ; portăreasa i-a spus că chiriașul nu i-a mai călcat pragul de multe zile.

Între timp au început să se răspîndească diferite zvonuri. Un ziar se întreba : „Unde a dispărut Lionel Crabb ?“ Alte ziare nu au întîrziat să i se facă ecou. „Ce a devenit acesta ?“ Amiralitatea, invitată să împrăștie neliniștea opiniei publice, tăcea. În schimb a delegat pe unul dintre funcționarii săi să-l viziteze pe Pendoch, căruia i-a oferit o... explicație : „Este adevărat, a spus el, Crabb a dispărut în cursul unei scufundări de încercare întreprinsă la Portsmouth. Dar noi nu putem anunța dispariția, pen-

tru-a nu speria pe mama sa a cărei adresă de fapt nici n-o cunoaştem. În regulament, a continuat delegatul, se prevede să fie anunţată soţia în cazuri de accidente şi nu avem, ca atare, decît numele fostei soţii a comandorului. Ne puteţi comunica adresa acesteia ?"

Pendock i-a furnizat interlocutorului său adresa ce o solicita. A doua zi — era 26 aprilie — acelaşi ofiţer a convocat la biroul său pe ziaristul Marshall Pugh. Prieten intim cu Lionel Crabb, Pugh lucra, din 1955, cu camaradul său la redactarea amintirilor „omului-broască", sperînd să facă din ele un best-seller. Jurnalistul a fost şi el pus în gardă să păstreze tăcerea : „Lionel Crabb este dat lipsă, a confirmat ofiţerul. Nu se ştie prea bine ce s-a întîmplat cu el. Totuşi nu sînt motive de îngrijorare. Poate că a fost salvat de un vas oarecare. Să mai aşteptăm".

Pugh a înălţat din umeri :

— De circa o săptămînă, a remarcat el, s-ar fi aflat ceva !

Celălalt nu i-a răspuns decît printr-o recunoaştere implicită :

— Într-adevăr, trebuie să fim pregătiţi pentru cea mai proastă eventualitate !

Această „proastă eventualitate", Amiralitatea s-a decis, în cele din urmă, s-o recunoască abia duminică 28 aprilie. În ajun, ofiţerul de marină căruia îi fusese încredinţată ancheta le-a întîlnit pe doamna Crabb, mama comandorului şi pe fosta soţie a dispărutului, cărora le-a confirmat dispariţia lui Lionel Crabb.

Răspunzînd la numeroasele întrebări ale prietenilor şi rudelor lui Crabb, precum şi ale ziariştilor, Comandamentul marinei militare britanice a publicat un comunicat oficial, potrivit căruia Crabb „nu s-a mai întors, murind în urma unei scufundări în golful Stokes din regiunea Portsmouth, făcută cu scopul de a experimenta unele aparate submarine". În continuare, comunicatul emitea ipoteza avarierii aparatului subacvatic.

Se pare că, de fapt, în zilele de 18 şi 19 aprilie, Lionel Crabb a efectuat două scufundări şi după ultima nu s-a mai întors la hotel.

Revenind la comunicat, acesta menţiona cuvîntul „mort" şi nu „dispărut" : cuvintele au nuanţe diferite. Cît priveşte echipamentul incriminat s-a precizat reporterilor că este vorba de ceva nou, pe care Lionel Crabb îl testa.

Locul scufundării fusese menţionat abia mai tîrziu, nespecificat în comunicatul amintit. În privinţa datei, aceasta era vagă şi se rezuma la „aproximativ acum o săptămînă". Golful Stokes se află situat la trei mile de rada portului Portsmouth, adică la o distanţă de acesta mult prea mare pentru a fi străbătută de un scufundător în condiţii normale. Şi, să nu uităm, în rada portului ancorase, joi 19 aprilie, escadra sovietică, în frunte cu crucişătorul „Ordjonikidze" !

Formal şi imprecis, în acelaşi timp, acest comunicat nu a făcut altceva decît să sporească nedumerirea. Pugh, ziaristul, a întreprins, din proprie iniţiativă, o anchetă la Portsmouth. Serviciile oficiale s-au grăbit să-l asigure că, mai înainte de dispariţie, prietenul său nu a ridicat nici un fel de echipament de la magazia arsenalului şi că n-a mai lucrat, de la ultima sa scufundare, pentru marina militară. „Pentru că era vorba de încercarea unor echipamente noi, Pugh n-ar trebui să se adreseze mai bine fabricanţilor ?" Jurnalistul nu s-a lăsat însă înşelat de această îndrumare pe o pistă greşită. Atunci ce rost ar mai fi avut intervenţia poliţiei la „Sallyport Hotel" pentru a rupe filele din registrul ce consemna semnăturile lui Crabb şi Smith ?

Contradicţiile sporeau neliniştea Amiralităţii şi a opiniei publice, determinînd, în final, o reacţie în parlament. La 4 mai, Primul ministru, Anthony Eden, a declarat în Camera Comunelor : „Sînt constrîns, în interesul opiniei publice, să dezvălui circumstanţele în care se presupune că a pierit comandorul Crabb. Date fiind circumstanţele speciale ale acestei afaceri, ţin să precizez că scufundările

au fost efectuate fără aprobarea vreunui membru al guvernului. Vor fi aplicate sancțiunile necesare".

Guvernul a apreciat, fie și indirect, că Lionel Crabb nu se afla în serviciu comandat. Dar aceasta nu a fost și părerea opoziției, al cărei lider, Hugh Gaitskell, a replicat : „Se poate crede că refuzul dumneavoastră de a face o declarație privitoare la acest subiect vrea mai curînd să ascundă o greșeală decît să protejeze interesul public".

În fapt, Amiralitatea părea să strîngă, cu o nedisimulată plăcere, cît mai multe dovezi potrivit cărora moartea lui Crabb a survenit în cursul efectuării unei misiuni. Același ofițer anchetator a remis doamnei Crabb bagajele lui Lionel aduse de la „Sallyport Hotel" de către misteriosul Smith : se recunoștea indirect că Smith era un coleg de-al lor.

Deputații laburiști au cerut să aibă loc dezbateri în legătură cu declarația lui Eden. Purtătorul de cuvînt al Camerei Comunelor a respins însă această cerere. Așa se face că, după cum a declarat unul dintre reprezentanții Partidului Laburist, „nedispunînd de alte declarații ale Primului ministru și în lumina celor spuse... opinia publică trebuie să tragă singură concluzia că de fapt cîțiva ofițeri sau un ofițer al forțelor armate au avut o misiune cu caracter de spionaj în timpul vizitei rușilor".

Presa britanică și-a exprimat în unanimitate părerea că Lionel Crabb a avut de îndeplinit o misiune a serviciului secret în legătură cu vizita la Portsmouth a crucișătorului „Ordjonikidze". Ziarele au arătat că, probabil, Crabb a cercetat carena (partea de sub linia de plutire a unei nave) crucișătorului sovietic. Viteza mare cu care se deplasează crucișătorul sovietic a atras atenția specialiștilor navali. Crabb a fost probabil trimis să fotografieze partea de sub linia de plutire a navei „Ordjonikidze" și să studieze sistemul ei de propulsie...

O serie de ziare britanice au calificat acest caz drept „act neprietenesc" față de oaspeții sovietici. Totodată, presa a subliniat că, publicînd declarația în care anunță

că Crabb şi-a găsit moartea în cursul experimentării unor aparate noi la o mare distanţă de crucişătorul sovietic, autorităţile maritime militare au căutat să inducă în eroare opinia publică în privinţa caracterului real al celor petrecute.

Într-un articol redacţional „Times", unul dintre cele mai influente ziare din Anglia, sublinia că „tăcerea oficială nu va salva de critică nici Ministerul Marinei, nici serviciul secret..." şi că „orice încercare de a face spionaj într-un astfel de moment şi cu astfel de mijloace poate fi caracterizată numai ca o încălcare nejustificată a ospitalităţii şi ca o manifestare de prostie fără margini". Iar ziarul „Daily Mirror" punea întrebarea : „Cine a fost idiotul politic, atît de ignorant în materie de probleme internaţionale, care a recurs la metodele «mantiei şi pumnalului» în timpul vizitei făcute de ruşi ?"

Evocarea în Camera Comunelor a afacerii Crabb a determinat pe sovietici să rupă tăcerea. La anunţul dispariţiei comandorului, Moscova a adresat Londrei, pe data de 4 mai, o notă de protest fără ocolişuri. Sovieticii subliniau că, la 19 aprilie, contraamiralul Kotov, comandantul escadrei ancorate la Portsmouth („Ordjonikidze" era însoţit de două distrugătoare) semnalase comandantului portului că un „om-broască" fusese văzut între cele două nave de escortă, la orele 7,30 dimineaţa.

De fapt, lucrurile s-au petrecut astfel : trei marinari aflaţi pe puntea distrugătorului „Soverşennîi", ancorat lîngă crucişătorul „Ordjonikidze", au zărit un scafandru care ieşise la suprafaţă în spaţiul dintre distrugătoarele sovietice. Îmbrăcat într-un costum negru de scafandru de mică adîncime, cu cască prevăzută cu o ferăstruică dreptunghiulară şi flotoare de cauciuc la picioare, el s-a menţinut la suprafaţa apei timp de 1-2 minute cu faţa în sus şi apoi s-a scufundat lîngă distrugătorul „Smotriaşîi".

Două zile mai tîrziu, la 21 aprilie, la clubul ofiţerilor din Portsmouth, într-o convorbire cu contraamiralul

Barnet, șeful de stat major al bazei maritime militare Portsmouth, contraamiralul V. F. Kotov, comandantul escadrei de nave sovietice i-a comunicat faptele de mai sus și i-a cerut să explice motivul pentru care scafandrul a apărut în apropierea navelor sovietice. În ciuda realității, contraamiralul Barnet a susținut că în zona portului nu putea să-și facă apariția nici un scafandru, deoarece școala de scafandri din Portsmouth nu funcționa în acea perioadă, iar elevii ei se aflau în vacanță. Potrivit spuselor sale, nici alți scafandri veniți din altă parte nu se aflau în port. Comandantul a sfîrșit prin a nega cu energie orice prezență a vreunui scafandru în apropierea navelor oaspete, iar sovieticii au făcut caz de această nerecunoaștere, acuzînd, în nota pe care au trimis-o Amiralității britanice, înjghebarea unei acțiuni de spionaj. În continuare, sovieticii se pronunțau cu vehemență împotriva unui atare procedeu.

După scurt timp însă, ziarele engleze au confirmat că la Portsmouth, în zona în care au staționat navele sovietice, un scafandru a efectuat, într-adevăr, cercetări secrete submarine. În presă a fost publicat chiar și numele scafandrului misterios : era vorba de Lionel Crabb.

La 9 mai, guvernul britanic a oferit un răspuns contradictoriu : pe de o parte dezaproba cele spuse de comandantul portului care recunoștea că un „om-broască" se afla, într-adevăr, la data și la ora indicate, în apropierea navelor sovietice, iar pe de altă parte adăuga că, după toate aparențele, acest om era Lionel Crabb. În continuare se afirma că comandorul nu se afla în serviciu comandat, reînnoindu-și regretele sale față de Moscova. Deci prima grijă a guvernului englez a fost de a se desolidariza de agentul său descoperit...

Sovieticii au primit dezmințirea diplomatică cu scepticismul care se impunea și, după ședința Camerei Comunelor, radioul și presa sovietică au comunicat existența și conținutul celor două note, cărora nu s-au abținut să le alăture diverse comentarii în privința argumentației britanice.

În rest nu s-a adăugat nimic din partea oficialităților engleze care să poată convinge opinia publică britanică. În ce privește opoziția, aceasta nu s-a jenat să-și afirme părerea, prin vocea lui Hugh Gaitskell, în Camera Comunelor.

La 14 mai, Hugh Gaitskell, reprezentant al opoziției în Camera Comunelor a reluat din nou cazul și a reactualizat întrebările. Crabb, întreba el, se afla în misiune ? Cine i-a ordonat-o ? Care era scopul exact al acesteia ? Mort sau viu, comandorul a fost readus din apă ? Dacă a dispărut, efectiv, cum se explică această lipsă de tentativă de a i se găsi corpul ? Și după ce a adus un ultim omagiu comandorului, Gaitskell a conchis : „După toate aparențele, serviciul secret sau oricare alt serviciu de informații și Amiralitatea au acționat concertat în această afacere".

Intervenția liderului opoziției nu a condus, din păcate, la dezvăluirea misterului. După două zile de la discutarea în Parlament a „cazului Crabb", în presa britanică a apărut un articol semnat de Sidney Knowls, fostul partener al comandorului Crabb în operațiunile de cercetări submarine. Potrivit spuselor lui Knowls, Crabb i-ar fi declarat că în luna octombrie 1955, pe cînd crucișătorul „Sverdlov" se afla la Portsmouth, el a examinat în ascuns partea de sub linia de plutire a acestuia. Knowls a emis părerea că Lionel Crabb a murit în timp ce se scufunda în apropierea crucișătorului „Ordjonikidze", din cauza defectării costumului de scafandru. Declarațiile lui Knowls au adus elemente noi, de natură să explice mai bine cele petrecute, cel puțin pînă la un anumit punct.

La un an și două luni după această întîmplare, mai precis la 9 iunie 1957, micul iaht „Gîsca roșie", avînd la bord pe proprietarul său, un bogat negustor de blănuri, John S. Randall, soția sa și doi mateloți, frații Gibby, ieșea din golful Chichester Harbour, aflat la 10 mile de Portsmouth, pentru a se angaja în canalul Prinstead, unde Randall își făcuse planul să pescuiască somon. Și-l pre-

para singur, afumîndu-l uşor la vreascuri de molid. Ambarcaţiunea a ocolit insula Pylsey şi, oprind motorul, proprietarul şi-a aruncat undiţa. Înfipt în locul său, îşi sprijini picioarele de lăcaşurile speciale scobite la baza parapetului şi ridică uşor undiţa, mulinînd în acelaşi timp. Firul de nylon se scufunda în mare pe o porţiune de 100 metri în urma vasului. Pescăruşi albi se învîrteau în cercuri strînse deasupra lor, scoţînd strigăte ascuţite.

Cu regularitatea unui metronom, Randall îşi curbă undiţa în jos, ridicînd-o apoi, păstrînd mereu firul de nylon întins bine. Era deja ud de transpiraţie. Cîteva clipe sprijini undiţa pe marginea şalupei pentru a-şi odihni puţin mîna stîngă. Peştele nu se zbătea, dar trăgea cu toată greutatea sa de undiţă.

— Trebuie să fie un peşte mare, strigă Randall soţiei şi celor doi marinari care-l urmăreau atenţi. Ca şi cum somonii se lăsau traşi...

— Juliana, te rog, adu-mi o bere, strigă Randall.

Femeia coborî scara în cabină şi se întoarse cu o cutie cu bere şi un binoclu prin care scrută marea.

— Îl văd, strigă ea deodată. S-ar spune că este un...

Ea întinse braţul către o pată întunecată ce plutea la suprafaţa valurilor înspumate.

— După cum trage, remarcă bărbatul, nu aş zice că este un somon. Mi-ar părea tare rău de timpul pierdut.

Precaut, Randall slăbi puţin mulineta pentru a evita să se rupă nylonul atunci cînd peştele va încerca să-şi reia goana. În aşteptarea clipei finale, rulă răbdător firul. Bău avid, cu înghiţituri mici, berea pe care tocmai i-o adusese soţia. Era rece şi gustul amărui de hamei îi persista în gură. Nu se auzea decît scrîşnetul uşor al mulinetei şi sforăitul surd al motorului redus la relanti. Pescăruşii se îndepărtaseră şi doar cîţiva continuau să urmărească iahtul. Distanţa dintre vas şi peşte se făcea tot mai mică. Se lăsa în continuare tras, fără să se zbată. Pe moment se zărea chiar cu ochiul liber o masă închisă, aproape de suprafaţă. Bărbatul lăsă undiţa soţiei sale, coborî şi îşi luă cangea şi toporul.

Reveni. Își reluă locul. Cu dinții strînși, continuă să ruleze nylonul. Cu toți mușchii încordați, acționa încet. Apoi, cu o mișcare rapidă, mulină cît mai repede posibil. Ochii îl usturau din cauza sudorii ce-i șiruia pe frunte.

— Îl vezi ? întrebă pe Juliana.

— Vag, răspunse ea. Nu-mi dau seama prea bine...

Iahtul se întorsese și era acum cu soarele în spate iar razele sale transformau marea într-un covor scînteietor și orbitor.

— Din fericire, este undița de nouă livre, remarcă pescarul.

Acum neobișnuitul pește nu se afla la o distanță mai mare de 20 metri. Randall încruntă sprîncenele și trase de undiță, ridicînd-o foarte sus. Nici o reacție ! Somonul ar fi trebuit să sară în zig-zag. Ce putea fi ?

— S-ar spune că nu vrea să se apere, strigă Randall.

Mulina cît putea de repede, aplecat, cu sudoarea scurgîndu-i-se în ochi. Soția veni lîngă el și îi șterse cu tandrețe fața.

Îl încerca o senzație bizară care îi era transmisă de undița ce-o ținea în mînă. Desigur, nylonul era întins tot timpul, însă era prea ușor. Nici un pește nu se lăsa tras așa de ușor.

— La dracu ! strigă el mînios, aici se întîmplă ceva !

În hula scînteietoare zăriră, aproape toți în același timp, o formă întunecată.

Se afla la aproximativ 15 metri.

Randall se concentră asupra mulinetei, cu gîndul la lupta ce o va avea de dat cu prada sa. Se aplecă pe deasupra bordului, ținînd cangea prevăzută cu un cîrlig ascuțit de oțel.

Peste cîteva clipe, Randall încetă să mai ruleze firul, privind insistent la forma întunecată ce se apropia. În cele din urmă strigă cu un glas spart :

— Oh ! Dumnezeule !

La auzul strigătului său, soția și cei doi mateloți realizară că se petrecea ceva anormal. Fără să lase undița, Randall se aplecă cît putu mai mult, cu scopul să zărească peștele care se găsea aproape de vas. Ceea ce văzu, îl făcu să i se strîngă stomacul. Se lăsă pe spate, cu gura deschisă, fără să poată vorbi, încercînd să șteargă viziunea de oroare care tocmai se imprimase pe retina sa.

Era un cadavru omenesc, fără cap și brațe. Picioarele nu aveau labe, iar torsul era acoperit de o combinație de cauciuc gri-negru : culoarea folosită de marina britanică. Clavicula stîngă era goală...

Un pescăruș scoase un strigăt ascuțit și se îndepărtă. Randall nu putea să-și dezlipească ochii de pe imaginea a ceea ce fusese un om. Extremitățile lipseau...

— Trebuie să-l remorcăm !

— Ar putea fi remorcat pînă la Portsmouth, sugeră unul dintre frații Gibby, cu o voce ce ascundea cu greu îndoiala.

Nimeni nu răspunse. Randall luă cangea și cu un gest precis agăță vîrful de oțel în clavicula dezgolită a mortului. Alături de cîrligul undiței, momeala roșie de plastic se asemăna cu o decorație pusă pe umărul cadavrului. Cu precauțiune, pescarul scoase corpul inert și-l întinse pe punte, dar acesta era pe punctul să alunece din nou în mare. Randall se întoarse către unul dintre mateloți :

— Mergi și caută frînghie. Trebuie strecurată dedesubt cu ajutorul altei cîngi.

Ideea de a ține la bordul iahtului, de care era atît de mîndru, acest cadavru groaznic mutilat îi strîngea inima. Mai avu tăria să se aplece și să desfacă undița. Simți aproape o ușurare fizică. Făcu un semn matelotului. Acesta merse și luă o foaie de cort din cabină și o aruncă peste cadavru.

Mărul lui Adam al negustorului urca și cobora. Încă nu-și revenise. Împinse maneta dieselului pentru a trece la 1 400 ture. Trebuia să se grăbească, să scape cît mai

repede cu putință de incomodul musafir. „Gîsca roșie" s-a reîntors la Chichester Harbour. Întreaga Anglie a aflat de descoperirea sa. Pentru superintendentul Simmonds nu era nici un dubiu : era vorba de resturile comandorului Lionel Crabb. În presă au apărut articole prin care se cerea să se efectueze o anchetă mult mai aprofundată asupra corpului găsit și căruia îi lipseau tocmai elementele ce i-ar fi ușurat identificarea : capul și mîinile. Doctorul King nu a fost în măsură să se pronunțe care au fost cauzele ce au provocat moartea. Acum, fapt straniu, exista un cadavru, dar nu se știa nimic mai mult ca înainte. Drept care s-a hotărît efectuarea unei anchete, avînd ca termen de încheiere 26 iunie.

Margaret, fosta soție a lui Lionel Crabb, a fost pusă în fața resturilor macabre, dar ea s-a declarat incapabilă să recunoască în acestea pe fostul ei soț. În schimb, directorul firmei Heckoand Co., specializată în material pentru scafandri, a declarat că : „torsul este acoperit cu o vestă de lînă albastră pe care Crabb o purta întotdeauna sub echipamentul de cauciuc".

La 26 iunie, Bridgmann și-a dat verdictul : s-a declarat convins că resturile aparțin lui Lionel Crabb. Două elemente principale îl sprijineau în această concluzie ; pe de o parte, picioarele cadavrului sînt foarte mici, cum erau, după mărturia celor ce-l cunoșteau, ale comandorului, om ce măsura 1,58 m (Bridgmann va vorbi chiar de picioare aproape prea mici pentru un bărbat) ; pe de altă parte, se putea observa o cicatrice la genunchiul stîng. Or, în 1945, scufundîndu-se în apele Italiei, Lionel Crabb s-a rănit la același genunchi în rețeaua ghimpată ce asigura protecția unei nave americane.

Bridgmann a citat, printre altele, și raportul doctorului King, în care acesta situa decesul între 6 și 14 luni mai înainte și sublinia că în perioada respectivă nici un „om-broască" al Amiralității nu fusese dat dispărut.

După acest verdict, nu mai rămînea decît să se îngroape bucata de corp și să se clădească ipoteze în privința ulti-

mei scufundări a fostului comandor Crabb. Înmormîntarea a avut loc la 4 iulie la Portsmouth, în absența oricărui reprezentant al Marinei.

Despre comandorul Lionel Crabb, ziarele aveau să mai scrie după mai bine de zece ani. În dimineața zilei de 9 martie 1967 cotidienele britanice anunțau cu litere mari, pe prima pagină : „O descoperire macabră. Un craniu regăsit pe malul mării poate dezvălui unul din misterele spionajului ?“ Și în continuare : „Doamna Margareth Bull, pe cînd se plimba în dimineața zilei de 8 martie pe plajă, a descoperit un craniu ce prezenta urmele unei tăieturi adînci. El se găsea la circa 3 km de locul unde a fost descoperit, în 1957, corpul decapitat, identificat ca aparținînd lui Crabb“. Și ziarele insistau : „Este oare, într-adevăr, acesta craniul comandorului dispărut în condiții misterioase la 19 aprilie 1956 ?“

Profesorul Donald King, medicul care a examinat craniul și care făcuse și autopsia corpului fără cap și mîini, a declarat : „acesta a stat în apă în jur de zece ani. Prezintă o tăietură, însă nu se poate preciza dacă a fost făcută de o elice“. Profesorul a adăugat că au rămas patru dinți intacți pe maxilar și că dentistul lui Crabb a fost invitat să-și dea avizul pentru o eventuală identificare.

Dispariția misterioasă a comandorului Lionel Crabb ridica în principiu trei mari întrebări : resturile găsite la 9 iunie 1957 și 9 martie 1967 erau ale lui Crabb ? Cum și-a găsit sfîrșitul ? Cine l-a însărcinat să spioneze nava sovietică ?

Dacă la prima întrebare, în ciuda faptului că se dispunea de acum de probe materiale, îndoielile nu au fost total risipite, la celelalte două întrebări lucrurile sînt mai dificil de elucidat.

Au fost avansate numeroase teorii asupra modului în care Lionel Crabb ar fi murit. Aceste teorii au o bază științifică, spre deosebire de o serie de speculații fanteziste și provocatoare care pretindeau, nici mai mult, nici mai puțin, că Crabb ar fi fost făcut... prizonier de sovietici !

Patru dintre ele par mai mult sau mai puțin plauzibile. După prima, Crabb ar fi fost atras de un puternic cîmp magnetic ce a acționat asupra părților metalice ce constituiau echipamentul său. Acest cîmp magnetic l-ar fi lipit de peretele crucișătorului și ar fi murit asfixiat după terminarea rezervei de aer. Cînd crucișătorul a pornit, cîmpul fiind oprit, cadavrul s-a dezlipit și a căzut, fiind antrenat de curenți și valuri. A doua teorie presupunea că Crabb s-ar fi sugrumat singur, fără să vrea, cu cablurile de televiziune în circuit închis, în timp ce filma coca crucișătorului. A treia teorie afirmă că Lionel Crabb a utilizat o nouă cameră flash ultrasecretă și ultraperfecționată, care funcționa grație unui tub luminos alimentat de un acumulator puternic. Prin urmare, datorită unei mișcări greșite, Crabb s-ar fi electrocutat. În fine, cea de-a patra teorie pretindea că emisiuni ultrasonore extrem de puternice utilizate de crucișătorul sovietic pentru detectarea obstacolelor și a reliefului submarin, l-ar fi ucis pe Crabb... Din punct de vedere tehnic, această teorie pare cea mai plauzibilă. Să ne amintim că, în 1962, Amiralitatea britanică a avertizat pe scufundători să nu se apropie la mai puțin de 200 metri de navele respective din cauza primejdiei ultrasunetelor. În 1969, de pildă, niște scufundători s-au apropiat din greșeală de o bază secretă britanică protejată de un baraj de ultrasunete și s-au ales cu... timpanele sparte. Astfel, se pare că această ipoteză este cea mai plauzibilă. Cît privește decapitarea s-ar datora intrării corpului în raza de acțiune a elicelor propulsoare ale navei.

Cea de-a treia întrebare este și mai dificilă. Impresia generală ce a domnit în mediul specialiștilor a fost că cei care-l folosiseră pe comandor îi ceruseră să fotografieze sau să filmeze coca și elicele crucișătorului „Ordjonikidze". Dar crucișătorul sovietic era ancorat într-o apă prea noroioasă și Amiralitatea nu poseda un aparat sau cameră care să permită o treabă utilă într-un asemenea mediu. Atunci, trebuie să admitem că Amiralitatea nu era cea care dictase operațiunea și că guvernul britanic nu se folosise

în relațiile sale cu sovieticii de o minciună diplomatică și că un alt serviciu secret, dispunînd de un material optic perfecționat, fusese în măsură să-și asigure colaborarea cu Lionel Crabb. Ceea ce rămîne de demonstrat și care riscă să nu se întîmple niciodată...

Lionel Crabb își scria memoriile. A voit să adauge un episod care să-i ofere un loc în istoria spionajului. A reușit, dar nu așa cum sperase.

DIN CULISELE SPIONAJULUI ECONOMIC

În urmă cu cîţiva ani, un salariat al societăţii „Chrysler" a aflat, cu prilejul participării la un cocteil, că unul din cei mai buni fotografi ai firmei „Ford" se afla în „misiune" la Paris. Era în luna iunie ; rezulta, deci, că se pregătea o campanie publicitară pentru anul următor. O verificare rapidă, prin reprezentanţii sucursalei de la Paris, a confirmat această ştire. Se fotografiau noile modele „Ford" pe fundalul Turnului Eiffel, iar campania, aşa cum s-a stabilit ulterior, era pregătită la scară internaţională, de vreme ce etapele următoare ale fotografului (s-a aflat ce locuri au fost reţinute la avion) erau Hong-Kong şi Tokio.

Aflînd toate acestea, firma „Chrysler" a contraatacat rapid, tot printr-o campanie publicitară, prezentînd modelele sale în cadrul unor peisaje din toată America. Campania publicitară a avut un efect spectaculos, cu urmări economice nefaste pentru firma „Ford", deoarece cumpărătorii de automobile au găsit pe piaţă maşinile „Chrysler" ceva mai devreme decît au putut fi ele furnizate de „Ford".

Acesta este doar unul din nenumăratele exemple care demonstrează rolul şi „eficienţa" spionajului economic în lumea capitalistă. Eficienţa în acest domeniu, pentru proprietarul unei întreprinderi sau consiliu de administraţie, înseamnă, uneori, lansarea pe piaţă a unui nou produs pentru care nu s-au investit bani şi inteligenţă în procesul cercetării, ci toate veniturile s-au obţinut prin spionaj economic, adică prin furt.

În jurul proiectului şi planurilor avionului francez „Concorde", în care s-a investit exorbitanta sumă de peste

opt miliarde dolari, s-a dus o adevărată luptă de către serviciile secrete ale unor puteri concurente occidentale. „Concorde" a început să se profileze încă cu mulți ani în urmă. Formatul aripilor, atît de caracteristic, a fost conceput și desenat în timpul ocupației germane în locuința lui Servant, combatant în rezistență, pentru un avion „Triton", al cărui prim zbor a avut loc la 11 noiembrie 1946.

„Concorde" a fost un „vînat" mult rîvnit de spionajul industrial occidental. Așa a luat naștere în 1961 o rețea numită „Fulgerul albastru". În fruntea echipei a fost numit un ofițer superior în retragere, avînd o vastă experiență în munca informativă. Cînd era pe punctul de a beneficia de rodul activității sale a fost surprins cu planurile unei părți componente ale avionului asupra sa. A urmat un scandal surd și un epilog ca în filme. Pe o vreme mohorîtă, rece și ploioasă, cu cîteva clipe înainte de decolarea cursei zilnice a unui avion „Air France" spre Geneva, pe aeroportul „Orly" sosește în viteză un automobil „Citroen DS", care frînează brusc chiar în fața scării de acces la avion. Un ultim pasager este condus la aeronavă, scara se îndepărtează și avionul pornește spre pista de decolare. Fără să aștepte plecarea avionului, cei sosiți cu ultimul pasager pleacă grăbiți, cu aceeași mașină cu care sosiseră. Totul s-a petrecut rapid și fără „zgomot" ; spionul îmbarcat la bordul aeronavei încerca un sentiment contradictoriu : de bucurie că scăpase nevătămat, și de necaz că eșuase în ultimul moment.

Doi dintre colaboratorii săi, un suedez și un luxemburghez, spionau la o uzină din Toulouse procesul de fabricație. Alți doi fotografi ai lui „British Aicraft" efectuau concomitent același lucru la Bristol. (Înțelegerea franco-engleză pentru construirea unui „Concorde" s-a realizat mult mai tîrziu.) Un amănunt : „cutia oarbă" de scrisori pentru adăpostitul tranzitoriu al microfilmelor se afla la Ostende. Un agent le ridica la un anumit interval și, învelite cu grijă în bucăți de plastic, le introducea în tuburi de pastă de dinți „Signal".

Primii spioni ai grupării „Fulgerul albastru" au fost arestați de „Intelligence Service". Acțiunea nu s-a oprit. Locul celor „căzuți" a fost luat de niște spioni îmbrăcați

în sutană, aparţinînd unui cunoscut ordin religios occidental. Şi lupta pe „frontul fără tranşee" a continuat.

La rîndul lor, între anii 1962 şi 1967, reprezentanţi ai firmelor de avioane americane s-au interesat şi ei de proiectul „Concorde". C.I.A. şi-a trimis agenţii cei mai destoinici la Toulouse. În 1966 unul dintre ei a fost descoperit în cabina unui simulator de zbor. Un altul, director tehnic la „Lockheed", în postura de ziarist american, a participat în această calitate la vizitele cu caracter tehnico-documentar pentru presă. Reţeaua americană de spionaj purta numele de cod „Submarinul". Ea şi-a încetat brusc activitatea în momentul în care industriaşii americani au fost siguri că pot realiza un avion asemănător, însă cu o viteză care să depăşească pe cea a lui „Concorde".

Spionajul economic nu se desfăşoară doar în domeniul tehnicii de vîrf. Paleta largă a acestei activităţi ne demonstrează, în mod concret, că spionii nu omit nici alte domenii, cum ar fi, de pildă, moda.

În 1980, la „Dior", în marea sală a oglinzilor, defilau „modelele" într-un şir indian, în aplauzele şi privirile admirative ale spectatorilor. În încăperea în care candelabrele de cristal reflectau sclipirile bijuteriilor, participanţii la această manifestare s-au ridicat din fotolii surîzînd şi împărtăşindu-şi impresiile. Doamnele, cu un aer blazat, figuri obişnuite care se întîlnesc mereu aceleaşi în saloanele unde se lansează moda destinată unor pături avute, începură să împartă calificative, arborînd un aer grav. Cu paşi mici, ele se îndreptau către holul de la ieşire.

Unul dintre agenţii contraspionajului se strecură printre participante şi se apropie, pe nesimţite, de o femeie tînără şi elegantă. Părea preocupată de conversaţia foarte animată din jurul ei.

— Scuzaţi-mă că vă întrerup, doamnă, spuse bărbatul adresîndu-se tinerei femei, voalîndu-şi cît mai mult vocea. Vă rog să mă urmaţi în salonul de alături.

— Dar, domnule !...

— Poliţia ! Vă rog să nu faceţi gălăgie, insistă pe un ton ceva mai ferm şi arătă cu mîna în direcţia încăperii alăturate.

Tînăra femeie îl privi descumpănită, îşi luă rămas bun de la interlocutoarea sa rămasă perplexă şi-l urmă pe

inspector. Cineva din conducerea „Dior" aştepta în micul salonaş. Inspectorul îi spuse însoţitoarei sale :

— Vă rog să-mi arătaţi conţinutul poşetei !

Doamna ezită cîteva clipe, apoi, sforţîndu-se să afişeze un surîs nepăsător, îi întinse poşeta confecţionată din piele de crocodil. Inspectorul o luă, trase fermoarul, strecură mîna în interior, desfăcu un buzunăraş şi scoase la iveală un miniaparat de fotografiat, ce putea fi ascuns cu uşurinţă în palmă.

Inspectorul îl privi o clipă şi pe faţă i se întipări un surîs satisfăcut. Nu-i mai rămînea decît să întocmească procesul-verbal de confiscare a instrumentarului de spionaj. De fapt, constatarea actului fraudulos nu putea să fie stabilită decît după developarea filmului. Atitudinea spioanei era elocventă : speriată, arunca priviri disperate spre cei de faţă, sforţîndu-se să-şi păstreze calmul în timp ce declinîndu-şi identitatea în repetate rînduri, bîlbîia :

— Nu înţeleg pentru ce... de ce mă bănuiţi... nu am făcut nimic... Siguranţa cu care poliţistul mersese drept la ţintă, căutînd în lăcaşul secret din poşetă, o descumpănise complet.

Regine Donaldieu, aşa se numea spioana, a avut neşansa, sau mai bine-zis lipsa de inspiraţie, să se aşeze în sala de prezentare a modelelor în primul rînd de fotolii şi astfel poliţistul a avut posibilitatea să remarce, fără greutate, comportarea ei în timpul prezentării colecţiei Casei de mode „Dior".

De fiecare dată cînd un model îşi făcea apariţia, Regine îşi „aranja" poşeta. Mişcarea mîinilor era mereu aceeaşi : o apăsare a degetului mijlociu asupra extremităţii închizătorii aurite, exact în momentul în care manechinul se oprea pentru o clipă, astfel încît să i se admire, în lumina puternică a reflectoarelor, îmbrăcămintea.

Inspectorul a remarcat o femeie care se servea mult prea des de brichetă, atunci cînd nimeni din sală, şi nici persoana în cauză, nu fuma. Bricheta era, de fapt, un miniaparat foto, mult mai perfecţionat decît al lui Regine Donaldieu, prevăzut cu un flash tranzistorizat şi cu reglare automată în funcţie de luminozitate.

Descoperirea „spioanelor în dantelă", așa cum sînt denumite în presa occidentală, nu este o operație ușoară ; de cele mai multe ori aparatul fotografic este camuflat fie într-o floare artificială, la reverul taiorului, ori într-o broșă. Gestul repetat al spioanei care ducea mîna la gulerul bluzei părea a fi un tic nervos, sau „aranjarea" repetată a bijuteriei putea trece în ochii unui om neexperimentat drept simplu gest obișnuit. Dar cine poate pretinde că dintre sutele de vizitatori și vizitatoare care participă la prezentarea colecțiilor de mode, ochiul vigilent al inspectorilor a surprins întotdeauna gesturile care pun în mișcare aparate foto ascunse în mînere de umbrele, fermoare de poșete, broșe, flori artificiale, pudriere, ceasuri-brățară, ca să nu enumerăm decît cîteva din obiectele cele mai des întîlnite.

În ciuda prinderii unor spioni și a reacției marilor case de mode, care nu voiau să se facă vîlvă, deoarece era vorba de o anumită clientelă, mulțumindu-se de cele mai multe ori să șteargă delincventele de pe lista invitatelor, hoții de colecții au continuat să acționeze în acest domeniu, schimbînd mereu tehnica și procedeele de acțiune.

La un moment dat, piața occidentală a fost literalmente invadată de o mare cantitate de haine confecționate în serie și în același timp de foarte bună calitate, ce țineau pasul cu moda costumelor de serie mică de la Paris : ele proveneau din Statele Unite ale Americii. Concluzia se impunea singură : industria confecțiilor de peste ocean nu mai aștepta ca o „agenție" de la Paris să-i trimită desenele furate de la croitorii parizieni, ci producătorii aveau acces direct la oricare model dorit. Hoții de modele operau, deci, într-o nouă manieră, ce nu fusese sesizată încă de ochiul contraspionajului.

Ce se petrecuse în realitate ? „Spioanele în dantelă" și, mai ales, șefii acestora și-au dat seama că folosirea în continuare a aparatelor foto era riscantă. Au decis să renunțe la aceste probe elocvente ale delictelor. Spionii marilor case de modă reveniseră la o veche metodă, practicată de cînd lumea, și care consta în a se folosi de ochii și mîna experimentată a unor desenatori.

Evident, procedeul necesita persoane dotate cu o memorie vizuală excepțională și antrenate special anume în această direcție. Mai mult, se impunea un ascuțit simț al observării detaliilor și mai ales a culorilor și accesoriilor ce se asortau. În mediul hoților de modele au apărut astfel desenatorii care copiau modelele și le transmiteau patronilor unei mari industrii de confecții.

A trecut mai bine de un an pînă cînd cei „furați" prin acest procedeu să se sesizeze de aceste practici și să alerteze poliția. Agenții însărcinați cu soluționarea cazului s-au trezit în fața unei probleme greu de rezolvat : era imposibil să arestezi pe cineva care memorează modelele. Rochiile sau costumele odată ajunse pe teritoriul american, legislația nu era lezată cu nimic. Drept urmare, spioanele sau spionii în acest domeniu și-au continuat netulburați încă un timp activitatea.

Dînd curs plîngerii croitorilor parizieni, agenți ai poliției franceze au fost mai des prezenți în casele de modă și au înscris pe „lista neagră" a saloanelor pariziene unele nume interzicîndu-le accesul. Cîteva dintre persoanele care frecventau des expozițiile de specialitate au început să fie urmărite. S-a constatat că un anume René Lambert a cumpărat doar cinci modele de rochii la Paris și a lansat la New York 40. Cum și-a procurat restul de 35 ? Cumpărîndu-le de la copiștii ce lucrau la casele de modă din Paris. Desigur, în sine operația era mai complicată.

René Lambert era un bărbat tînăr, cu prestanță și un fizic mai mult decît atrăgător. Știa să se poarte în saloanele de expoziție, iar compania sa era agreabilă și căutată de femei. Curtezan versat, întreținea relații cu femei din rîndul croitoreselor, desenatoarelor sau doamnelor care au posibilitatea să cumpere cele mai scumpe modele. René frecventa asiduu saloanele marilor case de mode și se bucura de reputația de om de afaceri corect. Glumele sale erau gustate și putea fi zărit mereu cu un pahar în mînă înconjurat de admiratoare ireproșabil îmbrăcate. Una din „cuceririle" sale s-a dovedit la un moment dat refractară la „metodele" folosite de iubitul ei. Gelozia a făcut-o să trimită o scrisoare poliției prin care solicita ca în schimbul

unor destăinuiri importante să i se publice fotografia sa în revistele de modă ; femeia era manechin la una din casele de modă. Cuprinsă de furie, ea a dezvăluit metodele de spionaj ale fostului ei amant ce o abandonase, plictisit de firea sa capricioasă și frivolă. Începînd din acest moment, René Lambert a fost pus sub urmărire pas cu pas. Inspectorii poliției au fost în măsură să reconstituie rețeaua sa de informatori în acest domeniu de contrafaceri de modele.

Tocmai se pregătea să părăsească Franța, solicitînd unei secții de poliție o viză pe pașaport pentru un sejur de afaceri de cincisprezece zile în S.U.A. Se pregătea, deci, să ducă „prada" culeasă de acoliții săi. Supoziția agenților și-a găsit confirmarea. Plecarea sa era iminentă. Comisarul Isnard, fără să piardă timp, a trimis imediat doi dintre inspectori la hotelul „Belona" unde locuia spionul. Ei au bătut la ușa camerei sale. Era ora 9,00. Lambert le-a deschis fără să pară mirat. Surîsul său nu a dispărut nici cînd a aflat calitatea și misiunea vizitatorilor săi. Două valize mari, încuiate, se aflau lîngă ușă, în partea dreaptă, semn că proprietarul era pe picior de plecare dintr-un moment în altul.

— Plecați în voiaj ? întrebă inspectorul Thibaud, care în ziua aceea conducea operația.

— Da, la New York.

— Turism ? Afaceri ? se interesă Thibaud.

— Afaceri. Cu asociatul meu american am deschis o casă de mode la New York.

— Știți, domnule Lambert, că sînteți acuzat că scoateți din țară, nelegal, modele de rochii fabricate în croitoriile pariziene ? îl luă scurt Thibaud.

Lambert nu-și pierdu firea.

— Acuzat ? Cum adică ! se înfierbîntă el brusc. Și de cine sînt acuzat ? Să fie limpede : eu cumpăr modele de la croitorii parizieni, după toate regulile de drept de reproducere. Doriți să vă prezint o dovadă ?

— Da, aceasta cred că ar fi soluția cea mai simplă, aprobă Thibaud, curios să afle ce truc folosea spionul.

René Lambert scoase o chitanță pentru cinci modele.

— Aceasta este tot ce duceți cu dumneavoastră ? se interesă Thibaud. Se poate verifica ? Vă rog să deschideți valizele !

Deschise, fără grabă, una din valizele sale și scoase un dosar și arătă desenele.

— Este în regulă, admise inspectorul după ce le răsfoi rapid. El arboră o mină de om convins și nu mai insistă. Colegul său, care tăcuse tot timpul, înțelese manevra și se îndreptă către ușă. În momentul în care Lambert încerca o vie satisfacție că trecuse cu bine proba, cei doi polițiști se pregăteau să părăsească încăperea, dar, pe neașteptate, Thibaud se întoarse și spuse :

— Era să uit, nu mi-ați arătat și cealaltă valiză. Desigur, aveți în ea garderoba dumneavoastră. O mică verificare de rutină și nu vă mai deranjăm.

Surîsul lui René Lambert dispăru cu totul.

— Dar, domnule inspector... se bîlbîi el, ați văzut doar hîrtiile...

— Vă rog să deschideți ! ordonă Thibaud cu un ton sec.

Dînd deoparte cămășile și alte lucruri obișnuite pentru drum, cei doi polițiști constatară că valiza avea un fund dublu. În lăcașul acestuia se afla un plic mare și gros. El conținea modele artistic executate. În total 35 de copii. Adică cele căutate.

René Lambert, spionul galant, pierduse. Procesul său a stîrnit multă vîlvă. Dar spionajul în acest domeniu nu a încetat. Sumele oferite de patroni sînt mult prea ispititoare pentru a nu-i determina pe agenți să găsească mereu alte forme de spionaj în același domeniu de activitate economică.

Desigur, metoda la care ne-am referit, de a memora și a reda apoi, prin desen, modelul văzut, este foarte dificilă. Nu există totuși o memorie atît de fenomenală, capabilă să înregistreze, la prima vedere, toate detaliile unei rochii, în condițiile în care prin fața ochilor defilează peste douăzeci de modele în interval de o oră. Privirea îți alunecă,

fără să vrei, de la un manechin la altul, care mai de care mai atrăgător.

Atunci, spioanele sau spionii renunţă la ideea de a copia mai multe modele într-o zi, pentru a se concentra, în schimb, asupra unuia. Sau, după cum s-a constatat, spionii reveneau de mai multe ori la aceleaşi expoziţii cu scopul de a „fotografia" cu ochiul rochiile şi mantourile pe care nu le-au putut redesena cu suficientă exactitate, din memorie, în zilele precedente. Inspectorii de poliţie care supravegheau casele de mode nu au întîrziat să remarce, la un moment dat, prezenţa aproape permanentă şi inexplicabilă, a unor asemenea „vizitatori". Faptul acesta a dat de bănuit cu atît mai mult cu cît persoanele „curioase" de a revedea ceea ce deja admiraseră cîteva zile la rînd nu cumpărau nimic, cu toate că, oficial, aveau calitatea de „reprezentanţi de comerţ".

Prima care a căzut astfel în plasa serviciului de contraspionaj economic a fost Yvonne Gerlach. Tînără, frumoasă şi cu ochii strălucind de inteligenţă, ea a fost observată în mai multe saloane de modă. Prezenţa sa repetată a dat de bănuit. Doi inspectori versaţi au fost trimişi pe urmele frumoasei admiratoare de modă. La adresa indicată a fi domiciliul tinerei, un hotel, poliţiştii au aflat că domnişoara Yvonne Gerlach tocmai plecase cu un taxi la aeroportul „Orly", şi îşi luase bagajele cu ea.

În timp ce unul dintre ei telefona la „Orly" pentru a ruga pe colegii de la controlul paşapoartelor s-o reţină cît mai mult pe Yvonne Gerlach, celălalt a plecat în căutarea unui taxi.

Cînd, în cele din urmă, au sosit la aeroport, colegii de la controlul paşapoartelor şi vizelor le-au spus că ei uzaseră de toate subterfugiile posibile pentru a întîrzia trecerea persoanei în cauză însă nu au putut-o reţine nejustificat, peste măsură, şi, în cele din urmă, au fost nevoiţi s-o lase să treacă, şi se afla în salonul destinat pasagerilor cu destinaţia New York.

— Bine, cereţi la interfon turnului de control să întîrzie plecarea avionului ! strigă grăbit unul dintre inspectori colegilor de la paşapoarte.

Cei doi plecară grăbiți. Ajunseră „clienta" tocmai în momentul în care grupul de călători cu destinația New York, conduși de stewardesă, urcau în autocarul care-i transporta la avion.

— Domnișoara Gerlach este rugată să rămînă cîteva momente, spuse curtenitor inspectorul care luase conducerea operațiunilor.

— Cum ? O întrevedere acum ? Vedeți doar că avionul meu trebuie să decoleze ! protestă eleganta pasageră care nu sesizase că cei doi agenți erau de la Siguranța statului.

— Vă rog să nu vă neliniștiți, nu va dura mult timp, încercă s-o consoleze curtenitor inspectorul care-i prezentă legitimația. Galant, el o luă de braț pentru a o conduce în biroul vămii.

Yvonne Gerlach ținea în mîna stîngă o geantă de voiaj de dimensiuni respectabile, totuși în limitele admise de administrația aeroportului.

— Vă rog să ne arătați conținutul bagajului dumneavoastră, ordonă el.

În acest moment femeia realiză, de fapt, situația. Mîinile îi fură cuprinse de un tremur nervos, dar se supuse dispoziției. În mijlocul unui amestec de obiecte diverse, inspectorul scoase din geantă un album cu crochiuri și un plic mare. Era plin de desene, modele ale modei vestimentare.

Avionul a plecat fără Yvonne care a fost condusă la comisariat, mai bine-zis la secția de contraspionaj. Pe scurt, studiul desenelor lui Yvonne Gerlach atesta că era o „privitoare" foarte dotată. Frumoasa Yvonne era o debutantă în această „meserie" și afacerea s-o soldat cu o amendă substanțială, urmînd ca în caz de recidivă să fie condamnată la doi ani închisoare.

Un caz deosebit de interesant prin metodele folosite de spioni pentru transmiterea informațiilor economice s-a consumat la începutul anului 1980. Serviciul de contrainformații francez a aflat de existența unei filiere de scurgere a modelelor unei case de mode franceze, către

firma americană „Fashion Service Simston"; aceasta vindea pe piață modele de origine franțuzească sub marcă proprie, americană.

Serviciul de contraspionaj condus de comisarul Isnard se bucura de renumele că descoperise un mare număr de „spioni în dantelă" care furnizau modele franțuzești unor proprietari de peste ocean, dornici să economisească cheltuielile de investiție de inteligență și talent pentru noi modele. Contraspionajul francez a constatat că, la numai cîteva săptămîni după prezentarea colecțiilor marilor case de modă de la Paris, firma americană difuza pe piață un album intitulat: „Interpretări ale colecțiilor pariziene". Aceste albume erau vîndute în S.U.A., Canada și în țările Americii de Sud la circa 5 000 abonați care cumpărau exemplarul cu 2 000 de dolari! Deci, pentru cîteva zeci de planșe în culori, copii ale modelelor franceze furate de la Paris, „Fashion Service Simston" încasase frumoasa sumă de zece milioane dolari în fiecare an, timp de zece ani.

Cazul a ajuns în fața justiției din New York. Tribunalul l-a condamnat pe Davis Simston, în noiembrie 1981. Acesta a făcut recurs. Cînd hotărîrea Tribunalului din New York a fost totuși confirmată, el nu s-a lăsat și s-a adresat Curții Supreme a S.U.A. Dar, lucrurile trenau. Atunci, croitorii parizieni au făcut apel la comisarul Guy Isnard, șeful contraspionajului economic francez. Afacerea a fost reluată de la început, adică trebuia stabilit modul de scurgere a modelelor parisiene în S.U.A.

Cercetările dovedeau că informațiile nu proveneau de la lucrătorii din ateliere, deci personalul productiv a fost scos în afara oricăror bănuieli. În cîmpul de investigație a rămas publicul de după-amiază ce frecventa saloanele. Trebuia organizată o cercetare foarte bine pusă la punct. Această operație a durat luni de zile pentru urmărirea și verificarea a zeci și zeci de persoane. Prin eliminare s-a ajuns la un singur nume: austriaca Maria Kirschen Schröder. Ea era acreditată la Paris în calitate de corespondentă al unui periodic ilustrat vienez. În această cali-

tate putea fi văzută, cu regularitate, la absolut toate prezentările de colecţii de modele din Paris. Au fost cercetate colecţiile revistei vieneze, pentru a vedea dacă se aflau în paginile acesteia articole, reportaje, ecouri, într-un cuvînt reflectarea activităţii sale jurnalistice în mediul modei. După cercetarea minuţioasă a sute şi sute de numere s-a ajuns la concluzia că articolele semnate de Maria K.S. erau extrem de rare. Prin numărul şi conţinutul articolelor, ele nu justificau cîtuşi de puţin intensa sa activitate la Paris sub aspectul permanenţei la prezentarea colecţiilor.

Era în luna iulie şi data deschiderii prezentării modelor pentru anotimpul alb se apropia. Comisarul Besson a fost însărcinat să ia conducerea operativă a demascării presupusei spioane austriece.

Maria K.S. locuia într-un hotel de pe Champs Elysées. Dimineaţa părăsea hotelul la ore fixe. După-amiază, cînd pleca, se oprea cîteva momente la ghişeul poştal al hotelului şi expedia, aproape în fiecare zi, cîte un plic voluminos, recomandat, la Viena.

Înarmat cu un document rogatoriu eliberat de judecătorul de instrucţie, Besson a examinat la ghişeul poştal, în cămăruţa de serviciu a acestuia, plicurile depuse de Maria K.S. ce trebuiau, după toate probabilităţile, să conţină reportaje privitoare la activităţile caselor de mode pariziene. Plicurile erau voluminoase, dar ele nu erau niciodată adresate revistei austriece, ci unui oarecare Herr Doktor Biedermann, domiciliat la Viena, Kaiserstrasse, 14.

Aceasta era o primă constatare. Besson s-a decis să aştepte primele prezentări ale modei de la sfîrşitul lunii iulie şi în tot acest timp să observe mai îndeaproape comportarea Mariei K.S. Modestă, serioasă, ea urmărea concentrată manechinele, privind cu atenţie şi folosindu-se de o pereche de ochelari eleganţi. Nu lua note, nu agita nici un obiect care te-ar fi putut duce cu gîndul că ascundea un aparat foto miniaturizat. Mai mult, nu angaja conversaţii cu persoanele întîlnite ocazional şi dacă o făcea,

aceasta era totuși foarte rar, interlocutoarele sale nedînd impresia a-i fi complice.

Odată reprezentația terminată, ea se retrăgea repede la hotelul său, cu primul taxi ieșit în cale, și se închidea în cameră, după ce comanda o cafea. Fără îndoială că „lucra". Dar, la ce ? Aparent, după calitatea înscrisă în registrul hotelului, la articolele pentru publicația vieneză. În fapt, ea desena foarte mult. Era o „privitoare" extraordinară. Două ore după întoarcerea sa la hotel, ea cobora și preda la ghișeul poștal un plic mare, galben, plin cu hîrtii adresate lui Herr Doktor Biedermann. Besson a reținut un amănunt : numele expeditorului nu era Maria Kirschen Schröder, ci Maria Rena ! Era o confirmare că întreprindea ceva necurat și își luase măsuri să inducă în eroare pe urmăritorii ei.

Înarmat cu delegația sa rogatorie, Besson a confiscat corespondența, a dus-o la birou și a desfăcut plicul în prezența colegilor săi. A găsit ceea ce căuta : desenele de modă. În prima zi a paradei ce începuse, ele reproduceau — cu o exactitate de aproximativ 95 la sută — modelele pe care ea le vedea defilînd. Mai mult, fiecare desen era însoțit de cote precise notate și detalii asupra accesoriilor — pantofi, eșarfe, cordoane etc. Un veritabil aparat fotografic uman !

A fost lăsată să acționeze nestingherită încă o săptămînă, efectuîndu-se doar o supraveghere discretă. Iar în acest timp, un alt polițist a fost însărcinat să descopere cine era Herr Doktor Biedermann din Viena. Pentru aceasta a fost înaintată o cerere la Interpol. Dar cercetările decurgeau extrem de lent. Încetineala comunicării informațiilor necesare se explică prin faptul că personajul nu poseda nici un fel de cazier judiciar și nu era amestecat în nici o afacere criminală. Trebuia lăsat colegilor austrieci timpul minim necesar pentru a-și face ancheta lor. Besson, răbdător, aștepta datele de la Interpol și continua să intercepteze plicurile doldora de crochiuri și descrierile foarte detaliate descrise de Maria K.S. Numărul dovezilor sporea și erau deja mai mult de 40. Austriaca era foarte harnică !

Dar ce legătură putea exista între plicurile expediate de Maria K.S. la Viena și cazul de la „Faschion Service Simston" din New York ? Răspunsul a venit odată cu datele primite de la „Criminalpolizei" din Viena : Herr Doktor Biedermann, avocat, domiciliat în Viena, Kaiserstrasse, 14, era al doilea soț al exsoției (divorțată) a lui David Simston, cetățean american.

— Acum, totul se explică — își spuse Besson, aprinzîndu-și liniștit o țigaretă. Între Paris și New York, Viena este „cutia de scrisori". Este un itinerar puțin complicat, însă prezintă avantajul că este sigur, pentru că ani de zile el a acoperit drumul celei mai mari afaceri de spionaj economic în domeniul vestimentației, păgubind pe producătorii și statul francez de sume importante.

Arestarea Mariei K.S. a avut loc la 26 ianuarie, în biroul poștei, în momentul în care ea completa formularul de expediere a unui plic mare, ce conținea 40 de desene.

În timp ce ea aștepta verdictul la penitenciarul Petite-Roquette, la Viena ancheta poliției releva detaliile. Avocatul Biedermann remitea desenele executate cu scrupulozitate de Maria K.S. unei doamne, cu numele de Suzy Nietsen, care efectua, după desenele respective, planșe în culori. Iar mai tîrziu, aceste planșe se regăseau reproduse întocmai în albumurile lui „Fashion Service Simston" sub titlul „Interpretări ale colecțiilor pariziene".

*

În încheierea acestui capitol redăm în paginile următoare o afacere insolită din istoria spionajului economic contemporan.

Astăzi, pe marile aeroporturi și chiar în gări, panouri electronice, situate la vedere, anunță călătorilor datele traficului, orele sosirilor, plecărilor și eventualele întîrzieri. Călătorul grăbit și emoționat de clipa plecării nu mai acordă atenție acestor perfecționări ale tehnicii pătrunse pe nesimțite în viața noastră cotidiană. Dar și în acest domeniu, ca și în multe altele, concurența între monopoluri

declanşează adevărate bătălii în care spionajul ocupă un loc principal.

Ziarele vest-europene au făcut mare vîlvă în jurul cazului de spionaj economic căruia i-a căzut victimă Compania aviatică „Continental Airline". Iată, în esenţă, ce menţiona presa : „Date confidenţiale furnizate Companiei aviatice «Continental Airline» de un sistem electronic, în valoare de cîteva zeci de milioane lire sterline, au ajuns în posesia unei companii rivale de peste ocean."

Ţinînd seama de apriga concurenţă existentă în reţeaua internaţională a comunicaţiilor aeriene civile din ţările capitaliste, precum şi de faptul că sistemul de informare cu ajutorul computerului (rutele cele mai economice, locaţia mondială de bilete etc.) a ajuns în mîinile unor rivali care au folosit toate datele obţinute în interesele proprii, Compania „Continental Airline" a suferit prejudicii considerabile. Spionul a obţinut datele respective prin fotografiere ; el s-a dovedit a fi un salariat al companiei. Acum cazul a fost elucidat în întregime şi praful a început să se depună pe dosarul clasat în arhive.

Compania „Continental Airline" îşi are sediul într-o clădire din oţel şi sticlă. Este o construcţie masivă, împrejmuită de un gard de sîrmă. Se află lîngă aeroportul Heathrow din Londra. Clădirea era păzită zi şi noapte de gardieni înarmaţi. Aici se găseau laboratoarele Departamentului de cercetări electronice aparţinînd companiei. Specialiştii firmei, după ani de cercetări, în care s-au investit aproape trei milioane de lire sterline (circa 7 200 000 dolari), la care se adăugau încă alte 40 milioane lire sterline pentru instalarea în sediul central şi în filialele sale răspîndite în multe ţări, au realizat instalaţiile costisitoare aparţinînd unui sistem informaţional denumit „Boadicea". Printre alte operaţii automate ale acestui sistem, cea mai valoroasă era sistemul de rezervare a locurilor pe cursele internaţionale. Sistemul de programare permitea ordinatorului, pus la punct de tehnicienii companiei, să recepţioneze toate comenzile adresate sediului central şi, utilizînd memoria înregistrată pe discuri a acestuia, să răspundă la ele în scris, pe un ecran de

televiziune. Computerul era în măsură să „dialogheze" simultan cu mai multe agenții în orele de virf, să înregistreze locurile libere, să accepte cererile primite în ultimul moment pentru o cursă internațională, să șteargă datele perimate și să-și adapteze programul la noua situație existentă.

Atît calculatorul cît și sistemul său de programare conceput permiteau Companiei britanice să dobîndească un avans de circa trei ani față de alte societăți aeriene occidentale care preconizau folosirea unor instalații asemănătoare. După calculele efectuate, sistemul ar fi permis Companiei să realizeze economii cifrate la aproximativ 48 milioane de lire sterline pînă în anul 1980, ca urmare a reducerii fondului de salarii. Se permitea, astfel, amortizarea întregii investiții în timp foarte scurt.

De mult timp, agenții secreți aparținînd unei companii rivale de peste ocean, printre care și cei ai lui „Jet Air International", țineau sub observație această clădire. Ea constituia de mult timp un fel de miraj punînd la grea încercare nervii agenților tocmiți să procure cu orice preț secretele computerului. Nici un mijloc nu li se părea de neutilizat, pînă chiar și crima, pentru a pune mîna pe valoroasa pradă. Ca și „Continental Airline", compania rivală știa că laboratorul central de cercetări electronice constituie un punct aproape impenetrabil.

Într-o dimineață de noiembrie, Wiliam Smith, tehnician electronist la compania „Continental Airline", pleda astfel pe lîngă sora șefă a spitalului „Bradley Point", dintr-o suburbie a Londrei :

— Vă rog foarte mult, trebuie neapărat s-o internez pe soția mea chiar astăzi, repeta el pentru a treia oară.

— Sînt dezolată, domnule, răspunse aceasta, pe un ton care nu admitea replică. Un psihiatru poate s-o vadă pe doamna Smith miercuri, însă nu mai devreme. Nu prezintă nici un simptom grav, dînsa poate aștepta cîteva zile.

Smith nu putea să arate adevăratul motiv al neliniștii sale. El nu mai insistă. Înțelesese că era în zadar. Traversă

parking-ul spitalului și îl cuprinse un fior zărindu-și soția instalată în automobil. La 39 ani, Conny Drew Smith nu mai rămăsese decît o umbră din tînăra și frumoasa franțuzoaică, a cărei frumusețe l-a sedus, cu douăzeci de ani în urmă, la Londra. Tenul ca de ceară, fața ridată, ochii inexpresivi și spălăciți ; mijlocul, altădată atît de zvelt, dispărea acum în cele peste douăzeci de kilograme pe care le avea în plus. Ea îl privi cu un surîs răutăcios, care prevestea o izbucnire iminentă. Scena începu cînd ei se angajară cu mașina pe High Avenue, pentru a se reîntoarce acasă, în nordul Londrei.

— Tu îmi provoci repulsie ! Te detest, spuse ea cu o voce plină de ură. Nu ești decît un escroc, un bețiv, un om de nimic !

— Te rog, Conny, îi tăie vorba Smith. Era atît de nervos, încît puțin i-a lipsit să nu tamponeze mașina care, în fața lui, se oprise la semnalul roșu.

Conny începu să rîdă încetișor ; se întoarse către el și apropiindu-și cu o mișcare bruscă fața de a lui, murmură :

— Tu știi pentru ce te detest cel mai mult ? Pentru că tu ești un hoț !

Smith apăsă pe frîne. În spate, celelalte mașini claxonară. Apoi el se forță, silindu-se să-i vorbească cu sînge rece :

— Dacă mai repeți o dată ceea ce ai spus, am să te pălmuiesc de ai să mă ții minte toată viața.

Conny, în acele momente, nu mai avea noțiunea fricii.

— Hoț ! Hoț ! Hoț ! repeta ea pe un ton sfidător. Ești un hoț ; o știi foarte bine ! Dacă nu faci ceea ce îți spun, voi declara totul la Scotland Yard.

— Mergi și spune-le ! Du-te ! strigă Smith. Ești țicnită și nimeni nu va crede o iotă din ceea ce le vei spune. Tu vei fi cea care vei da de dracu, nu eu !

Conny schiță o grimasă ce voia să pară un zîmbet și reîncepu să-l atîțe :

— Atunci, condu-mă chiar tu la poliție, hoțule !

Smith nu mai era capabil s-o suporte, ajunsese la capătul răbdării. În patru ani, ea își petrecuse mult timp în

spitale, șase internări în diverse clinici psihiatrice și, de fiecare dată, crizele sale în loc să scadă se agravau tot mai mult, sănătatea ei neînregistrînd nici o ameliorare. El trăia într-o frică continuă. De data aceasta a reușit s-o ducă la spital sub pretextul de a-i obține o rețetă și în speranța că va convinge pe sora șefă s-o interneze pe loc. Ca și cea mai mare parte a proiectelor sale, adesea nebuloase, nerealiste, și acesta a eșuat. Acum, el nu avea în cap decît o idee care îl obseda : să scape de ea. Cu orice preț. Ajuns acasă, începu să bea și gîndul sinuciderii îl preocupa mereu, nedîndu-i pace.

La orele 14,45, Smith ieși din casă, pentru a lua metroul către Departamentul de electronică al firmei „Continental Airline". Dar nu a mai ajuns la destinație. Cinci zile mai tîrziu, un articol pe ultima pagină a lui „Daily Telegraph" menționa dispariția sa : „Această dispariție constituie un mister neobișnuit", declara un reprezentant al Scotland Yard-ului.

De fapt, misterul s-a dovedit chiar mai profund decît se imagina la Scotland Yard. Nimeni nu putea să știe că dispărutul va deveni figura centrală a uneia dintre cele mai neobișnuite afaceri de spionaj economic petrecute în ultimele decenii.

Chiar cei de la „Continental Airline" nu și-au dat seama că datorită dispariției lui Smith, rezultatele cercetărilor de ani de zile și în care se investiseră cheltuieli enorme, fără a mai ține seama de caracterul de noutate pe care îl reprezentau, ar putea fi periclitate.

Smith, soția sa și un prieten al lor, om fără ocupație, formau, fără îndoială, trio-ul cel mai insolit, cel mai de necrezut din toată istoria spionajului economic contemporan. La drept vorbind, Smith nu era spion de meserie. Pînă la un moment dat ducea o viață cumpătată. Nu era animat de nici unul din motivele care determină pe anumiți oameni să devină spioni : dorința de a avea bani, gustul aventurii, viața ușoară etc.

Smith lucra la serviciul tehnic al Companiei „Continetal Airline", la Londra. El se considera foarte capabil și credea că nu este plătit la justa sa capacitate. Un coleg,

mai puțin priceput, a fost avansat în locul său. Refuzul superiorilor de a-l promova și neîncrederea manifestată de aceștia au sfîrșit prin a-i induce un complex de inferioritate. A jurat să se răzbune. Găsirea unor mijloace în acest scop începuse să-l obsedeze tot mai mult.

Între timp a făcut cunoștință cu Conny, o franțuzoaică ce lucra la Londra ca stewardesă în cadrul unei agenții de aviație de peste ocean. Conny devenise concubina lui și dorea ca, prin căsătorie, să-și creeze un cămin liniștit. Dar posibilitățile materiale reduse îl făcea să amîne tot mereu data căsătoriei. Frămîntat de posibilitatea unui cîștig mai mare, într-o zi, cu prilejul onomasticii lui Conny, el i-a propus : „Eu am acces la o serie de instalații tehnice și la documentarea respectivă. Dacă mă ajuți să găsim clienți pentru a le vinde, te voi lua de soție".

Conny a început să fie obsedată de propunerea lui Smith. Nu știa cum să rezolve condiția pe care el i-o pusese. I-au trecut prin minte diverse variante. Dar nu îndrăznea să se adreseze nimănui. Inventa fără încetare scuze pentru a-și justifica insuccesul ; a ajuns chiar să se prefacă bolnavă pentru a nu se mai întîlni cu Smith. Crezînd că ea încearcă să se eschiveze, o amenință că o va părăsi.

Într-o zi, ea se duse la șeful agenției „Jet Air Company", rivala lui „Continental Airline", și îi spuse toată povestea.

— Noi nu avem nevoie de secretele nimănui, îi răspunse acesta, cu o mină indiferentă, după ce ascultă cu foarte multă atenție și intui că e vorba de o afacere deosebită. Însă, adăugă el în final, dacă țineți atît de mult, puteți să-i comunicați că îl așteptăm. Nu vă promitem nimic. Să vedem despre ce este vorba și vom încerca să vă ajutăm.

Conny, bucuroasă că îi putea da o știre favorabilă, alergă deîndată la locuința lui Smith. Acesta nu era acasă. A trebuit să-l mai aștepte încă aproape trei ore.

Peste cîteva zile, era într-o sîmbătă, către orele 11 dimineața, Smith și Conny au coborît din metrou în stația Trafalgar Square. Aici au fost întîmpinați de un om plăcut la

înfățișare, înalt, cu fizic de sportiv, însoțit de o femeie tînără și care s-au prezentat : soții Harrison. Aceștia i-au invitat în mașina lor parcată în apropiere.

Pe un drum destul de ocolit au mers în tăcere. Mașina s-a oprit în fața unui mare imobil din cărămidă aparentă, ale cărui ferestre erau acoperite cu volete de lemn. Se zăreau doar cîteva ferestre, slab luminate. În interior, un bărbat între două vîrste, care s-a recomandat comandorul Larner, era așezat în fața unei mese circulare. Fără să se ridice, cu țigara între buze, și fără măcar să le întindă mîna, el umplu cinci pahare și scoțînd un mormăit ce s-a vrut a fi o urare, spuse în timp ce sorbi, dintr-o înghițitură, conținutul paharului :

— Prietena dumneavoastră ne-a spus că sînteți în jenă financiară și că ați fi în măsură să ne furnizați unele date care ne-ar interesa, eventual. Este adevărat ?

— Ce să vă spun... pentru a fi sincer, momentan nu cunosc mare lucru, răspunse Smith. Însă, în orice caz, cred că aș putea să vă fiu de folos. Cel puțin pe viitor.

Ascunzîndu-și plictiseala, agenții companiei „Jet" au început să-l interogheze pe Smith, cu îndemînare, asupra vieții sale, trecutului său, mediului pe care îl frecventa și ocupației sale. Smith, pe nesimțite, bău nenumărate pahare de whisky, astfel încît ajunse într-o stare de turmentație avansată. A fost nevoie de ajutorul gazdelor, care l-au susținut pînă la mașină. Într-o clipă de luciditate, Smith trase concluzia că speranțele sale erau năruite. Agenții nu și-au luat nici un angajament, invitîndu-l să revină să-l vadă.

Smith a revenit după trei săptămîni. De astă dată, gazdele se arătară mai puțin reci :

— Am studiat în amănunțime situația, începu comandorul Larner. Pentru a trece la acțiune, însă, este nevoie de răbdare și multă îndemînare.

— Și ce va trebui să fac ? întrebă impacientat Smith.

— Din timp în timp, ne veți furniza informații, explică comandorul. Este important, pentru banii pe care îi veți primi, ca datele să fie amănunțite și, pe cît posibil, să avem fotografii ale documentelor.

De fapt, prin aceasta, agentul utiliza o veche metodă folosită în spionajul clasic : prin fotografiere se făcea eco-

nomie de timp și totodată se asigura veridicitatea datelor sustrase.

— Asta înseamnă, de fapt, spionaj ? spuse Smith ridicînd vocea fără să-și dea seama. Nu știu cum am să mă descurc ! Afacerea lua o turnură serioasă și el era pe punctul critic, în care mulți agenți clachează.

— Totul se învață, răspunse agentul firmei „Jet".

— Dacă mă veți ajuta, atunci... .

Smith își ținu promisiunea și se căsători cu Conny. Apoi solicită companiei la care lucra un concediu de trei săptămîni, pentru a face voiajul de nuntă în Canada. Aici, la River Woods, își petrecură luna de miere, datorită banilor primiți de la „Jet Air Company". Zilnic, doi agenți ai firmei, cazați în apropiere, veneau cît mai discret posibil și le dădeau noțiuni elementare în ceea ce privește tehnica spionajului. Conny era instruită să joace rolul de curier, înmînîndu-i-se o serie de obiecte personale cu lăcașuri ascunse, care să permită păstrarea pe timpul transportului a rolfilmelor. Către sfîrșitul concediului, un bătrîn fotograf îi înmînă lui Smith un aparat fotografic minuscul și l-a învățat să-l utilizeze la perfecție. La început, ce e drept, a avut dificultăți în aprecierea distanțelor, dar în cîteva zile „elevul" a reușit să obțină fotografii de bună calitate.

La reîntoarcerea la Londra, familia Smith și-a reînceput activitatea. Legătura, de astă dată, s-a păstrat cu un alt agent, care a motivat că atît comandorul Larner cît și soții Harrison au fost transferați la o agenție dintr-o altă țară. Noul agent, Johnson, era tînăr dar, prin manierele sale și felul de a se purta, trăda pe unul care și-a petrecut o bună parte din viață în armată. Atunci cînd era vorba de misiunea care îl interesa, era chiar dur.

La început, Smith se străduia să facă totul cît se poate de bine, pentru a-și satisface noii patroni. La un moment dat a ajuns într-o situație ridicolă : din exces de zel a fotografiat tot felul de scheme, la întîmplare, fără ca în prealabil să cerceteze ce conțin. Spre stupefacția sa a fost sever admonestat de Johnson, care i-a ordonat să se oprească :

— Compania vă felicită pentru zelul depus, însă, din păcate, nu avem nevoie de niște planuri ale unor aparate

și dispozitive care se găsesc în comerț și pe care le avem și noi !

Smith fu decepționat ; ceru sfatul soției și reuși să se transfere la laboratorul de calculatoare. Aici, după ce s-a familiarizat cu obiceiurile și cu personalul, profită, îndată ce rămase singur, la ora prînzului, pentru a fotografia o schemă generală a noului ordinator.

— Ce spuneți de această schemă ? întrebă el pe Johnson. Acesta îi spuse că era pe punctul să renunțe la serviciile sale, dar în sfîrșit se pare că se găsește pe drumul cel bun. Cea mai mare parte din planuri nu-i spuneau nimic lui Smith, pe de o parte pentru că nu dispunea de o pregătire tehnică superioară, iar pe de altă parte, deoarece materialele în cauză erau codificate.

Într-una din zile, Johnson își manifestă deschis temerea, față de Smith, că laboratorul de cercetări să nu fie echipat cu un sistem de alarmă invizibil care să declanșeze o sirenă la orice tentativă de deschidere a seifului cu scheme, în afara orelor de program. Jonhson i-a arătat extrase din reviste de specialitate care reproduceau diferite sisteme utilizate în băncile occidentale și mai ales elvețiene și americane, și i-a recomandat să caute toate firele electrice sau cutiile minuscule susceptibile să trădeze prezența unei instalații de alarmare.

— Trebuie neapărat să examinezi toată clădirea, centimetru cu centimetru, îi spuse. Zici că aceasta este vopsită în interior ?

— Da, în alb, răspunse Smith.

— Atunci trebuie să fie revopsită destul de des, observă Johnson.

— Este adevărat, confirmă Smith.

— Atunci, cu un astfel de prilej, continuă Johnson, va trebui să faci verificarea.

Nu peste multă vreme după convorbirea de mai sus, într-adevăr, s-au repetat vopsirea și reparațiile periodice ale clădirii. Deoarece mare parte din personalul tehnic a fost lăsat liber în cele cîteva zile, Smith a folosit ocazia pentru a examina clădirea cu multă atenție, fără a trezi nici o bănuială. După părerea lui, aceasta nu conținea nici un sistem de alarmă în interior.

Obstacolul cel mai important pentru el rămînea deschiderea seifului, care prezenta un sistem de închidere original. Johnson îi dădu lui Smith o plastilină specială ascunsă într-o cutie de ţigări, şi îi spuse s-o păstreze în permanenţă asupra sa, şi în cazul în care, din întîmplare, ar putea să obţină cheia seifului, pentru cîteva secunde, să-i facă un mulaj. Smith a protestat, spunînd că o asemenea ocazie nu i se va prezenta niciodată, deoarece cheia rămînea în permanenţă la şeful laboratorului.

— Nu trebuie să neglijăm nici o posibilitate, replică Johnson.

Într-o joi, de dimineaţă, Smith a rămas singur, cu un inginer, în încăpere. Pentru scurt timp, acesta a părăsit şi el laboratorul, în căutarea unui aparat de măsură. Înainte de a pleca din cameră, el a închis uşa seifului, a încuiat-o cu cheia, însă, fiind sigur că nu va lipsi mult, nu a mai luat-o cu el. Smith atîta a aşteptat ! A scos plastilina şi a luat cu repeziciune amprenta cheii.

A remis mulajul lui Johnson, cu ocazia proximei lor întîlniri. Spre dezamăgirea sa, acesta îi comunică că amprenta nu era suficient de clară. În vocea sa se ghicea o nuanţă de reproş. Smith căută să-l asigure că va repeta, cu prima ocazie, luarea amprentei.

Şi o altă ocazie s-a ivit destul de repede. Inginerul, fiind chemat la conducerea departamentului, i-a încredinţat lui Smith cheia după ce, în prealabil, sigilase seiful, spunîndu-i că dacă şeful laboratorului va veni în lipsa sa, să-i predea cheia.

Smith a făcut patru mulaje ale cheii. La o săptămînă a primit confirmarea că de data aceasta amprenta fusese luată corect. Cu această ocazie i s-a înmînat o cheie aidoma celei adevărate. În zilele următoare a aşteptat prilejul care să-i permită fotografierea planurilor aflate în seif. Profitînd de deschiderile repetate ale acestuia, de către colegii săi, a fost în măsură să aprecieze că, datorită celor cîteva zeci de planuri existente, nu ar fi dispus niciodată de timp suficient pentru a le fotografia pe loc. Îşi exprimă opinia lui Johnson. Acesta îi răspunse că va primi la timp indicaţiile necesare. Curînd, Johnson îi expuse următorul plan : va face tot posibilul să rămînă ultimul în laborator,

va deschide seiful și va lua planurile, i le va preda și acesta le va fotografia ; de dimineață va veni primul și le va pune la loc. În felul acesta, riscurile erau reduse la minimum. Au fixat pentru miercurea următoare întreaga operație. Rămînea de stabilit locul în care se vor întîlni.

În aceeași seară, Johnson l-a condus pe Smith în apropierea aeroportului, în Austin-ul său. Părăsind autostrada, a cotit pe un drum lăturalnic și s-a oprit la o curbă, lîngă o trecere de nivel.

— La orele 18,30 precis, te voi aștepta aici, lîngă mașină, îi spuse acesta.

Miercuri, conform celor stabilite, Smith a rămas ultimul și a deschis fără nici o dificultate seiful, a scos schemele și le-a pus în servietă, după care a închis la loc. Totul nu a durat nici un minut. Cu pas elastic a trecut grăbit pe lîngă paznicul de la capătul culoarului, aruncîndu-i un salut vesel. Cu Ford-ul său a ajuns la locul stabilit, unde îl aștepta Johnson. Acesta preluă servieta și îi spuse să revină la orele 3,45 dimineața. Smith nu a dormit toată noaptea. A ajuns primul la întîlnire. Tocmai terminase de fumat a doua țigară, cînd se ivi și Johnson. Schimbară cîteva cuvinte. Își recăpătă servieta și se grăbi spre casă. La program veni cu un sfert de oră mai devreme. Întîrzie cinci minute de vorbă cu paznicul, pînă zări la capătul șoselei apropiindu-se prima mașină a unuia dintre colegii săi cu care lucra. Abia atunci se îndreptă către laborator. Fără să se dezbrace, descuie seiful și repuse planurile la loc, după care închise ascunzînd cheia în tocul pantofului, într-un locaș.

Liniștit pe deplin, aprinse o țigară și începu să se dezbrace fără grabă. Colegul său, cînd intră, îl surprinse tocmai în această postură inofensivă. Smith era acum calm, dar datorită tensiunii, a nopții nedormite, simțea abia acum că puterile îl lasă.

După două săptămîni fu fixată întîlnirea într-un bar din Piccadilly Circus. Johnson era radios. După ce chelnerul le luă comanda, îi spuse :

— În numele P.D.G. (Prezident Director General) vă felicit pentru reușită. Am dispoziția să vă remit o primă de 8 000 lire. Aveți dreptul să vă oferiți o odihnă binemeritată !

Era evident că planurile sustrase din seif reprezentau o valoare considerabilă, prin conținutul lor, permițînd firmei concurente o economie de timp, iar investițiile financiare în acest caz erau neînsemnate. Pentru firma engleză, în schimb, pierderile aveau să fie enorme.

La puțină vreme după aceasta, familia Smith s-a mutat într-un apartament elegant situat în vecinătatea lui Park Lane. Dar Conny a început să manifeste primele simptome ale unei maladii nervoase. A fost internată într-un sanatoriu. La ieșire, starea ei părea mult ameliorată. După puțin timp, însă, crizele au revenit cu violență. Odată cu aceasta și acuzațiile adresate lui Smith.

Încercarea nereușită de a o interna din nou, teama de a nu fi demascat de soție, l-au determinat pe Smith să abandoneze totul. După ce o adusese acasă, a ieșit din nou în oraș, și-a lichidat contul la bancă și a plecat în Irlanda.

Dispariția sa, în primele zile, nu a trezit nici o bănuială la serviciu. La scurt timp, însă, Conny a primit un telefon prin care i se cerea vești despre soțul său. Ea s-a plîns că acesta și-a părăsit căminul și a rămas, bolnavă, fără mijloace de existență. A fost sesizat Scotland Yard-ul. Părea o afacere banală : un soț agasat de femeia sa, aproape nebună, plecase în lumea largă.

La cîteva zile, un detectiv o interogă mai amănunțit pe Conny :

— Am vrea să știm dacă nu au existat unele lucruri care vă supără în comportarea soțului dumneavoastră și care poate ar fi bine să ni le semnalați. Răspunsul nu se lăsă mult așteptat.

— Desigur, răspunse Conny, însă este o chestiune foarte gravă.

După ce primi asigurările că situația va fi examinată cu înțelegere, ea a declarat :

— Soțul meu este un tîlhar ! El a sustras importante materiale de la firma la care lucra, pentru a le vinde.

Povestirea lui Conny era incoerentă și de necrezut. Ea amesteca datele și locurile și, pe moment, datorită amneziei, dădea impresia că nu știe ce spune. Detectivul a comunicat superiorilor săi cele aflate. S-a hotărît să se treacă la verificări. Rezultatul acestora nu a întîrziat să releve faptul, de necrezut, că Conny avea perfectă dreptate. Poli-

ția a transmis semnalmentele suspectului la aeroporturi, gări, localuri și hoteluri. În acest timp, Smith, deprimat și abrutizat de alcool, își petrecea vremea prin baruri și localuri de noapte. A fost identificat și reținut după puține zile de la dispariția sa. Nu a încercat să nege și a declarat totul. Reconstituirea a permis să se stabilească gravitatea prejudiciilor aduse companiei.

Conny a fost internată pentru restul zilelor într-un azil psihiatric, fără speranțe de a mai fi recuperată vreodată, iar Smith a primit ani grei de închisoare.

OPERAȚIUNEA „TOPAZE"

Primul șef al Serviciului Federal de Informații din R. F. Germania a fost Reinhard Gehlen. În armata nazistă a avut gradul de general-locotenent și conducea organizația militară germană de spionaj intitulată „Armate Străine Est". După război s-a predat americanilor, oferindu-le serviciile și vasta sa experiență în domeniul spionajului.

Lucrînd, la început, sub controlul și îndrumarea directă a noilor patroni, iar apoi independent, dar totuși în strînsă colaborare, Serviciul Federal de Informații și-a întins cu repeziciune sfera de activitate nu numai în interiorul țării, ci și în exterior, în Europa, în țările socialiste și chiar pe alte continente.

Implicat direct în acțiuni de spionaj și activitate subversivă — cu precădere îndreptată împotriva Republicii Democrate Germane —, B.N.D-ul, „Organizația Gehlen", cum i se mai spunea, nu a întîrziat să-și facă simțită prezența și în zonele geografice mai îndepărtate.

Pe la mijlocul anilor '50, cînd britanicii au fost nevoiți să părăsească Egiptul, Statele Unite au încercat să-și extindă sfera de influență în această zonă. Dar, după criza internațională intervenită în urma naționalizării de către Egipt a Canalului Suez, relațiile dintre guvernul de la Cairo și Washington s-au deteriorat rapid.

Profitînd de situație, din proprie inițiativă, sau mai curînd dirijat, Gehlen a manifestat un interes deosebit față de Orientul Apropiat. La dispoziția sa au fost instalate mai multe „antene" de spionaj în capitalele unor state

arabe. Regele Saud a primit sprijinul „Organizației Gehlen" ; instructorii și specialiștii lui Gehlen, fiind dotați cu aparatură modernă de radiocomunicații și codificarea mesajelor, i-au „inițiat" în activitatea de spionaj pe cei aflați în serviciul secret al regelui Saud.

Deși nutrea sentimente ostile regimului politic condus de Gamal Abdel Nasser, Gehlen și-a exprimat dorința de colaborare cu lumea arabă și, în principal, cu Egiptul, pe care-l considera „exponentul cel mai reprezentativ al acesteia". Măgulirea pe care o afișa nu era întîmplătoare ; nu te puteai aștepta ca un om rece și calculat cum era șeful B.N.D.-ului să procedeze în alt mod. De altfel, el întreținea relații asemănătoare și cu statul Israel.

Gehlen a trimis la Cairo pe unul dintre tinerii săi subalterni, ofițerul Gerhard Bauch. Orientarea sa către Bauch avea o anume rațiune : Bauch era fiul adoptiv al lui Worgitzky, pe atunci vicepreședinte al B.N.D.-ului. Pentru a-și pune în evidență și mai mult simpatia sa, la plecare i-a dăruit o tavă de argint foarte frumos cizelată, pe care puseso să se graveze cuvintele biblice : „Fii înțelept ca un șarpe și nevinovat ca un porumbel". De fapt, Gehlen moștenise de la predecesorul său, amiralul Canaris, pasiunea pentru simboluri și enigmistică. Se știe că fostul șef al Abwehr-ului avea pe biroul său un mic presse-papier din bronz, ornamentat cu trei maimuțe : una ținea mîna la ureche, ascultînd concentrată, a doua privea o țintă în depărtare, iar a treia își acoperea gura. Grupul miniatural exprima succint deviza serviciului secret : „Să asculți, să observi, să taci".

Gerhard Bauch a ajuns la Cairo folosindu-se de „acoperămîntul" ce i-l conferea reprezentanța firmei vest-germane „Quandt". Rezident al B.N.D.-ului, el avea sarcina să consolideze legăturile între Serviciul Federal de Informații și serviciul respectiv egiptean. Dar nu numai la aceasta se rezuma misiunea lui. Bauch trebuia să obțină autorizația construirii pe teritoriul egiptean a unei puternice stații de radio, destinată captării emisiunilor din zonă. Antena B.N.D.-ului din Cairo servea, totodată, și ca

placă turnantă ce făcea legătura cu rezidențele din Africa centrală.

După instalarea lui Bauch, Gehlen a făcut o a doua mutare pe tabla de șah. dar greșită, după cum avea s-o dovedească ulterior cursul evenimentelor. El a participat la organizarea a ceea ce s-a numit operațiunea „Topaze" și care consta în introducerea unui agent secret israelian, adică al Mossad-ului, în Egipt, prin intermediul B.N.D.-ului.

Șefii Mossad-ului au imaginat o lovitură specifică jocului de biliard. Prin intermediul mentorilor lor de la C.I.A., aceștia au solicitat caloborarea serviciului lui Gehlen în privința strecurării unui spion la Cairo. Drumul sinuos era dictat de cursul evenimentelor ce au urmat după răpirea lui Adolf Eichmann de către agenții israelieni. Primul ministru, Ben Gurion, a cerut cu toată energia ca Mossad-ul să folosească în activitatea sa metode „mai legale". În ce consta această „legalitate" era o chestiune de interpretare a celor ce primeau ordinele spre executare.

În 1959, Mossad-ul a primit dispoziție să introducă un agent în Egipt și, în acest scop, trebuia să colaboreze cu Serviciul Federal de Informații. La rîndul său, Gehlen nu a stat mult pe gînduri. Își dădea seama că se acționează cu știrea și mai ales cu consimțămîntul unor cercuri de peste Ocean. Și-a dat imediat aprobarea, dar a pus două condiții, dictate mai mult din considerente profesionale : prima consta în a selecționa personal pe agent dintr-o listă de candidați pe care israelienii urmau să i-o prezinte : a doua se referea la pregătirea agentului. Ea urma să se efectueze de B.N.D. și trebuia să fie considerată terminată cînd agentul dovedea că-și însușise cunoștințele necesare îndeplinirii misiunii încredințate.

Lista era destul de lungă și Mossad-ul s-a dovedit și cu acest prilej că dispune de resurse nebănuite. Alegerea lui Gehlen s-a oprit asupra maiorului din armata israeliană, Ze'ev Lotz. Acesta se născuse în anul 1921, fiu al unui german „arian" și al unei mame evreice. După venirea la putere a lui Hitler, femeia, de teama persecuției, și-o convins soțul să emigreze și, în 1933, au ajuns la

Tel Aviv. Pînă la vîrsta de 13 ani, viitorul agent a urmat școala în Germania, deci a avut timp să cunoască limba și obiceiurile acestei țări, ca un cetățean german. Și fizicul îl avantaja sub aspectul identificării sale ; acum era un bărbat voinic, cu părul blond. În afara fizicului său, care a contat în alegerea făcută de Gehlen, acesta, consultîndu-i fișa, a putut să afle unele amănunte deosebit de prețioase. În timpul celui de-al doilea război mondial, Lotz luptase în rîndurile Legiunii britanice din Palestina, sub comanda maiorului Aubrey Ebban (ulterior ministru de externe al statului Israel). După cîtva timp, Lotz s-a transferat în cadrul trupelor britanice ce fuseseră cantonate patru ani în Egipt. În acest timp învățase la perfecție limba arabă. Cînd a luat naștere statul Israel, Lotz a solicitat primirea în armata nou înființată. Datorită aptitudinilor sale, în 1956 a devenit ofițer de informații. Activitatea pe care o îndeplinea acum l-a pus în situația să viziteze în repetate rînduri R. F. Germania.

Transferat la serviciul lui Gehlen, specialiștii B.N.D.-ului i-au „confecționat" lui Lotz o legendă. Ofițerul israelian a urmat apoi o pregătire intensivă într-o unitate specială, depunînd un zel neobișnuit în însușirea materiilor predate. Era un călăreț excelent și dispunea de o condiție fizică deosebită. Cînd pregătirea s-a terminat, Lotz a primit și un nou nume : acum se numea Wolfgang Lotz.

Peste cîteva zile a apărut în Berlinul occidental. S-a prezentat la un post de poliție din apropiere de Brandemburg Toor, dîndu-se drept unul care fugise din Republica Democrată Germană. A urmat apoi filiera străbătută de toți transfugii : mai întîi lagărul de triere vest-german de la Marienfeld și, în final, Münchenul. De aici a fost scos și găzduit într-o vilă din cartierul Schwabing, folosită de B.N.D. pentru scopuri conspirative.

Conform planului stabilit inițial și-au făcut din nou apariția agenții B.N.D-ului. Ei l-au pus să învețe noua sa biografie, înmînîndu-i și un set de documente care să dea greutate spuselor sale. Acum Lotz era un fost ofițer german care luptase în Libia ca locotenent al Diviziei a 15-a de tancuri din „Afrika Korps", de sub comanda generalului Rommel. Mai mult, ca să nu existe nici un dubiu, doi foști ofițeri din această divize, acum colaboratori ai

B.N.D.-ului, au fost însărcinați să relateze diferite întîmplări de pe vremea războiului, totul fiind înregistrat pe bandă de magnetofon. Lotz le-a ascultat de nenumărate ori, întipărindu-și în memorie toate detaliile, astfel ca să le poată reda la timpul și momentul potrivit în discuțiile sale, în eventualitatea că s-ar fi găsit în anturajul foștilor ofițeri germani aflați la Cairo.

Către sfîrșitul anului 1960, Lotz era pregătit pentru misiunea sa. Instructorii săi erau satisfăcuți de elevul lor și s-au declarat de acord că nu mai aveau ce să-l învețe. Mossad-ul a achitat nota de plată prezentată de B.N.D. și și-a reluat agentul sub directa diriguire.

În primăvara anului următor, Lotz a ajuns la Cairo. Aici s-a îndreptat spre colonia germană unde nu a întîmpinat nici o dificultate, fiind primit cu multă simpatie. La aceasta au contribuit și declarațiile agentului care, strecurate cu multă discreție, lăsau să se înțeleagă că datorită activității sale naziste, în timpul războiului fusese nevoit să se ascundă mulți ani „undeva". Relatarea era vagă și nimeni nu se gîndea să-i ceară amănunte mai ales cînd începea să-și debiteze cu prefăcută sinceritate peregrinările sale în „răsărit". Pentru acest compatriot de-al lor, fermecător și atent, germanii din colonie și-au sporit simpatia și respectul mai ales din momentul cînd au aflat că dispune de un cont substanțial la o bancă din Europa apuseană.

Pentru a-și consolida poziția și a cîștiga încrederea gazdelor sale, Lotz s-a înscris în clubul sportiv „Gezira". Clubul era frecventat numai de protipendada din Capitală, precum și de unii dintre străini, puțini la număr, pe care serviciul secret egiptean aprecia că merită acest lucru.

Într-una din seri, la un dineu, Lotz, a avut surpriza să-i fie prezentat unui fost ofițer superior din „Afrika Korps" : locotenent-colonelul Haase. Fără să-și piardă prezența de spirit, Lotz și-a debitat povestea cu atîta talent și convingere, încît fostul subaltern al lui Rommel l-a îmbrățișat, declarînd celor de față că-și amintește de el, fiind camarazi în luptele din Nordul Africii.

Un eveniment neașteptat avea să-l favorizeze în misiunea sa. În timp ce se afla la marginea pistei de hipism

a clubului, un cal și-a trîntit călărețul, fiind pe neașteptate cuprins de un acces de furie neobișnuită. Lotz, care era un călăreț excelent, a reușit să domolească acest „pur sînge" care l-a ascultat supus și, încălecîndu-l, a executat o serie de figuri de dresaj de înaltă clasă. Cei prezenți l-au aplaudat entuziasmați și i-au sugerat că ar fi bine să dea lecții de echitație. Lotz a găsit ideea excelentă și a cumpărat mai mulți cai de rasă, deschizîndu-și o școală de călărie lîngă depozitele militare de la Heliopolis. Curînd s-a dus vestea de măiestria profesorului german, încît nu mai putea face față solicitărilor. Șiret, însă, Lotz, i-a preferat pe aceia de pe urma cărora putea, eventual, avea un avantaj în munca sa informativă. Așa se face că printre elevii săi se numărau mulți ofițeri și cadre cu munci de răspundere din aparatul de stat egiptean.

Unii dintre cei care l-au vizitat acasă s-au arătat surprinși de numărul neobișnuit de mare de aparate de fotografiat și aparate de radio. Prevenitor și cu mult tact, Lotz le explica prietenilor săi că a doua pasiune, după călărie, este... fotografia. Cît privește aparatele de radio... îi servesc la captarea emisiunilor muzicale din patria sa. Era o explicație destul de lipsită de consistență.

În locuința sa, o frumoasă vilă situată în cartierul rezidențial al capitalei egiptene, Lotz își invita prietenii la petreceri. Mai mult, trimitea, din cînd în cînd, ofițerilor egipteni, cîte o ladă cu șampanie franțuzească. Gestul era apreciat în mod deosebit și nimănui nu-i trecea prin minte să pună la îndoială loialitatea „simpaticului neamț".

Un singur om s-a dovedit circumspect în privința sa și acesta era Bauch, rezidentul B.N.D-ului. El și-a dat seama că Lotz este spion, dar era intrigat că nu fusese pus la curent cu misiunea acestuia la Cairo, așa după cum era și normal. Mai mult, modul de comportare al lui Lotz putea oricînd atrage atenția Serviciului de contrainformații egiptean și, indirect, Bauch își vedea misiunea periclitată de un eventual eșec al acestuia. După îndelungi ezitări, Bauch a solicitat „Centralei de la Pullach" date în privința lui Lotz. Înștiințat de cererea lui Bauch, Gehlen a dat dispoziție să i se ascundă adevărul, trimițîndu-i-se un răspuns negativ. Rezidentul a mai așteptat un timp ca să vadă cum vor evolua lucrurile.

Încrezător în forţele sale, Lotz începuse să comită gafe tot mai mari. Disperat, Bauch a întocmit un raport detaliat pe care l-a înaintat neîntîrziat direct lui Gehlen, subliniind că activitatea lui Lotz venea în contradicţie flagrantă cu interesele B.N.D.-ului şi ale guvernului vest-german. Dar Gehlen, care urmărea anumite interese, s-a făcut că nu aude, lăsînd raportul fără răspuns.

Între timp, Lotz şi-a adus „soţia din ţară", o frumoasă tînără blondă ce răspundea la numele de Waltrude. Menajul modern al celor doi nu a tulburat cîtuşi de puţin şirul petrecerilor care se desfăşurau ca şi mai înainte, terminîndu-se în zori cu adevărate orgii.

Au trecut patru ani fără ca ceva să tulbure jocul spionului israelian. Mai mult, acesta îşi făcuse prieteni numeroşi printre membrii coloniei germane din Cairo. Chiar şi Gerhard Bauch se număra printre aceştia. Casa lui Lotz era frecventată şi de Alois Brunner, specialist, cu gradul de consilier al guvernului egiptean, şi de dr. Adolf Pilz, expert în proiectarea şi construcţia rachetelor. Atît Brunner cît şi Pilz erau doi foşti nazişti notorii, care în timpul celui de-al doilea război mondial, aflîndu-se în subordinea lui Eichmann, se dedaseră la numeroase atrocităţi împotriva populaţiei din teritoriile cotropite. Acum, fără să bănuiască ceva, îi făceau confidenţe lui Lotz, lăudîndu-se cu trecutul lor şi, mai mult, manifestîndu-şi ura pe care o nutreau faţă de „popoarele înapoiate". Lotz s-a stăpînit o vreme, dar curînd nervii au început să-i cedeze. Între timp, s-au adăugat şi alte evenimente care l-au împins la înfăptuirea unor acte nesăbuite.

După cum s-a arătat, spionul îşi formase un cerc de prieteni egipteni cu funcţii înalte care discutau în prezenţa sa fără să aibă reţineri în ceea ce priveşte unele probleme cu caracter secret, atît economic, cît şi militar. Astfel, Lotz a reuşit să afle detalii privitor la unele obiective construite de armata egipteană pe malul Nilului. Informaţiile au parvenit prompt la Tel Aviv şi au provocat o vie discuţie ce a degenerat într-o dispută între şeful Mossad-ului, Isser Harel, şi primul ministru, David Ben Gurion. Harel şi colaboratorii săi apropiaţi erau partizanii ideii că toţi aceia care îi sprijină pe egipteni — era vorba de specialiştii vest-

germani — trebuie să fie consideraţi un caz „special", ca şi Eichmann.

Obiectivele militare egiptene au început să constituie motive de îngrijorare pentru Mossad şi s-a pus chiar problema împiedicării cu orice chip a terminării construcţiilor în cauză. Ben Gurion, ca om de stat şi politician, însă, avea o viziune mai largă asupra evoluţiei relaţiilor politice internaţionale şi i-a dat dispoziţie expresă lui Isser Harel să nu întreprindă nici o acţiune directă. În semn de protest, Harel şi-a dat demisia.

După plecarea acestuia de la conducerea serviciilor secrete israeliene, au mai rămas totuşi numeroşi membri ai Mossad-ului cu funcţii înalte care nu împărtăşeau vederile primului ministru Ben Gurion. Profitînd de această situaţie confuză ce se resimţea şi în ordinele date agenţilor ce acţionau în exterior, Lotz a decis să ia el în mînă „frînele misiunii" ce o întreprindea la Cairo, fără să aştepte ordinele organului superior. Apelînd la cunoştinţele căpătate cu prilejul pregătirii sale ca agent secret, Lotz a confecţionat cîteva pachete cu explozibil pe care le-a trimis unor specialişti germani ce lucrau la obiectivele militare egiptene.

La 13 septembrie 1964, Brunner a primit la locuinţa sa un pachet pe care, încercînd să-l deschidă, a provocat o explozie puternică şi a murit pe loc. Cîteva zile mai tîrziu, un pachet similar a sosit prin poştă şi la adresa unde locuia dr. Pilz, specialistul în rachete. Acesta, în acel moment, nu era acasă şi pachetul a fost desfăcut de secretara sa. Explozia a fost violentă, iar tînăra femeia şi-a pierdut vederea. Dîndu-şi seama că este vorba de atentate îndreptate împotriva coloniei germane, poliţia egipteană a întreprins o serie de măsuri întărind supravegherea. Deşi Lotz nu era cîtuşi de puţin bănuit, totuşi, ca o măsură de rutină şi casa lui a fost percheziţionată pentru descoperirea unor eventuale bombe ce i-ar fi fost puse.

Cînd poliţiştii au pătruns în vila lui Lotz de la Heliopolis — el era plecat — nu mică le-a fost mirarea agenţilor egipteni să descopere acolo o bogată colecţie de mijloace tehnice utilizate numai de spioni : trei aparate puternice

de emisie, coduri, aparate de fotografiat cu teleobiective, microfilme, caiete cu notiţe cifrate, cerneală simpatică şi multe alte materiale speciale.

Lotz, care nu bănuia nimic, s-a întors liniştit acasă în dimineaţa zilei de 22 februarie 1965. El a fost arestat pe loc de agenţii ce rămăseseră să-i supravegheze locuinţa. Bănuind că este vorba de o conspiraţie în stil mare, Serviciul de contrainformaţii egiptean a dispus arestarea şi a altor membri ai coloniei germane, în primul rînd a prietenilor lui Lotz. De asemenea, a fost arestat şi Gerhard Bauch, în ciuda faptului că se afla în relaţii de colaborare cu Serviciul secret egiptean, precum şi pe Franz Kiesow, reprezentantul întreprinderii aeronautice vest-germane „Messerschmidt".

Lotz a fost supus unor lungi şi repetate interogatorii cu care prilej a recunoscut, pînă la urmă, că era agent secret israelian, dar a susţinut cu îndîrjire că este german. Mai mult, a pretins că a fost recrutat prin şantaj de către Mossad pe cînd se afla în Austria. Această atitudine inspirată i-a salvat, probabil, viaţa. El a reuşit să arunce toată vina Bauch, rezidentul lui B.N.D., despre care se ştia cine este dar care, în realitate, după cum am mai menţionat, nu era la curent cu rolul lui Lotz şi nici nu era amestecat în activitatea subversivă a acestuia.

Lotz şi soţia sa au fost judecaţi şi condamnaţi la 25 ani închisoare. Nu au stat însă mult timp îndărătul gratiilor şi au fost schimbaţi, după războiul arabo-israelian din 1967, contra unui număr de ofiţeri superiori egipteni căzuţi prizonieri. În prezent trăieşte în Israel şi a scris o carte în care descrie activitatea pe care a depus-o la Cairo.

Bauch, care deşi nu era direct amestecat în acest proces, urma să apară în boxa acuzaţilor. Au fost făcute intervenţii diplomatice energice, iar Worgitzky a făcut trei călătorii la Cairo pentru a pleda personal ca fiul său să nu apară la proces alături de Lotz. La 17 martie 1963, Bauch a fost eliberat şi expulzat din Egipt. Îndată ce a ajuns în R. F. Germania şi-a prezentat demisia din B.N.D. Worgitzky nu şi-a revenit niciodată din şocul ce i-a fost

cauzat de manevrele lui Gehlen efectuate împotriva sa. Dîndu-şi seama de scandalul ce l-ar fi putut declanşa Worgitzky, Gahlen i-a luat-o înainte şi a răspîndit zvonul că lichidarea „bazei" de la Cairo s-a datorat din vina acestuia. Mai mult, a dat dispoziţie să fie scos din toate funcţiile administrative ce le avea la Pullach. După cîteva luni, Worgitzky a suferit un infarct şi nu a mai putut să-şi reia serviciul. La 13 decembrie 1969, fostul vicepreşedinte al B.N.D.-ului a decedat.

VITRINA TIPOGRAFULUI

New York. Într-o seară, pe la sfîrşitul lunii martie, doi trecători — dintre care unul deosebit de elegant îmbrăcat — s-au oprit în faţa vitrinei unei mici tipografii din Chruch-Street. Fără grabă au început să examineze cu atenţie articolele expuse în vitrină. Proprietarul tipografiei, un om trecut de prima tinereţe, tocmai schimba unele imprimate prăfuite, încercînd să aşeze modelele de cărţi de vizită, toate tipărite cu diferite litere, culori şi chenare migălos lucrate. Era atît de adîncit în ocupaţia sa, incît nu observă pe cei doi trecători care-i păşiseră pragul.

— Bună seara ! Dacă nu vă deranjăm, aş dori să ştiu dacă schimbaţi des vitrina ? întrebă bărbatul elegant îmbrăcat, în timp ce însoţitorul său, un japonez, păstra o ţinută reţinută.

Tipograful ridică surprins capul şi, timp de cîteva clipe, privi spre cei doi, neînţelegînd sensul întrebării. Apoi răspunse :

— În general, o schimb la două săptămîni. Omul nu se opreşte în faţa unei vitrine învechite. Asta înseamnă că nu-l interesează şi nici nu intră să comande ceva.

— Daţi-mi voie să mă recomand, spuse ceremonios vizitatorul ; şi imediat scoase cu gesturi studiate un portofel, din piele de crocodil, din care extrase o bucăţică de carton extra fin, pe care scria :

DANIEL ROPS
— bancher —

Tipograful îşi privi cu respect interlocutorul şi constată că înfăţişarea bancherului Rops corespundea pe deplin ideilor pe care şi le făcuse asupra clasei sociale căreia acesta îi aparţinea. Bancherul era un bărbat ce se apropia de 50 de ani, prezentabil, îmbrăcat elegant. La una din mîini un superb diamant trimitea o văpaie albă de lumină. Din întreaga sa ţinută se simţea omul obişnuit să dea dispoziţii şi să fie ascultat.

— Doresc să comand o hîrtie de scrisori cu firma mea — spuse Rops. Vei putea expune un model în galantar şi aceasta îţi va servi de reclamă. Banca mea are o solidă reputaţie...

— Mă bucură acest lucru. Tocmai am primit o hîrtie bună, parcă pregătită special pentru Dumneavoastră ! se grăbi să răspundă bucuros tipograful, încîntat de cîştigul ce-l întrezărea.

Bancherul îşi mută privirea spre însoţitorul său, japonezul, şi-l consultă din ochi. Acesta răspunse cu o uşoară înclinare a capului rămînînd mai departe tăcut. Tot timpul nu făcea altceva decît să se uite prin magazin.

Tipograful serviabil, cu o mişcare largă a mîinii, îşi pofti clienţii în partea rezervată încheierii afacerilor. Era un colţ al încăperii mobilat cu un birou şi două fotolii. Cu gesturi precipitate scoase dintr-un dulap un catalog cu caractere de litere şi-l întinse bancherului. Fapt straniu — avea să-şi amintească mai tîrziu tipograful — dar elegantul său client nu s-a uitat o clipă. Cel care l-a consultat a fost însoţitorul său. În timp ce clientul se aşeza cît mai comod în fotoliul din dreapta biroului, tovarăşul său începu să examineze grăbit literele. După ce parcurse întreg catalogul, îl luă încă odată de la capăt. Tipograful îl observă şi păru descumpănit. „Dacă oare nu-i plac literele mele ?“ Japonezul scoase un carneţel şi începu să-şi noteze ceva. Apoi puse clasorul pe birou. Tot timpul rămăsese în picioare. Bancherul spuse la un moment dat.

— Să zicem, pentru început, 300 de foi de hîrtie pentru corespondenţă. Iată şi adresa : Carrett Alee, 125.

Proprietarul tipografiei răsuflă uşurat şi declară că se va ocupa personal de execuţia comenzii, asigurîndu-şi clienţii că va fi o comandă executată ireproşabil.

— Dacă doriţi am să trimit comanda acasă ?

— Nu ! răspunse Rops, obişnuiesc seara să fac puţină plimbare şi am să mă abat din drum pe aici. Dacă nu vin eu, atunci vă rog să înmînaţi pachetul secretarului meu. El vă va achita şi onorariul.

Cînd sfîrşi, însoţitorul său, japonezul, schiţă un salut. Tipograful îşi însoţi clienţii pînă la intrare şi se despărţi salutîndu-i la rîndul său cu curtoazie.

„Ce ochi va face nevastă-mea cînd îi voi spune ce clienţi am avut astăzi", gîndi omul frecîndu-şi într-un gest mecanic mîinile pătate de cerneluri. Mai privi odată în urma celor doi care între timp traversară străduţa şi se pierdură în întuneric.

După patru zile, tot seara, apăru, pe neaşteptate, japonezul, secretarul bancherului. Tipograful era dezamăgit. „Înseamnă că nu voi mai primi şi alte comenzi", îşi spuse el. Spre surprinderea sa însă secretarul se declară foarte mulţumit de hîrtie şi tiparul executat de patronul tipografiei şi-l întrebă cînd intenţionează să-şi schimbe vitrina.

— Luni dimineaţa ; o fac cu regularitate la fiecare două săptămîni.

— Foarte bine. Te rog însă, să afişezi şi o coală din hîrtia aceasta de corespondenţă. Domnul bancher obişnuieşte să se plimbe seara şi, dacă din întîmplare trece pe aici, ar fi foarte încîntat să-şi vadă hîrtia în vitrină.

— Nu văd nici un inconvenient. Am să vă servesc, cu plăcere chiar acum !

Şi clientul răbdător aşteptă pînă ce tipograful, desfăcînd uşa vitrinei, înlocui o invitaţie la o aniversare, cu hîrtia de corespondenţă. Era exact în mijlocul celorlalte exponate.

Primi apoi banii şi înmînă pachetul japonezului.

— Bună seara. Sper să ne revedem curînd, mai adăugă clientul, în timp ce deschidea uşa.

A doua zi, pe la orele 11,00, se opri în faţa vitrinei un bărbat tînăr, modest îmbrăcat. Individul începu să examineze cu atenţie modelele din vitrină. Tipograful, crezînd că este un client, se apropie de uşă şi întrebă dacă nu doreşte să comande ceva.

— Nu, mulţumesc, eram doar în trecere şi m-am oprit să privesc lucrările îngrijite... ştiţi... mă pricep şi eu, lucrez în branşă...

Privitorul nu părea grăbit. A stat să studieze toate exponatele din vitrină pînă ce zări foaia de hîrtie a bancherului. O privi ceva mai cu luare aminte, lăsînd impresia că încearcă să-şi întipărească ceva în minte. După aceea schiţă un salut cu capul în direcţia proprietarului şi-şi văzu de drum.

După pauza de prînz, timp în care tipograful dăduse o fugă pînă acasă să servească masa, în faţa vitrinei se opriseră nu mai puţin de cinci trecători, la interval de cîteva minute fiecare. Nici unul nu intenţionaseră să cumpere, ci doar să privească vitrina.

— Nu ştiu ce să cred şefule, îi spuse un lucrător proprietarului, dar am avut senzaţia că sînt atraşi ca un magnet de hîrtia bancherului.

Trebuie să spunem că tipografia era plasată pe o stradă principală a oraşului, la parterul unui vechi imobil înghesuit între două blocuri moderne. Mii de oameni treceau pe lîngă prăvălioara tipografului, grăbindu-se spre centrul comercial al oraşului şi spre alte cartiere ce erau legate de reţeaua de metrou. În această forfotă, puteai întîlni oameni de toate categoriile care mergeau cu treburi în sus şi-n jos. Poate de aceea, stăpînului tipografiei nu i s-a părut ceva anormal ca, în decurs de cîteva ore, vitrina să fie remarcată de şase trecători. Evenimentul a fost uitat, cu atît mai mult cu cît nu s-a mai repetat.

După nouă zile a apărut bancherul, dar de astă dată dimineaţa. A coborît dintr-o maşină sport. La volan se afla o femeie tînără, extrem de frumoasă. Bancherul a păşit în magazin singur, însoţitoarea rămînînd în maşină.

— Am venit să comand niște cărți de vizită. Cele vechi sînt pe terminate.

Tipograful se grăbi să-i ofere spre consultare clasorul în care erau fixate și aranjate frumos diverse mostre. Bancherul își consultă carnețelul și apoi alese cu grijă un anumit fel de literă. Întrebă cît costă și fără să se tocmească achită pe loc suma cerută.

— Cînd va fi gata comanda ?

— Peste trei zile.

În cea de a patra zi, exact cu cinci minute înainte de închidere își făcu apariția secretarul bancherului. Privi cu atenție modelul și se declară mulțumit asupra calității. Ca și data trecută, ceru să vadă imediat expus un exemplar în centrul vitrinei.

Tipograful dori să scoată hîrtia de corespondență și în locul ei să așeze cartea de vizită. Clientul însă se opuse și solicită să fie așezate una lîngă cealaltă.

— Dar nu este estetic, știți...

— Tot ce este posibil, patronul are însă gusturi ciudate.

Tipograful nu mai zise nimic și-l lăsă pe japonez să-și așeze singur hîrtiile.

A doua zi, între orele 11,50—12,05, cinci indivizi, unul după altul, s-au oprit în fața vitrinei tipografiei. Patronul i-a privit cu atenție, dar despre nici unul dintre ei nu era în măsură să poată spune dacă îi mai văzuseră sau nu.

Cînd a deschis a doua zi prăvălia s-a pomenit din nou cu bancherul, tot singur. Părea grăbit și venise fără mașină. După cîteva fraze prin care încerca să-și exprime satisfacția pentru comenzile anterioare, solicită o nouă comandă : 200 bucăți de formulare contabile. De astă dată scoase din servietă modelul. Tipograful examină conținutul și-și dădu consimțămîntul.

— O singură problemă : fiind sărbătoare a doua zi, comanda va întîrzia. Dacă domnul bancher nu se supără...

— Nu, dar cel mult sîmbătă dimineața să fie gata !

Plăti, și de această dată înainte, salută și ieși în stradă, făcu cîțiva pași, cînd o mașină își încetini drumul și clientul se urcă. Tipograful mai apucă să zărească pe cel

aflat la volan, sau mai bine-zis, din ce lăsa să se vadă : o barbă mare, neagră şi o pereche de ochelari de soare cu oglindă reflectorizantă. „Ciudată companie are bancherul" gîndi el.

Sîmbătă dimineaţa, zi în care formularele contabile trebuiau să-şi ocupe locul în vitrină, bineînţeles dacă tipograful s-ar fi ţinut de cuvînt, prin faţa geamului se perindară mai mulţi trecători. Numai că nici unul nu s-a oprit ; din mers fiecare a verificat cu privirea conţinutul exponatelor şi şi-au văzut de drum mai departe.

După masă, patronul primi un telefon : bancherul îl anunţa că va veni după comandă secretarul său. Dar tipograful îi răspunse, cu jenă în glas, că nu reuşise să-i execute comanda promisă... Bancherul se arătă supărat de situaţie şi în cele din urmă spuse că-l va trimite pe secretar marţi la prînz.

Într-adevăr, marţi la 12 fix, apăru japonezul. Luă hîrtiile şi rugă pe tipograf să înlocuiască cartea de vizită cu formularul de contabilitate. Pe cînd acesta executa înlocuirea, secretarul bancherului adăugă :

— Este mai atractiv să schimbi vitrina cît mai des !

Tipograful făcu întocmai ceea ce îi ceruse clientul său şi, a doua zi, cu puţin înainte de prînz, cinci trecători se opriră în faţa vitrinei : doi erau oameni de culoare, un al treilea era alb, cu aspect de meridional şi doi păreau japonezi, în orice caz cu aspect asiatic. Toţi, dar absolut toţi, au studiat îndelung modelele expuse.

Acest pelerinaj ciudat îi treziră bănuieli tipografului. „Nu cumva interesul manifestat faţă de hîrtiile bancherului ascunde altceva ?" De altfel el avea destule griji : afacerile mergeau prost şi nu dorea să se gîndească la ceva neplăcut. În orice caz nu i-a trecut prin minte că vitrina devenise mijlocul de transmitere codificată a unor mesaje destinate unei vaste reţele de spionaj.

Dar cine era bancherul Rops ? Îşi făcuse apariţia în capitala ţării, în primele zile ale lunii februarie. Nu era singur : la hotelul „Ritz" ocupa împreună cu soţia, o frumoasă blondă, un apartament elegant, compus din trei

camere și un birou. Avea și un secretar, un fel de umbră tăcută, care nu-l părăsea o clipă. De fapt nu fusese văzut ieșind niciodată singur : era însoțit de frumoasa blondă, fie de misteriosul secretar japonez. Acesta avea un aspect ieșit cu totul din comun : părea o femeie travestită. Uscat, cu trăsături specifice, fiecare mișcare parcă era studiată și făcea impresia unui automat.

Primii care s-au sesizat de acest trio au fost oamenii de serviciu ai hotelului. De fapt, aceștia au început să vorbească intrigați fiind de faptul că servitorilor li se interzisese să facă curat în biroul bancherului. Aici nu avea acces decît soția și secretarul. Și curînd aveau să mai remarce încă ceva : niciodată cei trei nu părăseau în același timp hotelul : în permanență cineva rămînea în apartament. Cele remarcate au trezit în mintea cameristelor bănuieli pe care le împărtășiră fără întîrziere și altora, iar în cele din urmă și la... poliție !

„Bancherul", căci sub această poreclă era cunoscut și la hotel personajul nostru, a devenit repede o figură misterioasă și sumbră. Trio-ul suscita discuții aprinse și contradictorii. Așa se face că într-o seară, un băiat de serviciu, mai curios din fire, neavînd de lucru, s-a strecurat pe terasă și a privit înăuntrul camerei. Cei trei jucau cărți, japonezul fuma și avea picioarele așezate pe marginea mesei. Din întreaga sa atitudine se degaja un aer ca și cum el ar fi fost stăpînul. Cît privește soția bancherului, frumoasa blondă, era îmbrăcată sumar... și-i servea pe cei doi cu băuturi. Nimeni nu l-a crezut pe improvizatul detectiv, mai ales că se bucura de prostul renume de a exagera lucrurile.

La ciudățeniile locatarilor aveau să se mai adauge curînd și altele. De pildă, la mai puțin de două săptămîni de la venirea lor, poșta a început să aducă un mare număr de abonamente. Diverse reviste și ziare, dintre care multe cu caracter tehnic sau economic. La ce serveau ?

Într-o discuție cu funcționarul de la recepție, secretarul bancherului a lăsat să se înțeleagă că stăpînul său urmărește tranzacțiile, precum și diversele afaceri de bursă și

licitații. Explicația părea verosimilă și a mai calmat puțin spiritele, dar totuși nu pentru prea mult timp. Oamenii aveau să remarce că în coșurile de gunoi toate ziarele și revistele ajungeau cu paginile mutilate. Unele anunțuri și articole erau decupate. De operație se ocupa bancherul. Secretarul făcea naveta, în cursul dimineții, de trei, patru ori la recepție și ridica poșta. Bancherul se scula pe la 10—10,30. Micul dejun era adus pe o tavă ce o prelua secretarul. Frumoasa blondă nu servea decît un suc concentrat de fructe. După micul dejun, bancherul citea presa și decupa articolele și anunțurile. Pe noptiera sa se aflau întotdeauna un creion roșu, altul albastru și o pereche de foarfeci mari, remarcabile prin faptul că avea mînerele aurite.

Cei doi serveau prînzul la restaurantul hotelului. Cînd urcau în cameră, cobora secretarul. Acesta mînca la un restaurant japonez, situat ceva mai departe cu cîteva străduțe.

După orele șase seara, de cele mai multe ori, cei trei primeau numeroși vizitatori, dintre care unii erau asiatici. Aspectul acestora contrasta puternic cu eleganța hotelului. Oamenii de serviciu au dedus că bancherul și soția sa își primeau vizitatorii în birou. Au ajuns la această concluzie în mod foarte simplu : toate ferestrele apartamentului bancherului erau cu luminile stinse, în afară de cele ale biroului.

S-au scurs mai bine de două luni, timp în care bancherul rămăsese clientul micii tipografii. Atît el cît și secretarul său japonez, deveniseră figuri familiare, ce se perindau la fiecare zece zile prin biroul tipografului. De fiecare dată era vorba de o nouă comandă, dar la fel ca și înainte, și unul și celălalt, nu plecau pînă nu se asigurau că modelele tuturor lucrărilor pe care le solicitau erau expuse în vitrina tipografului. Și, la fel ca înainte, din cînd în cînd, în fața vitrinei se opreau trecători curioși.

Pe la sfîrșitul lunii iunie, bancherul îi comunică proprietarului tipografiei că se mută în sudul țării. În legătură cu această schimbare avea nevoie urgent de un set

de hîrtie de scrisori, de diverse formulare și de cărți de vizită. Dar acum, spre deosebire de trecut, își comandă toate imprimatele. După ce primi materialele și plătise o primă de urgență, bancherul dădu dispoziții ca noile modele de hîrtie să fie expuse la vedere în vitrină, în partea dreaptă și nu în centru, iar toate vechile modele să-i fie predate.

În realitate — și aceasta a fost cu mult mai tîrziu stabilit — bancherul nu a plecat din oraș : continua să locuiască la vechiul hotel, îndeletnicindu-se cu tăiatul presei.

Portarul de noapte a putut remarca că bancherul absentează uneori noaptea. Se întorcea în zori cu hainele boțite și pătate de noroi. Abia în anul următor, poliția a fost sesizată de întîlnirile misterioase ce aveau loc în diverse cartiere mărginașe ale Capitalei.

Timp de jumătate de an, bancherul Rops nu a mai dat prin tipografia din cartierul gării. Proprietarul a remarcat faptul, cu regret, și l-a pus pe seama mutării clientului său. Era logic să gîndească așa. Pe la începutul lui octombrie, bancherul a apărut din nou, motivîndu-și comanda printr-o nouă schimbare de adresă. Afacerile îl chemau în cealaltă extremă a țării, în regiunea muntoasă. Și, după cîteva zile, unii trecători, puteau admira în vitrina tipografiei modelele noilor cărți de vizită și hîrtie de corespondență ale bancherului Rops.

Primind comanda, tipograful își exprimă nedumerirea constatînd că bancherul își schimbase prenumele : din Adams în Jose. Acesta îi explică tipografului că de fapt avea... cele două nume, numai că acum intenționa să nu fie confundat cu altcineva. Omul nu înțelese prea bine despre ce este vorba și nici cu cine ar putea fi eventual confundat bogatul său client, punînd totul în seama excentricității acestuia. A mai remarcat ceva : bancherul venea acum de fiecare dată singur și nu folosea nici automobilul.

Manevrele clientului său sfîrși prin a trezi suspiciuni, în cele din urmă, și tipografului. De fapt el era acela care se putea mîndri cu un spirit de observație ieșit din comun. Dacă ar fi fost după el, ar fi făcut jocul „clientu-

lui" său cine ştie cît timp. Întîmplarea a fost cea care a avut rolul principal. Iată cum s-au petrecut lucrurile.

Bancherul nu avea ce face cu comenzile de hîrtie şi cărţile de vizită pe care le comanda tipografului. Pachetele fiind grele şi venind de cele mai multe ori fără automobil, pentru a dejuca o eventuală urmărire, îşi ridica materialele şi, la capătul străzii, se descotorosea de hîrtii, aruncîndu-le la o ladă de gunoi. Un om nevoiaş, care obişnuia să caute prin lăzile de gunoi în speranţa de a mai recupera cîte ceva, a găsit pachetele şi, desfăcîndu-le, a avut surpriza să constate conţinutul. Bănuind că au fost pierdute şi crezînd într-o recompensă, le-a adus tipografului. Acesta, la următoarea vizită, după plecarea bancherului, a pus pe un ucenic să-l urmărească. Băiatul a observat pe client cum, după ce s-a asigurat că nu este văzut de cineva, s-a debarasat de cele două pachete cu imprimate aruncîndu-le la lada de gunoi. Ucenicul a aşteptat să se îndepărteze clientul şi apoi a adus triumfător patronului pachetele intacte. Acum exista certitudinea că pe bancher nu-l interesau nicidecum tipăriturile. Aşa se explică şi seriile mici comandate. Tipograful nu a ezitat o clipă şi a anunţat organele de contrainformaţii. Mai întîi a fost interogat proprietarul atelierului. Acesta a arătat că Rops îi comandase cărţi de vizită ; cînd a revenit să-şi ia comanda se repeta întreaga procedură în tipografie pe care o cunoaştem. Agenţii cerură permisiunea posesorului unei case de vis-a-vis să folosească o cameră pentru supraveghere. Ei observă că diverşi trecători se opresc în faţa vitrinei în care, conform cererii bancherului, proprietarul expusese modele ale cărţilor de vizită, hîrtii de corespondenţă şi acte contabile.

De astă dată, agenţii serviciului de contrainformaţii au avut posibilitatea să-i urmărească pe toţi suspecţii. După cîteva luni de observaţii, în cursul cărora Rops mai comanda de cîteva ori hîrtie şi cărţi de vizită, alegînd de fiecare dată altă literă, era stabilit că aşezarea modelelor în vitrină, care se făcea după indicaţiile banche-

rului, servea drept cod al cărui principiu era probabil determinat dinainte. Sensul întregii maşinaţii consta în faptul că, atunci cînd spionul examina vitrina în care erau expuse modelele ultimelor comenzi ale bancherului, el afla, din aşezarea hîrtiei, a cărţii de vizită, precum şi din caracterul literelor, locul unde trebuie să se întîlnească cu informatorii locali pentru a face schimb de materiale şi a preda recompensa cuvenită. Se pare că zilele acestor întîlniri şi locurile unde aveau loc se stabileau dinainte. Litera aleasă de Rops arăta în ce loc anume va fi întîlnirea, fiecare cartier al oraşului cuprindea cîteva caroiaje pentru a uşura operaţia. Poziţia cărţilor de vizită faţă de foaia de hîrtie centrală indica spionilor încrucişarea de drumuri din cartierul respectiv, unde-l va aştepta agentul informator cu materialele şi cu informaţiile.

Nu se poate nega că modalitatea presupusului bancher de a se folosi de vitrina tipografului a avut un oarecare grad de subtilitate. Totuşi a mizat prea mult pe naivitatea omului, aceasta dintr-un spirit de orgoliu caracteristic „stăpînilor". Este adevărat că, pînă la un moment dat, Rops a reuşit ca, prin acest procedeu, să stabilească numeroase întîlniri între spioni. Locurile de întîlnire erau alese în aşa fel încît să fie cît mai puţin expuse unei urmăriri.

Agenţii contraspionajului au mai fost frapaţi de un lucru : oamenii care treceau prin faţa vitrinei tipografului erau, ca să spunem aşa, obişnuiţi, comuni şi făceau parte din păturile de jos ale populaţiei. De unde aveau ei informaţiile ? Nici unul dintre cei care se opreau prin faţa vitrinei nu se distingeau printr-o ţinută vestimentară deosebită.

Aceşti oameni neînsemnaţi la înfăţişare efectuau transmiterea informaţiilor căpătate de la „şefii spionajului", oameni care, tocmai pentru că erau „figuri mari" nu dispuneau de libertate în acţiuni şi deplasări aşa cum aveau posibilitatea s-o facă nişte indivizi pe care nu-i observa şi nu-i cunoştea nimeni.

Dar dacă în privința activității întregii organizații lucrurile nu erau încă lămurite, în schimb bancherul și ciudatul său secretar japonez ajunseseră în „obiectivul" contraspionajului. Agenții începură să supravegheze cu discreție noua adresă ce figura pe cărțile de vizită comandate tipografului. Era o locuință particulară situată la etajul doi al unui mic bloc. Parterul și primul etaj erau ocupate de o casă de mode. Patronul avusese de-a face cu poliția în următoarele împrejurări. O tînără în vîrstă de 23 de ani, manechină la această casă de mode, deosebit de atrăgătoare, devenise amanta unuia dintre funcționarii superiori ai Ministerului de Externe. În cele din urmă scandalul a izbucnit, funcționarul și-a pierdut postul, iar frumoasa prezentatoare a modei a încercat să se sinucidă.

De aceea, cînd în octombrie 1962, bancherul Rops a păşit pentru prima oară pragul apartamentului său de deasupra casei de mode, el a fost luat imediat sub observație de serviciul de contrainformații, deși încă nu se știa cine era. După „afacerea" amintită s-au aflat și alte lucruri importante despre Ben Argon, patronul stabilimentului și, ca atare, orice client sau vizitator al casei de mode prezenta un deosebit interes pentru poliție.

Ben Argon era socotit în cercurile cosmopolite ale aristocrației ca un arbitru al eleganței. La-curent cu ultimele noutăți în materie de modă, el furniza unei clientele avute, o gamă de rafinamente ale genului. Avînd agenți la Paris și în marile capitale europene, se bucura de renumele că era capabil să ofere, în mai puțin de trei zile, orice noutate apărută la mii de kilometri distanță. Cînd a avut loc scandalul cu funcționarul superior, poliția l-a ocolit, nederanjîndu-l. Nu pentru că ar fi avut protectori, ci pentru simplul motiv că dovezile erau prea subțiri și nu s-ar fi soldat cu nimic concret. Pus în gardă ar fi luat măsurile de acoperire.

Printre clienții care vizitau casa de mode — la parter se mai afla un salon de coafură, o frizerie și o saună —, din ziua în care s-a organizat observarea stabilimentului

s-au prezentat foarte mulţi străini. Unii dintre vizitatori soseau cu taxiul şi, după felul în care se purtau, agenţii care observau casa îşi dădură seama că ei veneau aici pentru prima dată. Aceştia întîrziau timp de mai multe ore, după care plecau fără pachete.

După un timp, agenţii primiseră sarcina de a urmări clienţii misterioşi. Unii dintre ei se îndreptau direct spre aeroport şi plecau spre alte metropole. Aflînd aceasta, agenţii au schimbat tactica : au încercat să obţină fotografia vizitatorilor cu ajutorul unui aparat fixat, sau dacă împrejurările o permiteau, folosind un teleobiectiv montat într-un automobil ce staţiona la colţul străzii. După ce developau pelicula, făceau mai multe copii şi, cu sprijinul autorităţilor consulare, se străduiau să identifice persoanele. Au apărut şi situaţii aparent incredibile : vizitatorii îşi schimbau înfăţişarea pe drum, iar documentele de identitate erau în perfectă regulă. Concluzia era evidentă : dispuneau de mai multe paşapoarte cu fotografii dinainte făcute.

Cine erau aceşti misterioşi „amatori" de modă? Enigma a fost dezlegată treptat : vizitatorii casei de mode s-au dovedit a fi agenţii unei mari puteri capitaliste din Orient. Dar patronul ? Colonelul Olcott, cunoscut pentru zelul cu care se „descurcase" într-un „război local" a fost generos răsplătit de şefii săi. Rănit de explozia unei mine, faţa i-a fost reconstituită de un chirurg estetician. Întîmplarea s-a dovedit folositoare. A căpătat o nouă identitate, iar pentru a nu trezi bănuieli, i-a fost „oferită" o soţie temporară.

Dosarul a început să se completeze : filă după filă, o serie de acţiuni de spionaj, aparent fără legătură, au constituit ochiurile unei plase ce se contura tot mai puternic. Prada o constituia informaţiile ce priveau o serie de noi tehnologii aerospaţiale şi livrările de arme (din stocurile strategice învechite) destinate unor ţări din lumea a treia.

Bancherul Rops nu mai folosea vitrina prăvălioarei de lîngă staţia de metrou pentru transmisiunile sale cifrate,

pentru simplul motiv că tipografia fusese închisă. Agenţii care îl urmăreau pe Rops nu cunoşteau secretul codului din vitrină şi faptul că bancherul vizita o tipografie aflată în pragul falimentului îi uimi foarte mult.

Epilog. Vineri, 17 mai, în zori, în apropierea ghişeului de înregistrarea bagajelor de pe aeroportul Capitalei, aştepta un bărbat. În jurul lui, mulţimea pasagerilor se îndrepta grăbită spre ieşirile deservite de liniile aeriene a zeci şi zeci de ţări. Bărbatul nu era altcineva decît maiorul Gordon, de la serviciul de contrainformaţii. Mulţi dintre subalternii echipei sale, dispuşi în jur, aveau ochii aţintiţi spre şeful lor pentru a-i ghici dispoziţiile.

Maiorul făcu un semn uşor, imperceptibil. Cei pe care îi aştepta, mai bine-zis care fuseseră semnalaţi că se îndreptau spre aeroport, intraseră în cîmpul său vizual. Şapte japonezi, îmbrăcaţi fără ostentaţie, dar totuşi după ultima modă. Nimic din înfăţişarea lor nu atrăgea atenţie. Se pregăteau să se îmbarce pentru un zbor al lui „Pakistan International Airways". Unul dintre călători avea totuşi, la o examinare mai atentă, ceva straniu. Era susţinut de către doi dintre „prietenii" săi, iar în ciuda căldurii, purta un pardesiu gros ; ochii îi avea acoperiţi de o pereche de ochelari. Totuşi, maiorul îl identifică imediat : era vorba de „bancherul" Rops. În timp ce ofiţerul l-a acostat cu fermitate pe bolnav, japonezii ce-l însoţeau au sărit ca arşi, protestînd vehement. Imediat agenţii serviciului de contraspionaj s-au apropiat de grup şi fără a se lăsa intimidaţi, l-au condus cu forţa pe Rops în sala poliţiei aeroportului.

Chemat un medic, după un consult rapid, a afirmat imediat : „Acest om este drogat. A suferit probabil un tratament analog celor ce se aplică nebunilor agitaţi şi care are ca efect, printre altele, scăderea temperaturii corpului. Aşa se explică faptul că a fost gros îmbrăcat. Nu va fi în măsură să răspundă la întrebări mai devreme de mîine".

Între timp, japonezii făceau gălăgie la ușa sălii ; unul se îndreptase spre un ghișeu ce avea un telefon. Scoase o bancnotă pe care o întinse funcționarei cerînd permisiunea să telefoneze. Fu interpelat de un polițist :

— Domnișoara nu are voie să permită folosirea telefonului în afara problemelor de serviciu !

Cu toate acestea, ambasada fusese alertată și o importantă delegație se prezentă la autorități pentru a protesta împotriva reținerii presupusului bancher, care de fapt nu era japonez.

Dar „bancherul" Rops, pe numele său adevărat Alan Kraig, a trebuit să răspundă de activitatea dusă împotriva propriei sale țări în calitate de agent al unei puteri străine.

COLECȚIONARUL DE PIPE

După cum se cunoaște, industria japoneză s-a afirmat pe piața mondială în primii ani ai deceniului șaptezeci, mai precis prin 1972—1973 în domeniul tehnicii de vîrf (calculatoarelor de tot felul, magnetofoanelor, aparatelor de radio și televiziune, aparaturii foto, ceasornicelor). După zece ani, domina piața internațională prin calitate, robustețe, fiabilitate și, mai ales, prin prețuri ce sfidau orice concurență. Rezultatul : nenumărate firme vest-europene și nord-americane, dintre care unele cu tradiție, au fost nevoite să-și închidă porțile.

În producția de ceasuri, fabricanții japonezi au început cu asaltul împotriva industriei elvețiene. Cu două decenii în urmă, puteau fi văzuți nenumărați „turiști" japonezi care fotografiau de zor exponatele aflate în tîrgurile și vitrinele magazinelor din Elveția. Cînd industriașii autohtoni și-au dat seama de scopul urmărit de acești „turiști", au interzis accesul lor cu aparate foto. „Replierea" spionilor japonezi a fost de scurtă durată : aceștia puteau fi zăriți stînd ore întregi în fața vitrinelor după care se retrăgeau într-un colț și reconstituiau pe hîrtie obiectul admirat.

Serviciul de contraspionaj s-a dovedit neputincios față de „agresiunea desenatorilor", un adevărat spionaj total. Rezultatul îl cunoaștem. Ceasurile japoneze sfidează orice concurență și sînt preferate, fiind adevărate bijuterii în materie de artă și tehnică, și vîndute la prețuri mai mici decît cele de pe piața mondială.

Procedeele folosite de spionajul japonez se remarcă prin originalitate şi inventivitate, fiind total noi faţă de cele tradiţionale. Şi prin aceasta se explică succesele înregistrate de unele ramuri industriale din Japonia.

Datorită particularităţilor trăsăturilor fizice, prezenţa spionilor japonezi în Europa este uşor depistată. Acest lucru nu i-a determinat însă să renunţe la activităţi de acest gen. Dimpotrivă, au înregistrat, după cum s-a arătat, succese nebănuite. Au acţionat prin intermediari, care, adeseori nu bănuiau că sînt folosiţi în acest joc periculos. Iată unul din procedeele folosite.

La o instituţie centrală, conducerea a primit vizita unei doamne în vîrstă. S-a legitimat şi a declarat că este funcţionară (în tinereţe absolvise o facultate de limbi străine) la o reprezentanţă japoneză. Ea a explicat că patronii săi intenţionează să extindă relaţiile comerciale cu ţara respectivă şi că sînt deschişi la operaţiuni de compensaţie (care sînt foarte avantajoase). Pentru ca firma unde lucrează — spunea ea — să-şi poată face o idee de posibilităţile ce există pentru desfacerea mărfurilor pe piaţă, directorul instituţiei vizitate era rugat să răspundă la întrebările unui formular. Şi a scos din geantă cinci pagini. Nu mică a fost surprinderea cînd s-a constatat că 90 la sută din întrebări se refereau la probleme banale, la care se putea răspunde fără nici un efort. În schimb, diseminate printre acestea, se aflau unele întrebări ce intrau vădit în sfera secretelor economice de interes naţional. Cel care ar fi completat formularul ar fi divulgat secrete de serviciu şi chiar de stat.

Onorabila doamnă, după cum s-a aflat mai tîrziu, nici nu ştia de rolul pe care îl juca. Fiind autohtonă, cu relaţii şi colegi ajunşi în funcţii importante de conducere, uza de toate aceste mijloace pentru a pătrunde în cele mai diferite locuri, alimentîndu-şi patronii japonezi cu prada ce le pica uşor în schimbul unei compensaţii. Iar ei aşteptau liniştiţi într-un apartament elegant. Cu puţină ingeniozitate au reuşit să evite atragerea atenţiei asupra lor, inter-

punînd o localnică, care nu stîrnea bănuieli și avea acces pretutindeni, știind să se descurce.

În cartierul de vile din Geneva, locuia familia Mac Haebler, care avea pe una din străzile principale un magazin de antichități. Soția lui, o femeie frumoasă și inteligentă se ocupa și ea de afacerile magazinului. Domnul Haebler primea numeroase oferte de la agenții și firme din întreaga Europă și Extremul Orient și, drept urmare, corespondența sa de afaceri era destul de numeroasă. În magazinul său aranjat cu gust (aici se vedea „ochiul și mîna" doamnei Haebler) intrau fel de fel de oameni : amatori de artă, specialiști în antichități, funcționari ai ambasadelor, în general oameni care doreau să-și aranjeze un interior cît mai plăcut. Afacerile mergeau destul de bine, mai ales că Elveția fusese țara europeană cel mai puțin afectată de cel de-al doilea război mondial, ca și Suedia, de altfel.

Într-una din zile, poșta i-a lăsat în cutia din stînga ușii magazinului, o scrisoare care, deși nu-i era adresată, a ajuns totuși la magazinul său. Era adresată : Domnului Constantin Hariakis, 7, Odos Valsoritou, Athena, Grece. Expeditor : Domnul Max Haebler, 18, rue de Lausanne, Geneva, Swiss.

Deci Haebler a primit propria lui scrisoare pe care n-o scrisese și n-o expediase niciodată. Și totuși pe plic era adresa și numele său. Nu-și putea explica acest lucru. Nici adresa, nici numele lui Constantin Hariakis nu-i spuneau nimic, nu-l cunoștea, iar la Atena, deși avea cîțiva cunoscuți, nu-și amintea de acest nume și nici ceva asemănător. Pe timbrele scrisorii a descifrat ștampila poștei din Geneva, datată cu 20 de zile în urmă. Scrisoarea fusese, deci, expediată din acest oraș. Pe plic, cu un scris lăbărțat, poștașul scrisese : adresantul mutat la o adresă necunoscută (era scris în limba greacă, iar traducerea i-a făcut-o un client, grec de origine stabilit la Geneva).

Haebler, a deschis plicul, nu fără emoție.

Stimate domnule Hariakis,

A trecut foarte mult timp de cînd nu ne-am mai văzut şi nici veşti nu am avut unul despre celălalt. Am avut o perioadă foarte grea. Soţia mea — ştii că m-am recăsătorit — a avut un ghinion extraordinar. Şi-a fracturat mîna dreaptă şi nu poate să-mi fie de folos în magazin pentru o bună perioadă de timp. M-ai rugat să-ţi scriu despre colecţia mea. Am plăcerea să-ţi comunic că am reuşit să achiziţionez noi piese de mare valoare. Se pare că, dacă data nu este eronată, vor fi răsturnate multe teorii în ceea ce priveşte obiceiul fumatului în Europa şi în Orientul Apropiat.

Un client, care s-a întors dintr-un voiaj din Extremul Orient, mi-a adus o duzină de pipe frumos executate din porţelan şi spumă de mare. Sînt admirabile ! Era să uit : am mai achiziţionat — preţul nu ţi-l spun căci te sperie, vă ştiu eu cum sînteţi voi grecii — patru pipe din lemn de teack. Nu am reuşit să le stabilesc cu precizie destinaţia. Este vorba de artă neagră şi se pare că erau folosite în scopuri magice.

Aştept veşti despre afacerile tale. Ce mai face drăgălaşa ta soţie ? Cred că ar încînta-o mult un sejur în Alpi. Am păstrat pentru tine cîteva sticle cu vin bun, ştiu că îţi place foarte mult. Cînd veţi veni la noi am să-ţi fac o specialitate chinezească. Ce să-ţi mai spun : mi-am schimbat maşina. Am acum un Volkswagen argintiu, metalizat, cu schimbător de viteză automat.

Transmite din partea mea respectuoase sărutări de mîini soţiei tale. Regret că nu am putut veni la Tîrgul anual de la Salonic.

Al dumneavoastră,
MAX HAEBLER

P.S. Soţia mea a vrut să facă un voiaj la Damasc şi atunci ar fi trecut şi pe la voi, dar a fost nevoită să-l contramandeze în ultimul moment. Luase chiar şi biletele. Cînd ne vom vedea, îţi voi relata pe larg. M.H.

Scrisoarea l-a descumpănit complet pe Haebler. Cele cuprinse în ea corespundeau, în mare parte, realităţii.

Soţia lui îşi fracturase, într-adevăr, mîna, dar nu dreapta, ci stînga. Dar la data cînd scrisoarea a fost pusă la poştă din Geneva el se afla plecat din localitate la Hamburg, pentru a se îngriji de transbordarea unor antichităţi venite din Norvegia.

Negustorul de antichităţi, om liniştit, care iubea viaţa tihnită şi îşi adora soţia şi colecţia sa de pipe nu se gîndea că picase, pe neaşteptate, în vîltoarea unei afaceri senzaţionale de spionaj ce viza producţia Elveţiei într-unul din domeniile sale cele mai importante : industria de ceasuri.

Curios din fire dorea să afle ceva mai mult şi, de aceea, s-a dus la Direcţia poştei pentru a cere unele explicaţii. Dar, directorul poştei nu a putut să-i spună nimic deosebit. Şi atunci s-a adresat, Poliţiei Centrale din Geneva. Cei de aici şi-au dat seama că scrisoarea a fost scrisă de o persoană care se prefăcea că nu ştie bine limba franceză. Conţinutul avea multe greşeli şi se folosea topica caracteristică asiaticilor ; autorul scrisorii cunoştea, în amănunţime, tot ce se referă la colecţii de pipe ; mesajul conţine o serie de comunicări secrete.

Acestea erau primele concluzii, dar insuficiente. Specialiştii au folosit toate metodele şi aparatele ce le stăteau la dispoziţie. Au folosit grilele şi computerul. Rezultatele se lăsau aşteptate. La un moment dat, cineva a avut ideea să se apeleze la scrierea japoneză. Astfel a reieşit că textul se referea la construcţia ceasornicelor şi autorul scrisorii anunţa trimiterea a cinci noi modele realizate de firmele elveţiene pe adresa unui intermediar din Grecia.

S-a trecut la acţiune. Cu acest caz a fost însărcinat agentul Paul Ambroise. El a plecat de la supoziţia că scrisoarea, conţinînd un mesaj secret, va trebui să facă investigaţii printre oamenii competenţi în comerţul cu pipe vechi şi obiecte de antichităţi ; expeditorul sau destinatarul trebuie să aibă, fie şi accidental, legătură cu adevăratul Haebler din Geneva sau cu Constantin Hariakis din Atena. Era limpede că destinatarul din Grecia se mutase, după toate probabilităţile, şi nu i se cunoştea actuala adresă.

Într-o zi, dimineața, agentul Ambroise a intrat în magazinul domnului Haebler. Era trecut de ora zece. La acea oră erau puțini clienți ; agentul s-a uitat la exponate, s-a familiarizat cu particularitățile colecționarilor de pipe, a ascultat din nou relatările lui Haebler în legătură cu faptul surprinzător că un necunoscut a putut scrie în numele său pe aceeași hîrtie folosită de el în corespondența cu clienții, și mai ales că necunoscutul cunoștea atîtea amănunte din viața sa particulară. Despre aceste probleme ar fi putut fi informat numai cineva care ar fi fost în relații de amiciție cu domnul Haebler.

Agentul poliției a aflat că una din sursele de aprovizionare cu antichități a colecționarilor de articole de fumat este un anumit magazin din Berna. Domnul Haebler a fost de mai multe ori pe acolo și și-a achiziționat chiar el unele dintre trofeele sale de care era așa de mîndru.

Paul Ambroise era un maestru în materie de interogatorii care nu dau de bănuit, dar domnul Haebler n-avea nimic de ascuns, așa că i-a spus fără nici un fel de ocolișuri că s-a împrietenit cu proprietara acestui magazin, care i-a povestit despre necazurile ei, i s-a plîns că și-a pierdut bărbatul și că toate greutățile apasă pe umerii ei. La rîndul său, domnul Haebler, care era sensibil la farmecele femeii, ce se ținea destul de bine, i-a vorbit despre accidentul soției sale și despre prețioasa colecție de pipe, într-un cuvînt, despre tot ce se pomenea în scrisoarea cu pricina. Numai despre pipele noi achiziționate nu știa nimic. De altfel, în magazinul său nici nu avea astfel de pipe rare.

Erau niște urme, la început absolut cu totul neînsemnate. E ceva firesc ca între cunoscuți să se discute și despre niște necazuri ale familiei, de oamenii care se interesează și se informează reciproc. Inspectorul Paul Ambroise și-a luat rămas bun de la domnul Haebler. Intuiția nu l-a înșelat atunci cînd i-a spus că soluția misterului va fi găsită, în altă parte.

„Margrit Kaeslin — articole pentru fumători, străine și indigene ; tutun și țigarete". Aceasta era firma magazinului situat la întretăierea dintre Alpenstrasse și Petit-Saconnex, în apropiere de primăria orașului Berna. În

acest cartier central nu există alte magazine de acest gen. Amatorii de tutun fin și articole de lux pentru satisfacerea acestui viciu atît de răspîndit sînt totuși puțini. Tutunul galben, aromat are un preț destul de pipărat și nu este la îndemîna oricui să-l cumpere. Cîțiva pasionați, autentici și blazați, formau clientela permanentă a magazinului. Erau și cumpărători în „trecere". Dar, dintre cei care frecventau magazinul doamnei Margrit, cei mai mulți veneau să admire frumoasele pipe, ornate cu gust. Priveau pentru că despre preț erau foarte puțini din aceea care întrebau. În medie, prețul unei pipe de bună calitate, englezească, era de 70 de franci elvețieni. Dar doamna Margrit avea și pipe, cu certificat de autenticitate, care valorau și 250 franci. Unele din ele erau lucrate din fildeș și lemn de cireș sau santal, care valorau chiar mai mult.

Lucrul cel mai remarcabil din luxosul magazin era expoziția de obiecte de fumat folosite de-a lungul timpului. Pipe chinezești, japoneze, ale eschimoșilor și pieilor roșii, alături de narghilele turcești și arabe, cu figuri sculptate cînd în linii aspre colțuroase, cînd rotunde și calde, din cele mai felurite materiale : fildeș, os de balenă, teack, bronz, aramă bătută, sticlă șlefuită, argint și porțelan transparent. Peste toate acestea stăpînă era doamna Margrit Kaeslin. N-avea mai mult de cincizeci de ani, era potrivit de înaltă, subțire, cu un păr arămiu și ochi de un verde-albastru, rar întîlnit. Zîmbea într-una ; știa să se apropie de clienții mai deosebiți ; îi sfătuia cu competență asupra alegerii tutunului și a modului de păstrare ; ea, care nu fumase niciodată, se dovedea expertă în articole pentru fumători.

Inspectorul Ambroise, deși era mai tînăr cu zece ani decît proprietara magazinului, a plecat impresionat de farmecul personal al doamnei Margrit. Dar, nu s-a lăsat cîtuși de puțin amăgit de aspectul ce-l degaja amfitrioana sa. A dat dispoziție să i se cerceteze trecutul. N-a descoperit nimic senzațional. Și totuși, ceva era de reținut. Răposatul ei soț fusese funcționar la o reprezentanță a unei firme japoneze de import-export din Zürich. Aceasta era coincidența care i-a reținut atenția inspectorului. Și nu numai atît. Pe cînd mai trăia soțul ei, ea era secretară

mai întîi la o bancă japoneză și apoi la un importator de ceasuri, tot din Japonia. După moartea soțului ei, destul de misterioasă, din cîte și-a dat seama citind dosarul, dar aceasta este o altă poveste, ea s-a mutat la Berna. În 1961 și-a deschis propriul magazin pe care îl vizitase inspectorul Ambroise. Nimic din comportarea ei nu era de natură să trezească suspiciuni. Faptul că vindea pipe și cunoștea amănunte din viața domnului Haebler și că avusese cîndva legături de serviciu sau de afaceri cu japonezii nu constituiau destule motive de suspiciune. Totuși, agenții contraspionajului eleveţian bănuiau că poate exista o legătură între comerțul ei și scrisoarea misterioasă, adresată și expediată în Grecia, cu adresa falsă a expeditorului. Aceasta însemna încălcarea regulamentului poștal, dar era și un indiciu că nu este vorba de o scrisoare oarecare, ci de o comunicare camuflată. Dar cine este autorul scrisorii și cui îi era adresată ?

Urmele o luau în două direcții. Agenții elveţieni o țineau în permanență sub observație pe proprietara magazinului și pe unii din clienți. În magazinul ei intrau din ce în ce mai mulți străini, mai ales diplomați, care se interesau de pipe și care, la prima vedere, păreau că nu sînt cîtuși de puțin... fumători ! Doamna Margrit, foarte amabilă, dădea explicații, făcea recomandări.

Toate oficiile poștale au primit dispoziția procurorului general să urmărească scrisorile ce prezentau cele mai neînsemnate particularități. Într-o zi comportarea lui Margrit Kaeslin a devenit și ea ciudată. În magazinul ei a rămas un bătrînel surd și miop. După cum s-a aflat, ea l-a anunțat că pleacă să urmeze un tratament pe Coasta de Azur. A lăsat chiar și o adresă la o pensiune. Investigațiile făcute au dovedit, așa cum se bănuia, că adresa era falsă. Agenții au urmărit-o pas cu pas pe doamna Kaeslin. Fapt curios : de cînd era proprietara magazinului, nu-l părăsise nici o clipă, și acum, deodată, se hotărîse să plece în concediu, îmbolnăvindu-se subit.

A părăsit magazinul și s-a suit în primul taxi care a trecut pe acolo. A dat șoferului adresa hotelului „Monopol“ din Löwenstrasse, apoi a privit în jurul ei și a obser-

vat imediat că în spatele taxiului aştepta o maşină cu motorul pornit. A coborît în faţa hotelului, a plătit şoferului fără a mai aştepta restul şi a intrat. A străbătut holul şi s-a îndreptat spre salonul de coafură. A parcurs salonul fără să manifeste nici un interes pentru invitaţia unei lucrătoare, şi a ieşit într-o stradă laterală, destinată aprovizionării hotelului. A parcurs cîţiva zeci de metri pînă la staţia de autobuz. A călătorit pînă la Hauptbahnhof. Fără să cumpere bilet, a urcat în primul tren care se afla în dreptul peronului şi a plecat spre Zürich, de unde a luat avionul spre Paris. Agenţii aveau mult de furcă pentru a o urmări pas cu pas.

La Paris părea mai calmă. Nu se mai uita în jurul ei, nu mai ridica nervoasă din umeri. Ştia precis unde trebuie să meargă şi, probabil, se bucura că în curînd va ajunge la destinaţie. Cu pas grăbit, se îndreptă spre primul taxi ce se afla în capătul şirului. Se urcă, luînd loc pe bancheta din spate. Cu dezinvoltură îşi refăcu fardul şi în mai puţin de opt minute ajunse la destinaţie : o mică străduţă de unde putea ajunge în Avenue de Bourdonnais. Spuse şoferului să oprească în colţ, plăti şi coborî.

Cu un mers tineresc se îndreptă spre un atelier de reparat ceasuri. La intrare era o tăbliţă pe care scria închis. Zgîlţîi mînerul uşii, dar nimic nu se clinti în interior, perdelele rămăseseră încremenite. Doamna Margrit Kaeslin părea dezamăgită. Ceva aştepta să i se comunice aici. Supărarea i se putea citi pe faţă. Fiind tîrziu, nu i-a mai rămas altceva de făcut decît să doarmă la hotelul cel mai apropiat. A rămas doar o noapte şi, a doua zi, în zori, s-a întors la Berna.

Dispunînd de împuterniciri legale în acest sens, poşta a interceptat cinci scrisori în care era vorba de pipe. Cine erau autorii acestor scrisori şi cui erau adresate acestea ? Nu era nici domnul Haebler şi nici doamna Margrit Kaeslin. Toţi cei care figurau ca expeditori pe scrisorile trimise din Grecia, făceau parte din clientela magazinului de articole pentru fumători. Dar nici una din aceste persoane n-a expediat scrisoarea respectivă. Nici unul dintre bărbaţii al căror nume era menţionat pe plic nu

putea să-şi explice cum şi de ce a scris cineva în numele lor unei persoane care le era complet necunoscută. Serviciul de contrainformaţii din Elveţia a colaborat cu respectivul serviciu din Grecia. Era limpede că ceva grav se ascundea în spatele acestor misive misterioase ce păreau că voiajează cu o destinaţie necunoscută.

Laboratorul de criminalistică a descoperit originea hîrtiei acestor scrisori. Dar nu exista nici o dovadă că ar avea ceva comun cu proprietara magazinului din Berna. Scrisorile erau scrise de aceeaşi persoană care o scrisese şi pe prima şi conţinea aceleaşi greşeli gramaticale. Toate demonstrau o anumită stare de spirit a autorului : surescitare şi nerăbdare în primirea unor indicaţii din partea cuiva şi insista, aproape disperat, să i se răspundă urgent.

Era limpede că doamna Margrit Kaeslin pierduse legătura cu şefii, simţea urmăritorii pe urmele sale şi nu ştia cum să procedeze mai departe. Ar fi fugit, era limpede că drumul la Paris demonstra acest lucru, dar nu dusese la nici un rezultat.

Poliţia a capturat mai multe colete conţinînd pipe, cutii cu ţigării de foi şi tutun de pipă, care la prima vedere, nu avea nimic suspect. După o cercetare minuţioasă s-au descoperit, în interiorul ambalajelor, microfilme. Conţinutul se referea la industria de ceasornice, noile modele cu cuarţ şi maşinile unelte necesare confecţionării lor în serie mare. Erau detalii scrise de specialişti, iar fotografiile reprezentau piesele componente ale maşinilor unelte, luate din toate unghiurile pentru a permite o reproducere lesnicioasă şi exactă.

Din acel moment, poliţia dispunea de o probă materială zdrobitoare. S-a hotărît mai întîi să se aştepte pentru a se putea stabili verigile intermediare. Dar lanţul se rupsese. Agenţii au arestat-o pe doamna Margrit Kaeslin pentru spionaj economic în favoarea unor firme japoneze.

Arestarea a fost operată în sediul poştei centrale din Berna, unde doamna Kaeslin tocmai primea recipisa unei scrisori trimisă din Grecia. Doamna a protestat, n-a vrut să recunoască nimic, a respins acuzaţia ce i se aducea, pretinzînd că averea de care dispunea şi-o cîştigase în mod cinstit, iar o bună parte îi rămăsese de la soţul său.

Era greu de crezut cum cineva reușise să agonisească, din vînzarea unor pipe, mai bine de 160 000 dolari !

În fața tribunalului a continuat să se apere, dar dovezile pe care se baza acuzația de spionaj erau mult prea evidente.

Nimeni nu ar fi descoperit povestea cu pipele și nimănui nu i-ar fi trecut prin gînd că proprietara magazinului cu articole pentru fumători din centrul Bernei folosește numele și adresa clienților săi ca să trimită informații secrete privind industria de ceasornice din Elveția și, mai ales, noile modele peste graniță, dacă spionii nu ar fi săvîrșit o greșeală esențială. Patronii niponi au rechemat pe agentul intermediar care servea de releu în Grecia, fără s-o anunțe la timp pe doamna Kaeslin, sau poate că a făcut-o, dar mesajul s-a rătăcit. De aceea scrisoarea domnului Haebler, adică scrisă în numele acestuia, a fost returnată și rețeaua de spioni a „pierdut partida". Este un fel de a spune că au pierdut, căci urmarea, de fapt, este cunoscută : ceasurile japoneze au cucerit piața mondială impunîndu-se și sfidînd orice concurență.

CUPRINS

— *Cuvînt înainte* 5
— Agent dublu 9
— Greşeala colonelului Pinto 39
— Un subiect controversat : femeile şi spionajul 53
— Sfîrşitul „omului-broască“ 106
— Din culisele spionajului economic 145
— Operaţiunea „Topaze“ 171
— Vitrina tipografului 181
— Colecţionarul de pipe 196

Redactor : S. STANCIU
Tehnoredactor : GH. CUCOȘ

Bun de tipar 14.01.1985. Apărut 1985.
Coli tipar 13. B 10 384.

Tiparul executat sub comanda nr. 40 558 la
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii, nr. 1, București.
Republica Socialistă România

EDITURA MILITARĂ
Lei 8